

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2025

Marta Houšková

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Literární dílo Petra Borkovce

Bakalářská práce

2025

Marta Houšková

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Marta Houšková**
Osobní číslo: **H22345**
Studijní program: **B0288A090002 Historicko-literární studia**
Téma práce: **Literární dílo Petra Borkovce**
Zadávací katedra: **Katedra literární kultury**

Zásady pro vypracování

Práce se zaměří na tvorbu Petra Borkovce, a to básnickou, prozaickou, esejistickou i překladatelskou. Za součást jeho Borkovcovo díla bude považováno i jeho angažmá redakční a dramaturgické (organizace literárních čtení apod.). Interpretační cíle budou tematologicko-motivické, ale i rétorické a žánrové. Gros práce bude spočívat ve zmapování kritického ohlasu.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Balaščík, Miroslav: *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*. Brno, Host 2010.
Deset let poté. Česká a slovenská literatura po roce 1989 (Sborník z konference Bezručovy Opavy, 13. a 14. září 2000; ed. Michal Jareš). Praha, ÚČL AV ČR a Opava, Slezská univerzita a Slezské zemské muzeum 2000.
Piorecký, Karel: *Česká poezie v postmoderní době*. Praha, Academia 2011.
Šrámek, Petr (a kol.): *Pod cizím nebem bloudili jsme spolu. Rozpravy s básníky 90. let*. Praha, FF UK 2009.
Štolba, Jan: *Nedopadající džbán*. Praha, Torst 2006; *Lomcování slovy*. Praha, Cherm 2011.
Vajchr, Marek: *Vyložené knihy*. Praha, Společnost pro Revolver Revue 2007.
V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády 21. století v souvislostech a interpretacích (ed. Alena Fialová). Praha, ÚČL AV 2014.
V souřadnicích volnosti. Česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích (ed. P. Hruška, L. Machala, L. Vodička, J. Zizler). Praha, ÚČL AV 2008.
Další literatura dle domluvy; též bude vycházet ze zpracované recepce Borkovcova díla.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Petr Šrámek, Ph.D.**
Katedra literární kultury

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2025**

---

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Mgr. Bc. Kateřina Korábková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 14. listopadu 2024

Prohlašuji:

Práci s názvem *Literární dílo Petra Borkovce* jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

Při vzniku bakalářské práce byla využita databáze Současná bibliografie (od roku 1945), zpracovávaná při výzkumné infrastruktuře Česká literární bibliografie – <https://clb.ucl.cas.cz/>.

V Pardubicích dne 13. 6. 2025

Marta Houšková

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří v první řadě Julii Müllerové, která mě jako první upozornila na díla Petra Borkovce a také mi poskytla spoustu cenných rozhovorů o vnímání jeho tvorby. Dále musím poděkovat Danielu Štřelkovi za opakované návštěvy knihoven a všechnen čas, který strávil focením článků potřebných pro tuto bakalářskou práci. Děkuji Veronice Červinkové, Kláře Peroutkové a Charlotte Bendové nejen za jazykovou korekci, ale i za podporu během celých tří let studia. Děkuji také svému vedoucímu práce, panu PhDr. Petr Šrámkovi Ph.D. za to, že mi dal možnost věnovat se tvorbě Petra Borkovce a za podnětné konzultace. Nakonec děkuji i dalším mým přátelům a rodině za podporu, bez které bych tuto práci nedopsala.

ANOTACE

Bakalářská práce se věnuje recepčnímu ohlasu děl Petra Borkovce od jeho debutu *Prostírání do tichého* (1990) až po sbírku *Básně* (2023). Analyzuje jednotlivé recenze a kritiky a jejím cílem je poskytnout komplexní obraz o vývoji vnímání Borkovcových děl v české literární kultuře.

KLÍČOVÁ SLOVA

Petr Borkovec, česká poezie, kritická recepce, literární časopisy

TITLE

The literary work of Petr Borkovec

ANNOTATION

The bachelor's thesis focuses on the reception of Petr Borkovec's works from his debut *Prostírání do tichého* (1990) to the collection *Básně* (2023). It analyzes individual reviews and criticisms with the aim of providing a comprehensive overview of the evolving perception of Borkovec's works within Czech literary culture.

KEYWORDS

Petr Borkovec, czech poetry, critical reception, literary magazines

OBSAH

Úvod	1
1. Teoretická část	2
1. 1. Úvod	2
1. 2. Poezie v 90. letech 20. století	2
1. 2. 1. Manifest Skrz	4
1. 3. Typologie mladé básnické generace	7
1. 3. 1. Typologie Miroslava Balaštica	8
1. 3. 2. Typologie Karla Pioreckého	9
1. 4. Poezie ve 21. století	11
1. 4. 1. Období 2000–2010	11
1. 4. 2. Období 2011–2020	12
1. 5. Recepce tvorby Petra Borkovce	13
2. První fáze tvorby	14
2. 1. Úvod	14
2. 2. Prostírání do tichého	14
2. 2. 1. Recepce	15
2. 2. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	15
2. 2. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	16
2. 2. 1. 3. Edice Nulté knížky	16
2. 3. Poustevna, věštírna, loutkárna	16
2. 3. 1. Recepce	17
2. 3. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	18
2. 3. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	19
2. 4. Ochoz	21
2. 4. 1. Recepce	22
2. 4. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	22
2. 4. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	24
2. 4. 1. 3. Forma	24
2. 5. Mezi oknem, stolem a postelí	25
2. 5. 1. Recepce	25
2. 5. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	26
2. 5. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	29
2. 6. Polní práce	30
2. 6. 1. Recepce	31

2. 6. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	32
2. 6. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	34
2. 7. A. B. A. F.	35
2. 7. 1. Recepce	36
2. 7. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	36
2. 7. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	37
2. 8. Needle-book	38
2. 8. 1. Recepce	39
2. 8. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	39
2. 8. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	42
2. 9. Vnitrozemí	42
2. 9. 1. Recepce	43
2. 9. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	43
2. 9. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	45
2. 9. 1. 3. Inspirace a doslov	48
3. Druhá fáze tvorby	48
3. 1. Úvod	48
3. 2. Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire	49
3. 2. 1. Recepce	49
3. 2. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	50
3. 2. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	53
3. 2. 2. 3. Forma	53
3. 3. Jedna věta	54
3. 3. 1. Recepce	54
3. 3. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	55
3. 4. Milostné básně	55
3. 4. 1. Recepce	56
3. 4. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	57
3. 4. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	60
3. 5. Všechno je to na zahradě	62
3. 5. 1. Recepce	63
3. 5. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	63
3. 5. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	64
3. 6. Zlodějíček	64
3. 7. Wernisch	64

3. 7. 1. Recepce	64
3. 8. O čem sní.....	65
4. Třetí fáze tvorby	66
4. 1. Úvod.....	66
4. 2. Lido di Dante.....	66
4. 2. 1. Recepce	67
4. 2. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	68
4. 2. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	72
4. 2. 1. 3. Vypravěč	73
4. 3. Věci našeho života.....	74
4. 4. Herbář k čemusi horšímu	75
4. 4. 1. Recepce	76
4. 4. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	77
4. 4. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	82
4. 5. Každá věc má něco společného se štěstím	83
4. 5. 1. Recepce	84
4. 5. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	84
4. 5. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	84
4. 6. Petříček Sellier & Petříček Bellot	85
4. 6. 1. Recepce	85
4. 6. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	86
4. 6. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	90
4. 7. Věci, které ztrácíme.....	92
4. 8. Sebrat klacek	93
4. 8. 1. Recepce	93
4. 8. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky	93
4. 8. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky	96
4. 9. Modrá agáve.....	97
4. 10. Básně	98
Závěr.....	100
Resumé	104
Summary	104
Použitá literatura	105
Prameny.....	105
Rozhovory	106

Periodika.....	108
Internetové zdroje.....	115
Sekundární literatura	117

Úvod

Tato bakalářská práce se soustředí na kritický ohlas tvorby Petra Borkovce a snaží se o co nejpodrobnější analýzu recepce jeho děl. Věnuje se nejen básnickým sbírkám, ale i knihám, které jsou klasifikované jako prózy a sbírkám věnovaným dětským a dospívajícím čtenářům. Práce se nevěnuje autorově překladatelské činnosti ani působení v literární kavárně Café Fra, a proto je vynechána kniha *Rozvláčné vyjádření radosti*.

V teoretické části je nastíněna pozice Petra Borkovce v kontextu české poezie od 90. let 20. století až po současnost. Vzhledem k rozsahu této doby i tématu je soustředěna pozornost primárně na Petra Borkovce, přestože to může zkomplikovat pochopení kritické recepce obzvláště raných Borkovcových sbírek. Teoretická část poskytuje obraz vývoje Borkovcovy poetiky pomocí publikací *V souřadnicích volnosti*, *V souřadnicích mnohosti* a *V souřadnicích neklidu* a také představuje typologie mladé básnické generace vytvořené Miroslavem Balaščíkem a Karlem Pioreckým.

Praktická část rozděluje Borkovcovu tvorbu na tři fáze a věnuje se samotným dílům a jejich kritickým ohlasům. První fáze začíná sbírkou *Prostírání do tichého* (1990), druhá knihou *Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire* (2008) a třetí sbírkou povídek *Lido di Dante* (2012). Jednotlivá díla ve fázích jsou vždy krátce představena, ale v práci není dostatečný prostor pro podrobný rozbor vývoje Borkovcovy poetiky. Stěžejní pro práci jsou recepční ohlasy jednotlivých sbírek. Tato podkapitola je vždy uvedena shrnutím všech ohlasů, které jsou následně analyzovány v částech „Motivicko-tematická stránka díla“ a „Básnické a jazykové prostředky“. K těmto dvěma kategoriím jsou v případě potřeby připojeny další. Díla, která mají pouze jednu recenzi či žádnou nemají, toto podrobné rozdělení recepčního ohlasu nemají.

V žánrovém zařazení jednotlivých metatextů vychází práce z databáze Ústavu pro českou literaturu a označení žánru jednotlivých článků v ní. Kromě recenzí a kritik využívá práce i rozhovorů s autorem či studií, které se věnují některé ze sbírek. Rozhovory jsem čerpala také z webu Českého rozhlasu. I přes snahu o kompletní zachycení práce neobsahuje všechny publikované recenze, z důvodu nedostupnosti stránek se v recepčním ohlasu neobjevují starší články z *Portálu české literatury*, články z webu *klackoviste.cz* a jedna recenze z časopisu *Sojky v hlavě*. Mimo ty ale práce poskytuje kompletní analýzu všech dostupných recenzí a kritik, a proto svým rozsahem přesahuje běžné bakalářské práce, což způsobuje právě její praktická část.

1. Teoretická část

1. 1. Úvod

V teoretické části práce předkládám základní kontext doby, který potřebujeme pro vnímání tvorby Petra Borkovce. Jelikož se v práci věnuji jeho tvorbě od roku 1990 do roku 2023, což je velice dlouhé období, pokusila jsem se o zestručnění. V následujících podkapitolách se tedy budu věnovat klíčovým tématům, která jsou podstatná pro zasazení Borkovcovy poezie do dobového kontextu. Dále se v této části zmíním o typologiích mladé básnické generace 90. let, které byly vytvořeny různými teoretiky na základě snahy o rozdělení mladých básníků do proudů či skupin. Podrobněji si rozebereme typologie Miroslava Balašíka a Karla Pioreckého.

Nakonec také zmíním studii Karla Pioreckého Dekonstrukce úspěchu, která je jedinou prací věnující se recepčnímu ohlasu Borkovcovy poezie v 90. letech. Tato studie je pro mou práci důležitá, jelikož v praktické části zkoumám recepční ohlas, a tak je pro mé výstupy podstatné znát, jak Piorecký k recepčnímu ohlasu přistoupil.

1. 2. Poezie v 90. letech 20. století

Jiří Urbanec definoval několik základních rysů české literatury v devadesátých letech. Prvním je možnost svobodné tvorby a „*nereglementovaného přístupu k cizím literaturám*“, s čímž je spojeno i šíření populární literatury.¹ Kromě nich také rozmach publikovaných děl, jelikož vznikl prostor pro autory, kteří byli umlčeni již v roce 1948, dále autoři potlačení kvůli angažování během šedesátých let, poté mladí autoři publikující v samizdatu, kteří se nesnažili proniknout do oficiálních nakladatelství, a nakonec opravdoví debutanti devadesátých let.² Do této poslední kategorie patří právě Petr Borkovec, narozený v roce 1970.

Kvůli tomuto přesycení je komplikované vyznat se v tom, co je opravdu nové, „*co opravdu vyjadřuje atmosféru našich let*“ a co je „*pouze opakováním starých uměleckých postojů, jež byly lety ideologického příkaznictví na několik desetiletí zmraženy*“.³ Během devadesátých let se postupně poezie „*téměř ztratila z obzoru naprosté většiny občanů (...) i velké části literárněvědných pracovníků,*“⁴ podporou pro toto tvrzení je i to, že není tištěna v denním tisku. Paradoxně oproti dřívějším obdobím zvládá próza rychleji a plněji vyjádřit dobovou atmosféru.⁵

---

¹ URBANEC, Jiří. Devadesátá léta. In *Deset let poté. Česká a slovenská literatura po roce 1989*. Praha, ÚČL AV ČR a Opava, Slezská univerzita a Slezské zemské muzeum 2000, s. 27.

² Tamtéž.

³ Tamtéž, s. 28.

⁴ Tamtéž, s. 29.

⁵ Tamtéž, s. 30.

Devadesátá léta jsou dle Petra Hrušky „*posledním krátkým obdobím, kdy básnické knihy vycházejí v desetitisícových nákladech, obstojně se prodávají a čtou.*“⁶ Tento společenský zájem ale rychle opadl.⁷ V tomto období byl výrazný autorský okruh básníků křesťanské orientace, ke kterým Hruška zařazuje i Petra Borkovce. U mnohých básníků vidí patrné zcivilnění „*ve věcech tradičně pojímaných s patosem a velkými gesty*“.⁸ Toto zcivilnění je u Borkovce patrné ve sbírkách *Ochoz* (1994) a *Mezi oknem, stolem a postelí* (1996), kde je lyrický subjekt „*pouze tichým aktérem intimního života,*“ který čeká na „*záblesk světla, jenž náhle potvrdí nadosobní smysl uprostřed všední reality.*“ Dominuje zde venkovský prostor a dům v bezprostředním dotyku s okolní přírodou.⁹ Jeho poezie se vyvíjela, v *Poustevně, věštírně, loutkárně* (1991) a v *Ochozu* měl Borkovcův jazyk „*až enigmatickou polosrozumitelnost říkadla, uřknutí, větného útržku a děje v jeho básních nabývaly charakter jakýchsi mystérií vyrostlých náhle z civilní situace*“. Postupem času v jeho básních dochází k „*zprůzračňování*“, kdy zaznamenává „*tiché obrazy určité chvíle*“ a prostor básní je omezen na „*interiér bytu, na výhled do zahrady, na nejbližší okolí domu*“.¹⁰ V české poezii devadesátých let je hlavně u mladších básníků typická snaha „*nechat zazářit to magické přímo z každodenní reality*“, „*přiznat životu profánní drsnost a banalitu*“ a „*vtáhnout do básně běžnou mluvenou řeč*“.¹¹

Balaščík pod pojem „*mladá básnická generace 90. let*“ zahrnuje autory, kteří vstoupili do literatury po roce 1990 „*víceméně přirozeně a plynule*“ a během tohoto desetiletí vydávají své první sbírky. Jejich publikační možnosti tedy nebyly „*příliš zbrzděny či omezeny ideologickými tlaky ani se neodehrávaly v opozici vůči nim*“.¹² Piorecký pojem „*mladá generace*“ používá se záměrem vymezit materiál.¹³ Vnímá ji jako generaci, která po dlouhém období „*začíná tvořit v době, kdy literatura nemusí suplovat funkci svobodné publicistiky a nemusí se vymezovat vůči oficiální estetice*“.¹⁴ Jediný úkol, který je na tuto poezii kladen, je „*být sama sebou*“.¹⁵

---

⁶ HRUŠKA, Petr, ed. a kol. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 37.

⁷ Tamtéž, s. 39.

⁸ Tamtéž, s. 53.

⁹ Tamtéž, s. 56.

¹⁰ Tamtéž, s. 62.

¹¹ Tamtéž, s. 61.

¹² BALAŠČÍK, Miroslav. *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*. Brno: Host, 2010. s. 117.

¹³ PIORECKÝ, Karel. *Česká poezie v postmoderní situaci*. Praha: Academia, 2011. s. 8.

¹⁴ Tamtéž, s. 9.

¹⁵ Tamtéž.

V devadesátých letech mladí básníci museli hledat své osobité vyjádření v množství tradic a tvůrčích předchůdců.¹⁶ Mnoho básníků nepotvrdilo své kvality dalšími sbírkami nebo začali epigonsky opakovat sami sebe.¹⁷ V devadesátých letech se poprvé od krátkého období 1945–1948 mohl literární život rozvíjet bez regulace ideologie mocenského centra, čímž vznikl publikační prostor pro básníky všech generací,¹⁸ jak zmiňují již výše. Vznikl tak „*nebývalý prostor pro koexistenci značně rozdílných autorských poetik, literárních kódů, životních postojů, generací, skupin a směřování*“.¹⁹ Vladimír Křivánek tuto dobu nazývá dobou „*literární mnohosti*“, což je podporováno i rozsáhlou nakladatelskou aktivitou počátku devadesátých let.²⁰ V této době také přichází po dlouhé době stav, kdy mohou mladí lidé znovu vydávat svou mladou poezii. Literární kritika toužila po nové poezii, a tak někdy docházelo k „*přeceňování debutantů*“ nebo k „*předčasnému ‚zklasičtění‘ řady mladých autorů*“.²¹ V této době se také mění společenský status básníka (a spisovatele vůbec). Poezie se stává především privátní záležitostí, a tak se společenská tematika posouvá spíše k tematice existenciální.²²

Nejvýraznější reprezentanti mladé poezie přišli z řad undergroundu.²³ Charakteristická pro ně je „*výrazová expresivita*“, „*gesto odporu vůči komunistické moci*“ a společenská i existenciální deziluze.²⁴ Petr Borkovec ale patří k jiné linii mladé poezie, která svůj „*estetický účín*“ stavěla na hře s jazykem a slovy a až postupně se u nich prosazuje tendence po „*tvarové kázni a stylové čistotě*“. Křivánek v Borkovcově tvorbě vidí protnutí množství literárních vlivů. V *Poustevně, věštírně, loutkárně* vidí vliv poetiky Ivana Wernische, v následujících sbírkách vidí inspiraci ve Šrutovi, Šiktancovi a v ruské novoklasicistní lyrice. Na tomto příkladu ukazuje, jak bylo náročné pro mladé autory „*dobrat se vlastní osobnosti*“, ale také to, „*jak zrádné je předčasné zklasičtění*“.²⁵

1. 2. 1. Manifest Skrz

Od konce roku 1992 v české literární kultuře byla patrná touha po „*hledání ‚nového básníka*“.²⁶ Nejprínosnějším gestem tohoto typu jsou manifestační vystoupení. V porevolučním

---

¹⁶ KŘIVÁNEK, Vladimír. Desetiletí neklidu. O mladé české poezii devadesátých let. In *Deset let poté. Česká a slovenská literatura po roce 1989*. Praha: ÚČL AV ČR a Opava: Slezská univerzita a Slezské zemské muzeum 2000, s. 65.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tamtéž, s. 66.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Tamtéž, s. 69.

²² Tamtéž.

²³ Tamtéž, s. 66.

²⁴ Tamtéž, s. 67.

²⁵ Tamtéž, s. 70.

²⁶ BALAŠTÍK, Miroslav. *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*, cit. d., s. 55.

období můžeme najít dva nejvýraznější pokusy: *Skrz* Martina C. Putny a Petra Borkovce v *Souvislostech* a *Rozžhavenou kru* Jaromíra Typlta v *Iniciálách*.²⁷

Petr Borkovec v redakci *Souvislostí* působil od roku 1992²⁸ téměř dvacet pět let²⁹. Martin C. Putna v roce 1994 uvedl, že Borkovec *Skrz* diktoval a on ho zapisoval.³⁰ Dle Putnových slov šlo Borkovcovi o pozitivní snahu vymezit program do budoucna.³¹ Sám Borkovec se ke vzniku manifestu veřejně nikdy nevyjádřil.

Martin C. Putna a Petr Borkovec v jejich textu vyjadřují deprivaci z toho, že staré texty „brání ve výhledu dopředu“. Na tento stav lze dle nich reagovat trojím způsobem: nepřiznáním, což považují za dětskou naivitu vedoucí k epigonství, nebo nadšením a „*postmoderními persiflážemi*“, nebo rezignací, mlčením.³² Autoři ani jeden z těchto postupů nevidí jako řešení a myslí si, že jedinou možností je začít znova. Tím nemyslí zapomenout na vše předchozí, ale to, že je třeba „*tradiční cítit v zádech jako tíži*“. Tento přístup označují jako klasický, kdy se tvorba nepohybuje směrem dozadu, ale do středu.³³ Tento přístup Typlt kritizuje, protože dostředivý pohyb je dle něj spojován s „*fenomémem ticha*“, který je dědictvím poezie Jana Skácela. Balaščík dává v tomto Typltovi zapravdu, recenze básnických sbírek na počátku devadesátých let „*skutečně preferovaly tradiční hodnoty řád*“, který ale viděli jak v „*křesťansky laděných básních Petra Borkovce*“, tak v „*surrealistických skladbách Jaromíra Typlta*“.³⁴ Pojem „*klasický*“ dle Balaščíka sice není používán jako obecné označení pro poetiku generace devadesátých let, protože pomáhá vyjádřit „*tendenci k návratům a přihlášení se k určité tradici*“ a ta se nejvíce projevovala ve „*znovuobjevení křesťanských, či šířeji duchovních témat*“.³⁵

Charakterem je Putnův a Borkovcův text nejbližší tradičnímu typu manifestu, má deklarativní charakter a užívá plurál „*my*“. Ten se týká nejen dvou autorů, ale i dalších básníků, jejichž texty jsou otištěny za manifestem.³⁶

---

²⁷ Tamtéž, s. 56.

²⁸ PLACÁK, Petr. *Kádrový dotazník: Bondy, Borkovec, Brabeneč, Doležal, Hejda, Chlíbec, Jirec, Jirous, Kremlička, Krchovský, Marks, Pánek, Stankovič, Topol, Třešňák, Wernisch*. Praha: Babylon, 2001, s. 58.

²⁹ BORKOVEC, Petr. Host: Petr Borkovec, básník a překladatel. Rozmlouval Joachim Dvořák. In *Český rozhlas* [online]. 23. 11. 2023 [cit. 13. 5. 2025]. URL: https://dvojka.rozhlas.cz/host-petr-borkovec-basnik-a-prekladatel-9120154?_gl=1*1vsn4gj*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cze3NDY5NzA4NDQkbzmkZzEkdDE3NDY5NzEzNTAkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk.

³⁰ PUTNA, Martin C. *My poslední křesťané: hněvivé eseje a vlídné kritiky*. Praha: Herrmann, 1994, s. 238.

³¹ Tamtéž.

³² cit. dle BALAŠČÍK, Miroslav. *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*, cit. d., s. 56.

³³ Tamtéž, s. 57.

³⁴ Tamtéž, s. 67.

³⁵ Tamtéž, s. 68.

³⁶ Tamtéž, s. 57.

Jak Typlt, tak Putna s Borkovcem se „snažili přimět čtenáře, aby ve vztahu k literárnímu dílu respektoval také vazbu dílem a autorem“. Vnímají totiž tvůrce jako garanta autenticity textu. Tehdejší kritika naopak za nositele autenticity považovala čtenáře. „Manifestační vystoupení tak vnímali jako neadekvátně vyhocené a nepodložené interpretace literárního vývoje a odmítali jejich vizionářské ambice“.³⁷

Putna s Borkovcem odmítají avantgardní postupy v tvorbě, jelikož nedůvěřují podvědomí.³⁸ Myslí si, že vše, co z něj pochází, je pouhým odrazem toho, co již bylo napsáno. Naopak Typlt ve svém manifestu toto vnímá jako „těžiště básnické tvorby“. Oba manifesty se shodují na tom, že se poezie nachází ve zlomovém stavu a naráží na konec vývoje. Putna s Borkovcem konec vidí v opakování starých textů, Typlt v tom, že slovo „pozbylo svůj stvořitelský étos“. Poezie dle něj ztrácí smysl, protože svět je „vnímán skrze clonu z navršených slov a není možné jej autenticky prožívat“.³⁹ I Putna s Borkovcem vidí slovo jako „kosmotvornou sílu“⁴⁰, které v cestě stojí postmoderna. Vnímají ji jako největšího viníka a hrozbu do budoucna, protože „ruší dějiny jako selektivní princip“ a „nastavuje bezčasí“. Podobně se k postmoderně vyjadřuje i Typlt.⁴¹

Zde však nastává rozdílný přístup autorů. Typlt jako dědic původního smyslu avantgardy vidí východisko v „destrukci, ve vůli k extrému (...) provázené romantickým vědomím prohry.“ To Putna s Borkovcem odmítají, a naopak destrukci i avantgardu vidí jako jednu z příčin současného stavu. V obou manifestech zaznívá slovo „klasický“, Putnův a Borkovcův manifest v tomto vidí cestu z postmodernity, Typlt to vnímá naopak jako důsledek postmodernity.⁴² Také mají oba manifesty odlišný postoj k tradici. Oba ji vnímají jako něco, co tvůrce svazuje. Putna s Borkovcem ji přijímají a „cítí ji v zádech“, Typlt se staví proti ní a popírá ji. I tak si ale uvědomuje, že jí nejde uniknout.⁴³

Na obou textech je ale patrná „poptávka po mladé generaci“. Oba se shodují v užití pojmu „klasicismus“ a v hlavních tématech, reagují na určitý typ poezie, který se v mladší generaci již objevoval. Přestože se k manifestům nepřihlásily žádné skupiny, nemůžeme je dle Balaštíka vnímat jako zanedbatelné, protože umožňují změnu perspektivy. Nesnaží se „chaotickou přítomnost“ uspořádat pomocí dalšího reflektování minulosti, ale „obrátit pohled do budoucnosti a s výhledem na ni se pokusit soudobou literaturu hierarchizovat.“ Putnův a

---

³⁷ Tamtéž, s. 76.

³⁸ Tamtéž, s. 57.

³⁹ Tamtéž, s. 58.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž, s. 59.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž, s. 60.

Borkovcův text sice nepodnítl vytvoření básnické skupiny, ale „*velmi inspirativně pojmenoval jedno z dominantních témat v poezii nastupující mladé generace*“.⁴⁴ Balaščík toto nezapojení dalších básníků nebo prozaiků vnímá proto, že pro většinu už byla vazba ke čtenářům natolik oslabena, že „*necítili potřebu vstupovat do dialogu mezi nimi a literárním dílem*“. Tvůrci sami rezignují na pozici čtenáře, a tak je příznačným rysem poezie devadesátých let i pozdější, že až na několik výjimek se básníci „*nevyjadřují k dílům jiných autorů. k vlastní tvorbě či poezii vůbec*“.⁴⁵

1. 3. Typologie mladé básnické generace

Důležitým rokem pro vývoj mladé básnické generace byl rok 1997. Tehdy totiž získala své místo na „*tehdejší literární mapě*“, jelikož se začala objevovat potřeba tvorbu nové generace utřídit, najít obecnější tendence a pojmenovat její vklad do literatury, o což se pokusilo několik literárních kritiků a historiků.⁴⁶ O první rozdělení se pokusil Jiří Trávniček, který rozlišil dědictví „*romanticko-surrealistické*“ proti dědictví „*klasicistnímu*“. Toto rozdělení odpovídá dvou směrům, které vytyčily manifesty Jaromíra Typlta a Martina C. Putny s Petrem Borkovcem, kterým se budu věnovat níže. Přestože se k manifestům nepřihlásilo více básníků, manifesty „*intuitivně pojmenovaly dvě z dominantních tendencí v české poezii následujících let*“.⁴⁷ Trávniček v poezii vnímá tři linie: zaprvé poezii „*rozmáchlého gesta a stylizace*“ a v protikladu k ní stojící druhou „*poezii ztišení a řádu*“.⁴⁸ I přes protiklad linií jsou ale dle Trávnička spojovány „*nepříliš velkou vírou ve svět*“ a každá z linií vnímá jiné řešení této situace.⁴⁹ Pro třetí linii je určující „*oslovení realitou*“ a jedná se o „*poněkud negativně vymezenou poezii*“, která s předchozími dvěma liniemi nesdílí nedůvěru ve svět a v realitu, ale naopak vnímá realitu jako „*společnou konvenci, v níž a jejímž prostřednictvím se lze – stále – se čtenářem domluvit*“.⁵⁰

Na základě těchto linií vytváří čtyři typy: z klasicistní linie vycházející „*reynekovskou stopu*“ a typ „*zprůzračňování*“, ze surrealistické linie typ „*vůle ke gestu*“ a „*oslovení realitou*“. Petra Borkovce zařazuje do linie „*zprůzračňování*“, která je dle Balaščíka definována méně zřetelně. Stejně jako pro „*reynekovce*“ je pro tuto linii typický křesťanský základ, ale kladou větší důraz na reflexi, obraznost či jazykovou hru, což je právě Borkovcův příklad.⁵¹ Piorecký

⁴⁴ Tamtéž, s. 61.

⁴⁵ Tamtéž, s. 76.

⁴⁶ BALAŠTÍK, Miroslav. *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*, cit. d., s. 117.

⁴⁷ Tamtéž, s. 118.

⁴⁸ cit. dle PIORECKÝ, Karel. *Česká poezie v postmoderní situaci*, cit. d., s. 10.

⁴⁹ cit. dle BALAŠTÍK, Miroslav. *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*, cit. d., s. 118.

⁵⁰ cit. dle PIORECKÝ, Karel. *Česká poezie v postmoderní situaci*, cit. d., s. 10.

⁵¹ BALAŠTÍK, Miroslav *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*, cit. d., s. 119.

vidí Trávničkův přístup jako „*cenný ve své kreativité*“, ale proto, že byl psán již v druhé polovině devadesátých let mu schází časový odstup k některým tvrzením. Jako důkaz zmiňuje právě Borkovce, který „*postupně opouští křesťanské východisko*“.⁵²

Na tento pokus navázal Vladimír Novotný svou *Typologií nejmladší básnické generace*, kterou přednesl na bitovském setkání v září 1997. Zařadil sem i básníky z širšího věkového okruhu než Trávniček a vymezil postavení mladých autorů vůči předchozím generacím, ale zachoval dvouproutové dělení.⁵³ I přes to, že název studie obsahuje slovo „typologie“, Novotný vlastní typologii nepředstavil.⁵⁴ V témže roce se o vytyčení typů pokusila Iva Málková. Dle Balaštíka ale nejednoznačně definuje jednotlivé typy a Borkovce zařazuje „*v jiných souvislostech*“.⁵⁵

Balaščík ještě zmiňuje studii Petra Cekoty *Noci bezmoci: Studie o křesťanství a současné poezii*, kde se snaží sledovat především tu linii, která tíhne k zobrazení křesťanské spirituality. Ve své práci ale nerozebírá Borkovce, a proto se jí nebudu věnovat ve této práci.⁵⁶

1. 3. 1. Typologie Miroslava Balaštíka

Podle Miroslava Balaštíka ani jedno z výše zmíněných dělení neobjevuje „*žádné výrazně nové či originální typy, které by se samy dožadovaly specifického pojmenování*“.⁵⁷ Balaščík tedy přichází s vlastní typologií, ve které vymezuje čtyři typy mladé básnické generace v devadesátých letech. První typ, empirický, se vztahuje k obecně sdílené realitě. Druhý, magický, určuje víra v to, že slovo dokáže vytvářet realitu. Třetím typem je spirituální, jehož horizont leží v metafyzické autoritě, která je nejčastěji spojována s náboženskou zkušeností. Poslední typ je reflexivní, jeho úběžníkem je „*já*“ myslící bytosti, z čehož vyplývá otázka identity člověka.⁵⁸

Borkovce zařazuje do spirituálního typu. V tvorbě spirituálních autorů nacházíme „*fyzické vidění skutečnosti s útržky reálných dějů či popisem prostoru*“ a básníci „*často vyvolávají jménem konkrétní místo*“. Obrazy neztrácí vztah ke skutečnosti, ale především jde o „*součást či projev vyššího, metafyzického řádu*“. To, co se „*ocitne v dosahu této poezie*“, se podílí na tvorbě řádu, který funguje mimo tento svět. Realita bez ztráty předmětnosti tak získává funkci symbolu. Napomáhají tomu i četné křesťanské motivy, které „*posilují čtenářská*

---

⁵² PIORECKÝ, Karel. *Česká poezie v postmoderní situaci*, cit. d., s. 11.

⁵³ cit. dle BALAŠTÍK, Miroslav. *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*. cit. d., s. 120.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž, s. 121.

⁵⁶ Tamtéž, s. 122.

⁵⁷ Tamtéž, s. 123.

⁵⁸ Tamtéž, s. 124.

očekávání“ a umístění do přírody či venkovské krajiny. Obzvlášť prostor vesnice je typickým prostorem, jelikož je spojen s ritualizovaným způsobem života.⁵⁹ Podobně působí i tendence k rýmu a rytmizování. Jako inspirace spirituálního typu básníků slouží Bohuslav Reynek a částečně i Jan Skácel či Vladimír Holan. V počátku Borkovcovy tvorby (specificky zmiňuje sbírku *Poustevna, věštírna, loutkárna*) se dle Balaščíka objevuje spíše „*wernischovská jazyková hra a experiment*“, ale v následujících sbírkách se jeho poezie ukotvuje „*ve venkovském prostoru*“, stoupá množství křesťanských motivů a Borkovec „*více spoléhá na poetičnost pozorovaného*“.⁶⁰

1. 3. 2. Typologie Karla Pioreckého

K typologii Miroslava Balaščíka se vyjádřil Karel Piorecký. Považuje za „*diskutabilní*“ jeho tvrzení o tom, že se do devadesátých let taková mnohost v české poezii nevyskytovala. Myslí si totiž, že zmiňovaná různost je „*trvalou vlastností ve vývoji poezie, někdy bohužel mocensky potíranou, jindy nápadnější*“.⁶¹ Piorecký přichází s vlastní typologií, ve které se zaměřuje na „*ověřování ‚přiléhavosti‘ tradičních konceptů lyriky*“ – spirituální poezii, poezii věčnosti a imaginativní poezie.⁶² Petra Borkovce zařazuje k poezii věčnosti.

V této kategorii si všímá té části mladé poezie, která inklinuje k „*poetice věčných záznamů vizuálních či auditivních vjemů, která odsouvá lyrický subjekt poněkud stranou*“. Podstatné je pro ně samotné zprostředkování vjemu, který má působit autenticky a bez literární stylizace. Básníci využívají „*deskriptivnosti, prozaizace a epizace básnické promluvy*“ a mají tendenci k „*neobraznému vyjadřování*“.⁶³ Piorecký tvorbu těchto básníků srovnává se *Spoonriverskou antologií* Edgara Lee Masterse, ale důležitý rozdíl vidí v lyrickém subjektu, který se do značné míry vzdává vlastní subjektivity.⁶⁴ V domácí tradici vidí jejich návaznost hlavně na Skupinu 42 nebo Vladimíra Holana v básni *Návrat*⁶⁵ či ve sbírce *Rudoarmějci*⁶⁶.

Borkovec se k poezii věčnosti propracoval až později. V první sbírce *Prostírání do tichého* (1990) Piorecký vidí spíše „*chlapecky, ale také křesťansky citlivou a poněkud dekorativní lyriku*“, od které se v následující sbírce posunul k „*jazykovému experimentu*“ pomocí neologismů, nespisovných tvarů, archaismů, prostoru pro hláskovou instrumentaci a

---

⁵⁹ Tamtéž, s. 125.

⁶⁰ Tamtéž s. 126.

⁶¹ PIORECKÝ, Karel. *Česká poezie v postmoderní situaci*, cit. d., s. 13.

⁶² Tamtéž, s. 7.

⁶³ Tamtéž, s. 116.

⁶⁴ Tamtéž, s. 188.

⁶⁵ Tamtéž, s. 188.

⁶⁶ Tamtéž, s. 189.

rytmizaci textů pomocí opakování a variování.⁶⁷ K poezii věčnosti se Borkovec zařazuje sbírkou *Mezi oknem, stolem a postelí*, zároveň ale Piorecký upozorňuje na fakt, že první cyklus je přejet již ze sbírky předchozí, z *Ochozu*. Lyrický subjekt této sbírky se „koncentruje na popisování vnějších, ale především vnitřních prostorů, věcí a jejich konfigurací, i drobných, všednodenních dějů.“⁶⁸ Popisované interiéry jsou neútluné a poloprázdné, zdá se, že prostor fikčních pokojů umožňuje jen „takto strohou deskripci“, jelikož v nich „není nic dalšího, o co by mohl zrak zavadit“. I přes tento fakt je prostor v hlavním zájmu pozornosti vnímajícího subjektu. Jako alternativa k tomuto neútlunému prostoru by mohl sloužit vnější prostor za oknem, ale tento kontakt je porušen, „to, co je vidět za oknem, je v Borkovcově poezii sotva reálné, sotva vnímatelné, jsou to jen jakési kresby, konstelace tvarů.“ Přestože jsou dějové možnosti ve vnitřním prostoru omezené, potřebuje lyrický subjekt známý prostor, protože ho toto omezení udržuje od nebezpečí.⁶⁹ Zároveň se ale jedná o prostor obývaný mužem a ženou, jejichž pohyby a promluvy „z výčtů trčí jako něco nepatřičného, co ruší tichý text pokoje“. Zmíněná výčtovost se promítá i do charakteru verše, které se rozpadají do kratších intonačních celků, čímž evokují „vzrušenou atmosféru, napětí, dramatičnost.“ S touto pomocí se Borkovec snaží překonat statičnost popisů a docílit toho, aby nepůsobily povrchně. „Cítíme tu, u Borkovce poměrně vzácnou, osobní angažovanost subjektu na zaznamenaných hovorech, máme tendenci si dosazovat mluvčího do role jednoho z účastníků komunikace.“ Jako problém ale Piorecký vnímá Borkovcovu snahu popisované „ještě dodatečně ozvláštnit, přizdobit, básnický opracovat“.⁷⁰ V následující sbírce *Polní práce* (1998) již „rezignuje na povrchní dekorativství“ a řada básní je zde pouhými strohými výčty věcí a dějů. Lyrický subjekt této sbírky „žije především svým zrakem“ a na dějích se nepodílí. Zobrazované věci nejsou odkazy k životu člověka, jsou zasazené do prostoru bez vztahů s okolními věcmi.⁷¹

Piorecký Borkovcovu tvorbu porovnává s poezií Petra Hrušky, ale jako rozdíl mezi jejich básněmi vnímá to, že u Borkovce nacházíme „archeologii paměti“, kdy lyrický subjekt zkoumá prostory a věci, do kterých se během let otiskly osudy lidí, kteří je používali. Toto vidí nejsilněji u básní *Pokoj a Pokoj s chodbou*.⁷² „Věci nemají smysl v sobě samých, ale ve schopnosti sdělovat osud a charakter svých majitelů.“ Obě básně slouží jako portréty lidí, „portréty v zastoupení“. Tímto Borkovec odpovídá tendenci mladé poezie věčnosti, která má

---

⁶⁷ Tamtéž, s. 117.

⁶⁸ Tamtéž, s. 172.

⁶⁹ Tamtéž, s. 173.

⁷⁰ Tamtéž, s. 174.

⁷¹ Tamtéž, s. 175.

⁷² Tamtéž, s. 176.

tendence „nahrazovat egocentrismus tradičního lyrického subjektu věcným portrétováním postav.“⁷³ I v této sbírce hraje roli motiv okna, jelikož stále zařizuje odstup a bezpečí, avšak na rozdíl od předchozí sbírky je prostor za oknem trochu více určitý. Lyrický subjekt ale nadále funguje jako pouhý pozorovatel.⁷⁴

1. 4. Poezie ve 21. století

Vzhledem k tomu, že na přelomu 20. a 21. století nedošlo k tak velkému zvratu jako v roce 1989, není tolik odborných publikací, které by se věnovaly vývoji poezie v tomto období. Budu tedy vycházet z knih *V souřadnicích mnohosti* a *V souřadnicích neklidu*. Mým cílem není postihnout vývoj celé české poezie v této době, pokusím se jen o shrnutí prvků, pod kterými tyto publikace poezii Petra Borkovce vnímají. Z důvodu vybraných publikací jsou podkapitoly děleny na jednotlivá desetiletí, přestože si uvědomuji, že se jedná o vymezení, které nekoresponduje s mým pozdějším dělením na fáze. Především chci v této kapitole ukázat, jak je Borkovec vnímán ve zmíněných dvou publikacích.

1. 4. 1. Období 2000–2010

Roky 2000–2010 považujeme v českém prostředí za první „relativně přirozenou“ a klidnou dekádu po dlouhé době.⁷⁵ Jednou z linií, které v poezii můžeme vnímat, je poezie vyrůstající z křesťanského vnímání světa. U generace básníků, kteří do této tvorby ale vstoupili v 90. letech jako mladí debutanti, můžeme sledovat postupné utlumování explicitních křesťanských symbolů či témat (v této linii Petr Hruška zmiňuje právě Petra Borkovce).⁷⁶ Víra je ve verších mladé generace „rozpuštěna“ a projevuje se pouze v podobě „tichých znamení“ nebo nečekaných kontrastů.⁷⁷ Hruška ale zmiňuje, že s knihami *Needle-book* a *Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire*, sledujeme u Borkovce postupný odklon od křesťanské motiviky a větší zaujetí pro „existenciální napětí“ ukrývající se ve věcnosti všedních lidských vztahů.⁷⁸ Obecně se u poezie stále méně užívá označení „katolická“ nebo „křesťanská“, více se začínají používat výrazy „poezie spirituální“ či „spirituálně laděná“.⁷⁹

Frekventovaným pojmem pro tuto dekádu se stala „poezie každodennosti“ nebo „civilistní poezie“.⁸⁰ Inspirací pro tento směr poezie byla tvorba Skupiny 42 a jedná se o básně, které na sebe berou podobu zdánlivého záznamu každodenní reality, ale výběr těchto

---

⁷³ Tamtéž, s. 177.

⁷⁴ Tamtéž, s. 178.

⁷⁵ mnohost s. 51.

⁷⁶ Tamtéž, s. 52.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž, s. 53.

⁷⁹ Tamtéž, s. 54.

⁸⁰ Tamtéž, s. 57.

skutečností a způsob vyjádření proměňuje daný text z pouhého zápisu v cosi jiného.⁸¹ Hruška i do tohoto směru částečně Borkovce zařazuje, jelikož *Needle-book* je tomuto směru tvorby blízký.⁸² Pro poezii každodennosti je důležitý důraz na detail a konkretizace.⁸³

V tomto období také začíná být patrný a důležitý vliv internetu na poezii. V tvorbě Petra Borkovce se však s inspirací internetovým prostředím setkáme až v desetiletí následujícím.

1. 4. 2. Období 2011–2020

Na počátku této dekády stejně jako u té předchozí nedošlo k žádnému velkému zvratu. To samé ale nemůžeme tvrdit o roce 2020, ve kterém přišla pandemie koronaviru COVID-19. Tato událost měla velký vliv nejen na kulturu, ale i na celou společnost.⁸⁴ Opatření spojená s pandemií sice nepřinesla kolaps knižního trhu, ale urychlila některé tendence, např. proces digitalizace a intenzivnější literární život na internetu.⁸⁵

Zejména v posledních letech této dekády se také projevila touha po literárním životě jak u autorů, tak u čtenářů.⁸⁶ Populární byly především akce založené na osobním setkávání spisovatelů a čtenářů nebo jen čtenářů navzájem.⁸⁷ Na těchto literárních pořadech se často podíleli sami autoři, například právě Petr Borkovec v kavárně Fra.⁸⁸ Popularita těchto literárních kaváren a klubů s literárním programem rostla mezi lety 2011 až 2020 rostla.⁸⁹ V roce 2023 ale bylo Café Fra donuceno z finančních důvodů provoz ukončit.⁹⁰

Stejně jako u minulé dekády se *V souřadnicích neklidu* snaží o rozřazení básníků do různých směrů a tendencí tvorby. Petra Borkovce zařazuje Petr Hruška mezi autory, kteří v centru své pozornosti mají slovo a jazyk.⁹¹ V tomto směru je Borkovec připodobňován k Ivanu Wernischovi, po němž dokonce pojmenoval svou sbírku *Wernisch* (2015). Jedná se o druhé doplněné vydání sbírky *Milostné básně* a v obou těchto vydáních najdeme „bizarní řeč internetových spamů“ nebo „přepisy ptačího zpěvu“.⁹² Na tuto linii navazuje Borkovcova

---

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž, s. 58.

⁸⁴ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích neklidu: česká literatura druhé dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2024, s. 17.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž, s. 34.

⁸⁷ Tamtéž, s. 35.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ KADLECOVÁ, Kateřina. Domov básníků a „epicentrum české poezie“ už není. Milované Café Fra po dvou dekáдах končí. In *Reflex* [online], 21. 8. 2023 [cit. 3-6-2025]. URL: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/120386/domov-basniku-a-epicentrum-ceske-poezie-uz-neni-milovane-caffe-fra-po-dvou-dekadach-konci.html>.

⁹¹ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích neklidu: česká literatura druhé dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*, cit. d., s. 102.

⁹² Tamtéž, s. 104.

sbírka *Herbář k čemusi horšímu* (2018), jejímž explicitním námětem je kombinace tradiční básnické vzletnosti a přístupu amatérských přírodovědců nebo povrchní nadšeností turistů.⁹³ Hlavním tématem sbírky je ale komunikace, ve které se mísí hra s jazykem a místy nonsensový humor.⁹⁴

1. 5. Recepce tvorby Petra Borkovce

Jelikož v praktické části budu zkoumat recepční ohlas tvorby Petra Borkovce, je nutné se zastavit ještě u prací, které se této problematice také věnují. Nejznámějším příspěvkem na toto téma je studie Karla Pioreckého *Dekonstrukce úspěchu*, ve které se zaměřil na proměnu recepce Borkovcovy tvorby v 90. letech.⁹⁵ Kromě něj se podrobnější analýze kritického ohlasu věnovalo několik vysokoškolských kvalifikačních prací. Jana Pešková ve své bakalářské práci⁹⁶ zkoumala recepci sbírek *Milostné básně* a *Herbář k čemusi horšímu* a Vilma Manová ve své diplomové práci⁹⁷ zkoumala poetiku vybraných básníků, kteří začali tvořit v 90. letech 20. století. Věnovala se recepčnímu ohlasu *Prostírání do tichého* a *Poustevnny, věštírny, loutkárny*. Další vysokoškolské práce, které se Petru Borkovcovi věnují, kritický ohlas nezpracovávají. Ve své práci využívám více recenzí i dalších metatextů než výše zmíněné práce, abych se co nejvíce přiblížila úplnosti kritického ohlasu. Důvody nedostatků a případných chybějících textů osvětluji již v úvodu práce, tato podkapitola slouží jen jako představení předchozího bádání.

---

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Tamtéž, s. 105.

⁹⁵ PIORECKÝ, Karel: *Dekonstrukce úspěchu : Nad kritickými ohlasy Borkovcovy poezie*. In *Tvar* 18, 2007, č. 10, 17. 5., s. 8–10.

⁹⁶ PEŠKOVÁ, Jana. *Nad poezii Petra Borkovce: kritická recepce Milostných básní a Herbáře k čemusi horšímu*. Online. Bakalářská práce. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, 2021 [cit. 11. 6. 2025]. URL: <https://theses.cz/id/fcs8c8/>.

⁹⁷ MANOVÁ, Vilma. *Sondy do české poezie 90. let 20. století*. Online. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a komparatistiky, 2013 [cit. 11. 6. 2025]. URL: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/54219>.

2. První fáze tvorby

2. 1. Úvod

Petr Borkovec vstoupil na literární scénu ve svých devatenácti letech sbírkou *Prostírání do tichého* (1990) u nakladatelství *Pražská imaginace*. V následujícím roce (1991) vydala *Mladá fronta* jeho druhou sbírku, *Poustevna, věštírna, loutkárna*. V roce 1994 vyšla jeho třetí sbírka *Ochoz*, znovu u *Mladé fronty*, za kterou v následujícím roce obdržel Cenu Jiřího Ortena. Rok poté u nakladatelství *Český spisovatel* vyšla jeho čtvrtá sbírka, *Mezi oknem, stolem a postelí* a o dva roky později znovu u *Mladé fronty* vyšla sbírka pátá, *Polní práce*. Poté následovala čtyřletá pauza, po které přišla sbírka *A. B. A. F.* (2002) u nakladatelství *Opus* a v následujícím roce (2003) *Paseka* vydala Borkovcovu sedmou sbírku, *Needle-book*. První fázi tvorby ohraničují sbírkou *Vnitrozemí* (2005), která je souborným vydáním druhé až sedmé sbírky s přidaným oddílem nových básní. Ve sbírkách, které zařazují do první fáze, často funguje pravidlo kontinuity. Jednotlivé básně či celé oddíly přecházejí mezi jednotlivými sbírkami. Kvůli tomu, že je *Vnitrozemí* souborným vydáním, jsem se rozhodla ho využít jako ukončení první fáze.

2. 2. Prostírání do tichého

Sbírkou, kterou Petr Borkovec ve svých dvaceti letech debutoval, je *Prostírání do tichého*. V edici *Nulté knížky* ji vydalo nakladatelství *Pražská imaginace*, které se zaměřovalo na tvorbu nejen mladých autorů, ale i autorů starších, kteří byli jinými vydavatelstvími opomíjeni.⁹⁸ Sbíрка obsahuje 26 básní, které na první pohled působí poněkud nesourodě, což je způsobeno hlavně jejich formální stránkou. Jen devět z nich nese vlastní název a více než polovina neobsahuje žádnou interpunkci. V první polovině sbírky se vyskytují spíše kratší, většinou čtyřveršové básně, později nacházíme i rozsáhlejší básně, z nichž ale žádná nepřesáhne dvě strany. Objevují se zde básně přesně dodržující formu sonetu a rispetu i „skácelovské“

---

⁹⁸ MAČAS, Dominik. *Pražská imaginace*. In *Slovník české literatury po roce 1945*, 28. 1. 2011 [cit. 2024-12-2]. URL: <https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1815&hl=pra%C5%BESk%C3%A1+imaginace>.

čtyřverší“.⁹⁹ Ve sbírce nalézáme také napětí, tvořené snahou o dialogizaci a využitím du-formy (např. báseň *Na hodinách je noc*).¹⁰⁰

2. 2. 1. Recepce

Prostírání do tichého nedostalo tak velký kritický ohlas jako uvidíme u následujících sbírek. Alena Vávrová v časopisu *Hanťa press* recenzuje sbírku samostatně, Miroslav Petříček ve *Tvaru* a Petr A. Bílek v *Iniciálách* o ní píše v kontextu dalších knih vydaných v edici Nulté knížky. Vávrová¹⁰¹ a Petříček¹⁰² hodnotí sbírku i přes pár výhrad pozitivně, naopak Bílek je ke sbírce kritičtější: „*Petr Borkovec je jistě kultivovaný, sečtělý a o svém upřímně přesvědčený autor. Ke skutečné poezii mu ale ještě nějaký ten krůček schází.*“¹⁰³

2. 2. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Všichni tři recenzenti si všímají inspirace a návaznosti na tvorbu Jana Skácela, ale každý k ní přistupuje odlišně. Vávrová zmiňuje návaznost na tradici, ke které se v několika básních sbírka přímo hlásí (například přímé oslovení Jana Skácela ve třetí básni sbírky). Zároveň si ale všímá nového využití tradičních prvků: „*za ruku tu jde hojnost tradice s novotou a ozvláštňená tradiční spojení.*“ Vyslovuje ale přání, aby v dalších sbírkách byl Borkovec „*více svůj*“.¹⁰⁴ Petříček o ztrátě osobitosti v inspiraci Skácelem nepíše.¹⁰⁵ Bílek Borkovcovi vyčítá zdrobnělé oslovení „*Janečku Skácele*“, které se v jedné z básní objevuje: „*nevím, nebylo-li by namísto ve vztahu k němu ubrat této familiérnosti (...) a přidat pokory.*“¹⁰⁶

Všechny tři recenze se věnují otázce autenticity v Borkovcově poezii. Vávrová zmiňuje autenticitu a melancholii, ale jak je zmíněno výše, přeje si, aby byl Borkovec ještě autentičtější. Jeho osobitou poetiku vidí v básních *Všech svatých*, *Mechanické dušičky* a *Blázínek Chárek*.¹⁰⁷ Petříček chválí jeho autenticitu a upřímnost: „*básník, který se nestydí za dojetí a něhu.*“¹⁰⁸ Bílek naopak toto v Borkovcově tvorbě nevidí a uvádí, že je upřímnost potlačena formální dokonalostí básní. Za jedinou autentickou báseň stejně jako Vávrová považuje *Mechanické dušičky*.¹⁰⁹

⁹⁹ HARÁK, Ivo. Rozvažování nad poezií Petra Borkovce (dojmy i pojmy). In *Alternativa plus* 5, 1999, č. 1/2, s. 33.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 32.

¹⁰¹ VÁVROVÁ, Alena. A tak jsem toho večera... In *Hanťa press* 2, 1990, č. 7, s. 19.

¹⁰² PETŘÍČEK, Miroslav. První kroky. In *Tvar* 2, 1991, č. 10, s. 15.

¹⁰³ BÍLEK, Petr A. Pokusy a přísliby aneb Čtyřikrát Nulté knížky. In *Iniciály* 2, 1991, č. 17/18, s. 68.

¹⁰⁴ VÁVROVÁ, Alena. A tak jsem toho večera..., cit. d., s. 19.

¹⁰⁵ PETŘÍČEK, Miroslav. První kroky, cit. d., s. 15.

¹⁰⁶ BÍLEK, Petr A. Pokusy a přísliby aneb Čtyřikrát Nulté knížky, cit. d., s. 68.

¹⁰⁷ VÁVROVÁ, Alena. A tak jsem toho večera..., cit. d., s. 19.

¹⁰⁸ PETŘÍČEK, Miroslav. První kroky, cit. d., s. 15.

¹⁰⁹ BÍLEK, Petr A. Pokusy a přísliby aneb Čtyřikrát Nulté knížky, cit. d., s. 68.

2. 2. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Rytmičké stránce sbírky se věnuje Vávrová a Bílek. Vávrová ukazuje na spojení prostého a gramatického rýmu s vynalézavějšími rýmy a na četné refrény.¹¹⁰ Dle Bílka se v dokonalé rytmičtaci ztrácí významové uspořádání slov.¹¹¹

2. 2. 1. 3. Edice Nulté knížky

Petříček i Bílek srovnávají ve svých recenzích několik knih nakladatelství Pražská imaginace. Bílek v časopisu *Iniciály* píše o prvních čtyřech knihách z edice: *Siamská dvojčata* od Roberta Nezvala, *Prostírání do tichého* od Petra Borkovce, *Moře modré* od Sabriny Karasové a *Palác schizofreniků* od Martina Langeru.¹¹² Petříček místo *Siamských dvojčat* ve své recenzi hodnotí prozaický titul *Totální brainwasch* od autorů vystupujících pod pseudonymy Josef Vadný a Zdenička Spruzená.¹¹³

Bílek oceňuje rozhodnutí nakladatele dát prostor mladým autorům a vidí růst úrovně od prvního ke čtvrtému svazku. Petříček je ke knihám velmi kritický a poukazuje na jejich neoriginalitu, oceňuje ale, že nakladatelství dává prostor mladým autorům.

2. 3. Poustevna, věštírna, loutkárna

Druhá sbírka Petra Borkovce následovala o rok později, v roce 1991, tentokrát v edici Mladé fronty nazvané Ladění. Tato sbírka je již delší a většinu básní uvozuje název. Objevuje se v ní výraznější práce s jazykem, Borkovec zde například klade do kontrastu archaické výrazy a neologismy. Výrazněji také pracuje s typografií.¹¹⁴ Z debutu přebírá báseň *Za oslicemi*, a také některými motivy (např. „beránci vysmrkaní“) se k němu hlásí. V této sbírce se stupňuje Borkovcův zájem o básnický rytmus a také se zde nachází počátek jeho typického jazyka.¹¹⁵ Jmenujme například „zajímavě znějící neologismy“, „slovosledné inverze“¹¹⁶, „opakování slov i celých figur“¹¹⁷ nebo nespisovné tvary, fonetická podoba slov a archaický pravopis¹¹⁸.

Za sbírku dostal prémii Ceny Jiřího Orteny.¹¹⁹ V deníku *Práce* s Borkovcem po vydání sbírky udělal rozhovor Milan Šefl. Autor rozhovoru se opírá o recenzi Ivana Wernische, ve které

¹¹⁰ VÁVROVÁ, Alena. A tak jsem toho večera..., cit. d., s. 19.

¹¹¹ BÍLEK, Petr A. Pokusy a přísliby aneb Čtyřikrát Nulté knížky, cit. d., s. 68.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ PETŘÍČEK, Miroslav. První kroky, cit. d., s. 15.

¹¹⁴ WIENDL, Jan – PÍOŘECKÝ, Karel et. al. Petr Borkovec. In *Slovník české literatury po roce 1945*. 20. 8. 2020 [cit. 2024-12-4]. URL: <https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=10&hl=petr+borkovec>

¹¹⁵ HARÁK, Ivo. Rozvažování nad poezií Petra Borkovce (dojmy i pojmy). In *Alternativa plus* 5, 1999, č. 1/2, s. 33.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 34.

¹¹⁸ JŮZL, Jindřich. Petr Borkovec: Není nám dáno uhlídati mince v mechanikách! : portrét básníka. In *Obratník* 2, 1996, č. 13, s. 28.

¹¹⁹ SÁNCHEZOVÁ, Ilona. Cena Jiřího Orteny. In *Právo lidu* 94, 1991, č. 183, s. 6.

píše, že Borkovec nebude mít moc čtenářů, „*neboť je to ‚jen‘ poezie*“. Šefl se Borkovce tázal, jestli z tohoto tvrzení nemá strach a nechtěl by být pro čtenáře srozumitelnější a „*hovořit přirozeněji, řečí střídmější*“. Borkovec ale odmítá, že by jeho řeč střídma nebyla.¹²⁰

V roce 2020 se Borkovec v rozhovoru pro *Host* vrátil ke genezi sbírky *Poustevna, věštírna loutkárna*. Uvedl, že na její vznik někdy myslí kvůli jedinečnosti procesu, při kterém vznikla: „*Celá ta sbírka vznikla v roce 1990, za dva dny, za sobotu a neděli. Matka a její přítel odjeli na chalupu a já proměnil obývací v malířský ateliér — v roce 1990 jsem si myslel, že bych mohl být nejen básníkem, ale také malířem. Chtěl jsem obojí a rozhodně jsem v tom měl nějaké vzory, nejspíš někoho z německých expresionistů. Tak jsem si upravil prostor, něco mazal na dřevěnou desku a taky psal jednu strašně dlouhou báseň.*“¹²¹

2. 3. 1. Recepce

U *Poustevny, věštírny, loutkárny* vidíme větší kritický ohlas než u sbírky předchozí. Recenze na ni uveřejnil *Labyrint* (Jindřich Jůzl) *Nové knihy* (Petr A. Bílek), *Literární noviny* (Ivan Wernisch), *Mladá fronta Dnes* (Vladimír Novotný), *Lidová demokracie* (Ivan Slavík) a *Lidové noviny* (Jaromír Typlt) v tom roce, kdy byla sbírka vydána. V tomtéž roce uveřejnil také *Tvar* medailon Petra Borkovce s ukázkou několika básní. Následující rok se objevily recenze i v *Tvaru* (Milan Exner), *Hostu* (Dalibor Mañas), *Iniciálách* (Miroslav Zelinský), *Babylonu* (Filip Waller) a glosa v revue *ROK* (Ludvík Kundera). U dvou recenzí se také setkáme s tím, že je *Poustevna, věštírna, loutkárna* vnímána jako první Borkovcova kniha. Bílek ji představuje jako „*oficiální debut*“¹²² a Mañas o ní píše jako o úspěšném vstupu do poezie¹²³. Novotný ve své recenzi upozorňuje na to, že přestože *Ladění* má být edice debutujících básníků, není neobvyklé, že tam někomu vychází až druhá sbírka (jako v případě Borkovce) nebo že zde někdo „*debutuje nadvakrát*“ (jako příklad uvádí J. Syrovátku a M. Ajvaze).¹²⁴ Slavík také ukazuje na to, že se nejedná o debutovou sbírku.¹²⁵

Většina textů se zmiňuje o věku básníka, ať už pouhou zmínkou o tom, že je mladý (Navrátil), nebo podrobnějším popisem jeho vyspělé poetiky. Je pojmenováván jako autor

¹²⁰ BORKOVEC, Petr. Tři otázky pro autora : Odpovídá básník Petr Borkovec. Rozmlouval Milan Šefl. In *Práce* 48, 1992, č. 25, 30. 1., s. 6.

¹²¹ BORKOVEC, Petr. Myslím na to, abych nerozuměl: s Petrem Borkovcem o komunitním životě a nemravné radosti, kterou přináší psaní. Rozmlouval Jan Němec. In *Host* 36, 2020, č. 4, s. 15.

¹²² BÍLEK, Petr A. *Poustevna, věštírna...: Mladí zrají rychle?* In *Nové knihy* 32, 1991, č. 48, s. 3.

¹²³ MAŇAS, Dalibor. Edice deníkových záznamů. In *Host* 7, 1992, č. 8, s. 156.

¹²⁴ NOVOTNÝ, Vladimír. Učeň, či mistr?. In *Mladá fronta Dnes* 3, 1992, č. 6, s. 14.

¹²⁵ SLAVÍK, Ivan. *Poustevna? Věštírna? Loutkárna?*. In *Lidová demokracie* 48, 1992, č. 14, s. 4.

„kultivovaný, sečtělý“¹²⁶, „vyzrálého výrazu a vidění světa“¹²⁷, „mladičkový – a už je to mistr“¹²⁸, „suverénní a bezpochyby i vynalézavý“¹²⁹, „neobyčejně citlivý a ojedinělý básník mladé české literatury“.¹³⁰

Filip Waller ve své recenzi zmiňuje, že mu autoři vydávaní v edici Ladění přišli neoriginální, ale Borkovce vidí jako výjimku, protože jeho „invence neznamena jen vyčpělou fantazii vyšperkovanou banalitami“.¹³¹

2. 3. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Petr A. Bílek vidí lyrický subjekt jako takový, který „neformuluje“, ale jen „evokuje atmosféru“, čímž je čtenář nucen k vlastní interpretaci.¹³² Jaromír Typlt dává atmosféře přívlastek „nadýchaná“ a Borkovec má dle něj „tendence k odhmotněnosti“. Jako výjimku od „éterické bezkonfliktnosti“ uvádí báseň Jezení, která naopak obsahuje konkrétní hlasy.¹³³ I Milan Exner vnímá Borkovcovu poetiku jako odlehlou od reálného světa.¹³⁴ Podle Dalibora Maňase je obsahově sbírka nevyrovnaná, jelikož „v obrazech“ přemýšlí většina básníků.¹³⁵ Bílek v jeho poetice vnímá cosi „dávného, rituálního“ a chválí ho za to, že se vyhýbá prvoplánovým efektům.¹³⁶ O rituálním dojmu píše i Miroslav Balašík. Dle něj je tento dojem způsoben nemožností časoprostorového zařazení.¹³⁷

Několik recenzí taky rozebírá možnou Borkovcovu inspiraci. Dle Jaromíra Typlta čtenář ve sbírce „nemůže nezaslechnout Ivana Slavíka“, a také zmiňuje, že dle něj není Borkovec schopen výstavby něčeho nového, pouze využívá již použitých prvků.¹³⁸ Návaznost na Slavíka vidí i Dalibor Maňas a jako další možnou inspiraci uvádí Wernische, Diviše či Juliše.¹³⁹ Novotný říká, že se jedná o sbírku „výrazně a neskryvaně wernischovskou“.¹⁴⁰ Klade si otázku, jestli na tuto inspiraci a inspiraci Skácelem u sbírky předchozí bude navazovat i v budoucnu, nebo se jedná o „zastavení na cestě k nejvladnějšímu tvůrčímu výrazu“.¹⁴¹ Vznáší přání, aby

¹²⁶ BÍLEK, Petr A. Poustevna, věštírna...: Mladí zrají rychle?, cit. d., s. 3.

¹²⁷ EXNER, Milan. Poezie ticha. In *Tvar* 3, 1992, č. 20, s. 10.

¹²⁸ KUNDERA, Ludvík. 7 x o nenápadných. In *ROK* 3, 1992, č. 3, s. 72.

¹²⁹ NOVOTNÝ, Vladimír. Učeň, či mistr?, cit. d., s. 14.

¹³⁰ JŮZL, Jindřich. Mladá krev z Parnasu. In *Labyrint* 1, 1991, č. 7, s. 2.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² BÍLEK, Petr A. Poustevna, věštírna...: Mladí zrají rychle?, cit. d., s. 3.

¹³³ TYPLT, Jaromír. Kontexty v konfliktech. Básnická Ladění za rok 1991. In *Lidové noviny* 5, 1992, č. 13, s. 2.

¹³⁴ EXNER, Milan. Poezie ticha. cit. d., s. 10.

¹³⁵ MAŇAS, Dalibor. Edice deníkových záznamů, cit. d., s. 156.

¹³⁶ BÍLEK, Petr A. Poustevna, věštírna...: Mladí zrají rychle?, cit. d., s. 3.

¹³⁷ BALAŠTÍK, Miroslav. Nad poezii Petra Borkovce. In *Host* 11, 1995, č. 5, s. 40.

¹³⁸ TYPLT, Jaromír. Kontexty v konfliktech. Básnická Ladění za rok 1991, cit. d., s. 2.

¹³⁹ MAŇAS, Dalibor. Edice deníkových záznamů, cit. d., s. 156.

¹⁴⁰ NOVOTNÝ, Vladimír. Učeň, či mistr?, cit. d., s. 14.

¹⁴¹ Tamtéž.

„už začal mladý lyrik básnit po borkovcovsku,“ protože poté se bude jednat o literární událost.¹⁴² Bílek v Borkovcově tvorbě spatřuje návaznost také na Slavíka, ale i na Reynka, Rotrekla či Vokolka.¹⁴³ Ludvík Kundera si všimá využití mezer uvnitř verše „jako u pozdního Skácela“.¹⁴⁴ Slavík ve hře se slovy vidí návaznost na Edwarda Leara, Morgensterna, Emanuela Fryntu nebo Wernische.¹⁴⁵ Další příbuznost vidí ve tvorbě Josefa Hiršala.¹⁴⁶ Zelinský Borkovce zařazuje do „wernischovsko – kabešovsko – grubešovské básnické linie“.¹⁴⁷ Waller vidí ve sbírce vlivy lidové slovesnosti „snad jen ale formálně“, dále také Demla a Zahradníčka, ale je to dle něj „celé úžasné poněkud jinak než holanovský“.¹⁴⁸

S touto sbírkou se u Borkovcovy tvorby poprvé setkáváme s tím, že ji recenzenti zařazují do směru křesťanské poezie. Petr A. Bílek vnímá Borkovce jako autora kultivovaného a poučeného tradicí, který programově hledá „své místo kdesi v linii moderní katolické, nebo spíš šířeji – křesťanské poezie“.¹⁴⁹ Návaznost na křesťanskou tradici vidí i Jaromír Typlt a dle něj je Borkovec „pro tuto tradici o to cennější,“ protože ji obohacuje novými prvky.¹⁵⁰ Podle Zelinského je jeho hra s jazykem povýšena „duchovním prostorem autorova křesťanství“, které je pokorné a jen velmi mírně naznačené. Dynamickým jazykem také vyvažuje „statičnost (...) křesťanského nasměrování lyrického subjektu“.¹⁵¹ Jiří Navrátil ve svém medailonu sice o přesném zařazení ke křesťanské poezii nemluví, ale Borkovec dle něj v tvorbě „jde od samého začátku po rovné cestě nezviklán rozbouřenou dobou (...) jde po té cestě tiše a nenápadně s jakousi křesťanskou jistotou i pokorou“.¹⁵² Milan Exner taky Borkovce nezařazuje, ale zmiňuje religiózní prvky sbírky.¹⁵³

2. 3. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Jazyku a zvuku díla se věnovala většina recenzentů a můžeme ji tak vnímat jako jednu z nejvýraznějších stránek sbírky. Petr A. Bílek oceňuje Borkovcovu „úctu ke slovu“ a pokoru před mnohovýznamovostí slov.¹⁵⁴ Dle Jůzla spousta básní připomíná lidové písňové texty právě kvůli jazyku a „stavbou, opakováním veršů“.¹⁵⁵ Všimá si Borkovcových experimentů s

---

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ BÍLEK, Petr A. Poustevna, věštírna...: Mladí zrají rychle?, cit. d., s. 3.

¹⁴⁴ KUNDERA, Ludvík. 7 x o nenápadných, cit. d., s. 72.

¹⁴⁵ SLAVÍK, Ivan. Poustevna? Věštírna? Loutkárna?, cit. d., s. 5.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ ZELINSKÝ, Miroslav. Řeč jako obydlí. In *Iniciály* 3, 1992, č. 27, s. 68.

¹⁴⁸ WALLER, Filip. O příchodu království. In *Babylon* 2, 1992/1993, č. 5, s. 29.

¹⁴⁹ BÍLEK, Petr A. Poustevna, věštírna...: Mladí zrají rychle?, cit. d., s. 3.

¹⁵⁰ TYPLT, Jaromír. Kontexty v konfliktech. Básnická Ladění za rok 1991, cit. d., s. 2.

¹⁵¹ ZELINSKÝ, Miroslav. Řeč jako obydlí, cit. d., s. 69.

¹⁵² NAVRÁTIL, Jiří. Radosti básníkovy i radost naše. In *Tvar* 2, 1991, č. 17, s. 5.

¹⁵³ EXNER, Milan. Poezie ticha. cit. d., s. 10.

¹⁵⁴ BÍLEK, Petr A. Poustevna, věštírna...: Mladí zrají rychle?, cit. d., s. 3.

¹⁵⁵ JŮZL, Jindřich. Mladá krev z Parnasu, cit. d., s. 2.

„fonetickou podobou slov“ a se „starým pravopisem“.¹⁵⁶ O stejném prvku se zmiňuje v recenzi i Ivan Slavík, upozorňuje na „záměrně nezvyklou, uměle archaizovanou grafickou podobu“ některých výrazů.¹⁵⁷ Také si všímá převažování substantiv nad slovesy a toho, že texty se nepohybují ve větách, ale „tak, jak za slova a slovní trsy básnickova vůle tahá“.¹⁵⁸ To vidí hlavně v „závěrečných básních v próze, nadepsaných Jezení.“¹⁵⁹ Jaromír Typlt jako „charakteristický rys celé sbírky“ vnímá kladení konvenčních obrazů vedle slov, které neobsahují žádný význam a jde pouze o jejich zvuk.¹⁶⁰ Milan Exner si všímá Borkovcova citu pro jazyk a hry s neologismy a eufonií.¹⁶¹ V druhém oddílu sbírky vidí ještě více něhy a zvuku a tyto prvky chválí proto, že se dle něj v poezii moc neobjevují.¹⁶² Dle Ludvíka Kundery je Borkovec mistr „vyšinutí z vazby“ a „kusého vyjadřování“ a na jeho poetice si cení cíleně špatného pravopisu a prvků hovorové řeči.¹⁶³ Jediné, co mu vyčítá, je opakování slov místo variování, protože mu tento postup přijde opotřebovaný.¹⁶⁴ Podle Dalibora Maňase má sbírka „propracovanou expresivitu básnického jazyka,“ které dosahuje kladením přívlastků do postpozice či vynecháváním substantiv.¹⁶⁵ Dle Ivana Wernische si sbírka právě kvůli experimentům se zvukem slov nezíská „davy čtenářů“, protože se často snaží hledat významy básní, které zde nalézt nemohou.¹⁶⁶ Zelinský vidí jazyk sbírky jako „autentický, svébytný, emancipovaný prostor“ a všímá si neologismů, pojmenovávání „magických skutečností magickými jmény“ i ozvěny postupů lidové poezie.¹⁶⁷ Ve sbírce dle něj nacházíme krajní póly řečové zkušenosti: „pojmenovávat nově nové s tendencí užívat dávných pojmů pro dávnou zkušenost.“¹⁶⁸ Dle Wallera „Borkovcova hra se slovy a básnickými obrazy spočívá v dokonalém a dokonale osobitém vyjádření témat“.¹⁶⁹ V roce 1995 se Miroslav Balašík ve své kritice v *Hostu* věnoval vztahu jazyka a skutečnosti v Borkovcových sbírkách *Poustevna*, *věštírna*, *loutkárna* a v následující sbírce *Ochoz*. Stejně jako výše zmínění recenzenti si Balašík všímá použití neologismů a archaismů v sémanticky či syntakticky neobvyklých verších.¹⁷⁰

---

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ SLAVÍK, Ivan. *Poustevna? Věštírna? Loutkárna?*, cit. d., s. 5.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ TYPLT, Jaromír. *Kontexty v konfliktech. Básnická Ladění za rok 1991*, cit. d., s. 2.

¹⁶¹ EXNER, Milan. *Poezie ticha*. cit. d., s. 10.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ KUNDERA, Ludvík. *7 x o nenápadných*, cit. d., s. 72.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ MAŇAS, Dalibor. *Edice deníkových záznamů*, cit. d., s. 156.

¹⁶⁶ WERNISCH, Ivan. *Petr Borkovec, Poustevna, věštírna, loutkárna*. In *Literární noviny* 2, 1991, č. 51, s. 5.

¹⁶⁷ ZELINSKÝ, Miroslav. *Řeč jako obydlí*, cit. d., s. 69.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ WALLER, Filip. *O příchodu království*, cit. d., s. 29.

¹⁷⁰ BALAŠTÍK, Miroslav. *Nad poezií Petra Borkovce*, cit. d., s. 40.

Typografické stránce sbírky se věnuje pouze Milan Exner a Filip Waller. Exner zmiňuje pouze využití velkého písmena uprostřed verše.¹⁷¹ Waller si všímá „*pozoruhodné grafické formy a úpravy*“, přímo zmiňuje silně vytištěná písmena a posunuté řádky.¹⁷²

2. 4. Ochoz

V roce 1994 byla vydána v *Mladé frontě* třetí sbírka Petra Borkovce, *Ochoz*. Je rozdělena na čtyři části, první z nich obsahuje převážně básně přejaté z předchozí sbírky s upravenou typografií, některé z nich mají upraveny i verše, ale změny nejsou nijak zásadní. Největší změnou prošla báseň *Křivá hůl*, která byla v minulé sbírce pojmenována *Poustečna*, *věštírna*, *loutkárna*. Z ní byly vypuštěny celé verše a také zde bylo vypuštěno číslování jednotlivých částí. Tímto postupem Borkovec „*akcentuje (dis)kontinuitu tvorby a nechá působit posuny a odlišnosti různých poetik, které se navzájem poměřují*“.¹⁷³ Dramatičnost básní působí „*filmovým*“ dojmem.¹⁷⁴ V básních se střídají obrazy, perspektivy („*celek – polocelek – detail*“), exteriér s interiérem i jednotliví mluvčí a lyrický subjekt je sleduje a zaznamenává.¹⁷⁵

V dalších částech se vyskytují básně úplně nové. Oproti předchozím sbírkám *Ochoz* přináší komplexnější pohled na okolní svět pomocí soustředění se na detaily. Dále také upouští od neologismů a klade větší důraz na eufonii, obraznost a vytříbenost veršů. Opakuje se zde použití venkovských motivů, ale již méně se tu objevují motivy křesťanské.¹⁷⁶

Pro sbírku je důležitá optická podoba básní, která rytmizuje proud básnické výpovědi. Pro formální stránku sbírky je důležité použití volného verše s výraznou rytmickou složkou, „*zvukově Borkovec tihne k aliteracím a důslednému variování sugestivních hlásek r, l, s, vytvářejících atmosféru zvláštní přilnavé naléhavosti i pochmurnosti*“.¹⁷⁷ Ve sbírce nacházíme synestezii dojmů, věcem a zvířatům jsou vkládány lidské pocity, a tak slouží jako projekční plátno. Tematicky je sbírka zasazena do vesnického prostoru, který je ale „*krutě realistický*“ a v básních se odráží protiklady ticha a hluku.¹⁷⁸ Za tuto sbírku vyhrál Borkovec v roce 1995 *Cenu Jiřího Ortena*.¹⁷⁹

¹⁷¹ EXNER, Milan. *Poezie ticha*. cit. d., s. 10.

¹⁷² WALLER, Filip. *O příchodu království*, cit. d., s. 29.

¹⁷³ HRUŠKA, Petr, ed. a kol. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*, cit. d., s. 122.

¹⁷⁴ HARÁK, Ivo. *Rozvažování nad poezií Petra Borkovce (dojmy i pojmy)*, cit. d., s. 35.

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al. *Petr Borkovec*, cit. d. [cit. 2024-12-6].

¹⁷⁷ HRUŠKA, Petr, ed. a kol. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*, cit. d., s. 122.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 123.

¹⁷⁹ *Vítězem Ceny Jiřího Ortena 1995 se stal*. In *Cena Jiřího Ortena* [online]. [cit. 2024-12-6]. URL: <https://www.cenajirihoortena.cz/article/detail/37/>.

V rozhovoru pro *Nové knihy* sám Petr Borkovec uvedl, že sbírka *Ochoz* měla rozvláčný vznik, po kterém zbyly čtyři části, z nichž každá je jeho určitým osobním obdobím. Psaní vnímá jako řemeslo, při kterém musí důkladně poslouchat a pozorovat, jelikož vše okolo něj má svůj rytmus a rým. Inspirují ho běžné věci, které může denně zkoumat. Čtení cizích básní vnímá jako důležitou součást psaní samotného a nevidí v tom epigonství.¹⁸⁰

2. 4. 1. Recepce

Ochoz se setkal s podobně velkou recepcí jako předchozí sbírka, ale vidíme u něj častější kladné hodnocení. Recenze na svých stránkách uveřejnil *Tvar* (Pavel Ctibor, Patrik Šimon), *Literární noviny* (Jiří Janatka, Václav Petrbok), *Nové knihy* (Filip Waller), *Host* (Dalibor Mañas), *Práce* (Jaroslav Vanča), *Lidové noviny* (Pavel Janáček) a *Proglas* (Tomáš Reichel). *Host* také uveřejnil již výše zmíněnou kritiku Miroslava Balaštíka, ve které porovnává *Ochoz* s předchozí Borkovcovou sbírkou. Časopis *Tvar* na svých stránkách uvedl „Laudatio na Borkovcův *Ochoz*“, projev Jana Šulce, kterým za porotu doplnil předání Ceny Jiřího Ortena. V *Ochozu* vidí osobitou poezii, která mu v předchozí sbírce scházela.¹⁸¹

I Waller sbírku hodnotí pozitivně, dle něj se díky svébytnosti a jasnozřivosti odděluje od většiny tehdejší básnické produkce.¹⁸² Podle Šimona jsou Borkovcovy básně osobité a originální¹⁸³ a Vanča zmiňuje, že je Borkovec básník mladý, ale „vzácně zralý“¹⁸⁴.

2. 4. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Miroslav Balašík se ve své kritice zaměřuje na zúžení motivického okruhu a zmenšení časoprostoru oproti předchozí sbírce.¹⁸⁵ Mañas také vidí poetiku a umělecké prostředky sbírky jako chudé, ale přináší dle něj radost, když se čtenáři daří najít skrytý smysl básně.¹⁸⁶ Reichel pojmenovává okruh motivů přímo jako „omezený a statický“.¹⁸⁷ V časoprostoru sbírky se nachází směřování k posledním veršům, kde dochází k zhroucení, ale motivy v žádném dynamickém vztahu nejsou, neovlivňují se navzájem a pouze dokreslují náladu. „*Jsou kombinovány do předem daných schémat a forem.*“¹⁸⁸ Waller oproti tomu nevidí básně jako

---

¹⁸⁰ BORKOVEC, Petr. S básníkem Petrem Borkovcem ochozem i z ochozu dolů. Rozmlouval Luděk Svoboda. In *Nové knihy* 1994, č. 41, s. 10.

¹⁸¹ ŠULC, Jan. Laudatio na Borkovcův *Ochoz*. In *Tvar* 6, 1995, č. 18, s. 3.

¹⁸² WALLER, Filip. Šerý pták na ochoze. In *Nové knihy* 35, 1994, s. 3.

¹⁸³ ŠIMON, Patrik. Krvotočivé schody neporaženého. In *Tvar* 5, 1994, č. 18, s. 19.

¹⁸⁴ VANČA, Jaroslav. Ochozy a vnitřní cesty básníka Petra Borkovce. In *Práce* 50, 1994, č. 283, s. 7.

¹⁸⁵ BALÁŠTÍK, Miroslav. Nad poezií Petra Borkovce, cit. d., s. 42.

¹⁸⁶ MAŇAS, Dalibor. Polnosti Petra Borkovce. In *Host*, 1994, č. 4, s. 111.

¹⁸⁷ REICHEL, Tomáš. Básně o básně. In *Proglas* 6, 1995, č. 3, s. 51.

¹⁸⁸ Tamtéž.

„nahodilé shluky představ“, protože díky expozici básně je čtenář veden určitým směrem. Napomáhá tomu dle něj i členitá grafická struktura básní.¹⁸⁹

Více recenzentů si všímá přírodních motivů, ale interpretují je různě. Šimon je vidí jako symboly k vnitřním stavům člověka.¹⁹⁰ Podle Reichla je prostorem *Ochozu* ves a okolní příroda, kvůli čemuž je okruh motivů „omezen v podstatě na běžný inventář přírodní lyriky vesnických realit“.¹⁹¹ Nelze ale sbírku zařadit do básnického ruralismu, protože „jediným tématem“ je reflexe vlastního psaní.¹⁹² Toho si všímá i Balaščík, dle něj v *Ochozu* dochází k výraznému kontrastu rustikálního světa a reflexe samotného psaní a konfrontace těchto témat určuje směřování sbírky.¹⁹³ Ke specifickému výkladu motivů se rozhodl Pavel Ctibor. Ve třetím oddílu sbírky vidí práci se symboly a znaky jako nejsilnější a interpretuje básně pomocí zodiakálních motivů, které spojuje s vánoční tematikou a barvami využívaných v básních.¹⁹⁴

V recenzích na *Ochoz* se méně píše o zařazení Borkovce do linie křesťanské poezie. Reichel pouze zmiňuje, že Borkovec je v povědomí i přes své mládí jako „básník víceméně křesťanské orientace“.¹⁹⁵ Podle Wallera bychom od knihy neměli očekávat výpověď o křesťanském Bohu, přestože se zde dají najít „jemné nádechy k Demlovi či Zahradníčkovi“.¹⁹⁶ Ctibor ve své recenzi kritizuje stav tehdejší křesťanské poezie, ale v Borkovcovi vidí potenciál na změnu tohoto směru poezie.¹⁹⁷

Většina recenzentů nereflektuje to, že pět ze sedmi básní v prvním oddílu je přejato ze sbírky předchozí. Ctibor si toho všímá a ve své recenzi si klade otázku, proč titulní básně *Poustevný, věštírny, loutkárný* nese v přepracované verzi název *Křivá hůl*.¹⁹⁸ Zároveň kritizuje redakční úpravu, která do přejatých básní přidala interpunkci.¹⁹⁹ Janáčkoví důležitější než fakt, že Borkovec přejal texty z předchozí sbírky, přijde to, že přejímá prostor, který následně v *Ochozu* rozvíjí.²⁰⁰ Balaščík v *Ochozu* vidí posun v práci s jazykem a silnější přítomnost lyrického subjektu.²⁰¹

---

¹⁸⁹ WALLER, Filip. Šerý pták na ochoze, cit. d., s. 3.

¹⁹⁰ ŠIMON, Patrik. Krvotočivé schody neporaženého, cit. d., s. 19.

¹⁹¹ REICHEL, Tomáš. Básně o básně, cit. d., s. 51.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ BALAŠČÍK, Miroslav. Nad poezií Petra Borkovce, cit. d., s. 42

¹⁹⁴ CTIBOR, Pavel. Chodí Pešek okolo. Petr Borkovec: *Ochoz*. Mladá fronta, 1994. In *Tvar* 6, 1995, č. 3, s. 6.

¹⁹⁵ REICHEL, Tomáš. Básně o básně, cit. d., s. 51.

¹⁹⁶ WALLER, Filip. Šerý pták na ochoze, cit. d., s. 3.

¹⁹⁷ CTIBOR, Pavel. Chodí Pešek okolo. Petr Borkovec: *Ochoz*. Mladá fronta, 1994, cit. d., s. 6..

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ JANÁČEK, Pavel. Nominace. In *Lidové noviny* 8, 1995, č. 6, příloha Národní 9, č. 1, s. 2.

²⁰¹ BALAŠČÍK, Miroslav. Nad poezií Petra Borkovce, cit. d., s. 42.

2. 4. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Petrbok vidí první část sbírky jako vizuálně, zvukově a jazykově experimentální.²⁰² Nijak ale nezmiňuje, že se v této části nachází především básně přejaté ze sbírky předchozí, kde byly experimenty s jazykem zřetelnější než u *Ochozu*.²⁰³ V dalších částech se dle Petrbocka Borkovec oddává „*bezvýhradnému zření*“ bez jazykové stylizace.²⁰⁴ Maňas naopak v díle vnímá autorovu tradiční básnivou a bohatou významovost přívlastků, ale jazyk je dle něj podřízen nehybnému prostoru: „*deformuje jej, inscenuje vypouštění slov.*“²⁰⁵ Podle Reichla je práce s jazykem a jeho zvukovou stránkou jediná dynamická část sbírky.²⁰⁶ Zároveň ale jazyk pojmenovává jako „*důvod zásadního rozporu,*“ jelikož se na jedné straně nachází prostá útržkovitost způsobená deníkovým charakterem a na druhé ornamentální strojenost.²⁰⁷ Janatka o Borkovcově práci se slovy říká: „*Jako by měl při tom v oblibě buď slova velmi obyčejná, nebo velmi neobyčejná, nic mezi tím.*“²⁰⁸

2. 4. 1. 3. Forma

U formy sbírky si většina recenzentů všimá dvou nevýraznějších tendencí: charakteru deníkového zápisu a kalendářního řazení básní. Waller sice ani jedno nezmiňuje, ale říká, že verše v *Ochozu* nejsou vystavěny z náhodných rýmů a forem, ale je pro ně důležité „*opakování klíčových slov a klíčových veršů*“.²⁰⁹ Petrbok zmiňuje pouze charakter deníkového zápisu, který dle něj umocňuje motiv plynutí času.²¹⁰ Reichel tuto tvůrčí metodu nazval „*zápis-záznam toho, co se odehrává před jeho očima*“ a Borkovec tak dle něj do básní sbírá střípky skutečnosti.²¹¹ Maňas formu pojmenoval „*veršovaný deník*“, protože názvy básní druhého a třetího oddílu postupují chronologicky dopředu, což vytváří atmosféru každodenního záznamu.²¹² Šimon si všimá tematizace času, ale nezmiňuje se o ní ve spojitosti s kalendářem.²¹³

Ctibor princip řazení básní nazvaných měsíci v roce kritizuje, protože se dle něj jedná o opakováný princip, který je zde navíc „*nedotažen*“.²¹⁴ Podle Reichla čas sbírky reprezentuje pouze dvě roční období: podzim a zimu.²¹⁵ Vanča si všimá formy kalendária i v básních, které

²⁰² PETRBOK, Václav. Pozorování je čin. In *Literární noviny* 5, 1994, č. 44, s. 6.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ MAŇAS, Dalibor. Polnosti Petra Borkovce, cit. d., 111.

²⁰⁶ REICHEL, Tomáš. Básnění o básnění, cit. d., s. 51.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ JANATKA, Jiří. Knihovnička Literárních novin (a knihkupectví Fišer). In *Literární noviny* 5, 1994, č. 37, s. 15.

²⁰⁹ WALLER, Filip. Šerý pták na ochoze, cit. d., s. 3.

²¹⁰ PETRBOK, Václav. Pozorování je čin, cit. d., s. 6.

²¹¹ REICHEL, Tomáš. Básnění o básnění, cit. d., s. 51.

²¹² MAŇAS, Dalibor. Polnosti Petra Borkovce, cit. d., 111.

²¹³ ŠIMON, Patrik. Krvotočivé schody neporaženého, cit. d., s. 19.

²¹⁴ CTIBOR, Pavel. Chodí Pešek okolo. Petr Borkovec: Ochoz. Mladá fronta, 1994, cit. d., s. 6.

²¹⁵ REICHEL, Tomáš. Básnění o básnění, cit. d., s. 51.

nemají název měsíce nebo data, protože „*vyznívají jako záznamy ,básnického deníku‘*“.²¹⁶ Balaščík si jako jediný všimá toho, že i když jsou básně pojmenované po časových údajích, nijak tuto dobu neevokují (jako příklad uvádí báseň Podzim).²¹⁷ Také si myslí, že důraz na intimní ladění básní spočívá v charakteru deníkových záznamů.²¹⁸

2. 5. Mezi oknem, stolem a postelí

V roce 1996 v edici České básně nakladatelství *Český spisovatel* vyšla Borkovcova čtvrtá sbírka, *Mezi oknem, stolem a postelí*. Oproti předchozím sbírkám zde vidíme mnohem častější využití barev a postupné opouštění religiózních motivů. Znovu do sbírky začlenil básně přejaté z předchozích děl s menší úpravou. Poprvé zde zařadil i texty neřazené do veršů, krátké básnické prózy, které jsou velmi popisné. Uklidňují se zde i jeho experimenty s jazykem a je kladen větší důraz na smyslové vnímání.²¹⁹ Texty budí dojem náhodně nalezených snímků, které jsou znovu prožívány.²²⁰

Karel Piorecký si ve své studii všiml toho, že mladí debutanti 90. let 20. století často zavírali svůj lyrický subjekt do uzavřeného prostoru. V této studii porovnává vybrané sbírky Petra Borkovce, Petra Hrušky, Pavla Kolmačky a Milana Děžinského. Borkovec dle něj už názvem *Mezi oknem, stolem a postelí* definuje prostor, ve kterém se lyrický subjekt pohybuje.²²¹ Stůl vidí jako prostor dění, okno jako prostor snění a postel jako prostor zapomnění. Prostory jsou „*neútulné, poloprázdné*“, ale i tak je obsah pokoje „*tím jediným, o čem lze promlouvat*“. Všimá si i prostoru za oknem, ale kontakt s tímto prostorem je porušený, věci za oknem jsou „*sotva vnímatelné*“. Lyrický subjekt potřebuje „*prostor známých věcí*“. Zároveň je ale obývaný mužem a ženou, kteří naráží do „*neviditelných stěn neporozumění a odcizení*“.²²²

2. 5. 1. Recepce

I *Mezi oknem, stolem a postelí* získalo četný ohlas v různých periodikách. Recenze na sbírku uveřejnily *Souvislosti* (Martin C. Putna), *Literární noviny* (Jan Gabriel, Jan Štolba), *Host* (Karel Křepelka), *Nové knihy* (Lenka Sedláková), *Lidové noviny* (Josef Mlejnek), *Texty* (Pavel Kotrla) a *Alternativa nova* (Šárka Zelinská). *Revolver revue* a *Host* uveřejnili také kritickou stať (Libuše Heczková) a studii (Petr Šrámek).

²¹⁶ VANČA, Jaroslav. Ochozy a vnitřní cesty básníka Petra Borkovce, cit. d., s. 7.

²¹⁷ BALAŠČÍK, Miroslav. Nad poezií Petra Borkovce, cit. d., s. 42.

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al Petr Borkovec, cit. d. [cit. 2024-12-12].

²²⁰ JŮZL, Jindřich. Petr Borkovec: Není nám dáno uhlídati mince v mechanikách! : portrét básníka, cit. d., s. 28.

²²¹ PIORECKÝ, Karel. Interiérová poezie: Na okraj poetiky prostoru v mladé poezii 90. let. In *Tvar* 16, 2005, č. 1, s. 4.

²²² Tamtéž.

Sbírka byla hodnocena spíše pozitivně, dle Gabriela sbírka dokazuje, že Borkovec je „opravdový básník i se skutečnou poezií“²²³. Podle Křepelky se Borkovec „naštěstí nezabydlel v pouhé literatuře a stále se ještě pokouší o poezii“.²²⁴ Kotrla sbírku vnímá jako vyžralou poezii, která posouvá Borkovcův autorský vývoj, zatímco využívá stylistických postupů ověřených předchozí tvorbou.²²⁵ Kritizuje ho ale za zařazení lyrických próz, protože mu přijde, že se „jejich obsah poněkud ztrácí v přílišné mnohomluvnosti“.²²⁶ Mlejnek a Štolba se ke sbírce vyjádřili spíše kriticky, ale Mlejnek na konci své recenze uznává, že ve srovnání s Borkovcovým dosavadním psaním nastal výrazný posun, protože básně se už tolik nepodřizují formě²²⁷. Podle Štolby poezie zprvu sice působí umně, vyžralé a citlivě, ale má dojem, že tato slova tvoří jen „iluzi obsahu“.²²⁸

2. 5. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Jelikož již název sbírky vytyčuje prostor, ve kterém se básně odehrávají, interpretuje ho tak i většina recenzentů. Putna vidí autora jako střed kruhu, který se skládá z okna, stolu a postele.²²⁹ Tento svět je komorní, „skutečně konstruován, vědomě a umně, za pomoci barev a tvarů“.²³⁰ Dle Putny v díle barvy někdy nabývají „svévolné existence“.²³¹ Barevnost krajiny vidí i Sedláková jako charakteristický rys sbírky vedle „ukotvenosti v prostoru a čase“.²³² Předpokládá také, že obdiv k prostoru musí přerůst do obdivu k Bohu.²³³ Kotrla stejně jako další recenzenti vnímá název jako udávající prostor, ve kterém se básník pohybuje: „tyto tři věci-symboly postačují k tomu, aby vytvořily zdání domova.“²³⁴ V básních vidí svět nejobyčejnějších věcí a událostí, které bývají často přehlíženy a opomíjeny.²³⁵ Podle Zelinské lyrický subjekt pozoruje básnický svět skrz okno a snaží se o „maximální prožití každého okamžiku“.²³⁶ Mlejnek a Štolba prostor sbírky vnímají spíše negativně. Mlejnkovi přijde, že prostor Borkovcových básní je „vymezen téměř metodicky, proto je zde často více, vůle k poezii než samotné poezie“.²³⁷ Podle Štolby jsou Borkovcovy „křehce načrtávané krajiny“ ve

²²³ GABRIEL, Jan. Knihkupectví Fišer. In *Literární noviny* 7, 1996, č. 16, s. 24.

²²⁴ KŘEPELKA, Karel. Rozetmívání. In *Host* 12, 1996, č. 3/4, s. 242.

²²⁵ KOTRLA, Pavel. Petr Borkovec: Mezi oknem, stolem a postelí. In *Texty* 1, 1996, č. 3, s. 7.

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ MLEJNEK, Josef. Zapomenout na řeholi formy. In *Lidové noviny* 9, 1996, č. 142, s. 10.

²²⁸ ŠTOLBA, Jan. Dobře pěstěné básně. In *Literární noviny* 7, 1996, č. 40, s. 5.

²²⁹ PUTNA, Martin C. Zapisník : 8. In *Souvislosti* 7, 1996, č. 1, s. 214.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Tamtéž.

²³² SEDLÁKOVÁ, Lenka. „Topolnatá noc“ Petra Borkovce. In *Nové knihy* 36, 1996, č. 18, s. 3.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ KOTRLA, Pavel. Petr Borkovec: Mezi oknem, stolem a postelí, cit. d., s. 7.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ ZELINSKÁ, Šárka. Když hledáme nebezpečí. In *Alternativa nova* 3, 1996/1997, č. 5, s. 265.

²³⁷ MLEJNEK, Josef. Zapomenout na řeholi formy, cit. d., s. 10.

skutečnosti spíše „*rozpité a mdlé*“.²³⁸ Zároveň si ve sbírce všimá návaznosti na Šiktance, přesněji ve venkovském prostoru, který se ale skládá jen z „*poeticky správných reálií*“.²³⁹

Pro poetiku čtvrté Borkovcovy sbírky je jedním z klíčových aspektů využívání barev. Dle Zelinské básně působí na všechny smysl, a hlavně barvami Borkovec „*doslova plýtvá*“, v jeho verších čtenář nalézá „*obrovské množství barevných tónů a odstínů*“, což ale není samoúčelné.²⁴⁰ Borkovec se podle ní snaží „*proniknout k podstatě věcí a dějů*“. V jeho básních vnímá pocit bezpečí v neustálém opakování dějů, stejně jako Šrámek si všimá přechodu noci v den a dne v noc. To se postupně pojí v přecházení ročních období, díky čemuž můžeme vidět, že celá sbírka je založena na principu kruhu. Ve své recenzi ale Zelinská vznáší obavu, aby Borkovec i v další tvorbě nezůstal v tomto „*začarovaném*“ kruhu.²⁴¹ Šrámek ve své studii podrobně rozebírá souvislosti mezi použitím barev a také to, že v některých situacích barvy zastupují celé jevy.²⁴² Jako jediný také zmiňuje využití synestezie.²⁴³ Všimá si toho, že na rozdíl od předchozích sbírek už není využíván zrak a sluch, ale do popředí se dostává hmat.²⁴⁴

Poetika sbírky je v recenzích hodnocena spíše pozitivně. Dle Putny jsou prosté motivy spojeny „*v úsporné a soudržné celky vždy jen nečekaným spojením*“²⁴⁵, Gabriel zase v Borkovcově poezii vidí spojení „*konkrétnosti a smyslnosti*“ s „*představou i odkrýváním světa*“²⁴⁶ a podle Sedlákové se výtvarností a snahou po dokonalosti básně vymykají ze zbytku současné postmoderní poezie²⁴⁷. Dle Heczkové se Borkovec snaží „*vyvolat verši silný vizuální, a přitom pohyblivý vjem*“ místy umocněný „*snahou o téměř fyziologickou tělesnost*“.²⁴⁸

Stejně jako u předchozích sbírek se několik recenzentů obrátilo k interpretaci křesťanských motivů. Putna Borkovce kritizuje za používání otevřeně religiózní terminologie, přijde mu, že kvůli ní básně působí příliš strojeně, uměle a konstruovaně.²⁴⁹ Vznáší domněnku, že se Borkovec snaží zavděčit své nálepce spirituálního a katolického autora.²⁵⁰ Podle Štolby je centrem sdělení básni „*pokus vyjádřit křehkou, skoro nehmotnou – křesťanskou – víru,*“ ale

---

²³⁸ ŠTOLBA, Jan. Dobře pěstěné básně, cit. d., s. 5.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ ZELINSKÁ, Šárka. Když hledáme nebezpečí, cit. d., s. 265.

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² ŠRÁMEK, Petr. Bezbarvá barevnost. In *Host* 13, 1997, č. 4, s. 70.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ PUTNA, Martin C. Zápisník : 8, cit. d., s. 213.

²⁴⁶ GABRIEL, Jan. Knihkupectví Fišer, cit. d., s. 24.

²⁴⁷ SEDLÁKOVÁ, Lenka. „Topolnatá noc“ Petra Borkovce, cit. d., s. 3.

²⁴⁸ HECZKOVÁ, Libuše. Zanítit se nebem. Básně Petra Borkovce. In *Kritická Příloha Revolver Revue* 3, 1997, č. 7, s. 99.

²⁴⁹ PUTNA, Martin C. Zápisník : 8, cit. d., s. 213.

²⁵⁰ Tamtéž.

nikdy ji neprezentuje, pouze využívá konvenční atmosféru, která někde sklouzává až ke křesťanskému kýči.²⁵¹

Další recenzenti přistupují ke křesťanským motivům spíše pozitivně. Gabriel říká: „Často jen pouhým náznakem, gestem náhle otvírá celý prostor, duchovní rozměr víry.“²⁵² Podle Křepelky je Borkovcova poezie osobitá na rozdíl od jiných básní pražské katolické literatury.²⁵³ Nálepku katolické poezie ale interpretuje jinak než zbytek recenzentů. Tvrdí, že Borkovec je v „*pokoušení poezie*“, které v Bibli funguje jako napětí mezi dobrem a zlem a u Borkovce je toto rozhodování mezi poezií a banalitou.²⁵⁴ „*Naštěstí takřka vždy vítězí poezie.*“²⁵⁵ Podle Kotrly se autorova křesťanská orientace kromě námětů projevuje i v tom, jak se zastavuje v obyčejném světě a vnímá svět v jeho každodennostech.²⁵⁶

Nejpodrobněji křesťanské motivy rozebírá Libuše Heczková. Jako ústřední motiv vnímá „*život s Kristem a v Kristu*“ a způsobem, kterým se k němu vztahuje, se dá sbírka rozdělit na dvě části.²⁵⁷ V první se nachází původní verše z Ochozu a v druhé nové básně a básně vydané v revue *Souvislosti*. Pro první část jí přijde klíčový kontrast naivity a kýčovitosti básně „*Vitráží: ves v kozelci...*“ a skepse básně „*Noční hodina...*“. Naivitu vidí v pohledu skrz vitráž, která vytváří barevné obrazce, čímž vzniká nedosažitelný boží svět. K tomu se připojuje i barevnost v první části sbírky.²⁵⁸ Naproti tomu se nachází básníkův tmavý svět, do kterého patří i „*čern vlastního psaní, které hranici mezi oběma světy nemůže překonat*“.²⁵⁹ Cyklus *Zatmy* dle Heczkové ukazuje „*konfliktnost černého světa, jeho neúplnost, někdy tupost a netečnost*“ a najdeme v něm nedorozumění uvnitř básníkovy světa, které připomíná „*nemožnost rozumění Kristu*“.²⁶⁰ Zároveň se zde vyskytuje problém s porozuměním sobě samému. Útržkovitost básníkovy světa je potvrzována výběrem adjektiv a substantiv, které jsou vkládány do kontrastu k obrazům Krista, „*které se pojí se slovy jako úplný, bezchybný, táhlý, dovršený*“.²⁶¹ Problematické je ale hromadění adjektiv v první části sbírky, jelikož rozměňují obrazy.²⁶² Během sbírky se ale mění vztah k božskému, explicitní vyjadřování se mění v „*zadrženosť sebe*

²⁵¹ ŠTOLBA, Jan. Dobře pěstěné básně, cit. d., s. 5.

²⁵² GABRIEL, Jan. Knihkupectví Fišer, cit. d., s. 24.

²⁵³ KŘEPELKA, Karel. Rozetmívání, cit. d., s. 242.

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ KOTRLA, Pavel. Petr Borkovec: Mezi oknem, stolem a postelí, cit. d., s. 7.

²⁵⁷ HECZKOVÁ, Libuše. Zanítit se nebem. Básně Petra Borkovce, cit. d., s. 97.

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Tamtéž.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Tamtéž.

sama“.²⁶³ Básník neproměňuje „krajinu v duši“, ale „sebe v krajinu“ a tímto pozorováním pátrá ve svém nitru.²⁶⁴

2. 5. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Jak jsem zmínila již výše, Mlejnek a Štolba k Borkovcovi přistupují spíše negativně. Mlejnek ve sbírce vidí „místy křečovitě navrstvené a příliš spekulativní obrazy“ a vyčítá Borkovcovi „efektní konstrukce“.²⁶⁵ Myslí si, že jeho básnické světy mají potenciál, ale při tvorbě se nechává omezovat formou.²⁶⁶ Štolba vidí sbírku jako směs „klišé a banalit“ a autentický zážitek jde dle něj stranou kvůli „vlastní modelaci tvaru“.²⁶⁷ Více se dozvídáme o Borkovcově ambici básnit než o „originálním osobním uchopování světa“.²⁶⁸ Kvůli tomu obrazy sbírky pouze „kloužou po svém vlastním ornamentálním povrchu“ a kontext Borkovcovy poetiky není schopný je posunout k nějakému významu. Výjimečný průnik pod vyumělkovaný povrch vidí v básni *Svah* nebo v ojedinělých pronikavých spojeních. I tak jim ale vyčítá až moc zřetelnou návaznost na Šiktance.²⁶⁹ Heczková naopak vyzdvihuje Borkovcovi „formální dovednost veršovat“ a domnívá se, že je ve sbírce podřízena „hlubšímu řádu“.²⁷⁰

U čtvrté sbírky Borkovec využil podobného principu přejímání básní jako u *Ochozu* – zařazení básní z *Poustevnny, věštírny, loutkárnny* do prvního oddílu sbírky. *Mezi oknem, stolem a postelí* také začíná několika upravenými básněmi z *Ochozu*. Ve své recenzi na přejímání závěrečného oddílu ukazuje Putna a všimá si právě toho, že něco podobného udělal Borkovec i ve sbírce předchozí.²⁷¹ Sedlákové je návaznost na *Ochoz* sympatická a všimá si prohloubené a zjednodušené poetiky oproti předchozí sbírce.²⁷² Heczková si všimá přejatých veršů, ale v nové sbírce dle ní vytvářejí vlastní celek, „který má připomínat vývojovou kontinuitu nových Borkovcových básní“.²⁷³ Kotrla vnímá Borkovce už od předchozí sbírky jako „mistra dialogu“, což dle něj znovu dokázal v úvodní skladbě *Zatmy*.²⁷⁴ Nijak ale nereflktuje fakt, že se jedná o část přejatou právě z *Ochozu*.

---

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ Tamtéž, s. 98.

²⁶⁵ MLEJNEK, Josef. Zapomenout na řeholi formy, cit. d., s. 10.

²⁶⁶ Tamtéž.

²⁶⁷ ŠTOLBA, Jan. Dobře pěstěné básně, cit. d., s. 5.

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ HECZKOVÁ, Libuše. Zanítit se nebem. Básně Petra Borkovce, cit. d., s. 98.

²⁷¹ PUTNA, Martin C. Zápisník : 8, cit. d., s. 213.

²⁷² SEDLÁKOVÁ, Lenka. „Topolnatá noc“ Petra Borkovce, cit. d., s. 3.

²⁷³ HECZKOVÁ, Libuše. Zanítit se nebem. Básně Petra Borkovce, cit. d., s. 97.

²⁷⁴ KOTRLA, Pavel. Petr Borkovec: Mezi oknem, stolem a postelí, cit. d., s. 7.

Nejpodrobněji návaznost na *Ochoz* rozebírá ve své studii Petr Šrámek. Zaměřuje se na básně přejaté z předchozí sbírky a s jejich pomocí interpretuje posun Borkovcovy poetiky. Říká, že v *Ochozu* čtenáři mohou vidět cyklické plynutí času, které je podpořeno nazváním některých básní daty, ale v následující sbírce se i díky změně názvů přejatých básní dostává na povrch spíše přechod dne v noc a noci v den.²⁷⁵ Silněji než v předchozí sbírce se opakují motivy, čímž se zpřítomňují a jsou redukovány na základní slova.²⁷⁶ To dle Šrámka podněcuje opakované čtení některých básní, které na první pohled působí kýčovitě.²⁷⁷ Na změně některých slov z přejatých básní lze vidět, jak se mění Borkovcův přístup k jazyku.²⁷⁸ V *Ochozu* totiž důsledkem neologismů může docházet až k nesmyslnému sdělení, ale v *Mezi oknem, stolem a postelí* už hledá obsahy slov skryté za běžnými významy.²⁷⁹ Kromě toho v nové sbírce dochází i k typografickému zklidnění.²⁸⁰

2. 6. Polní práce

Pátá sbírka Petra Borkovce, *Polní práce*, vyšla roku 1998 ve vydavatelství *Mladá fronta*, tentokrát v edici Klub přátel poezie. Celá sbírka je uvedena básní od Josifa Brodského v ruštině a poté následují tři oddíly. Stejně jako v předchozí sbírce zde Borkovec hojně využívá barev. Nově se vrací použití pravidelných rýmů a v básních se objevují výčty věcí. Touto sbírkou se Borkovec zařadil k proudu věcné lyriky.²⁸¹

Studii Karla Pioreckého jsem zmiňovala již v kapitole o *Mezi oknem, stolem a postelí*, ale věnoval se v ní i následující Borkovcově sbírce, *Polním pracím*. Zde se v interiérech „už nemluví“, ale slouží k tomu, aby „byly pozorovány“.²⁸² Lyrický subjekt se totiž nepodílí na ději, ale pouze je pozoruje nebo si o nich vytváří vizuální představy.²⁸³ Věci v prostoru zde nemají „vztah k ničemu kolem“ a svět básní se skládá pouze z vidění lyrického subjektu.²⁸⁴ „Prostor je pozorován, ale bez zaujetí stanoviska k pozorovanému, zrak lyrického subjektu se dává k dispozici prostoru, a tak se prostor může vzhlížet sám v sobě, jako by měl vidoucí oči.“²⁸⁵ Stejně jako v předchozí sbírce zůstává klíčovým motivem okna, ale prostor za ním je už zřetelnější.²⁸⁶ Důležitým vnitřním prostorem je dle Pioreckého pracovna, ve které se lyrický

---

²⁷⁵ ŠRÁMEK, Petr. Bezbarvá barevnost, cit. d., s. 72.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ Tamtéž.

²⁷⁸ Tamtéž.

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al. Petr Borkovec, cit. d. [cit. 2024-12-16].

²⁸² PIORECKÝ, Karel. Interiérová poezie: Na okraj poetiky prostoru v mladé poezii 90. let, cit. d., s. 4.

²⁸³ Tamtéž.

²⁸⁴ Tamtéž.

²⁸⁵ Tamtéž.

²⁸⁶ Tamtéž.

subjekt nachází.²⁸⁷ Na zdech zde totiž visí obrazy, které jsou „*jediným místem, kde se něco děje*“. Popisované prostory by mohly být idylické, ale i přes čtenářské očekávání k idyle nedochází.²⁸⁸ Je to viditelné hlavně v básni *Štědrovečerní kuchyň*. Piorecký tvrdí, že v Borkovcově prostoru se již nežije.²⁸⁹

V roce 2003 se v rozhovoru pro *Host* Borkovec vyjádřil i ke sbírce *Polní práce*. Mluvil zde o svém vyrůstání mezi třemi babičkami a o oddílu Pokoj s chodbou právě z *Polních prací*, kde se objevují „*výčty věci, které leží, stojí nebo visí v pokojích*“.²⁹⁰ Zmiňuje, že básně začal psát ještě před jejich smrtí a snažil se tím světy babiček zachytit.²⁹¹

2. 6. 1. Recenze

Počet recenzí u *Polních prací* zůstává podobný jako u předchozích sbírek, ale častěji se v nich setkáme s negativními názory na některé aspekty sbírky, které jsou rozebrány v následujících podkapitolách. Recenze najdeme na stránkách *Literárních novin* (Jiří Brabec) *Hostu* (Milan Děžinský, Iva Málková, Petr Cekota, Petr Hanuška), *Nových knih* (Jan Suk), *Týdeníku Rozhas* (Bronislav Pražan), *Tvaru* (Jiří Trávníček) a v *Psím vínu* (Petr Čermáček). Recenze se věnují většinou pouze *Polním pracím*, výjimkou jsou recenze Málkové, Cekoty a Hanušky, kteří ve svých textech píší navíc o sbírce *Les* Miloše Doležela a *Temná komora* Bohdana Chlíbce. K Borkovcově tvorbě se také vyjádřil Radim Kopáč ve své glose, na kterou navázal kritikou Štěpán Nosek.

Děžinský²⁹² a Čermáček píší ve svých recenzích o vysokých očekáváních, které na Borkovce byly kladeny po předchozích dvou povedených sbírkách. Čermáček zmiňuje, že *Polní práce* jsou důkazem toho, že ne vždy se autorům tato očekávání daří splnit.²⁹³ I další autoři se shodují na tom, že formálně jde o povedenou sbírku, dle Suka Borkovcovi nechybí „*pokora a zasvěcenost*“²⁹⁴, dle Málkové nese sbírka „*četné atributy poezie*“²⁹⁵, dle Hanušky Borkovcova poezie „*aktivuje smysl pro estetizující vnímání skutečnosti*“²⁹⁶ a Brabec o sbírce říká: „*Vybroušené verše měkce plynou a hladce splývají v předpokládaných pozicích.*“²⁹⁷

---

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ Tamtéž.

²⁹⁰ BORKOVEC, Petr. „Jsem pro cechy básníků-“. Rozmlouval Miroslav Balašík. In *Host* 19, 2003, č. 10, s. 9.

²⁹¹ Tamtéž.

²⁹² DĚŽINSKÝ, Milan. Na hrábě nešlápněš. In *Host* 15, 1999, č. 1, Recenzní příloha, s. 13.

²⁹³ ČERMÁČEK, Petr. Práce v poli nebolí. In *Psí víno* 3, 1999, č. 8, s. 19.

²⁹⁴ SUK, Jan. Práce pro oko. In *Nové knihy* 40, 1999, č. 3, s. 1.

²⁹⁵ MÁLKOVÁ, Iva. Polní práce Petra Borkovce... In *Host* 15, 1999, č. 3, Recenzní příloha, s. 22.

²⁹⁶ HANUŠKA, Petr. Bohdan Chlíbec prosvěcuje... In *Host* 15, 1999, č. 3, Recenzní příloha, s. 23.

²⁹⁷ BRABEC, Jiří. Knihovnička Literárních novin. Knihkupectví Franze Kafky. In *Literární noviny* 9, 1998, č. 49, s. 16.

Vzápětí ale recenzenti uznávají, že formální dokonalost poezii nestačí, Málková vidí sbírku jako „*unylou a uondanou*“²⁹⁸ a Hanuška uznává, že by sbírkám neublížilo drobné odlehčení²⁹⁹.

Nové knihy kromě recenze Jana Suka uvedly i anketu Nejvýznamnější knihy české beletrie ve čtvrtém čtvrtletí 1998. Jednalo se o pravidelnou anketu dvaceti literárních kritiků, která vycházela každého čtvrt roku. Kritici vybírali nejvýznamnější knihy české beletrie vydané za předcházející čtvrtletí. Miroslav Balašík *Polní práce* do svého výběru zařadil, přestože se mu s nimi nedařilo „*intimně soužít*“, ale uznával, že jde o dobře udělanou sbírku. Petr A. Bílek ji vnímal jako doposud nejlepší sbírku Petra Borkovce. Jiří Brabec je do svého výběru také zařadil, jelikož básně jsou dle něj „*krasopisně napsané a umné*“. Dále do svého výběru *Polní práce* zařadili i Aleš Haman, Antonín Jelínek, Lenka Sedláková a Jan Suk bez specifikace důvodu. *Polní práce* se tak staly nejčastěji jmenovanou knihou čtvrtého čtvrtletí a tím i nejčastěji jmenovanou knihou celého roku 1998.³⁰⁰

2. 6. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Prostor sbírky rozebírá většina recenzí, jelikož už název evokuje dojem idylického venkova³⁰¹, ale podle Cekoty není sbírka jen „*polní, rustikální, ale i bytová*“³⁰². Podle Suka se Borkovec spoléhá na „*tichou observaci*“, což ale způsobuje, že se z některých básní stávají pouhá neživá zátiší.³⁰³ Málková krajinu sbírky nazývá jako „*umírající, vysídlenou, falešně uklizenou*“ a pouze oddíl Pokoj s chodbou naznačuje, že se někde v Borkovcově tvorbě stále objevuje „*vitalita*“.³⁰⁴ Podle Cekoty Borkovec sleduje „*střídání dne a noci i proměny venkovní krajiny, což přenáší i do kompozice sbírky,*“ ale chybí mu prostorová otevřenost, kde by se mohlo „*vymezit autorovo tvořivé a tvořící gesto,*“ což způsobuje, že místy sbírka působí jen jako „*unylý interiérový biedermeier*“.³⁰⁵

Několik recenzí se také věnuje archetypům Borkovcovy tvorby a pocitům déjà vu³⁰⁶, které *Polní práce* vyvolávají. Podle Brabce ve sbírce nacházíme nerušený prostor, „*na který nejsme u Borkovce příliš zvyklí,*“ jelikož předchozí tvorbu vnímá jako spontánnější.³⁰⁷ Zde vidí jen poezii jako vyumělkovaný svět, který budí dojem, že čtenář zde nachází jen věci, které už

²⁹⁸ MÁLKOVÁ, Iva. *Polní práce* Petra Borkovce..., cit. d., s. 23.

²⁹⁹ HANUŠKA, Petr. Bohdan Chlíbec prosvěcuje..., cit. d., s. 23.

³⁰⁰ VACÍK, Miloš (ed.). Nejvýznamnější knihy české beletrie ve 4. čtvrtletí 1998 : Anketa dvaceti literárních kritiků. In *Nové knihy* 39, 1999, č. 3, s. 8.

³⁰¹ DĚŽINSKÝ, Milan. Na hrábě nešlápneš, cit. d., s. 13.

³⁰² CEKOTA, Petr. Kdybychom chtěli soudit... In *Host* 15, 1999, č. 3, Recenzní příloha, s. 23.

³⁰³ SUK, Jan. Práce pro oko, cit. d., s. 1.

³⁰⁴ MÁLKOVÁ, Iva. *Polní práce* Petra Borkovce..., cit. d., s. 23.

³⁰⁵ CEKOTA, Petr. Kdybychom chtěli soudit..., cit. d., s. 23.

³⁰⁶ TRÁVNÍČEK, Jiří. Borkovec se nám zabydlel. In *Tvar* 10, 1999, č. 5, s. 22.

³⁰⁷ BRABEC, Jiří. Knihovnička Literárních novin. Knihkupectví Franze Kafky, cit. d., s. 16.

zná.³⁰⁸ Děžinský naopak ve sbírce vidí opakování principu z minulých sbírek, a to „*zužování básnického prostoru na jmenné archetypy*“.³⁰⁹ Trávníček si myslí, že Borkovec se spoléhá na archetypy jako na „*jakési prostorové konstanty*“, což způsobuje, že prostory jsou málokdy konkrétní.³¹⁰ Borkovec tak tvoří „*zátiší, které má svůj základní rozvrh a obrys, ale které je současně pouhou skicou*“, čímž je vyvolán pocit déjà vu.³¹¹ Ten ale dle Trávníčka vzniká jinak než běžně, protože než nastane daná chvíle, má už Borkovec „*jistotu archetypu*“.³¹² Napovídá tomu i to, že sbírka hojně využívá přímé barevné charakteristiky.³¹³ Borkovec tak druhotně utváří představy, „*archetypy dodaly základní prostorovou situovanost, (přívlastkové) barvy zase udělaly z této situovanosti obrázek, náladovou skicku*“.³¹⁴ To způsobuje, že představa neprobíhá jako „*významový děj*“, ale zůstává u dekoratérství.³¹⁵

Děžinský ve své recenzi zmiňuje, že sbírka je uvedena citátem Josifa Brodského, což s několika básněmi ve sbírce odkazuje na Borkovcovu překladatelskou činnost.³¹⁶ Čermáček si klade otázku, jestli vliv překladatelské činnosti způsobuje dokonalou čistotu bez porušení, nebo se jedná o Borkovcovu stylizaci.³¹⁷ Suk sbírku srovnává s americkou a anglickou poezií, „*kteřá jen pojmenovává věci*“ a se slovinským básníkem Debeljakem.³¹⁸ Pražan Borkovcovu schopnost vyvolávání vizuálních vjemů přirovnává k poetice Bohuslava Reyneka a jeho „*obrazivost*“ k tvorbě Vladislava Chodaseviče nebo Zinaidy Gippiusové, u kterých upozorňuje na to, že je Borkovec překládal.³¹⁹

Tři roky po vydání sbírky se k Borkovcově tvorbě navracel Radim Kopáč v glose „*Ještě jednou k poezii let 1989–2000*“ v *Psím vínu*. Věnoval se zde osmi básníkům a básničkám a krátce se zmínil i o Petru Borkovcovi. Srovnává ho s Lubomírem Kasalem, ale kritizuje ho za to, že jeho poezie „*vyznívá místy epigonsky*“ a jako konkrétní příklady uvádí Skácela a Wernische.³²⁰ Dále také kritizuje Borkovce za to, že se zajímá pouze o zvuky slov, ale toto své tvrzení nijak nevysvětluje.³²¹

---

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ DĚŽINSKÝ, Milan. Na hrábě nešlápaneš, cit. d., s. 13.

³¹⁰ TRÁVNÍČEK, Jiří. Borkovec se nám zabydlel, cit. d., s. 22.

³¹¹ Tamtéž.

³¹² Tamtéž.

³¹³ Tamtéž.

³¹⁴ Tamtéž.

³¹⁵ Tamtéž.

³¹⁶ DĚŽINSKÝ, Milan. Na hrábě nešlápaneš, cit. d., s. 13.

³¹⁷ ČERMÁČEK, Petr. Práce v poli nebolí, cit. d., s. 19.

³¹⁸ SUK, Jan. Práce pro oko, cit. d., s. 1.

³¹⁹ PRAŽAN, Bronislav. Modrá křídla, zlatá voda. In *Týdeník Rozhlas* 9, 1999, č. 7, s. 4.

³²⁰ KOPÁČ, Radim. Ještě jednou k poezii let 1989–2000 : osm drobných exkurzů. In *Psí víno* 5, 2001, č. 19, s.

15.

³²¹ Tamtéž.

Na tento text zareagoval Štěpán Nosek v *Souvislostech*. Kopáčovo tvrzení o epigonství vnímá jako klišé, které se týká možná prvních Borkovcových sbírek a upozorňuje na to, že zde Kopáč pouze přejal cizí myšlenku, kterou ale graduje právě použitím slova epigonství.³²² „*K úvahám o skácelovské filiaci vyprovokovala recenzenty (P. A. Bílek, M. Petříček st.) autorova protosbírka Prostírání do tichého, resp. jedna její apostrofa („Janečku Skácele“), Ivana Wernische zřejmě poprvé zmínil Vladimír Novotný nad Borkovcovou druhou knížkou.*“³²³ Problém vidí hlavně v tom, že v kontextu *Ochozu* je tato charakteristika problematická a v kontextu následujících dvou knih „*zcela absurdní*“ a osočuje Kopáče, že se nesnažil o vlastní výklad novějších Borkovcových knih.³²⁴ Všimá si totiž toho, že recenze Borkovcovy poezie často využívají stejné strategie, kdy „*recenzent vysoce ohodnotí autorovu práci s jazykem a vzápětí jeho texty z téhož obviní*“.³²⁵ Nosek si myslí, že je to důsledkem nepřijetí klasických forem v české moderní poezii.³²⁶ Celý Kopáčův text kritizuje za použité floskule a ignorování souvislostí mezi jednotlivými básníky.³²⁷

2. 6. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

V recenzích se opakovaně objevuje uznání formální dokonalosti sbírky, dle Trávníčka jde o „*tvarově docelené texty*“³²⁸, Děžinský³²⁹ a Čermáček³³⁰ říkají, že Borkovcovy verše jsou řemeslně dokonalé. Děžinský si ale všimá utlumených experimentů s jazykem oproti předchozím sbírkám a přijde mu, že „*básníkovi ubývá odvahy k novým činům,*“ nehledá nové formy verše a pouze využívá to, co má již vyzkoušené.³³¹ Podle Brabce na rozdíl od předchozích sbírek mizí „*vlastní rozlišující vidění*“, které je překryto „*formální noblesou*“.³³² Podobný názor zastává i Čermáček, dle kterého čtenář očekává porušení formální čistoty jako u předchozích sbírek, ale to se nestane.³³³ Stává se, že některé básně pohromadě drží pouze jazyk a forma.³³⁴

Děžinský v *Polních pracích* vidí potvrzení toho, co se objevuje již v Borkovcových dřívějších sbírkách: jazykovou i stylovou jemnost výrazu, důraz na detail a časté vypouštění

---

³²² NOSEK, Štěpán. Kritik u maturity. In *Souvislosti* [online], 2002 [cit. 2024-12-16]. URL: <https://souvislosti.cz/OLD/102/nos.html>.

³²³ Tamtéž.

³²⁴ Tamtéž.

³²⁵ Tamtéž.

³²⁶ Tamtéž.

³²⁷ Tamtéž.

³²⁸ TRÁVNÍČEK, Jiří. Borkovec se nám zabydlel, cit. d., s. 22.

³²⁹ DĚŽINSKÝ, Milan. Na hrábě nešlápneš, cit. d., s. 13.

³³⁰ ČERMÁČEK, Petr. Práce v poli nebolí, cit. d., s. 19.

³³¹ DĚŽINSKÝ, Milan. Na hrábě nešlápneš, cit. d., s. 13.

³³² BRABEC, Jiří. Knihovnička Literárních novin. Knihkupectví Franze Kafky, cit. d., s. 16.

³³³ ČERMÁČEK, Petr. Práce v poli nebolí, cit. d., s. 19.

³³⁴ Tamtéž.

sloves.³³⁵ Dále také popisná statičnost, která je způsobena vyjmenováním věcí v okolí, čímž se z nich stávají archetypy.³³⁶ U této sbírky mu ale schází napětí, které bylo pro Borkovcovy básně podstatné, a tak má dojem, že se ve sbírce nic neděje.³³⁷ Jako výjimku vidí báseň Gauč.³³⁸ Domnívá se, že autor si „*artistní sterilitu*“ pěstuje jako nutnost.³³⁹ I Málková zastává spíše negativní názor na statičnost sbírky, říká, že obrazy zde jsou pouhé „*výčty segmentů*“.³⁴⁰ Pražan si všímá, že nejčastějšími používanými barvami ve sbírce je „*modrá, hnědá a bílá*“ a nejčastějšími slovy „*pokoj, okno, vítr, strom a křídla*“.³⁴¹ Všímá si, že na rozdíl od předchozích sbírek Borkovec opouští od neologismů a „*košaté metaforiky*“.³⁴² Dle Trávníčka Borkovec skládá obrazy do „*ideálních proporcí*“ a jeho obraznost je barevná a plastická.³⁴³ Zmiňuje ale, že už u minulé sbírky se terčem kritiky stala básnická rutina. „*Jako by mnohde bylo v jeho sbírce už před-básněno dopředu*.“³⁴⁴ Borkovec se spoléhá na konkretizaci obecného pocitu a využívá ověřených a funkčních prvků, protože ví, „*na co se může spolehnout*.“³⁴⁵ Hanuška o Borkovcově tvůrčí metodě píše spíše pozitivně, všímá si, že autor přeskakuje z detailu na celek a ve verších se tak objevují „*kaskády obrazů*“.³⁴⁶ Kontrast „*hledačské těkavosti*“ ve sbírce tvoří klid „*plynoucí z vnímání uchopených obrazů*“.³⁴⁷

2. 7. A. B. A. F.

Šestá sbírka Petra Borkovce vyšla v nakladatelství *Opus* v roce 2002. Obsahuje dvanáct nových básní a poprvé se setkáváme s tím, že z předchozí sbírky žádná báseň nebyla přejata. Nízký počet básní je ale dán edicí, ve které sbírka vyšla. V básních zaznamenává prostory plné každodenních věcí po smrti jeho babiček, jejichž iniciály se nachází v názvu sbírky. Toto můžeme odvodit z knihy *Kádrový dotazník*, kde přímo zmiňuje jejich jména: Anežka Burdová a Antonie Fliegrová.³⁴⁸ U druhého jména zmiňuje, že ve skutečnosti šlo o jeho pratetu, která ale vychovávala jeho otce, a tak ji vnímal jako babičku.³⁴⁹

---

³³⁵ DĚŽIŇSKÝ, Milan. Na hrábě nešlápněš, cit. d., s. 13.

³³⁶ Tamtéž.

³³⁷ Tamtéž.

³³⁸ Tamtéž.

³³⁹ Tamtéž.

³⁴⁰ MÁLKOVÁ, Iva. Polní práce Petra Borkovce..., cit. d., s. 23.

³⁴¹ PRAŽAN, Bronislav. Modrá křídla, zlatá voda, cit. d., s. 4.

³⁴² Tamtéž.

³⁴³ TRÁVNÍČEK, Jiří. Borkovec se nám zabydlel, cit. d., s. 22.

³⁴⁴ Tamtéž.

³⁴⁵ Tamtéž.

³⁴⁶ HANUŠKA, Petr. Bohdan Chlíbaec prosvěcuje... s. 23.

³⁴⁷ Tamtéž.

³⁴⁸ PLACÁK, Petr. *Kádrový dotazník: Bondy, Borkovec, Brabenec, Doležal, Hejda, Chlíbaec, Jirec, Jirous, Kremlička, Krchovský, Marks, Pánek, Stankovič, Topol, Třešňák, Wernisch*. cit. d., s. 51.

³⁴⁹ Tamtéž.

2. 7. 1. Recepce

A. B. A. F. zaznamenalo menší recepční ohlas než přechozí sbírky, což je nejspíš způsobeno krátkým rozsahem sbírky. Recenze na ni najdeme v literární revue *Weles* (Miroslav Chocholatý), *Lidových novinách* (Ladislav Nagy) a ve *Tvaru* (Radim Kopáč). Chocholatý a Kopáč se v recenzích věnují pouze A. B. A. F., u Nagyho najdeme ještě *Dvanáct básní* Jiřího Mědílk a *Konec sezony* Jiřího Červenky. Chocholatý říká: „*Borkovec* zajisté prokazuje dar umění vnímat a zaznamenávat, ale to začíná být až příliš málo.“³⁵⁰ I přes to ale uznává, že sbírka „vybočuje z průměru současné básnické produkce“, protože nevyužívá „*samoúčelných parafrází cizích textů*“, a pokud se k nim už někde uchýlí, je to prospěšné.³⁵¹ Vznáší ale přání, aby nové básně nešly „*lapidárium vlastní tvorby*“.³⁵²

Kopáč zastává ke sbírce negativnější pohled. Již na úvod své recenze zmiňuje nepochopení, proč se během 90. let Borkovec stal „*respektovaným poetou-klasikem*“.³⁵³ Borkovcovy verše dle něj „*těžko přesahují rámeček lyrických dojmologií, konvenčních impresí podbarvených religiozitou a zdůrazňujících rytmus a melodii promluvy*“ a nenachází v nich nic, „*co by nás nutilo obracet stránky*“.³⁵⁴ Chybně v recenzi uvádí, že sbírka obsahuje 14 básní.³⁵⁵

2. 7. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Podle Chocholatého se Borkovec v této sbírce vrací do důvěrně známého prostoru, ale zároveň si uvědomuje, že v „*této zduchovnělé dimenzi věcí nejbližších (...) bylo řečeno mnohé*“.³⁵⁶ První verš sbírky se tak stává „*modlitbou i prosbou zároveň*“: „*Bože, dej mi... mírnou řeč, která rychle / taje na studených předmětech.*“³⁵⁷ I přes to ale vše zůstává příliš „*statické, chladné, bez života*“.³⁵⁸ Sbírkou provází obrazy v zastaveném čase, které proměňují strukturu textu ve výčet vnímaných daností, „*v popis ustálených rekvizit Borkovcova motivického světa*“.³⁵⁹ Prostor je ale ještě zúženější než v přechozí sbírce.³⁶⁰

Chocholatý si všímá, že v této sbírce téměř nenalzáme přírodní motivy a „*příznačné jsou motivy okna, křesla, pelesti či dvora, provázané vždy s reflexí.*“ Vzpomínky mají posílit významové dění v textu, protože se je autor snaží vtahovat do přítomnosti. Využívá

³⁵⁰ CHOCHOLATÝ, Miroslav. ... jako krátké studené schnutí. In *Weles* 7, 2002, č. 15, s. 103.

³⁵¹ Tamtéž.

³⁵² Tamtéž.

³⁵³ KOPÁČ, Radim. Rozpaky nad klasikem. In *Tvar* 14, 2003, č. 7, s. 23.

³⁵⁴ Tamtéž.

³⁵⁵ Tamtéž.

³⁵⁶ CHOCHOLATÝ, Miroslav. ... jako krátké studené schnutí, cit. d., s. 103.

³⁵⁷ Tamtéž.

³⁵⁸ Tamtéž.

³⁵⁹ Tamtéž.

³⁶⁰ Tamtéž.

každodenních předmětů, na které navazuje toky představ, kdy se snaží „vytěžit z daného vjemu maximum“. Úzký motivický okruh mu ale dle Chocholatého neprospívá, protože až moc připomíná předchozí sbírku.³⁶¹ Kopáč Borkovcovi vyčítá, že jeho poezie není spontánní a „nevyvěrá z vnitřní potřeby“.³⁶² Nagy Borkovcův pohled na krajinu nazývá „rozostřeným soustředěním“, kdy se snaží koncentrovaným pohledem obsáhnout „rozlehlý lán země“.³⁶³ Tato rozlehlost způsobuje rozostření pohledu, a tak „tyto rozostřené skvrny“ slouží jako základ básní.³⁶⁴ Nagy chválí vybrané texty, protože dle něj „kniha působí organicky jako celek“ a nabízí „obraz Borkovcova literárního myšlení a cítění“.³⁶⁵

2. 7. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Nagy i Chocholatý si všimají statických popisů. Chocholatý říká, že dominance jmen a potlačení pohybových sloves evokují „atmosféru pomalosti“, které nepomohou ani „sporadické nádechy k epickému gestu“.³⁶⁶ Podle Nagyho to patří mezi prvky, které v předchozí sbírce byly naznačeny a zde jsou vyhraněny.³⁶⁷ Dalším tímto prvkem je tematizování krajiny a smrti.³⁶⁸ Chocholatý jako hlavní téma vnímá spíše čas, který je nepřitelem a autor je jím sice zneklidněn, ale Chocholatý zároveň vnímá v básních rezignaci.³⁶⁹ „Někdejší snaha zmírnit únavu, bránit se náporu smutku a lehké nostalgie je značně otupena a básník přijímá roli trpně konstatujícího subjektu.“³⁷⁰ Nicota je cítit i ze závěrečné básně Rozepsáno v den smrti.³⁷¹

Chocholatý chválí, že volný verš s výraznou rytmickou organizací nenese stopy patetizace, přestože všechny texty provází pocit smutku.³⁷² Klade si ale otázku, proč i přes formální zručnost „máme pocit, že s Borkovcovou básní není něco v pořádku“.³⁷³ Vysvětluje to napětím mezi snahou významově osamostatnit verš a „chatrným významovým děním v básni jako celku“.³⁷⁴

---

³⁶¹ Tamtéž.

³⁶² KOPÁČ, Radim. Rozpaky nad klasikem, cit. d., s. 23.

³⁶³ NAGY, Ladislav. Nová sbírka Petra Borkovce je ve znamení obrazů. In *Lidové noviny* 16, 2003, č. 5, s. 16.

³⁶⁴ Tamtéž.

³⁶⁵ Tamtéž.

³⁶⁶ CHOCHOLATÝ, Miroslav. ... jako krátké studené schnutí, cit. d., s. 103.

³⁶⁷ NAGY, Ladislav. Nová sbírka Petra Borkovce je ve znamení obrazů, cit. d., s. 16.

³⁶⁸ Tamtéž.

³⁶⁹ CHOCHOLATÝ, Miroslav. ... jako krátké studené schnutí, cit. d., s. 103.

³⁷⁰ Tamtéž.

³⁷¹ Tamtéž.

³⁷² Tamtéž.

³⁷³ Tamtéž.

³⁷⁴ Tamtéž.

Jazykově sbírka navazuje na umírnění *Polních prací*. Dle Nagyho ale „skutečná síla Borkovcova jazyka“ spočívá v metaforách.³⁷⁵ Všimá si, že v porovnání s *Polními pracemi* „občasná hravost a efektnost“ z minulé sbírky ustupují „jisté záдумčivosti a s ní spojené metaforické hloubce“.³⁷⁶ Uznává, že je to dáno tématem sbírky, ale zároveň si myslí, že to možná „odráží i jistý vývoj básníkovy pohledu“.³⁷⁷ Kopáč si taky všimá ústupu „křečovitých“ neologismů oproti starší tvorbě, čímž ale mizí „i poslední momenty, které z textů vyčnívaly a – byť negativně – probouzely čtenářovu pozornost“.³⁷⁸ Slova Borkovcových básní vnímá jako uhlazená a cítí za nimi jen „chlad“ a „odtažitost“ a osočuje Borkovce z toho, že svá slova kalkuluje, protože „třeba tohle spojení by mohlo fungovat“.³⁷⁹ Sbírkou nazývá univerzálním a snadno stravitelným poetičnem.³⁸⁰

2. 8. Needle-book

V následujícím roce vyšla Borkovcova sedmá sbírka, *Needle-book*, u nakladatelství *Paseka*. Do této sbírky znovu přejímá básně z předchozí sbírky s menšími úpravami a přidává k nim básně nové. Sbírkou také obsahuje Poznámky, ve kterých autor přiznává inspiraci a citace z tvorby jiných autorů. V tomto díle „setrvává u techniky lyrické deskripce“, ale sílí „estétská rovina stylizace subjektu i celé sbírky,“ díky explicitnímu zapojení do světové básnické tradice.³⁸¹

Petr Boháč ve své eseji pojmenovává tři výrazné linie, které dotvářejí poetiku *Polních prací* a *A. B. A. F.* První je „Borkovcova artificialnost“, druhá „zachovávání paměti intimního prostoru“ a třetí „odkazuje na Borkovce-básníka a Borkovce-překladaatele“.³⁸² Tyto linie se navzájem propojují. Pro Borkovce vnímá jako typické, že se nechává inspirovat skutečností, ale následně ji zastírá „v básnickém výraze“.³⁸³ V překrývání jeho vlastní poetiky s poetikami cizími vidí Boháč problematiku identity.³⁸⁴ „Borkovec potřebuje cizí hlas, aby našel sebe.“³⁸⁵ Snahu vykročit z básnění v privátním prostoru vidí Boháč to „nejlepší, k čemu Borkovec zatím

---

³⁷⁵ NAGY, Ladislav. Nová sbírka Petra Borkovce je ve znamení obrazů, cit. d., s. 16.

³⁷⁶ Tamtéž.

³⁷⁷ Tamtéž.

³⁷⁸ KOPÁČ, Radim. Rozpaky nad klasikem, cit. d., s. 23.

³⁷⁹ Tamtéž.

³⁸⁰ Tamtéž.

³⁸¹ WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al. Petr Borkovec, cit. d. [cit. 2025-1-13].

³⁸² BOHÁČ, Petr. Domov, v němž žijeme. In *Souvislosti* [online], 2004 [cit. 2025-1-13]. URL: <https://souvislosti.cz/OLD/clanek.php?id=73>.

³⁸³ Tamtéž.

³⁸⁴ Tamtéž.

³⁸⁵ Tamtéž.

dospívá“.³⁸⁶ Vnímá *Needle-book* jako nejdůležitější Borkovcovu knihu, protože v ní „účtuje se svou poetikou“ a ukazuje náznaky dalšího směřování v tvorbě.³⁸⁷

2. 8. 1. Recepce

Sbírka *Needle-book* získala více recenzí než předchozí sbírka, i když žádný recenzent tentokrát nepíše o návaznosti na předchozí sbírku a opakovaném zařazení básní. Recenze uveřejnilo *Právo* (Radim Kopáč), *Lidové noviny* (Radka Myslivečková) *Tvar* (Martin Skýpala), *Literární novinky* (Markéta Kozáková), *Literární noviny* (Jiří Zizler, Marie Langerová) a *Dobrá adresa* (Štefan Švec). *Host* uveřejnil o sbírce kritiku Jana Štolby. Recenzenti se shodují na tom, že přestože jsou básně dobře napsané, schází v nich emocionálnost. Štolba zmiňuje, že v předchozích sbírkách byla Borkovcova poetika „otevřena různým směrům“, a tak ho zaráží, že u této sbírky se našel „v odtažitém průřezu barokní bobtnavosti a sebeznehýbnujícího minimalismu“.³⁸⁸ Zizler si také všimá toho, že v 90. letech byla Borkovcova tvorba „hledající a proměnlivá“ a myslí si, že se bez toho neobejde ani jeho další tvorba.³⁸⁹

2. 8. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Radim Kopáč se k *Needle-book* vyjadřuje spíše negativně. Hned v úvodu své recenze píše, že nová kniha „se od poetiky jeho třináct let staré prvotiny *Prostírání do tichého nikterak nevzdaluje*,“ že i zde „zůstává autorem ohlasové, odvozené lyriky“ a v té „parafrázuje, variuje nebo přímo přejímá cizí nálady a pocity“.³⁹⁰ Myslí si, že autor nedokáže „vnímat a reflektovat okolní svět a svoji existenci v něm sám za sebe,“ a tak využívá slov a frází, které již byly napsány.³⁹¹ Tím ale v Borkovcově poezii vzniká „vykalkulované poetično“, které postrádá „existenciální zkušenost“.³⁹² Podle Langerové na rozdíl od předchozí sbírky „všední předmětnost (...) zprůsvitněla“ a „každý detail dostává sváteční patos“.³⁹³ Štolba odtažitost od reálného světa pojmenovává „distingovanou nepřístupností“, což je způsobeno jeho detailním vykreslením.³⁹⁴ Pátrá v básních po stopě „autorské obsese či soukromé dychtivosti“, díky kterým by básně působily akutněji.³⁹⁵ Podle Kozákové se Borkovec vymezuje vůči „sebesdělné

---

³⁸⁶ Tamtéž.

³⁸⁷ Tamtéž.

³⁸⁸ ŠTOLBA, Jan. Otázky nad básněmi za sklem. In *Host* 19, 2003, č. 10, s. 15.

³⁸⁹ ZIZLER, Jiří. Mezi zrakem a myslí. In *Literární noviny* 15, 2004, č. 3, s. 9.

³⁹⁰ KOPÁČ, Radim. Borkovcova poezie je bez chuti. In *Právo* 13, 2003, č. 180, s. 13.

³⁹¹ Tamtéž.

³⁹² Tamtéž.

³⁹³ LANGEROVÁ, Marie. Knihovnička : Knihkupectví Fišer. In *Literární noviny* 14, 2003, č. 24, příloha Nové knihy, s. 4.

³⁹⁴ ŠTOLBA, Jan. Otázky nad básněmi za sklem, cit. d., s. 13.

³⁹⁵ Tamtéž.

poezii“, protože nedělá jádro básně sám ze sebe.³⁹⁶ To mu otevírá jazykové možnosti a může využívat nevšedních přirovnání a slov.³⁹⁷ Zároveň to ale v básních vytváří chlad, někdy záměrný, „v řadě jiných případů se zdá být nežádoucím účinkem Borkovcova odosobněného způsobu psaní,“ a čtenáři se tak těžko hledá význam básně.³⁹⁸ Švec ve své recenzi říká, že se mu Borkovec nelíbí, „protože je mrtvý,“ jelikož v básních pozoruje svět, ale nic ho nezasahuje.³⁹⁹

Opakovaným tématem v recenzích je těžkost hledání významu básní. Podle Kozákové je to způsobeno tím, že se jedná o „zápisy, pohledy, variace na různá, pro básníka typická témata a motivy“.⁴⁰⁰ Zmatení je ale o to silnější, když Borkovec do sbírky připojí přežaté motivy.⁴⁰¹ Štolba si všímá toho, že Borkovec ve svých básních využívá exotických barev a látek, neobvyklých jmen a cizích či knižních výrazů, což způsobuje dojem „kontrolované vybranosti a delikátnosti“.⁴⁰² V jeho básních je důraz na smyslové vnímání, ale zároveň zůstává přítomné i abstraktno, které Štolba nazývá „rovinou pojmenování, rovinou ‚slova‘“.⁴⁰³ Paradoxně ale slova místy postrádají význam a stávají se z nich „lyrické ‚výčty‘“.⁴⁰⁴ Někdy se Borkovec této odtažité polohy snaží zbavit a sklouzává k „jakési lehce starosvětské sentimentální nostalgii“, kterou odvozuje od svých literárních vzorů.⁴⁰⁵ Štolba si klade otázku, jak moc jde v těchto místech o jejich překlad.⁴⁰⁶ Příznačným rysem Borkovcovy poezie dle něj je „jak zprvu čerstvý vjem je postupně obtížen stále odtažitějším zachycením jevu“, což způsobuje, že je jeho poezie místy až nesrozumitelná.⁴⁰⁷ Zizler si všímá opakujícího se motivu oka i dalších motivů spojených se zrakem jako je bělmo, víčka nebo zornice.⁴⁰⁸ Borkovec se dle něj nezajímá jen o lidské oči, ale i o „oči ptáků, stromů, květin, a snad i vody a vzduchu“.⁴⁰⁹ Myslí si, že Borkovec si motivy a záběry pečlivě vybírá a selektuje.⁴¹⁰ Jeho tvůrčí metodu nazývá jako uplatňování „oka malíře“, jelikož v básních nacházíme „výměry vzdáleností,

---

³⁹⁶ KOZÁKOVÁ, Markéta. „Psát oči“ : Nad novou sbírkou Petra Borkovce. In *Literární novinky* 2, 2003, č. 8, s. 2.

³⁹⁷ Tamtéž.

³⁹⁸ Tamtéž.

³⁹⁹ ŠVEC, Štefan. Recenzní maraton. In *Dobrá adresa* 5, 2004, č. 4, s. 7.

⁴⁰⁰ KOZÁKOVÁ, Markéta. „Psát oči“ : Nad novou sbírkou Petra Borkovce, cit. d., s. 2.

⁴⁰¹ Tamtéž.

⁴⁰² ŠTOLBA, Jan. Otázky nad básněmi za sklem, cit. d., s. 13.

⁴⁰³ Tamtéž.

⁴⁰⁴ Tamtéž.

⁴⁰⁵ Tamtéž.

⁴⁰⁶ Tamtéž, s. 14.

⁴⁰⁷ Tamtéž, s. 13.

⁴⁰⁸ ZIZLER, Jiří. Mezi zrakem a myslí, cit. d., s. 9.

⁴⁰⁹ Tamtéž.

⁴¹⁰ Tamtéž.

perspektivy, práce se zornými úhly, optické klamy, výseky krajiny, částí těla, detaily“.⁴¹¹ Myslivečková si všímá opakujících přírodních motivů, pomocí kterých zachycuje „*detailní rys, momentku z tváře přírody*“.⁴¹² Skýpala jako základní téma knihy vidí četbu: „*autor čte básně jiných tvůrců, čte nápisy*“.⁴¹³ Má dojem, že se Borkovec snaží číst a překládat svět okolo nás, což je ale náročné, a tak se místy „*zdá, že si samy věci vybírají slova, aby do nich vstoupily a dodaly jim význam*.“ Borkovec dle něj ve svých básních reflektuje „*fragmenty čtenářských zkušeností*“, které má v sobě uložené a tvorbou básní jim dává řád.⁴¹⁴

Většina recenzí jako velké téma vnímá překladatelské inspirace Borkovce a to, jak ve sbírce pracuje s texty, které původně nenapsal. Podle Kopáče chce Borkovec „*vést dialog*“ s autory, které překládá, ale ve sbírce se nakonec cizích slov nachází „*podstatně více než slov vlastních*“.⁴¹⁵ Skýpala si také všímá využití již užitých prvků jiných básníků, ale klade si otázku, jestli by „*výsledek byl natolik uspokojivý i v jiných než v těchto – vlastně uměle navozených – podmínkách*“.⁴¹⁶ Borkovec totiž využívá materiálu, který už byl jednou uznán jako kvalitní, a tak se Skýpala ptá, jestli by tohoto byl schopný i s nepodařenými texty.⁴¹⁷ Také upozorňuje na to, že v Poznámkách jsou odkazy na konkrétní stránky posunuty.⁴¹⁸ Langerová jeho tvorbu srovnává s nedávnou tvorbou Karla Šiktance a zároveň stejně jako jiní recenzenti upozorňuje na básně, které navazují na již existující básně od autorů jako Issa Kobajaši, Chodasevič nebo Nabokov.⁴¹⁹ Myslivečková v recenzi píše o Borkovcově překládání ruské a korejské poezie, kterými se v tvorbě inspiruje a „*nijak nezastírá přítomnost převzatých motivů ve svém díle*“.⁴²⁰ Zizler zmiňuje Borkovcovu překladatelskou činnost a jeho verše vnímá jako virtuózní, ale schází mu v nich „*vnitřní významové napětí a poetický žár*“.⁴²¹ Kozákové se zdá, že Borkovec využívá návaznosti a inspirace natolik, že se sbírka „*zdá být dílem více autorů*“.⁴²² Štolbovi za „*hranicí organické symbiózy*“ přijde čtvrtý oddíl sbírky.⁴²³ Borkovec o něm říká, že jde o těsnou inspiraci, ale Štolba vidí texty jako překlady: „*snad tu a tam volnější, ale překlady*.“⁴²⁴ Klade si otázku, proč Borkovec (i když s upozorněním) vydává pod svým jménem

---

⁴¹¹ Tamtéž.

⁴¹² MYSLIVEČKOVÁ, Radka. Petr Borkovec, Needle-book. In *Lidové noviny* 16, 2003, č. 239, s. 16.

⁴¹³ SKÝPALA, Martin. Básníkův jehelníček. In *Tvar* 14, 2003, č. 21, s. 21.

⁴¹⁴ Tamtéž.

⁴¹⁵ KOPÁČ, Radim. Borkovcova poezie je bez chuti, cit. d., s. 13.

⁴¹⁶ SKÝPALA, Martin. Básníkův jehelníček, cit. d., s. 21.

⁴¹⁷ Tamtéž.

⁴¹⁸ Tamtéž.

⁴¹⁹ LANGEROVÁ, Marie. Knihovnička : Knihkupectví Fišer, cit. d., s. 4.

⁴²⁰ MYSLIVEČKOVÁ, Radka. Petr Borkovec, Needle-book, cit. d., s. 16.

⁴²¹ ZIZLER, Jiří. Mezi zrakem a myslí, cit. d., s. 9.

⁴²² KOZÁKOVÁ, Markéta. „Psát oči“ : Nad novou sbírkou Petra Borkovce, cit. d., s. 2.

⁴²³ ŠTOLBA, Jan. Otázky nad básněmi za sklem, cit. d., s. 14.

⁴²⁴ Tamtéž.

několikastránkový cizí text.⁴²⁵ Myslí si, že prvotní vnuknutí a inspirace jsou v textech původních básní, a ne v Borkovcově „*následném opečovávání*“.⁴²⁶ Zároveň vidí jako problém, že přejímáním cizích veršů se mění i poetika sbírky.⁴²⁷

2. 8. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Jak jsem již psala v úvodu recepcce, většina recenzentů si všímá formální dokonalosti a uznávají, že jsou básně dobře řemeslně udělané⁴²⁸. Dle Kopáče ale jediné, co autor vkládá ze sebe do básní, je „*chladná verbální a stylistická virtuosita*“.⁴²⁹ Skýpala ve sbírce vidí i Borkovcovy vlastní pasáže, které mají „*zajímavé figury, přirovnání či rafinované metafory*“, ale mimo ně ze sbírky získává dojem „*sterilního prostředí*“.⁴³⁰ Zizlerovi připadají verše „*emocionálně střídme*“.⁴³¹ Štolbovi přijde, že právě „*um*“ sbírky místy vyvolává dojem umělosti a vidí kladení důrazu spíše na formu než na obsah, kvůli čemuž přemýšlí, co ve sbírce je skutečný nápad a co jen kalkul.⁴³² Zdá se mu, že sbírka má silná místa, ale jsou ohrožována „*virem zdobnosti*“.⁴³³ Kopáč stejně jako u své recenze na *A. B. A. F.* zmiňuje, že raná Borkovcova poezie „*dokázala zaujmout alespoň kostrbatými autorskými neologismy*“, ale ty už v díle nenacházíme, a tak je jeho poezie „*univerzálně stravitelná*“.⁴³⁴ Myslivečková si všímá, že Borkovec nenavazuje na *Polní práce*, vzdává se zdokonalování formy a místo libozvučnosti se pouští do „*zadržávajícího zesyrovení*“.⁴³⁵ Básně jsou tvořeny zdánlivě nesourodými obrazy a formálně verše „*maximálně oklestil a zprozaizoval*“.⁴³⁶ I přes strohost výrazu ale jazyk zůstává pro Borkovce drahocenným nástrojem.⁴³⁷

2. 9. Vnitrozemí

Osmou sbírkou Petra Borkovce bylo *Vnitrozemí* z roku 2005. Jedná se o první Borkovcovu sbírku vydanou pod nakladatelstvím *Fra*. Zároveň je to taky první souborné vydání Borkovcových básní, kde najdeme všechny sbírky kromě debutové. Je rozdělena na oddíly dle sbírek a jak bývá u Borkovce zvykem, jsou více či méně upraveny. Největší zásah měl oddíl *A. B. A. F.*, do kterého byl přidán i úplně nový text, *Ženský rod*.

---

⁴²⁵ Tamtéž.

⁴²⁶ Tamtéž.

⁴²⁷ Tamtéž.

⁴²⁸ ŠVEC, Štefan. Recenzní maraton, cit. d., s. 7.

⁴²⁹ KOPÁČ, Radim. Borkovcova poezie je bez chuti, cit. d., s. 13.

⁴³⁰ SKÝPALA, Martin. Básníkův jehelníček, cit. d., s. 21.

⁴³¹ ZIZLER, Jiří. Mezi zrakem a myslí, cit. d., s. 9.

⁴³² ŠTOLBA, Jan. Otázky nad básněmi za sklem, cit. d., s. 13.

⁴³³ Tamtéž.

⁴³⁴ KOPÁČ, Radim. Borkovcova poezie je bez chuti, cit. d., s. 13.

⁴³⁵ MYSLIVEČKOVÁ, Radka. Petr Borkovec, Needle-book, cit. d., s. 16.

⁴³⁶ Tamtéž.

⁴³⁷ Tamtéž.

2. 9. 1. Recepce

Vnitrozemí se dočkalo méně recenzí než předchozí sbírka. Recenze uveřejnila *Mladá fronta Dnes* (Olga Stehlíková), *Lidové noviny* (Ondřej Horák), *Weles* (Jiří Koten), *A2* (Josef Mlejnek) a *Host* (Karel Piorecký). Většina recenzentů zmiňuje nezařazení první sbírky *Prostírání do tichého*. Piorecký si ale jako jediný všimá toho, že nejde o pouhou chronologicky řazenou předchozí sbírku, ale že byl Borkovec zároveň editorem sbírky, a tak i u této knihy měl „příležitost ke kontextuální hře se svými básněmi“.⁴³⁸ Piorecký ve své recenzi také pracuje s dobovými recenzemi předchozích Borkovcových sbírek.⁴³⁹ Mlejnek ve své recenzi polemizuje s tvrzeními Horáka a Stehlíkové.⁴⁴⁰ Většina recenzentů rozebírá posun Borkovcovy poetiky od *Poustevný, věštírny, loutkárný* až po oddíl prozatím nepublikovaných básní, *Sonagram* a jiné básně 2004–2005. Stehlíková si myslí, že sbírka je uzavřena pro čtenáře, kteří již Borkovce čtou, a ne pro ty, kteří se s ním zatím nesetkali.⁴⁴¹ Dle Pioreckého je *Vnitrozemí* knihou „pro toho, kdo hledá kultivované básnění a klidnou krásu, méně už pro toho, kdo hledá poezii“.⁴⁴² Dle Horáka tento průřez tvorbou dobře osvětluje vývoj Borkovcovy poetiky, ale zároveň nové básně v něm dokazují, že básník „není za zenitem“.⁴⁴³

2. 9. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Většina recenzím se prostoru básní nevěnuje, nejspíš proto, že se z velké části jedná o již dříve publikovaná díla. Stehlíková pouze zmiňuje, že Borkovcovy básně jsou zasazeny do prostoru města a vesnice, „který modeloval autorovo dětství“.⁴⁴⁴ Do tohoto prostoru patří i próza *Ženský rod*, kterou věnoval blízkým.⁴⁴⁵ Koten se zastavuje u odlišnosti světů básní a světů narativní fikce, protože světy básní „vystavují čtenáři skromnější prostor“, který je „pevně svázán s vnímáním a prožíváním lyrického subjektu,“ a u Borkovce je právě prožívání potlačeno.⁴⁴⁶ Zmiňuje také to, že je Borkovec zařazován jako tvůrce interiérové poezie a vytváří „ostré a plastické obrazy“.⁴⁴⁷

Koten se právě kvůli popisnosti zastavuje i u Borkovcova pozorování. To, že je zrak u Borkovce primární, dle něj potvrzuje právě zobrazování předmětů.⁴⁴⁸ Prostupují sebou a

⁴³⁸ PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí. In *Host* 23, 2007, č. 1. s. 14.

⁴³⁹ Tamtéž, s. 14–17.

⁴⁴⁰ MLEJNEK, Josef. Petr Borkovec: spekulace a daimonium. In *A2* 2, 2006, č. 15, s. 31.

⁴⁴¹ STEHLÍKOVÁ, Olga. Mistr básnických převleků. In *Mladá fronta Dnes* 16, 2005, č. 275, s. C8.

⁴⁴² PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí, cit. d., s. 17.

⁴⁴³ HORÁK, Ondřej. Když je báseň popisem mrtvol. In *Lidové noviny* 19, 2006, č. 2, s. 20.

⁴⁴⁴ STEHLÍKOVÁ, Olga. Mistr básnických převleků, cit. d., s. C8.

⁴⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁴⁶ KOTEN, Jiří. Patnáct let poezie P. B. : nad básnickou tvorbou Petra Borkovce. In *Weles*, R. 2006, č. 24/25, březen, s. 100.

⁴⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁴⁸ Tamtéž.

navzájem si zaclánějí, čímž vytváří „*prudké vnitřní napětí*“, které je pro Borkovcova tvorbu charakteristické.⁴⁴⁹ Myslí si, že Borkovec nejenže dovede „*psát oči*“, ale zároveň zvládá viděné „*výjimečně pojmenovat*“.⁴⁵⁰ Nazývá ho básníkem „*soustředěného pohledu a objevného výrazu*“.⁴⁵¹

Stejně jako u starších sbírek se i u *Vnitrozemí* setkáme s označením Borkovce jako katolického básníka, k čemuž nejspíš dochází právě zařazením starých sbírek. Stehlíková zmiňuje, že Borkovec „*patří k nejocetovanějším představitelům mladé polistopadové křesťanské poezie*“, zároveň zmiňuje, že nálepka křesťanského básníka je u něj problematická, ale nijak blíže toto tvrzení nevysvětluje.⁴⁵² Horák ve své recenzi zařazuje Borkovce jako katolického autora a rozvíjí myšlenku, že kvůli potlačování tohoto proudu poezie před rokem 1989 se mladí autoři této linie poezie posouvají spíše do civilnějších poloh.⁴⁵³ Mlejnek se ve svém textu vrací k oběma zmíněným recenzentům a jejich tvrzení vyvrací.⁴⁵⁴ Podle něj se totiž Borkovec „*k žádné křesťanské denominaci výslovně nehlásí a vůči podobnému zaškatulkování se navíc vždy zřetelně ohrazoval*“ a myslí si, že je tak Borkovec označován neprávem kvůli některým motivům, které využívá v básních.⁴⁵⁵ Dalším důvodem, proč je takto označován, je dle něj to, že se na začátku devadesátých let podepsal pod „*pomatený básnický ‚manifest‘ Martina C. Putny SKRZ*“.⁴⁵⁶ Je ale přesvědčený, že ho Borkovec pouze podepsal, ale nepodílel se na něm, a tak mu opakovaná nálepka katolického autora přijde jako neúměrný trest.⁴⁵⁷ Piorecký toto označení rozebírá ještě z jiné stránky. Lituje, že Borkovec do *Vnitrozemí* nezařadil *Prostírání do tichého*, jelikož by dle něj bylo snazší pochopit, „*proč si literární publicistika zvykla Borkovce označovat za křesťanského básníka*“.⁴⁵⁸ Zároveň si myslí, že tomuto označení přispělo Borkovcovo působení v *Souvislostech*.⁴⁵⁹ V *Prostírání do tichého* totiž Borkovec užívá explicitní křesťanské motiviky, v básních se objevují biblické postavy a aluze na biblické texty, a navíc zde sehrává roli církevní kalendář.⁴⁶⁰ Částečně to přetrvává i ve sbírce následující, *Poustevna, věštírna, loutkárna*, ale zde Piorecký vidí křesťanské motivy pouze jako

---

⁴⁴⁹ Tamtéž.

⁴⁵⁰ Tamtéž.

⁴⁵¹ Tamtéž.

⁴⁵² STEHLÍKOVÁ, Olga. Mistr básnických převleků, cit. d., s. C8.

⁴⁵³ HORÁK, Ondřej. Když je báseň popisem mrtvol, cit. d., s. 20.

⁴⁵⁴ MLEJNEK, Josef. Petr Borkovec: spekulace a daimonium, cit. d., s. 31.

⁴⁵⁵ Tamtéž.

⁴⁵⁶ Tamtéž.

⁴⁵⁷ Tamtéž.

⁴⁵⁸ PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí, cit. d., s. 14.

⁴⁵⁹ Tamtéž.

⁴⁶⁰ Tamtéž.

komponenty stylistické hry. V dalších sbírkách se religiózní motivika objevuje už jen velice výjimečně.⁴⁶¹

2. 9. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Stehlíková ve své recenzi nerozebírá postupnou proměnu poetiky, ale zmiňuje, že Borkovcova tvorba má zpomalenou atmosféru s energickými momenty.⁴⁶² Aby tyto momenty ale mohly fungovat, musí se za nimi nacházet „vyprázdňené pozadí“.⁴⁶³ Všimá si, že směrem k nejnovějšímu oddílu „ubývá rýmované zpěvnosti, rytmických pravidel a dekorací ve prospěch zaraženosti a přerывů, šubavě pozastavených rozběhnutí“.⁴⁶⁴ Koten také nerozebírá jednotlivé sbírky, zastavuje se pouze u oddílu *A. B. A. F.*, kde Borkovec zachycoval detaily po smrti babiček pomocí pozorování a dělání poznámek.⁴⁶⁵ Podobně ve své recenzi postupoval i Mlejnek, který zmiňuje, že jako první Borkovcovu sbírku četl *Mezi oknem, stolem a postelí*, ve které ho zaujala oproti jiné tehdejší tvorbě „*vůle k tvaru*“.⁴⁶⁶ Na rozdíl od Borkovcových vrstevníků mu v tvorbě nehrozilo nebezpečí v „*lacině spontánnosti*“, ale víc mu ubližovala přílišná svázanost s formou a „*sklon k efektním konstrukcím*“.⁴⁶⁷ Už tehdy byly Mlejnkovi sympatičtější kratší „*stroze soustředěné verše*“ a světy zachycené v pohybu jako v básni Pantograf 0.05 než statické básně.⁴⁶⁸ Při sledování Borkovcovy poezie má ale Mlejnek dojem, že právě statické verše převládají.⁴⁶⁹

Horák a Piorecký více rozebírají jednotlivé oddíly. Pioreckému jako jedinému chybí zařazení *Prostírání do tichého*, protože v něm dle něj „*nalézáme to, co nám u pozdějších Borkovcových textů nezřídka chybí*“.⁴⁷⁰ Sbíрка obsahuje kultivovanost spojenou s „*citovou vřelostí, nestrojeností a se sympatickou prostotou*“ a výpověď je často zkrácena na čtyřverší, díky čemuž je na slovech „*větší významová zátěž*“, než u delších Borkovcových básní.⁴⁷¹ Také zde předvedl „*skvělou práci se zvukovou instrumentací verše*“, která se na rozdíl od následující sbírky „*neblíží k mnohdy křečovitém experimentům*“.⁴⁷² Podle Horáka se v *Poustevně, věštírně, loutkárně* Borkovec prezentuje jako „*explicitně katolický*“ autor a jeho verše zde vyznívají

---

⁴⁶¹ Tamtéž.

⁴⁶² STEHLÍKOVÁ, Olga. Mistr básnických převleků, cit. d., s. C8.

⁴⁶³ Tamtéž.

⁴⁶⁴ Tamtéž.

⁴⁶⁵ KOTEN, Jiří. Patnáct let poezie P. B. : nad básnickou tvorbou Petra Borkovce, cit. d., s. 100.

⁴⁶⁶ MLEJNEK, Josef. Petr Borkovec: spekulace a daimonium, cit. d., s. 31.

⁴⁶⁷ Tamtéž.

⁴⁶⁸ Tamtéž.

⁴⁶⁹ Tamtéž.

⁴⁷⁰ PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí, cit. d., s. 14.

⁴⁷¹ Tamtéž.

⁴⁷² Tamtéž.

„pestře, někdy až rozpustile“.⁴⁷³ Piorecký se u této sbírky nevěnuje ani tak Borkovcově víře, ale tomu, že se zde „autorova práce s jazykem blíží experimentu“, čímž vzniká dojem „ani ne tak básnického, jako spíš rituálního či magického užití slova“.⁴⁷⁴ Vnímá ji jako „jazykově nejinvenčnější knihu“ a z jazykových experimentů cítí „osobní zaujetí autora“.⁴⁷⁵ Této naléhavosti už dle něj Borkovec v žádné následující sbírce nedosáhl.⁴⁷⁶

V následující sbírce *Ochoz* dle Horáka Borkovec „zůstává především básníkem podzimu a zimy“.⁴⁷⁷ Piorecký *Ochoz* rozebírá podrobněji. Myslí si, že se „vůle po tajemnu přesouvá k vypjaté obraznosti“, což mnohdy přináší nešťastný výsledek, jelikož se ztrácí logika obrazu a „celek působí jen jako povrchní estetizace“.⁴⁷⁸ Tajemnost není reprezentována „významovým děním uvnitř jazyka“, ale je „prostě tematizována“ pomocí motivů šifer a tajemných symbolů, ale samotné básně nijak tajemné nejsou.⁴⁷⁹ Vyzdvihuje ale básně z cyklu *Zatmy*, protože obsahuje „koláže složené z útržků hovoru, k němuž nemáme klíč, neboť chybí kontext, ale je jisté, že je to hovor, který se nedaří, hovor mrazivě neúspěšný“.⁴⁸⁰ Už v *Ochozu* vidí Piorecký počátek lyrické deskripce, která je pro Borkovce typická až do *Vnitrozemí*.⁴⁸¹ Už tam totiž „lze zaznamenat tendenci k popisování vnějších i vnitřních prostorů, věcí, respektive jejich konfigurací, drobných, všednodenních dějů“.⁴⁸² V následujících dvou sbírkách tato snaha „přeroste až v jakýsi básnický program“.⁴⁸³ Mohl to dle něj být „elegantní posun“ od jazykového experimentu k poetice věčnosti, která tehdy měla pozitivní ohlas.⁴⁸⁴ Borkovec má ale tendence „popisované ještě dodatečně přizdobit a básnický opracovat“, a tak čtenář může obdivovat, „jak hezky to básník umí říct“, ale není nijak inspirován k novému pohledu, jelikož „Borkovcova poezie nám ukazuje věci takové, jaké nejsou.“⁴⁸⁵

Horák zmiňuje, že sbírkou *Mezi oknem, stolem a postelí* se Borkovec posouvá k civilnější poloze a jeho prostorem se stává venkov, což je ještě posíleno ve sbírce následující, *Polní práce*.⁴⁸⁶ Piorecký si myslí, že v *Polních pracích* „popisnost už zcela pohlcuje

---

⁴⁷³ HORÁK, Ondřej. Když je báseň popisem mrtvol, cit. d., s. 20.

⁴⁷⁴ PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí, cit. d., s. 14.

⁴⁷⁵ Tamtéž.

⁴⁷⁶ Tamtéž.

⁴⁷⁷ HORÁK, Ondřej. Když je báseň popisem mrtvol, cit. d., s. 20.

⁴⁷⁸ PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí, cit. d., s. 14.

⁴⁷⁹ Tamtéž.

⁴⁸⁰ Tamtéž.

⁴⁸¹ Tamtéž.

⁴⁸² Tamtéž.

⁴⁸³ Tamtéž.

⁴⁸⁴ Tamtéž.

⁴⁸⁵ Tamtéž, s. 16.

⁴⁸⁶ HORÁK, Ondřej. Když je báseň popisem mrtvol, cit. d., s. 20.

Borkovcovo psaní“.⁴⁸⁷ Zároveň ale sbírka „představuje šťastnou chvíli Borkovcovy lyrické deskripce“, jelikož řada básní je strohými výčty věcí a dějů, verše působí dynamicky a získávají přirozenou rytmizaci a uvolněnější imaginaci.⁴⁸⁸ V básni „*Večer cloumal světlem...*“ dokonce nalezneme i pro Borkovce vzácnou ironickou nadsázku.⁴⁸⁹ Od této sbírky si také všímá negativnějšího postoje kritiky.⁴⁹⁰ Přirovnává Borkovcovu tvorbu k Petru Hruškovi, kterému se podobá staticností, ale v jeho básních se vždy nachází nějaký děj.⁴⁹¹ Piorecký vidí hlavní potíže ve stylizaci mluvčího. Toto přetrvává i ve sbírkách následujících, *A. B. A. F.* a *Needle-book*.⁴⁹² První jmenovaná sbírka prošla největší proměnou, jelikož do ní byly přimíchány básně z *Polních prací* a *Needle-booku*.⁴⁹³ Kromě nich byl do tohoto oddílu přidán ještě vzpomínkový esej Ženský rod, který Piorecký vnímá jako rušivý.⁴⁹⁴ Naopak Horák vidí esej jako jeden z vrcholů knihy.⁴⁹⁵ Horák zmiňuje, že oddíl *Needle-book* obsahuje Borkovcovy překlady z ruské poezie a i autorské básně tohoto oddílu pramení v poezii jiných básníků.⁴⁹⁶ Piorecký vidí Borkovcovu překladatelskou činnost jako problém tohoto oddílu, protože „do vlastních textů zapojuje pasáže z překladů a někdy dokonce mezi vlastní texty vkládá celé básně autorů, které přeložil“.⁴⁹⁷ Pioreckému přijde nešťastné, že původní ediční poznámky z knihy nebyly vřazeny i do *Vnitrozemí*.⁴⁹⁸

Všechny recenze se ale nějak věnují přidanému oddílu Sonagram a jiné básně 2004–2005 a shodují se v pozitivním hodnocení. Stehlíková přímo jmenuje básně Bažant a Rajčata jako důkazy, „že poslední oddíl výboru je vrcholem a zlomem v tvorbě tohoto mistra převleků“.⁴⁹⁹ I Horák tyto dvě básně uvádí jako „velmi zdařilé verše“.⁵⁰⁰ Mlejnek chválí, že v posledním oddílu „ubýlo libovolných vyspekulovaných obrazů“, ale například báseň Vnitro je stále obsahuje. Vyzdvihuje báseň Rajčata a vznáší přání, aby i v další tvorbě byla „implicitně cítit jeho přítomnost“.⁵⁰¹ Piorecký změnu v Borkovcově poetice nevidí, „básně stále vězí v popisnosti a estetizování“, ale „rýsuje se tu několik slibných tendencí“.⁵⁰² Chválí osobnější

---

⁴⁸⁷ PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí, cit. d., s. 14.

⁴⁸⁸ Tamtéž, s. 16.

⁴⁸⁹ Tamtéž, s. 16.

⁴⁹⁰ Tamtéž, s. 16.

⁴⁹¹ Tamtéž, s. 16.

⁴⁹² Tamtéž, s. 17.

⁴⁹³ Tamtéž, s. 17.

⁴⁹⁴ Tamtéž, s. 14.

⁴⁹⁵ HORÁK, Ondřej. Když je báseň popisem mrtvol, cit. d., s. 20.

⁴⁹⁶ Tamtéž.

⁴⁹⁷ PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí, cit. d., s. 17.

⁴⁹⁸ Tamtéž.

⁴⁹⁹ STEHLÍKOVÁ, Olga. Mistr básnických převleků, cit. d., s. C8.

⁵⁰⁰ HORÁK, Ondřej. Když je báseň popisem mrtvol, cit. d., s. 20.

⁵⁰¹ MLEJNEK, Josef. Petr Borkovec: spekulace a daimonium, cit. d., s. 31.

⁵⁰² PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí, cit. d., s. 17.

tón básní, který se projevuje použitím sloves v první osobě a jazyk, který se „přichyluje více k ‚mluvnosti‘“.⁵⁰³ Přeje si více básní jako Rajčata.⁵⁰⁴

2. 9. 1. 3. Inspirace a doslov

Již u kapitoly o knize *Needle-book* jsme v recenzích viděli kritiku zařazení volných překladů básní, a i u starších recenzí jsme se setkali s obviňováním z epigonství. Jak zmiňuji výše, Mlejnek kritizuje staticnost Borkovcových básní. Myslí si, že částečným vysvětlením může být Borkovcovo překládání Chodaseviče, Odarčenka, Brodského a Rejna a zmiňuje, že právě *Needle-book* kromě básnickovy vlastní tvorby přináší i tvorbu překladovou.⁵⁰⁵ Klade si otázku, jestli je Borkovec „větším nebo více básníkem než překladatelem“, ale uznává, že se prozatím jedná o předčasnou otázku, na kterou se dostane odpovědi až po delším čase.⁵⁰⁶ Zmiňuje také, že Stehlíková o něm ve své recenzi píše jako o „mistru převleků“, ale to je dle něj „nebezpečná a nedomyšlená krátkozrakost“.⁵⁰⁷ Borkovcovi totiž již „hrozilo často nebezpečí, že jeho verše budou jen a jen ‚cvičením ve vysokém stylu‘,“ jelikož z nich nebylo zřejmé jeho autorství a specifická poetika.⁵⁰⁸

Stehlíková zmiňuje i to, že byl Borkovec kritizován za epigonství, ale doslov sbírky nazývá „zanícenou obhajobou“ a přijde jí, že je vedena „poněkud zbytečně okolo patníků vztyčených jeho kritiky“.⁵⁰⁹ Horák doslov sbírky vnímá jako nejslabší článek, který je „podivně ubližně obranný vůči jakýmsi abstraktním výtkám“.⁵¹⁰ Podle Pioreckého doslov s předstihem obhajuje básníka proti případným nařčením z nepůvodnosti“.⁵¹¹

3. Druhá fáze tvorby

3. 1. Úvod

Druhou fází tvorby odděluji knihou *Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire*, která vyšla v roce 2008 a u které se poprvé u Borkovce setkáváme s převážně prozaickými texty. I samo nakladatelství *Fra*, u kterého kniha vyšla, ji zařazuje jako prózu. V této fázi se také Borkovec zapojil do projektu *Jedna věta od Revolver Revue* a jeho *Jedna věta* vyšla v roce 2011. V následujícím roce vyšly *Milostné básně*, znovu u nakladatelství *Fra*. V roce 2013 u nakladatelství *Běžiliška* vyšla první Borkovcova sbírka básní určená dětem, *Všechno je to na*

---

⁵⁰³ Tamtéž.

⁵⁰⁴ Tamtéž.

⁵⁰⁵ MLEJNEK, Josef. Petr Borkovec: spekulace a daimonium, cit. d., s. 31.

⁵⁰⁶ Tamtéž.

⁵⁰⁷ Tamtéž.

⁵⁰⁸ Tamtéž.

⁵⁰⁹ STEHLÍKOVÁ, Olga. Mistr básnických převleků, cit. d., s. C8.

⁵¹⁰ HORÁK, Ondřej. Když je báseň popisem mrtvol, cit. d., s. 20.

⁵¹¹ PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí, cit. d., s. 17.

zahradě. Jeho verše zde doplňují ilustrace Filipa Pošivače. V letech 2014 a 2015 se poprvé setkáváme s tím, že jsou Borkovcovy knihy vydány v druhých doplněných vydáních, které ale nepřejímají název původní sbírky. Jedná se o knihy *Zlodějček* (druhé vydání knihy *Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire*) a *Wernisch* (druhé vydání *Milostných básní*). Obě vyšly stejně jako jejich první vydání u nakladatelství *Fra*. Jako poslední knihu druhé fáze zařazují *O čem sní*, další sbírku určenou dětem, tentokrát s ilustracemi Andrey Tachezy. Vydána byla znovu u nakladatelství *Běžiliška*. V této fázi se nachází první Borkovcovy prózy a první verše směřované k dětským čtenářům. Poprvé se setkáváme s entomologickými motivy a prvky humoru i ironie. V práci s jazykem najdeme inspiraci v textech z internetu. Jedná se také o jedinou fázi, ve které jsou druhá doplněná vydání publikována pod jiným názvem.

3. 2. Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire

V roce 2008 byla vydána první Borkovcova kniha obsahující z větší části prozaické texty. Stejně jako předchozí kniha vyšla u nakladatelství *Fra*. Borkovec se zde posunul k „deníkovému a reportážnímu pojetí lyriky“⁵¹² a v knize se nachází jak básně, tak kratší lyrické prózy. Je rozdělena na dvě části, jejichž texty byly napsány na různých stipendijních pobytech: v Berlíně a v bretaňském přístavu Saint-Nazaire. Všechny texty z části Berlínský sešit obsahují datum, texty z části Zápisky ze Saint-Nazaire toto postrádají.

V pořadu *Mozaika* Borkovec uvedl, že v Berlíně byl na stipendiu rok a dva měsíce, během kterých překládal Georgije Ivanova.⁵¹³ Na toto stipendium odjel i se svou rodinou, a tak začal hodně psát venku, ale básně mu nešly, a proto začal popisovat místa, na která se vracel.⁵¹⁴ Druhá část knihy vznikala ve Francii, kde mezi překládáním trávil čas na balkoně, kde pozoroval okolí a odpočíval psaním básní.⁵¹⁵ Uvedl také, že se jedná o první knihu, ve které píše o svých dětech, což se mu do té doby nedařilo.⁵¹⁶

3. 2. 1. Recepce

První Borkovcova kniha, která obsahuje hlavně prozaické texty, vyvolala velký recenzní ohlas. Knize se nedlouho po vydání věnovaly časopisy *iLiteratura.cz* (Bára Gregorová, Josef Straka), *A2* (Jana Šrámková, Vojtěch Staněk), *Lidové noviny* (Ondřej Horák), *Respekt* (Tomáš

---

⁵¹² WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al. Petr Borkovec, cit. d. [cit. 2025-2-24].

⁵¹³ BORKOVEC, Petr. Berlínský sešit Petra Borkovce. Rozmlouvala Ivana Myšková. In *Český rozhlas* [online], 12. 1. 2009 [cit. 2025-5-13]. URL: https://vltava.rozhlas.cz/berlinsky-sesit-petra-borkovce-5158584?_gl=1*cxlvvx*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*czE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzExNzgzakjAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk.

⁵¹⁴ Tamtéž.

⁵¹⁵ Tamtéž.

⁵¹⁶ Tamtéž.

Weiss), *Souvislosti* (Jiří Zizler), *Tvar* (Petr Odehnal) a *Host* (Radomil Novák). V roce 2011 ještě uveřejnilo recenzi *Literární fórum* (Petr Andreas). Recenze se shodují v pozitivním hodnocení knihy, pouze Odehnal nemá tak kladný přístup její druhé části (*Zápisky ze Saint-Nazaire*)⁵¹⁷.

3. 2. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Častým tématem v recenzích je posun Borkovcovy poetiky a použití prvků, které přejímá ze svých předchozích sbírek. Poprvé se také setkáváme s tím, že několik recenzentů vidí ve sbírce i humorný tón. Podle Gregorové texty nepostrádají „*osobitou poetiku plnou ukrytých významů, ani humor či vtip*“.⁵¹⁸ Straka si klade otázku, jestli „*je to ten stejný Petr Borkovec*“, ale ihned vzápětí si odpovídá, že ano, pouze v nové poloze.⁵¹⁹ Borkovec svou jinak ustálenou poetiku rozkrývá „*na půdorysu jiného, přijatého města (měst)*“.⁵²⁰ I on si všímá humoru, „*odlehčeného nažívání lidské existence*“ a zmiňuje i Borkovcův „*pozorovatelský talent*“.⁵²¹ I podle Šrámkové „*zůstává věrný nejvýraznějším rysům své poetiky*“ a knihu píše jako pozorovatel „*náhodných situací, periferních dějů, detailů a prchavé atmosféry*“.⁵²² Text vnímá jako „*deníkově popisný a střízlivý*“, pod kterým ale „*pulsuje vtip, sebeironie i surreálné bezčasí života vytrženého z domácích souřadnic*“.⁵²³ Podle Horáka v knize „*potkáváme typického Petra Borkovce*“ a v první části nacházíme převážně „*popisy všedních úkonů a vypravěčových zahlédnutí*“.⁵²⁴ Staněk v knize vidí „*úspornost a přesnost výrazu*“ a čtenář seznámený s Borkovcovými knihami ho v díle pozná.⁵²⁵ Borkovcův styl je „*úsporný, nikoliv však strohý*“ a využívá metafor pro zpřesnění obrazu.⁵²⁶ Touhu po přesnosti vyjadřuje i časté užívání závorek, například v „*ironické povídce*“ Léon-Jessel-Platz, kterou Staněk považuje za jeden z nejlepších textů sbírky.⁵²⁷ Podle Zizlera se v knize Borkovec představuje jako „*mimořádně disponovaný pozorovatel*“, který projevuje „*cit pro různé vrstvy obrazů i*

---

⁵¹⁷ ODEHNAL, Petr. Moknul jsem, uhelnatěl. In *Tvar* 20, 2009, č. 9, s. 23.

⁵¹⁸ GREGOROVÁ, Bára. Borkovcův nonšalantní Berlín. In *iLiteratura* [online], 26. 1. 2009 [cit. 2025-2-24]. URL: <https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20110124074716/http://iliteratura.cz/Clanek/23697/borkovec-petr-berlinsky-sesit-zapisky-ze-saint-nazaire>.

⁵¹⁹ STRAKA, Josef. Berlínský sešit. *Zápisky ze Saint-Nazaire*. In *iLiteratura* [online], 26. 1. 2009 [cit. 2025-2-24]. URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/23695/borkovec-petr-berlinsky-sesit-zapisky-ze-saint-nazaire-komentar>.

⁵²⁰ Tamtéž.

⁵²¹ Tamtéž.

⁵²² ŠRÁMKOVÁ, Jana. Petr Borkovec, Berlínský sešit. *Zápisky ze Saint-Nazaire*. In *A2* 5, 2009, č. 3, s. 28.

⁵²³ Tamtéž.

⁵²⁴ HORÁK, Ondřej. Petr Borkovec, Berlínský sešit / *Zápisky ze Saint-Nazaire*. In *Lidové noviny* 22, 2009, č. 42. příl. Kulturní premiéry, s. 3.

⁵²⁵ STANĚK, Vojtěch. Mechanismy míst. *Zápisky Petra Borkovce*. In *A2* 5, 2009, č. 11, s. 7.

⁵²⁶ Tamtéž.

⁵²⁷ Tamtéž.

paralelních dějů“.⁵²⁸ Dle Odehnala si Borkovec zachovává „*stále stejný základní přístup k literatuře, stejné těžiště zájmu, pozornosti,*“ ale větší prostor mu pomáhá eliminovat „*jistou strnulost*“ a „*sugestivněji a plastičtěji*“ vytváří atmosféru.⁵²⁹ Všimá si, že textech „*zapisuje náladu místa*“, které pozoruje, „*i zpoza okna, jak už ostatně od raných veršů.*“⁵³⁰ Novák si jako jeden z mála všimá opakujících se motivů, které „*scelují text*“.⁵³¹ Dle něj by prózy mohly být převedeny do básní a naopak.⁵³² Dále si opakujících motivů všimá Staněk: „*hry světla, kmit větve či například paralelně vznikající brázdy v Průvodci po Kantstrasse – jedna v zemi za taženou větví, druhá za prolétajícím letadlem.*“⁵³³ Andreas si myslí, že se Borkovcova poetika posunula do „*polohy ‚topografie‘ (...) ohledávání, zachycování ducha navštívených míst*“.⁵³⁴

Poprvé se v Borkovcově tvorbě setkáváme s tím, že máme již názvem knihy přesně stanovený prostor, kde se vypravěč a lyrický subjekt pohybují. Kromě názvu knihy jsou místa definována i názvy kapitol a v nich vypravěč pozoruje každodenní život míst. Gregorová texty vnímá jako „*literární anotace ke každodennímu městskému ruchu*“, které jsou „*spíše volně plynoucími asociacemi*“.⁵³⁵ Šrámková v textech vidí „*výseky reality*“, pomocí kterých se čtenář dostává „*pod kůži nejen městu, ale také jeho pozorovateli v mnoha stylizovaných podobách*“.⁵³⁶ Podle Weisse Borkovec okolí berlínského bytu pozoroval „*očima plnými obrazů z překládaných básní*“.⁵³⁷ Podrobněji prostor textů rozebírá ve své recenzi Straka. Přijde mu, že Borkovec čtenáři „*nabízí důvěrné a nesmírně citlivé poznání okolí svého nového bydliště*“, čímž čtenáři zjevuje „*ten nejautentičtější Berlín dnešních dnů, aniž by autor o jakoukoliv autenticitu usiloval*“, protože popisuje svůj pocit z míst, které důvěrně zná.⁵³⁸ Vyzdvihuje Borkovcovu „*soustředěnou pokoru k místu*“.⁵³⁹ Přestože Zápisky ze Saint-Nazaire nejsou tak podrobné jako Berlínský sešit, Straka si všimá, že je v textech zabíráno dění, „*keré lze obsáhnout z balkónu jiného, dočasného bytu*“.⁵⁴⁰ I Novák ve své recenzi rozebírá podrobněji práci s prostorem knihy. V textech vnímá „*dvojí zrcadlíci perspektivu*“, kterou přirovnává

---

⁵²⁸ ZIZLER, Jiří. Bagately o Šindelkově Chybě, Šiktancově Vážné známosti, Berlínském sešitě Petra Borkovce a vegetování kulturních časopisů. In *Souvislosti* [online], 2009, č. 1 [cit. 2025-2-24]. URL: <https://souvislosti.cz/OLD/clanek.php?id=878>.

⁵²⁹ ODEHNAL, Petr. Moknul jsem, uhelnatěl, cit. d., s. 23.

⁵³⁰ Tamtéž.

⁵³¹ NOVÁK, Radomil. Básnická zátiší. In *Host* 25, 2009, č. 8., s. 78.

⁵³² Tamtéž.

⁵³³ STANĚK, Vojtěch. Mechanismy míst. Zápisky Petra Borkovce, cit. d., s. 7.

⁵³⁴ ANDREAS, Petr. Pohlédnout na krásu. In *Literární fórum* 9, 2011, č. 1, s. 26.

⁵³⁵ GREGOROVÁ, Bára. Borkovcův nonšalantní Berlín, cit. d.

⁵³⁶ ŠRÁMKOVÁ, Jana. Petr Borkovec, Berlínský sešit. Zápisky ze Saint-Nazaire, cit. d., s. 28.

⁵³⁷ WEISS, Tomáš. Zapsáno při rauchpauze. Nová kniha Petra Borkovce je básnickou laboratoří. In *Respekt* 20, 2009, č. 12, s. 55.

⁵³⁸ STRAKA, Josef. Berlínský sešit. Zápisky ze Saint-Nazaire, cit. d.

⁵³⁹ Tamtéž.

⁵⁴⁰ Tamtéž.

k impresionistické technice „*duševní krajinomalby*“, protože odráží pocity lyrického subjektu směrem k popisovanému místu a naopak to, jak místo odráží naladění lyrického subjektu.⁵⁴¹ I přes to, že místa jsou dána svou existencí, tak je Borkovec „*znovu modeluje svými očima a proměňuje svými představami*“.⁵⁴²

Většina recenzentů slučuje autora a vypravěče kvůli tomu, že se jedná o texty vznikající na jeho stipendijních pobytech. Například dle Šrámkové se Borkovec ve své poezii snaží za textem ukrýt, ale zde „*se odhodlává vkročit na scénu, nebo spíš vpustit čtenáře za scénu*“.⁵⁴³ Podle Gregorové naopak osobu vypravěče v textech zatajuje.⁵⁴⁴ Staněk v recenzi vypravěče rozebírá podrobněji a dle něj se jedná o vypravěče, který je stylizován do autora, drží se „*zpravidla až úzkostlivě (...) vně objektu svého zájmu*“.⁵⁴⁵ Vypravěčskou perspektivu vnímá jako „*pečlivé a koncentrované pozorování*“ a obě části knihy jí sdílí.⁵⁴⁶ Podle Nováka je pro vypravěče charakteristická „*silná citová vnímavost a pozorovací um*“.⁵⁴⁷ Texty jsou dynamizovány střídáním er-formy a ich-formy, „*přičemž jejich vztah není vždy úplně jasný. Snad jde jen o jinou polohu stále téhož subjektu*“.⁵⁴⁸

Jelikož se jedná o texty vznikající mezi překlady, recenzenti se i u této knihy věnovali vlivu překladů na Borkovcovu tvorbu. Straka Zápisky ze Saint-Nazaire vnímá jako „*plastickou kompozici autorova přemýšlení o překládání a překladech*“, protože zde čtenář vidí prolínání „*přemýšleného a viděného*“ a zároveň prolínání několika autorských světů.⁵⁴⁹ Horák v této části vidí promítání Borkovcova překládání Chodaseviče a vnímá to jako typický rys Borkovcových děl: „*prodchnutí tím, co zrovna překládá*“.⁵⁵⁰ Novák v knize vidí vliv Chodasevičových motivů, které „*vybuzují v Borkovcových textech příbuzné motivy, které se neustále opakují*“ a čtenář tak může sledovat „*přemítání nad překládaným textem*“.⁵⁵¹ I Šrámková si všimá promítání překladatelské práce, protože dle ní čtené a rozpracované texty „*s okolním světem koexistují a komunikují*“.⁵⁵² Dle ní lze knihu „*s nadsázkou označit za prózu básníka o životě překladatele*“.⁵⁵³

---

⁵⁴¹ NOVÁK, Radomil. Básnická zátiší, cit. d., s. 77.

⁵⁴² Tamtéž.

⁵⁴³ ŠRÁMKOVÁ, Jana. Petr Borkovec, Berlínský sešit. Zápisky ze Saint-Nazaire, cit. d., s. 28.

⁵⁴⁴ GREGOROVÁ, Bára Borkovcův nonšalantní Berlín, cit. d.

⁵⁴⁵ STANĚK, Vojtěch. Pohlédnout na krásu, cit. d., s. 7.

⁵⁴⁶ Tamtéž.

⁵⁴⁷ NOVÁK, Radomil. Básnická zátiší, cit. d., s. 78.

⁵⁴⁸ Tamtéž.

⁵⁴⁹ STRAKA, Josef. Berlínský sešit. Zápisky ze Saint-Nazaire, cit. d.

⁵⁵⁰ HORÁK, Ondřej. Petr Borkovec, Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire, cit. d., s. 3.

⁵⁵¹ NOVÁK, Radomil. Básnická zátiší, cit. d., s. 78.

⁵⁵² ŠRÁMKOVÁ, Jana. Petr Borkovec, Berlínský sešit. Zápisky ze Saint-Nazaire, cit. d., s. 28.

⁵⁵³ Tamtéž.

3. 2. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Jelikož texty v knize nejsou příliš dějové a spíše se jedná o zaznamenávání pozorovaného, několik recenzentů se snažilo pojmenovat, čím je toto způsobeno. Gregorová si všimá toho, že Borkovec vynechává slovesa, nahrazuje abstrakta konkréty (například při popisu míst) a užívá pasivní formu.⁵⁵⁴ Andreas zkoumá to, že postavy jsou vykreslovány „s množstvím realistických detailů“, které zobrazují „člověka v jeho lidské důstojnosti“.⁵⁵⁵ I přes převládání prozaických textů dle Nováka „vyjádření i jazyk“ tíhnou k lyrice a typická pro knihu je „záliba ve zvuku (četné aliterace)“ a „spojování nesourodých věcí“.⁵⁵⁶ I samostatně uvedené básně „překypují aktivitou“, což je dáno frekvencí sloves v první osobě, „překvapujícími“ metaforami a smyslem pro detail.⁵⁵⁷

3. 2. 2. 3. Forma

Velkým tématem v recenzích jsou použité formy. Na první pohled se zdá, že se jedná převážně o krátké prózy s několika básněmi. Každý recenzent k této problematice zaujímá odlišný postoj. Gregorová říká, že se jedná především o prózu, protože i přes to, že se objevují básně, „mikropovídky“ a „náladové črty“ jsou v knize v přesile.⁵⁵⁸ I tak ale dle ní Borkovec „zůstává básníkem“.⁵⁵⁹ Podle Straky se jedná o knihu „krátkých próz, prozaických a básnických sentencí a básní“.⁵⁶⁰ Horák knihu nazývá „zápisky“, které zároveň obsahují i některé Borkovcovy verše.⁵⁶¹ Dle Staňka se jedná o „soubor drobných próz a několika básní“⁵⁶², dle Odehnala o „soubor básnických próz prokládaných básněmi“⁵⁶³ dle Šrámkové o záznamy, drobné prózy a básně⁵⁶⁴ a dle Andree o „poetické deníky, zápisky z tvůrčích stipendijních pobytů, občas proložené verši“⁵⁶⁵. Podle Zizlera Borkovec „přechází od lyrizovaného fejetonu k básním v próze“, mezi které zařazuje i „ukázky svojí básnické tvorby“.⁵⁶⁶ Novák formu knihy rozděluje na části, první sešit je „členěn do dvaceti kratších črt a básní“, druhý sešit obsahuje „pouze rozsáhlejší prozaický text a dvě básně“.⁵⁶⁷ Andreas

---

⁵⁵⁴ GREGOROVÁ, Bára. Mechanismy míst. Zápisky Petra Borkovce, cit. d.

⁵⁵⁵ ANDREAS, Petr. Pohlédnout na krásu, cit. d., s. 26.

⁵⁵⁶ NOVÁK, Radomil. Básnická zátiší, cit. d., s. 78.

⁵⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁵⁸ GREGOROVÁ, Bára. Mechanismy míst. Zápisky Petra Borkovce, cit. d.

⁵⁵⁹ Tamtéž.

⁵⁶⁰ STRAKA, Josef. Berlínský sešit. Zápisky ze Saint-Nazaire, cit. d.

⁵⁶¹ HORÁK, Ondřej. Petr Borkovec, Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire, cit. d., s. 3.

⁵⁶² STANĚK, Vojtěch. Pohlédnout na krásu, cit. d., s. 7.

⁵⁶³ ODEHNAL, Petr. Moknul jsem, uhelnatěl, cit. d., s. 23.

⁵⁶⁴ ŠRÁMKOVÁ, Jana. Petr Borkovec, Berlínský sešit. Zápisky ze Saint-Nazaire, cit. d., s. 28.

⁵⁶⁵ ANDREAS, Petr. Pohlédnout na krásu, cit. d., s. 26.

⁵⁶⁶ ZIZLER, Jiří. Bagately o Šindelkově Chybě, Šiktancově Vážné známosti, Berlínském sešitě Petra Borkovce a vegetování kulturních časopisů, cit. d.

⁵⁶⁷ NOVÁK, Radomil. Básnická zátiší, cit. d., s. 77.

formu knihy rozebírá ještě podrobněji a říká, že se u Borkovce jedná o nový žánr, který „je příliš prozaický na báseň v próze a příliš poetický na prózu“.⁵⁶⁸ Podle Gregorové kniha místy vzbuzuje dojem poznámek na okraji filmového scénáře nebo příběh začínajícího románu, „který je však po počáteční scéně nemilosrdně utnut“.⁵⁶⁹

Jediný, kdo se ohrazuje proti tomu texty označit alespoň částečně jako prózy, je Weiss. „Zátiší, črty a dokonce i čistokrevné básně přece próza nejsou.“⁵⁷⁰ Toto tvrzení podporuje tím, že se nejedná o příběhy se začátkem a koncem, ale jde pouze o „poetický trénink, rozproudění obraznosti, rozcvičku, jógu básnické ohebnosti“.⁵⁷¹

3. 3. Jedna věta

V roce 2011 se Petr Borkovec zapojil do projektu *Jedna věta* od čtvrtletníku *Revolver Revue*. Koncept knihy spočívá v tom, že vybraný autor dostane za úkol po dobu dvanácti měsíců zapisovat každý den jednu větu. Tyto sbírky pak vycházejí v rámci Edice RR jako zvláštní příloha *Revolver Revue*. Petr Borkovec byl osloven v druhé etapě a jeho *Jedna věta* vyšla jako příloha *Revolver Revue* č. 84/2011.

V pořadu *Telefonotéka* přiznal, že *Jednu větu* napsal převážně zpětně před odevzdáním, jelikož pravidelně psát věty vydržel pouze do února.⁵⁷² Dále zde také uvádí, že věty o sběratelství si vymýšlel, zatímco si představoval, že je sám sběratelem.⁵⁷³

3. 3. 1. Recenze

Na knihu *Jedna věta* najdeme v periodikách pouhé tři recenze. První je recenzní glosa v *Hospodářských novinách* (Ondřej Horák), druhou recenzi ve *Tvaru* (Božena Správcová) a třetí recenze v časopisu *Weles* (Michal Šanda). Horák se věnuje pouze Borkovcově knize⁵⁷⁴, Správcová srovnává prvních pět svazků (Ivan Matoušek, Vít Kremlička, Jaroslav Formánek, Petr Borkovec, Ivo Vodsed'álek)⁵⁷⁵ a Šanda se věnuje pouze Borkovcovi a Vodsed'álkovi⁵⁷⁶. Na recenzi Boženy Správcová navázal o dvě čísla později ve *Tvaru* Petr Král polemikou.⁵⁷⁷

---

⁵⁶⁸ ANDREAS, Petr. Pohlédnout na krásu, cit. d., s. 26.

⁵⁶⁹ GREGOROVÁ, Bára. Mechanismy míst. Zápisky Petra Borkovce, cit. d.

⁵⁷⁰ WEISS, Tomáš. Zapsáno při rauchpauze. Nová kniha Petra Borkovce je básnickou laboratoří, cit. d., s. 55.

⁵⁷¹ Tamtéž.

⁵⁷² BORKOVEC, Petr. Petr Borkovec, básník. Rozmlouvala Renata Klusáková. In *Český rozhlas* [online]. 26. 2. 2015 [cit. 2025-5-13]. URL: https://vltava.rozhlas.cz/petr-borkovec-basnik-5016780?_gl=1*_1in45tc*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cze3NDY5NzA4NDQkbzZkZkdDE3NDY5NzE1ODMkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk.

⁵⁷³ Tamtéž.

⁵⁷⁴ HORÁK, Ondřej. Jedna věta stručného lyrika každý den. In *Hospodářské noviny* 55, 2011, č. 201, s. 11.

⁵⁷⁵ SPRÁCOVÁ, Božena. Co řekli Jednou větou. In *Tvar* 22, 2011, č. 16, s. 8–9.

⁵⁷⁶ ŠANDA, Michal. Řekněte to jednou větou. In *Weles* 17, 2012 č. 48/49, s. 263.

⁵⁷⁷ KRÁL, Petr – SPRÁVCOVÁ, Božena. Diskuze. In *Tvar* 22, 2011, č. 18, s. 12.

Podle Krále principu nejlépe využil Petr Borkovec a Ivan Matoušek.⁵⁷⁸ Šanda vidí všech pět svazků, které do té doby vyšly, jako povedené.⁵⁷⁹

3. 3. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Podle Horáka Borkovec knihou potvrzuje svou „*komorní poetiku ,mezi oknem, stolem a postelí‘‘*“ a „*pozici pozorovatele přírodních dějů či strnulosti‘‘*“.⁵⁸⁰ Všimá si opakující se postavy matky a toho, co říká.⁵⁸¹ Toho si všimá i Správcová, věty ukončené závorkou „*(máma)*“ vidí jako refrény, které tvoří „*osvěžující*“ kontrast k „*okatému básnickému blouznění*“.⁵⁸² Přijde jí, že Borkovcovy věty se nachází mimo kalendářní i dějinný čas a zároveň i mimo „*jakýkoliv myslitelný prostor*“.⁵⁸³ Dále si také všimá opakovaných zmínek o touze krást.⁵⁸⁴ Jako jedinou věcnou část sbírky vidí „*odborná pozorování hmyzu*“, ale klade si otázku, jestli se jedná o opravdový koníček nebo o manýru.⁵⁸⁵ Šanda říká, že Borkovec věty koncipoval jako „*svébytnou celoroční báseň*“ a všimá si střídání motivů entomologie a autorových cest.⁵⁸⁶ Většinu knihy vidí ale jako tvořenou „*drobnými básnickými postřehy*“.⁵⁸⁷

3. 4. Milostné básně

Jedenáctá kniha Petra Borkovce vyšla v roce 2012 u nakladatelství *Fra*. V této sbírce je posílena jazyková hra a z předchozích sbírek si přebírá „*citlivou popisnost a impresionismus všedních chvil*“.⁵⁸⁸ Poprvé se zde objevuje velké množství entomologických motivů a prvek sebeironie.⁵⁸⁹ Kniha obsahuje 53 krátkých básní, které nepřesahují jednu stranu. Výjimkou je báseň Čižba, která je rozdělena do jedenácti stran a jako jediná není členěna do veršů. Oproti předchozím básnickým sbírkám se do popředí výrazněji dostává lyrický subjekt, který je pozorovatelem.⁵⁹⁰

V pořadu *Mozaika* Borkovec uvedl, že se kniha dlouho měla jmenovat *Krátké básně*, jelikož to byl prvek, který je spojoval.⁵⁹¹ Zároveň zde uvádí, že texty považuje za milostné,

---

⁵⁷⁸ Tamtéž.

⁵⁷⁹ ŠANDA, Michal. Řekněte to jednou větou, cit. d., s. 266.

⁵⁸⁰ HORÁK, Ondřej. Jedna věta stručného lyrika každý den, cit. d., s. 11.

⁵⁸¹ Tamtéž.

⁵⁸² SPRÁCOVÁ, Božena. Co řekli Jednou větou, cit. d., s. 8.

⁵⁸³ Tamtéž.

⁵⁸⁴ Tamtéž.

⁵⁸⁵ Tamtéž.

⁵⁸⁶ ŠANDA, Michal. Řekněte to jednou větou, cit. d., s. 264.

⁵⁸⁷ Tamtéž, s. 265.

⁵⁸⁸ WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al. Petr Borkovec, cit. d. [cit. 2025-2-25].

⁵⁸⁹ Tamtéž.

⁵⁹⁰ HUMMEL, Michaela. Básník v měděném štítě (Nad texty Petra Borkovce). In *Souvislosti* [online], 2022, č. 2, 29. 6. [cit. 27-5-2025]. URL: <https://souvislosti.cz/OLD/>.

⁵⁹¹ BORKOVEC, Petr. Milostné básně Petra Borkovce objevují světy zvířat i světy slov. Rozmlouvala Ivana Myšková. In *Český rozhlas* [online]. 20. 3. 2013 [cit. 2025-5-13]. URL: <https://vltava.rozhlas.cz/milostne-basne-petra-borkovce-objevuji-svety-zvirat-i-svety-slov->

jelikož tento motiv básněmi prostupuje.⁵⁹² Zmiňuje také, že pracoval s texty ze spamu, z entomologických webů a z karaoke webů jeho oblíbených písní.⁵⁹³ Vysvětluje to tím, že „*nechtěl moc psát sám*“, a tak zpracovával různé cizí texty a vliv internetu byl pro sbírku důležitý.⁵⁹⁴ Borkovec ve sbírce také vnímá humor, který dříve v jeho tvorbě nebyl.⁵⁹⁵

V rozhovoru pro *Tvar* už sbírku uvedl jako „*krátké básně, které se pokoušejí vtipkovat*“.⁵⁹⁶ I zde byl dotázán na přítomnost internetu ve sbírce. Kromě výše zmíněných zdrojů ještě doplnil, že pracoval i s texty z ornitologických webů, seznamkami, inzeráty nebo se stránkami „*s básněmi žáky středních škol*“.⁵⁹⁷ Kromě toho zde také uvedl, že spoustu textů vkládal do překladače a poté přepisoval a doplňoval.⁵⁹⁸

V roce 2020 v rozhovoru pro *Host* vzpomínal na cyklus *Big in Japan*, který probíhal v Café Fra.⁵⁹⁹ Stejnomenou báseň najdeme právě ve sbírce *Milostné básně*. V tomto cyklu básníci a překladatelé představovali svou oblíbenou píseň a poté s textem nějak pracovali.⁶⁰⁰ Tento cyklus se jmenoval po Borkovcově oblíbené písni, *Big in Japan* od skupiny Alphaville.⁶⁰¹ V rozhovoru pro *Host* také komentoval vznik *Milostných básní* a změnu své poetiky: „*Prostě se to najednou začalo řadit jinak, verše měly jiný průběh, básně byly bůhvíproč krátké, kratší než předtím, jejich začátky byly často citace všeho možného. Verše jsem lámal v místech, kde nikdy předtím. To, že by z toho mohla být sbírka, mě napadlo proto, že jsem si všiml, že jsou ty texty všechny krátké, dokonce podobně krátké — což mě kdožvíproč oslnilo.*“⁶⁰²

3. 4. 1. Recepce

Sbírka zaznamenala širší recepční ohlas. Recenze uveřejnil *Host* (Jakub Řehák), *Tvar* (Adam Borzič, Petr Král), *Hospodářské noviny* (VOD), *iLiteratura.cz* (Olga Stehlíková), *Psí víno* (Jana Sieberová) a *Lidové noviny* (Karel Thein). Kromě toho také *Tvar* otiskl polemiku Petra Krále, ve které se vyjadřuje k nedávno publikovaným recenzím ve *Tvaru* na díla Štěpána

---

5095155?_gl=1*1jd2n8w*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cze3NDY5NzA4NDQkbzmkZzEkdDE3NDY5NzEyMjYkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk.

⁵⁹² Tamtéž.

⁵⁹³ Tamtéž.

⁵⁹⁴ Tamtéž.

⁵⁹⁵ Tamtéž.

⁵⁹⁶ BORKOVEC, Petr. Básník je ten, kdo za všechny a pro všechny udržuje přátelství s jazykem. Rozmlouval Adam Borzič. In *Tvar* 24, č. 6, 2013, s. 4.

⁵⁹⁷ Tamtéž.

⁵⁹⁸ Tamtéž.

⁵⁹⁹ BORKOVEC, Petr. Myslím na to, abych nerozuměl: s Petrem Borkovcem o komunitním životě a nemravné radosti, kterou přináší psaní, cit. d., s. 15.

⁶⁰⁰ Tamtéž.

⁶⁰¹ BORKOVEC, Petr. Milostné básně Petra Borkovce objevují světy zvířat i světy slov, cit. d.

⁶⁰² BORKOVEC, Petr. Myslím na to, abych nerozuměl: s Petrem Borkovcem o komunitním životě a nemravné radosti, kterou přináší psaní, cit. d., s. 16.

Noska, Jakuba Řeháka a Petra Borkovce a analýzy Tomáše Gabriela, který se zamýšlel u několika nových sbírek nad „*principem autorské vůle jako protipólu k nevědomému psaní z vytržení*“.⁶⁰³ Dále také byla kniha zařazena do rubriky Měsíc u knihovny s Petrem Bílkem v *Literárních novinách*.⁶⁰⁴

Milostné básně se dočkaly vesměs pozitivního přijetí, například dle Borziče je sbírka „*velkou poezií*“⁶⁰⁵ a Gabriel ji vnímá jako jednu z nejzajímavějších básnických sbírek roku 2012⁶⁰⁶. Jiný názor zastává Sieberová, dle které sbírka „*hodně slibuje, ale jen máloco plní*“.⁶⁰⁷ Podle Řeháka si Borkovec našel „*ideální básnický tvar; v jehož rámci může mezi jednotlivými poetickými i situačními úrovněmi zcela svobodně přecházet*“.⁶⁰⁸

3. 4. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Většina recenzentů si všímá četných přírodních motivů (Borzič⁶⁰⁹) a někteří se snaží i o jejich interpretaci. Jedním z těchto častých motivů jsou sovy, které Řehák řadí mezi „*obsesivní motivy*“⁶¹⁰ a VOD je nazývá „*nejtragičtějšími ptáky, spojovanými se smrtí*“⁶¹¹. Stehlíková je vnímá jako dominantu sbírky a jsou dle ní „*legráčkou, už jen vzhledem k frekvenci jejich výskytu*“.⁶¹² Podle Krále ve sbírce můžeme sledovat drolení živočišné říše, kdy z roháče zbydou „*jen drobky*“ a v závěrečné básni se práci mění „*v hmyz nebo v drobné koryše*“.⁶¹³ Podle Řeháka básně někdy „*svou barvitostí a hravostí připomínají bajky či přímo texty pro děti*“.⁶¹⁴ Borzič si všímá toho, že i přes velké množství barev, zvířat, přírodních motivů, míst i lidí si básně „*zachovávají nedbale intimní ráz, své sevřené chvění, maximální prostotu*“.⁶¹⁵ Baladránová zmiňuje svou fascinaci nad tím, „*s jakou lehkostí autor z intimní introvertní lyriky přejde v extrovertní syrovost*“.⁶¹⁶ Také se snaží o interpretaci zvířecích motivů v básních a jako klíč k nim vnímá „*soubor prozaizovaných textů*“, který je mezi básně vložen.⁶¹⁷ Tento „*zповědní a vzpomínkový monolog určený mrtvé ženě*“ dle ní „*udává druhý smysl všem sovám*

⁶⁰³ GABRIEL, Tomáš. *Vůle a vytržení*. In *Tvar* 24, 2013, č. 12, s. 14.

⁶⁰⁴ BÍLEK, Petr. *Měsíc u knihovny s Petrem Bílkem*. In *Literární noviny* 25, 2014, č. 6, s. 21.

⁶⁰⁵ BORZIČ, Adam. *Zneklidňující citlivost*. In *Tvar* 24, 2013, č. 6, s. 3.

⁶⁰⁶ GABRIEL, Tomáš. *Vůle a vytržení*, cit. d., s. 14.

⁶⁰⁷ SIEBEROVÁ, Jana. *Vábnička ze samých slov*. In *Psí víno* 17, 2013, č. 64, s. 64.

⁶⁰⁸ ŘEHÁK, Jakub. *Od rýmu k volnému verši*. In *Host* 29, 2013, č. 2, s. 88.

⁶⁰⁹ BORZIČ, Adam. *Zneklidňující citlivost*, cit. d., s. 3.

⁶¹⁰ ŘEHÁK, Jakub. *Od rýmu k volnému verši*, cit. d., s. 88.

⁶¹¹ VOD. *Symfonie pro vábničku na sovy a orchestr sov*. In *Hospodářské noviny* 57, 2013, č. 72, s. 13.

⁶¹² STEHLÍKOVÁ, Olga. *Co vidíš – na to jako bys vzpomínal*. In *iLiteratura* [online], 16. 4. 2013 [cit. 2025-3-17]. URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/31467/borkovec-petr-milostne-basne>.

⁶¹³ KRÁL, Petr. *Tíseň a drobení*. In *Tvar* 24, 2013, č. 6, s. 3.

⁶¹⁴ ŘEHÁK, Jakub. *Od rýmu k volnému verši*, cit. d., s. 88.

⁶¹⁵ BORZIČ, Adam. *Zneklidňující citlivost*, cit. d., s. 3.

⁶¹⁶ BALADRÁNOVÁ, Michèle. *Kolorující Borkovec*. In *Protimluv* 13, 2014, č. 1/2, s. 121.

⁶¹⁷ Tamtéž.

i roháčům, vytváří spojitosti a také mapuje možné úhly pohledu, vidění světa“.⁶¹⁸ Kromě toho básně také intimně zachycují „proces vyrovnávání se se ztrátou“.⁶¹⁹ Borzič vnímá sbírku jako zároveň „surovou“ i „křehkou“ a nazývá ji „svérázným deníkem“.⁶²⁰ Dalším prvkem, který se v básních stále navrácí, je dle Krále „motiv (ženské) nevěry“.⁶²¹

Výrazným tématem sbírky je neklid. Borzič si všímá „rozechvělosti básní“, která „žije ze smrtelnosti“.⁶²² Borkovcovy verše vnímá jako citlivé, ale jejich „citlivost zneklidňuje“ a toto zneklidnění „místy přechází ve zranění“.⁶²³ I Stehlíková ve sbírce vnímá vnitřní napětí a neklid sbírky dle ní „čtenářsky skoro není k vydržení“.⁶²⁴ Gabriel jako základní existenciální gesto Borkovce vidí vnitřní pasivitu, „spokojení se s vnitřní setrvačností a střídme ventilování vznikajícího napětí“.⁶²⁵ Podle Řeháka „přitažlivé napětí“ vytváří to, že čtenář netuší, „zda hovoří sám autor či snad jeden z jeho poetických dvojníků“.⁶²⁶

Básněmi silně prostupuje humor a sebeironie⁶²⁷, kterou někteří recenzenti zmiňují jako nový prvek Borkovcových básní, například Siebrová ironičnost vidí jako autorovo objevení nové polohy⁶²⁸. Podle Stehlíkové je sbírka „vtipná tak, jak je to snad v poezii jedině snesitelné: bolestně, ironicky, úzkostně, těžce“.⁶²⁹ V četnějším použití humoru vidí změnu oproti starším sbírkám a jako posměšný vnímá název sbírky i obálku, která „neukazuje titul či jméno autora zpříma“.⁶³⁰

U titulu sbírky se pozastavují i další recenzenti a snaží se o interpretaci toho, co má být v básních „milostné“. Siebrová název vidí jako provokativní „svým odkazem ke konvenčnímu diskurzu“.⁶³¹ Atypičnost Borkovcových milostných básní dle ní ukazují již úvodní texty, jelikož místo „intimity dvou subjektů“ sledujeme „roztržité autorského hlasu“.⁶³² V něm se dle ní „vytrácí a znovu objevuje nejen subjekt milenky (gramatické ‚ty‘), ale i subjekt promlouvajícího (mluvčího), milence, gramatické ‚já‘“.⁶³³ I Baladránová uvažuje nad tím, že básně nejsou konvenčně milostné, ale nazývá je „citlivými“ i „citovými“: „Najdeme tu velký cit pro přírodu,

---

⁶¹⁸ Tamtéž.

⁶¹⁹ Tamtéž.

⁶²⁰ BORZIČ, Adam. Zneklidňující citlivost, cit. d., s. 3.

⁶²¹ KRÁL, Petr. Tíseň a drobení, cit. d., s. 3.

⁶²² BORZIČ, Adam. Zneklidňující citlivost, cit. d., s. 3.

⁶²³ Tamtéž.

⁶²⁴ STEHLÍKOVÁ, Olga. Co vidíš – na to jako bys vzpomínal, cit. d.

⁶²⁵ GABRIEL, Tomáš. Vůle a vytržení, cit. d., s. 14.

⁶²⁶ ŘEHÁK, Jakub. Od rýmu k volnému verši, cit. d., s. 88.

⁶²⁷ KRÁL, Petr. Tíseň a drobení, cit. d., s. 3.

⁶²⁸ SIEBEROVÁ, Jana. Vábnička ze samých slov, cit. d., s. 63.

⁶²⁹ STEHLÍKOVÁ, Olga. Co vidíš – na to jako bys vzpomínal, cit. d.

⁶³⁰ Tamtéž.

⁶³¹ SIEBEROVÁ, Jana. Vábnička ze samých slov, cit. d., s. 63.

⁶³² Tamtéž.

⁶³³ Tamtéž.

zvířata – jejich vnímání. Cit pro rodinu. ⁶³⁴ „Milostné“ dle ní graduje v druhé polovině knihy, kdy se v básních opakovaně objevuje stesk po druhé osobě a prázdnota, ten moment, „*kdy se nám milovaný člověk vzdaluje, ale i naopak*“ ⁶³⁵

Dalším tématem, kterým se recenzenti zabývali, je lyrický mluvčí básní. Podle Borziče v porovnání s dřívějšími sbírkami nově Borkovec otevřeně mluví o sobě a jako důkaz tohoto tvrzení vnímá to, že texty na obálce a zadní straně obsahují autorovo jméno. ⁶³⁶ Borkovec dle něj v básních „*přímo ve stavu zrodu*“ zkoumá „*perspektivy vlastního života bezmála mučivě*“, čímž se v básních objevuje i jakési „*ty*“ ⁶³⁷ Dle Stehlíkové je výrazným rysem sbírky pozorovatelství a „*mluvčí či vypravěč*“ se cítí být pozorován a zároveň se sám na sebe ohlíží i zpětně. ⁶³⁸ Pozorovatelství má dle ní možná „*působit odosobněně*“ a je jí sympatické ironické vztahování k vlastní starší tvorbě, opakovaná sebereflexe a reflexe tvorby. ⁶³⁹ Oproti předchozím sbírkám vnímá posun k „*závažné, komplikované symbolické hře*“, kdy sbírá drobné příběhy a někdo „*nekonečně unavený a pobaveně otrávený, místy také zoufalý*“ konstruuje malé smutné anekdotické události. ⁶⁴⁰

Podle Krále je konstantním tématem „*vzájemná přirovnatelnost věcí*“, která ale v Borkovcově poezii splývá s „*napodobováním a nedostatkem původnosti*“ ⁶⁴¹ Tematizování proměny věcí si všímá i Stehlíková. ⁶⁴² Dle ní je sbírka stejná jako to, co tematizuje, „*sbírka-převlek*“, „*sbírka sama sebe aludující*“ ⁶⁴³ Stehlíková se také ve své recenzi soustředí na rodinné vzpomínky a fragmenty z básníkovy rodiště, kterými se „*autor oklikou vrací ke starším sbírkám*“ ⁶⁴⁴

Několik recenzentů také rozebírá posun Borkovcovy poetiky. Řehák si všímá toho, že Borkovec „*vyměnil stylistickou hru s maskami různých poetických epoch za kontinuální básnický deník, který vytváří přeludný, někdy až halucinogenní obraz vnitřního života svého autora*“ ⁶⁴⁵ Tímto posunem se ve sbírce nachází „*napřímení, pročištění a zintenzivnění Borkovcovy básnické řeči*“ ⁶⁴⁶ Král ve své polemice v *Tvaru* odkazuje na tvrzení Petra Zavadila

---

⁶³⁴ BALADRÁNOVÁ, Michèle. Kolorující Borkovec, cit. d., s. 121.

⁶³⁵ Tamtéž.

⁶³⁶ BORZIČ, Adam. Zneklidňující citlivost, cit. d., s. 3.

⁶³⁷ Tamtéž.

⁶³⁸ STEHLÍKOVÁ, Olga. Co vidíš – na to jako bys vzpomínal, cit. d.

⁶³⁹ Tamtéž.

⁶⁴⁰ Tamtéž.

⁶⁴¹ KRÁL, Petr. Tíseň a drobení, cit. d., s. 3.

⁶⁴² STEHLÍKOVÁ, Olga. Co vidíš – na to jako bys vzpomínal, cit. d.

⁶⁴³ Tamtéž.

⁶⁴⁴ Tamtéž.

⁶⁴⁵ ŘEHÁK, Jakub. Od rýmu k volnému verši, cit. d., s. 88.

⁶⁴⁶ Tamtéž.

na obálce knihy („upřímný jako zatím nikdy“) a tvrzení z recenze Adama Borziče (Borkovec v knize „otevřeně mluví o sobě“).⁶⁴⁷ Nemyslí si ale, že se jedná o zlom v tvorbě nebo proměnu poetiky, dle něj se pouze „trochu jinak rozvinula“, když se Borkovcovy básně sevřely.⁶⁴⁸ Sieberová vidí v „roztržitosti autorského hlasu a vůli k experimentu“ odvážné vykročení do neznáma.⁶⁴⁹

3. 4. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Výrazným rysem, kterému se recenzenti věnují, je nesourodý jazyk sbírky. Sbíрка obsahuje „básnická pozorování všedního dne, snové výjevy (...) či básně složené z textů nalezených na internetu“.⁶⁵⁰ VOD ve své recenzi sbírku pojmenovává jako „útěk od meter a metafor a jejich opětovné vynalezení“.⁶⁵¹ Thein ve sbírce vnímá pestrost poloh, kdy se prolíná „živel lidských promluv“ s „živlem přírody, která se náhle obrací k lidské řeči a zvědavě ji zkoumá“.⁶⁵²

Stehlíková ve své recenzi přímo vyjmenovává ironické náznaky a aluze: „obrozenecké citáty z 19. století“, „prozaické rozhovory-monology se zemřelými“, „časté ukázky ptačího repertoáru“, „makaronskou skorolatinu“, „kus automatického překladu“, „mailový spam“, „banální milostné psaní plné klišé“, „výňatek z fanouškovské diskuze“, „otřesně zveličelé zdobněliny“.⁶⁵³ Soubor těchto prvků dle ní ukazuje hlavní pravidlo sbírky, kterým je „trvalý pokus o upřímnost: ale ještě spíš hra o ni a na ni“ a zároveň s tím „protichůdný požadavek na ztajení“.⁶⁵⁴ I Siebrová vnímá významnou roli ve „zcizených“ textech, které jsou odposlechnuté i přečtené.⁶⁵⁵ Přímo vyjmenovává „odposlechnutou lidovou řeč“, „anonymní hlasy internetové diskuze“ a „spamový e-mail“.⁶⁵⁶ Toto „zalíbení v cizí řeči“ je dle ní manifestováno už v *Poustevně, věštírně, loutkárně*, ale v *Milostných básních* se projevuje fascinace „defektní řečí, kterou bezděčně produkují moderní média“.⁶⁵⁷ Borkovec dle ní ironizuje jazykovou manýru, ale jindy se sám dopouští poetických klišé.⁶⁵⁸

---

⁶⁴⁷ KRÁL, Petr. Epidemie? In *Tvar* 24, 2013, č. 9, s. 20.

⁶⁴⁸ Tamtéž.

⁶⁴⁹ SIEBEROVÁ, Jana. Vábnička ze samých slov, cit. d., s. 64.

⁶⁵⁰ ŘEHÁK, Jakub. Od rýmu k volnému verši, cit. d., s. 88.

⁶⁵¹ VOD. Symfonie pro vábničku na sovy a orchestr sov, cit. d., s. 13.

⁶⁵² THEIN, Karel. Kosi šplhají do korun trávníků. In *Lidové noviny* 26, 2013, č. 291, příloha Kniha roku 2013, s. 27.

⁶⁵³ STEHLÍKOVÁ, Olga. Co vidíš – na to jako bys vzpomínal, cit. d.

⁶⁵⁴ Tamtéž.

⁶⁵⁵ SIEBEROVÁ, Jana. Vábnička ze samých slov, cit. d., s. 63.

⁶⁵⁶ Tamtéž.

⁶⁵⁷ Tamtéž.

⁶⁵⁸ Tamtéž, s. 64.

Podrobně Borkovcovu práci s jazykem ve své recenzi rozebírá Petr Král. Může se dle něj zdát, že se v *Milostných básních* Borkovec „*stáhl do básnických miniatur*“ jako do okrajové formy výrazu, ale tyto miniatury podle Krále mají „*zvláštní hustotu, kterou nezjeví na první pohled, již však ‚plnoprávně‘ rozvíjejí klíčové momenty Borkovcova díla a posouvají jeho objevy do nových poloh*“.⁶⁵⁹ Tato hustota je dána především „*hustotou Borkovcova jazyka*“.⁶⁶⁰ V básních se navrací tytéž slova a objevují se odborné výrazy či slova z cizích jazyků, které „*zatemňují smysl textu a zhušťují jeho tkáň až k nepropustnosti*“.⁶⁶¹ To způsobuje, že realita, ke které se slova vztahují, je někdy překryta sítí jazyka.⁶⁶² Jako krajní polohu této nepropustnosti vnímá text na straně 20, který je z větší části složený „*jen citoslovci pro zvuky různých ptáků*“.⁶⁶³ Jindy se „*‚děj‘ básně rozvíjí jen prostřednictvím dění v jazyce*“.⁶⁶⁴ Král také jako jediný rozvíjí úvahu o silném ženském elementu v básních i v úrovni jazyka, protože dle něj má tento element „*na tísnivém bujení světa značný podíl*“, jelikož „*matoucí slova zvyšující jeho nepropustnost jsou většinou ženského rodu*“.⁶⁶⁵

Využití odlišných jazykových prvků v básních způsobuje nesourodost⁶⁶⁶, u které se většina recenzentů zastavuje. Sieberová vidí jednotlivé texty jako „*natolik nekoherentní, že nezbyvá než doufat, že celý soubor zaštiťuje určitý druh konceptu, jakési hlubší uvažování o poezii*“.⁶⁶⁷ Hledá ale ve sbírce stmelující prvky a vidí jej v gestu „*zklamaného očekávání*“.⁶⁶⁸ Ve sbírce totiž nenacházíme tradiční milostné básně, ale ani vymezení se proti nim, nejde v nich o vážnost, ale ani o veselí.⁶⁶⁹ Klade si otázku, jestli bychom „*od Borkovce nemohli chtít víc než textovou hmotu čekající na zformování*“.⁶⁷⁰ Principu „*zklamávání očekávání*“ si ve své recenzi všímá i Gabriel, podle kterého se jedná o základní tvůrčí princip, ke kterému ale Borkovec přistupuje jinak: „*Zklamává nás především to, že bychom chtěli pokračovat v načrtnutých rádcích za autora v duchu jeho poetiky, ale místo toho je nám nabídnuta podivně nekontrastní, cizorodě svébytná alternativa, která doslova smrdí po autorovi a jeho zvůli říci právě teď toto*“.⁶⁷¹

⁶⁵⁹ KRÁL, Petr. Tíseň a drobení, cit. d., s. 3.

⁶⁶⁰ Tamtéž.

⁶⁶¹ Tamtéž.

⁶⁶² Tamtéž.

⁶⁶³ Tamtéž.

⁶⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶⁶ BALADRÁNOVÁ, Michèle. Kolorující Borkovec, cit. d., s. 121.

⁶⁶⁷ SIEBEROVÁ, Jana. Vábnička ze samých slov, cit. d., s. 63.

⁶⁶⁸ Tamtéž, s. 64.

⁶⁶⁹ Tamtéž.

⁶⁷⁰ Tamtéž.

⁶⁷¹ GABRIEL, Tomáš. Vůle a vytržení, cit. d., s. 14.

Sieberová jako neukotvenou vnímá i ironičnost, ke které Borkovec využívá jak tradičních forem, tak nových médií.⁶⁷² Dle ní je ale tento postup klišé, které již bylo využito a jako zajímavější a autentičtější vnímá „*laskavá dloubnutí*“, mezi která řadí například báseň ze strany 53.⁶⁷³ Král si ve své recenzi všímá užívání zdvořilých i stírání hranic mezi dětskou a dospělou poezií.⁶⁷⁴ K dětské poezii se dle něj přibližuje „*stíráním předělu mezi říšemi, v tomto případě mezi zvířecím světem a světem lidí*“, z čehož se rodí absurdní konfrontace.⁶⁷⁵

3. 5. Všechno je to na zahradě

V roce 2013 vyšla u nakladatelství *Běžilíška* první sbírka Petra Borkovce určená dětem s názvem *Všechno je to na zahradě*. Jedná se o leporelo s dvanácti básněmi, které jsou doplněny ilustracemi Filipa Pošivače. Básně obsahují spoustu přírodních motivů a provází je postavy starší a mladší sestry, které zahradou prochází. Sestry „*vnímají hlubokou ukotvenost živých tvorů i neživých předmětů*“ a většina básní je zpravidla uvozena jejich dialogem.⁶⁷⁶ V knize se nachází i dvě básně, které jsou obměnou dětského folkloru „*Byl jeden Číňanek, měl malý copánek*“ (jedná se o básně Písnička z čínského altánu, jak ji zpívá ta starší a Japonská písnička z čínského altánu).⁶⁷⁷ Objevují se zde také starojaponské formy tanky a haiku, což dle Olgy Kubczekové dokládá, že „*básnické slovo může na malé děti účinkovat i jinými, méně tradičními prostředky*“.⁶⁷⁸ Báseň Ohniště má zase blízko k „*přirozené dikci staroorientální poezie*“, která se projevuje formální úsporností a přirozenou sdělností, ale zároveň zrcadlí spontánnost dětského vyjadřování.⁶⁷⁹

Sám Borkovec v rozhovoru pro *OKO Kosmasu* uvedl, že si při psaní představoval, „*co vidí pětiletá děvčata*“ a také to, že chování děvčat odpozoval od vlastních dcer.⁶⁸⁰ Básně zasadil do prostoru zahrady kvůli jejich vlastní velké zahradě.⁶⁸¹ Kromě toho v rozhovoru také zmiňuje, že snaha představit si, co vidí někdo nebo něco jiného („*střevlík nebo ostríhaný*

---

⁶⁷² SIEBEROVÁ, Jana. Vábníčka ze samých slov, cit. d., s. 64.

⁶⁷³ Tamtéž.

⁶⁷⁴ KRÁL, Petr. Tíseň a drobení, cit. d., s. 3.

⁶⁷⁵ Tamtéž.

⁶⁷⁶ ČEŇKOVÁ, Jana. Poezie Ivana Wernische a Petra Borkovce (nejen pro děti). In ČEŇKOVÁ, Jana (ed.). *Jestlipak víte, kdo je lyrik?: o poezii pro děti a mladé čtenáře*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022, s. 42.

⁶⁷⁷ Tamtéž.

⁶⁷⁸ KUBECZKOVÁ, Olga. Současná poezie pro malé děti. In ČEŇKOVÁ, Jana (ed.). *Jestlipak víte, kdo je lyrik?: o poezii pro děti a mladé čtenáře*, cit. d., s. 47.

⁶⁷⁹ Tamtéž.

⁶⁸⁰ BORKOVEC, Petr. Básník Petr Borkovec mezi travinami, brouky a dětmi. Rozmlouval Tomáš Weiss. In *OKO Kosmasu* [online]. 2. 9. 2014 [cit. 2025-5-13]. URL: <https://www.kosmas.cz/oko/rozhovory/11273/basnik-petr-borkovec-mezi-travinami-brouky-a-detmi/>.

⁶⁸¹ Tamtéž.

javor“) se v jeho tvorbě objevuje často a myslí si, že básně z této knihy se „od ostatních, od těch ‚pro dospělé‘, příliš neliší“.⁶⁸²

3. 5. 1. Recepce

V únoru 2014 Radek Malý uvedl sbírku do Dětského výlovu v časopise *Tvar*. Zmiňuje zde, že se nejedná o první Borkovcovu tvorbu pro děti, jak sám Borkovec uvádí, jelikož se podílel na *Slabikáři* od nakladatelství Fraus.⁶⁸³ Ve stejném měsíci sbírku uvedl i Jaroslav Provažník ve své studii na *iLiteratuře*. Rozebíral zde tvorbu českých autorů pro dětské publikum za rok 2013.⁶⁸⁴ V roce 2019 na portále *CzechLit* Jana Čeňková uvedla sbírku v druhém díle přehledu české literatury pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století. Dle ní „půvabná leporela nevznikají tak často“.⁶⁸⁵ Olga Kubeczková ve své studii zařadila Borkovce do linie autorů, která volí „odvážnější“ tvůrčí postupy a přináší do tvorby pro děti „estetické impulsy“.⁶⁸⁶ *Všechno je to na zahradě* považuje za vrchol současné básnické produkce ve formátu leporela.⁶⁸⁷ Kniha byla také zařazena do katalogu *Nejlepší knihy dětem 2013/2014*.⁶⁸⁸

3. 5. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Provažník sbírku představuje jako sestavenou „do volného pásma-procházky dvou vnímavých děvčat, která se dívají kolem sebe a hrají si se svými představami a nápady“.⁶⁸⁹ Dle něj umí Borkovec vnímat přírodu „očima dítěte“ a jako důkaz tohoto tvrzení vidí to, jak se básník „nechává překvapovat tím, co ho obklopuje“.⁶⁹⁰ Podle Čeňkové dvě sestry prochází zahradou „zdánlivě letmo, a přece s všeobjímající dětskou představivostí“ a „vnímají hlubokou přírodní ukotvenost živých tvorů i neživých předmětů“.⁶⁹¹ Radek Malý vnímá „jeden den dvou

---

⁶⁸² Tamtéž.

⁶⁸³ MALÝ, Radek. *Všechno je to na zahradě : dětský výlov I*. In *Tvar* 25, 2014, č. 4, s. 21.

⁶⁸⁴ PROVAŽNÍK, Jaroslav. *Ambice a řemeslo : několik poznámek o literatuře pro děti a mládež v roce 2013*. *iLiteratura* [online]. 22. 2. 2014 [cit. 2025-3-24]. URL: <https://www.iliteratura.cz/clanek/32765-literatura-pro-deti-a-mladez-v-roce-2013-in-host>.

⁶⁸⁵ ČEŇKOVÁ, Jana. *Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století. 2. díl*. In *CzechLit* [online]. 18. 11. 2019 [cit. 2025-3-24]. URL: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-literatura-pro-deti-a-mladez-ve-druhem-desetileti-21-stoleti-2-dil/>.

⁶⁸⁶ KUBECZKOVÁ, Olga. *Současná poezie pro malé děti*. In ČEŇKOVÁ, Jana (ed.). *Jestlipak víte, kdo je lyrik?: o poezii pro děti a mladé čtenáře*, cit. d., s. 46.

⁶⁸⁷ Tamtéž.

⁶⁸⁸ Petr Borkovec : *Všechno je to na zahradě*. In ČEŇKOVÁ, Jana, MATOUŠEK, Petr. *Nejlepší knihy dětem : Výběr z českých knih pro děti a mládež 2013/2014* [online]. 2014 [cit. 2025-5-14]. URL: <https://www.nejlepsiknihydetem.cz/file/document/79066a6d3733c9ac9ebf655ce1392bc7.pdf>.

⁶⁸⁹ PROVAŽNÍK, Jaroslav. *Ambice a řemeslo : několik poznámek o literatuře pro děti a mládež v roce 2013*, cit. d.

⁶⁹⁰ Tamtéž.

⁶⁹¹ ČEŇKOVÁ, Jana. *Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století. 2. díl*, cit. d.

sester“ na staré zahradě jako „ideální projekční plochu“ pro Borkovcovy verše. Místy dle něj básně „budí dojem, že pro děti zamýšleny nebyly“.⁶⁹²

3. 5. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Provazník vidí ve verších střídání mezi „pravidelností a prudkými změnami rytmu“, které dle něj podporují změny úhlu pohledu nebo dialog mezi starší a mladší sestrou.⁶⁹³ Čeňková uvádí, že jedenáct básní sbírky je „v rozličných veršovaných útvarech“ a zpravidla je uvádí „dialog s oběma děvčátky“.⁶⁹⁴ Leporelo obsahuje básní dvanáct, z nichž se ale dvě nachází na jedné straně, což nejspíš způsobilo tuto chybu.

3. 6. Zlodějček

V roce 2014 se poprvé setkáváme s tím, že kniha Petra Borkovce vyšla v druhém doplněném vydání pod jiným názvem než vydání první. *Zlodějček* je druhým vydáním knihy *Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire* a stejně jako první vydání vyšel u nakladatelství *Fra*. Jediným rozdílem od prvního vydání jsou dva přidané texty s názvem *Zlodějček* a *Průvodce po Kantsrasse*. Jedná se o dopis pro ženu, která je uvedena pouze jako M. Dopis „je z Bruselu, ne z Berlína, jak jsem plánoval, ale to je koneckonců úplně jedno“⁶⁹⁵. Na tuto sbírku nevyšla žádná recenze.

3. 7. Wernisch

V následujícím roce vyšlo další druhé rozšířené vydání, tentokrát sbírky *Milostné básně*, znovu u nakladatelství *Fra*. Na rozdíl od *Zlodějčka* ale *Wernisch* obsahuje nové básně, konkrétně jde o básně *Zeleň!*, *Il nostro delta*, *Hřbitov od hřbitova*, *Cento*, *Text pro Kylie Minogue*, *V deltě*, *Seminář poezie*, *Kotvař*, *Zapišeme tě*, *Manža*, *Souložící pár v kavárně*, *Scéna z lovu na vodní ptáky* a *Ráno*.

3. 7. 1. Recepce

Na sbírku uveřejnil recenzi jen Martin Lukáš v *A2*. Vzpomíná zde na druhou Borkovcovu sbírku, kterou dle něj napsal „pod dojmem *Wernischových* veršů“ a myslí si, že v nové sbírce v inspiraci *Wernischem* nalézá „svůj osobitý projev“.⁶⁹⁶ Zdůrazňuje, že Borkovec již nehledí tolik na formální stránku básně, ale spíše na to, „jak se báseň děje“, tedy samotný proces tvorby.⁶⁹⁷ Všimá si, že Borkovec píše milostné básně (uvádí zde také, že nová sbírka je

---

⁶⁹² MALÝ, Radek. Všechno je to na zahradě : dětský výlov, cit. d., s. 21.

⁶⁹³ PROVAZNÍK, Jaroslav. *Ambice a řemeslo : několik poznámek o literatuře pro děti a mládež v roce 2013*, cit. d.

⁶⁹⁴ ČEŇKOVÁ, Jana. *Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století. 2. díl*, cit. d.

⁶⁹⁵ BORKOVEC, Petr. *Zlodějček. 2. vydání, rozšířené*. Praha: *Fra*, 2014, s. 85.

⁶⁹⁶ LUKÁŠ, Martin. Petr Borkovec : *Wernisch*. In *A2* 16, 2020, č. 21, příloha *Český literární kánon po roce 1989*, s. V.

⁶⁹⁷ Tamtéž.

rozšířeným vydáním *Milostných básní*), ale přistupuje k nim nekonvenčně: „*Mluví o lásce prostřednictvím morfologického popisu hmyzích těl.*“⁶⁹⁸ Dále si také všímá, že v básních upouští od řemeslné dokonalosti a obrací se místy k nedokonalostem, čímž ale „*ukazuje na své schopnosti, a tím je přesahuje.*“⁶⁹⁹

3. 8. O čem sní

V roce 2016 vydalo nakladatelství *Běžiliška* druhou Borkovcovu sbírku pro děti, *O čem sní*, tentokrát s ilustracemi Andrey Tachezy. Kniha navenek působí jako obrázková kniha, ale v pevné vazbě se nachází tvrdý papír s básněmi složený jako leporelo.⁷⁰⁰ V úvodní básni na předsádce najdeme barevně vyznačeny všechny, jejichž sny jsou následně v knize zpracovávány. Můžeme je rozdělit do tří kategorií, nacházíme zde lidské postavy (námořník, zahradník, švadlena, babička), zvířata (slon, medvěd, moucha, liška) a věci (dům, nůžky, rohlík, tužka). Na rozdíl od předchozí sbírky je zde většina psána volným veršem a najdeme tu i jednu báseň, která se skládá pouze z jedné věty: „*Starý dům novým kouskům nenaučíš!*“⁷⁰¹. Povaha samotných veršů „*vyplývá z představy snění*“, ať už jde o nahodilé řazení básní nebo jejich odlišení dle nositele snů, který je často subjektem netradičním.⁷⁰²

V pořadu *Mozaika* Borkovec uvedl, že téma snů a snění ho sice nezajímá, ale lákal ho vytyčený rámec a různorodost, se kterou díky snům může pracovat.⁷⁰³ Snící objekty navrhla ilustrátorka Andrea Tachezy a její ilustrace vznikaly paralelně s Borkovcovými texty, kterých napsal vždy více k jedné ilustraci a z toho byly následně vybrané texty finální.⁷⁰⁴ Oba si v rozhovoru tuto spolupráci chválili.⁷⁰⁵ Borkovec také prozradil tvorbu básně *Sen o liškách*. Vypsal si přísloví a rčení o liškách, které šeptal na konci jednoho pokoje a na druhém konci jeho dvanáctiletá dcera zapisovala, co slyší, díky čemuž vznikl až surrealistický text.⁷⁰⁶ Borkovec si myslí, že děti ocení spíše nepravidelnost básní.⁷⁰⁷

---

⁶⁹⁸ Tamtéž.

⁶⁹⁹ Tamtéž.

⁷⁰⁰ KUBECZKOVÁ, Olga. Současná poezie pro malé děti. In ČEŇKOVÁ, Jana (ed.). *Jestlipak víte, kdo je lyrik?: o poezii pro děti a mladé čtenáře*, cit. d., s. 49.

⁷⁰¹ BORKOVEC, Petr. *O čem sní*. Praha: František Havlůj - Běžiliška, 2016.

⁷⁰² KUBECZKOVÁ, Olga. Současná poezie pro malé děti. In ČEŇKOVÁ, Jana (ed.). *Jestlipak víte, kdo je lyrik?: o poezii pro děti a mladé čtenáře*, cit. d., s. 49.

⁷⁰³ BORKOVEC, Petr – TACHEZY, Andrea. Zasněné verše o krabech srovnaných podle velikosti i rohlíku, který sní, že ho nikdo nesní. In *Český rozhlas* [online]. 1. 9. 2016 [cit. 2025-5-13]. URL:

https://vltava.rozhlas.cz/zasnene-verse-o-krabech-srovnanych-podle-velikosti-i-rohliku-ktery-sni-ze-ho-5074782?_gl=1*5r6z46*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cZ3NDY5NzA4NDQkbzZkZkdDE3NDY5NzEyMTgkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk.

⁷⁰⁴ Tamtéž.

⁷⁰⁵ Tamtéž.

⁷⁰⁶ Tamtéž.

⁷⁰⁷ Tamtéž.

O čem sní zaznamenalo mnohem menší recepční ohlas než první Borkovcova sbírka pro děti. Byla pouze zmíněna v glosách v časopisu *Reflex*: „Nádherná knížka. Dětská. Ale úplně pro všechny.“⁷⁰⁸ Kniha byla zařazena do katalogu *Nejlepší knihy dětem 2015/2016*.⁷⁰⁹

4. Třetí fáze tvorby

4. 1. Úvod

Třetí fázi tvorby uvádím sbírkou povídek *Lido di Dante* (2017), která vyšla u nakladatelství *Fra*. V témže roce vyšlo další leporelo pro děti s názvem *Věci našeho života* u nakladatelství *Cesta domů*, které ilustrovala Adriana Skálová. V následujícím roce u nakladatelství *Fra* vyšla básnická sbírka *Herbář k čemusi horšímu*. V roce 2019 vyšla kniha *Každá věc má něco společného se štěstím* u nakladatelství *Běžiliška*, další kniha veršů pro dětské čtenáře s ilustracemi Martina Krkoška. Ve stejném roce vyšla u *Fra* další Borkovcova sbírka prozaických textů, *Petříček Sellier & Petříček Bellot*. Ta se skládá převážně ze sloupků a ranních úvah, které již publikoval v různých médiích. V roce 2020 vyšla kniha pro dětské čtenáře, *Věci, které ztrácíme* (nakladatelství *Meandr*, ilustrovala Petra Josefína Stibitzová) a sbírka prozaických textů *Sebrat klacek* (nakladatelství *Fra*), která je typově podobná *Petříčkům*. V této fázi se také nachází jediná kniha určená dospívajícím čtenářům, *Modrá agáve* (2022) s ilustracemi Michaely Kukovičové u nakladatelství *Baobab*. Třetí fázi uzavírám souborem *Básně* (2023), který obsahuje sbírky *Vnitrozemí*, *Milostné básně* a *Herbář k čemusi horšímu* a vyšel u nakladatelství *Fra*. V této fázi nacházíme velké množství titulů pro dětské čtenáře a prozaické texty, které se ale stylem vzdalují od *Berlínského sešitu* z předchozí fáze. Borkovec v textech z této fáze častěji pracuje s hovorovým jazykem a zvyšuje se zde použití humoru a ironie.

4. 2. Lido di Dante

V roce 2017 u nakladatelství *Fra* vyšla kniha dvanácti povídek, *Lido di Dante*. Všechny texty v knize spojuje prostředí Itálie, především pak lida di Dante. Kromě toho různými příběhy prostupují i postavy, vypravěč Pietro, jeho žena Alice nebo jejich dcery Isabela, Valeria a Emilia. V povídkách najdeme popisnost a „žánrové a tematické aluze na krimi či thriller“.⁷¹⁰ Jedná se také o první Borkovcovo dílo, ve kterém je uplatněn hovorový jazyk.⁷¹¹

⁷⁰⁸ BARTOŠEK, Matěj – BEDNÁŘOVÁ, Veronika et al. Mixér. In *Reflex* 27, 2016, č. 26/27, s. 76–77.

⁷⁰⁹ Petr Borkovec : O čem sní. In ČEŇKOVÁ, Jana, MATOUŠEK, Petr. *Nejlepší knihy dětem : Výběr z českých knih pro děti a mládež 2015/2016* [online]. 2016 [cit. 2025-5-14]. URL: <https://www.nejlepsiknihydetem.cz/file/document/b495c1a3d5548b2021cc09c21dcad1d6.pdf>.

⁷¹⁰ WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al. Petr Borkovec, cit. d. [cit. 2025-5-5].

⁷¹¹ Tamtéž.

V rozhovoru pro *Literární noviny* upřesnil svou inspiraci v Dantem, který dle pověsti v borovicovém lese nacházejícím se právě u lida di Dante rozepsal své *Peklo*. Borkovec zmiňuje, že tento borovicový les, který se objevuje v první i poslední kapitole kompozici *Pekla* kopíruje.⁷¹² Uvádí zde také, že již dříve psal básně o lidu di Dante.⁷¹³ Najdeme je ve sbírce *Milostné básně* a v následující podkapitole uvidíme, že si této návaznosti všimlo i několik recenzentů. V pořadu *Telefonotéka* uvedl, že „lido“ se říká upravené části břehu moře, ale většina Čechů neví, že se tak nazývá.⁷¹⁴ V pořadu *Čajovna* také uvedl, že texty vznikaly postupně během několika let.⁷¹⁵

Ondřej Macl ve své stati pro *A2* rozebíral dantovskou inspiraci v české umělecké tvorbě. V době jejího publikování ještě *Lido di Dante* nebylo vydané, a tak Macl vycházel z ukázek z autorských čtení.⁷¹⁶ Zmiňuje, že letovisko je pro Borkovce dobře známé a že k „*duchu místa*“ se obrací již v *Milostných básních*.⁷¹⁷ Dle Macla se Borkovec „*ve stínu Dantova kultu*“ snaží pátrat „*po pravdě o sobě samém*“, místo aby hledal „*útulek ve vyhnanství*“.⁷¹⁸ Místy sahá „*k figurě drtivého soudu nad soudobou společností*“, ale sám vypravěč je často čtenáři více nesympatický než „*jím propírané kreatury*“.⁷¹⁹ Jako jedinou oduševnělejší postavu Macl vnímá Alici.⁷²⁰

4. 2. 1. Recepce

Recenze na knihu uveřejnilo velké množství časopisů. Najdeme je v časopisech *Artikl* (Michaela Horynová), *Reflex* (Petr Nagy), *Respekt* (Kateřina Čopjaková), *Hospodářské noviny* (Tomáš Weiss), *iLiteratura.cz* (Markéta Kittlová), *Tvar* (Kateřina Piorecká, Olga Stehlíková) a *A2* (Lukáš Prokop). Kromě toho vyšla v *Hostu* kritika Simony Rackové a kritika v diskuzi, které se kromě ní účastnila ještě Eva Klíčová a Adam Borzič. Ke sbírce se ještě vrátil Ondřej Horák ve své recenzi pro *Lidové noviny*, kde se primárně zabýval Borkovcovou následující sbírkou, *Herbář k čemusi horšímu*.

---

⁷¹² BORKOVEC, Petr. Bez chuti být součástí kanálu bych to nenapsal. Rozmlouval Petr Nagy. In *Literární noviny* 28, 2017, č. 8, příloha Biblio, s. 2.

⁷¹³ Tamtéž.

⁷¹⁴ BORKOVEC, Petr. Petr Borkovec, básník, cit. d.

⁷¹⁵ BORKOVEC, Petr. Dvanáct italských příběhů z nudapláže, barů i kostelů. Petr Borkovec vydává sbírku povídek. Rozmlouvala Jaroslava Haladová. In *Český rozhlas* [online]. 10. 9. 2017 [cit. 2025-5-13]. URL: <https://vltava.rozhlas.cz/dvanact-italskych-pribehu-z-nudaplaze-baru-i-kostelu-petr-borkovec-vydava-sbirku-5941649>.

⁷¹⁶ MACL, Ondřej. Spása, soud, zapomnění : k dantovské inspiraci nejen u Josefa Jedličky. In *A2* 12, 2016, č. 22, s. 7.

⁷¹⁷ Tamtéž.

⁷¹⁸ Tamtéž.

⁷¹⁹ Tamtéž.

⁷²⁰ Tamtéž.

Knihy získala množství pozitivního hodnocení, například dle Nagyho dílo „*překvapuje svou hloubkou, intenzitou i civilností*“⁷²¹. Racková i Borzič zmiňují, že je z textů cítit „*jak si to autor celé užívá*“⁷²² a že „*byly psány s chutí*“⁷²³. Kittlová říká, že kniha je „*literární hrou, která nemá v současné české literatuře obdoby*“.⁷²⁴ Prokop ve své recenzi neobklopuje knihu tolika superlativy, ale tvrdí, že *Lido di Dante* potvrzuje to, na co jsou Borkovcovi čtenáři zvyklí.⁷²⁵ Racková jako jediná ve své kritice zmiňuje množství interpunkčních chyb.⁷²⁶

4. 2. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Recenzenti si všimají, že se texty nedají označit pouze jako povídky, ale je potřeba je nějak upřesnit, jelikož jsou často silně vystaveny na popisnosti. Kittlová je ve své recenzi nazývá „*lyrickými povídkami*“, které mají redukovaný děj a k zápletce většinou dochází jen v představách vypravěče.⁷²⁷ Weiss vnímá příběhy jako „*uvolněně načrtnuté*“.⁷²⁸ Pozastavuje se také nad tím, že Borkovec mohl napsat „*poetický deník*“ (jako to udělal v *Berlínském sešitě*), ale nakonec vytvořil „*osobité povídky*“, které „*sálají tělesností, živými figurami a na začátečníka lehkostí a přirozeností*“.⁷²⁹ Borzič texty vnímá jako „*poloreportáže z pomezí bdění a snu*“ a zmiňuje, že běžně nemá rád prózy psané básníky, jelikož má strach z nepovedených básní v próze.⁷³⁰ To zde ale nevidí a kniha dle něj funguje jako provázaný povídkový cyklus.⁷³¹ Porovnává také tři básně z prostoru *Lida di Dante* z *Milostných básní* z povídkami a ukazuje na nich, že detaily z básní se v povídkách stávají reálnějšími a uvěřitelnějšími.⁷³² Nemyslí si, že by povídkám scházela dějovost, protože od nich nečeká „*vyčerpávající narativ*“, který by čekal u románu.⁷³³ Racková ve své kritice zmiňuje Borkovcův rozhovor pro Český rozhlas, kde Borkovec přiznává, že texty vznikaly pozvolna několik let.⁷³⁴ I tak ale dle ní povídky fungují jako celek, protože se knihu nesnaží vidět jako román nebo novelu, ale nazývá ji filmem, který je „*plný různorodých záběrů, herců, scén i*

⁷²¹ NAGY, Petr. Mezi italskými zlodějičky. České povídky z kraje, kde našel svůj hrob Dante Alighieri. In *Reflex* 28, 2017, č. 34, s. 51.

⁷²² RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil. In *Host* 33, 2017, č. 8, s. 60.

⁷²³ KLÍČOVÁ, Eva (ed.). Na kolibřích vahách. In *Host* 33, 2017, č. 8, 20. 10., s. 64.

⁷²⁴ KITTLOVÁ, Markéta. O věcech, zvířatech a Lidech. In *iLiteratura* [online], 1. 11. 2017 [cit. 2025-5-5]. URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/38959/borkovec-petr-lido-di-dante>.

⁷²⁵ PROKOP, Lukáš. Klasik mezi naturisty. In *A2* 14, 2018, č. 5, s. 4.

⁷²⁶ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 61.

⁷²⁷ KITTLOVÁ, Markéta. O věcech, zvířatech a Lidech, cit. d.

⁷²⁸ WEISS, Tomáš. Pojďme na pláž, tam se všechno ukáže. In *OKO Kosmasu* [online], 19. 9. 2017 [cit. 2025-5-5]. URL: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/180802/pojdme-na-plaze-tam-se-vsechno-ukaze/>.

⁷²⁹ Tamtéž.

⁷³⁰ KLÍČOVÁ, Eva (ed.). Na kolibřích vahách, cit. d., s. 63.

⁷³¹ Tamtéž.

⁷³² Tamtéž, s. 64.

⁷³³ Tamtéž.

⁷³⁴ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 61.

dějišť, v němž ale všechno souvisí se vším nebo minimálně leccos s leccím“ a záleží pouze na čtenáři, kolik souvislostí odhalí.⁷³⁵ Podle Kittlové je kniha „především hra“, která obsahuje více „znejistujících momentů“ než vodítek a jako jednotící prvek vnímá první a poslední povídku. Ty dle ní texty spojují a balí je „do sotva znatelné předtuchy zkázy“.⁷³⁶ Mystifikaci se ve své recenzi věnuje i Stehlíková, dle níž „autor miluje malou rozmarnou mystifikaci a drobnou manipulaci“, což je důvodem, proč „povídky nejsou historky s hotovými postavami, ale jen (skvěle) dotvořené útržky složené z mistrovsky podaných postřehů“.⁷³⁷ Texty tak vnímá jako náznaky povídek, které jsou uceleny pouze prostředím.⁷³⁸ Také si ve své recenzi klade otázku, jestli se jedná o povídky a o Borkovcovu první prózu, jelikož „jsou to prózy psané bezesporu básnický“.⁷³⁹ Stehlíková a Čopjaková jsou tak jediné, které předchozí Borkovcovu prózu, *Berlínský sešit*, buď ignorují nebo ji vnímají spíše jako sbírku poezie. Čopjaková *Lido di Dante* označuje jako prozaický debut.⁷⁴⁰ Horynová se ve své recenzi vrací i k předchozím Borkovcovým dílům.⁷⁴¹ Pozastavuje se nad tím, jak se Borkovcova tvorba postupně stávala odosobněnou, a proto *Milostné básně* a především *Wernisch* vyzněly překvapivěji, jelikož se v nich „začaly mnohem více zrcadlit autorovy osobní zkušenosti, do popředí se dostalo odkrývání každodenní intimity, zároveň se ale v textech objevilo mnohem více humoru a ironie“, což pokračuje právě i v *Lido di Dante*.⁷⁴²

Již název knihy vymezuje prostředí, ve kterém se povídky odehrávají, a tak je pochopitelné, že se prostoru většina recenzentů věnuje. Prostředím je italské přímořské letovisko Lido di Dante, které autor pravidelně navštěvuje s rodinou⁷⁴³, a tak je s prostředím důvěrně seznámen⁷⁴⁴. Weiss toto tvrzení ve své recenzi ještě upřesňuje, zmiňuje, že autorova žena je Italka, a tak na místě nemusel být „chvilkovým turistou“, ale mohl „navázat s místem intimní vztah“.⁷⁴⁵ Díky tomu s místem mohl splynout a vytvořil si tak „základní podmínku pro bezbariérové scanování okolí“.⁷⁴⁶ V textech Borkovec ukazuje z různých stran „bizarnost“ prostoru a jeho „temnou stranu“.⁷⁴⁷

---

⁷³⁵ Tamtéž.

⁷³⁶ KITTLOVÁ, Markéta. O věcech, zvířatech a Lidech, cit. d.

⁷³⁷ STEHLÍKOVÁ, Olga. A pak se hrozně rychle nasedá. In *Tvar* 28, 2017, č. 20, s. 3.

⁷³⁸ Tamtéž.

⁷³⁹ Tamtéž.

⁷⁴⁰ ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Smrtný jako Dante. In *Respekt* 28, 2017, č. 34, s. 57.

⁷⁴¹ HORYNOVÁ, Michaela. Ospalý rozpad. In *Artikl* 4, 2017, č. 8, s. 15.

⁷⁴² Tamtéž.

⁷⁴³ Tamtéž.

⁷⁴⁴ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 60.

⁷⁴⁵ WEISS, Tomáš. Pojďme na pláž, tam se všechno ukáže, cit. d.

⁷⁴⁶ Tamtéž.

⁷⁴⁷ HORYNOVÁ, Michaela. Ospalý rozpad, cit. d., s. 15.

Kromě prostoru je spojujícím prvkem i téma pozorování, které je typické už pro Borkovcovu předchozí tvorbu. Dle Weisse je ve sbírce viditelná „*autorova lety pečlivě zaostřená technika pozorovatele*“.⁷⁴⁸ I Nagy si všímá, že se v knize odráží základní princip Borkovcovy tvorby: „*bez odstupů pozorovat své okolí a naslouchat mu s otevřenou myslí i srdcem*“,⁷⁴⁹ a podle Kittlové se autor místo děje oddává „*pomalému, trpělivému pozorování*“⁷⁵⁰. Také Stehlíková si všímá, že soubor „*je nesen*“ dvěma Borkovcovými vášněmi, pozorovatelstvím a sběratelstvím.⁷⁵¹ Horynová si všímá mistrnosti pozorování, projevujícím se plastickými popisy, které jsou „*mnohdy velmi trefné a vtipné*“.⁷⁵² Téma pozorovatelství se dle ní ale rozvíjí, „*jednou je to zdání, kdy věci nebo lidé získávají v jistém prostředí zkreslené a nereálné rysy, jindy je to upřený pohled, který provokuje a vybízí ke konfrontaci, tupé zírání do prázdna, očumování nebo voyerství*“.⁷⁵³ Knihu tvoří množství pohledů, což je pro čtenáře „*stejně tak zajímavé jako znervózňující a nebezpečné*“.⁷⁵⁴ Podle Rackové s „*odpozorovaným a vyposlechnutým*“ Borkovec zachází tak, že místy to působí až surreálně⁷⁵⁵ a právě v místech, kde se „*propadáme do oněch nejistých, ale o to dobrodružnějších surreálních končin*“ dle ní povídky působí nejplastičtěji a nejprovokativněji.⁷⁵⁶ Jako příklad tohoto uvádí střelení ptáků v předposlední povídce.⁷⁵⁷ Zdá se jí ale, že tam, kde se autor spoléhá na pouhý popis, „*ztrácí jeho text náboj a šťávu*“.⁷⁵⁸

Dalším významným prvkem je tematizace rozpadu a rozkladu. Horynová ve své recenzi uvádí, že kniha „*je studií postupného rozpadu, který důvěrně známe, ale neumíme ho rozpoznat nebo popsat*“.⁷⁵⁹ Jako jediná zmiňuje, že se nejedná o první dílo z prostředí Itálie tematizující zánik, ale v *Lido di Dante* se nikdo nesnaží o přetvářku, „*nic vznešeného se neukazuje jako ve skutečnosti nízké*“.⁷⁶⁰ „*Mrazivou pointou*“ celého vyprávění je dle ní „*úplné vymizení perspektivy a pouhé násobení úpadku*“.⁷⁶¹ Dle Čopjakové Borkovec „*zachycuje postupné umírání se smířenou nevyhnutelností i ironií, přitom estetizovaně*“, čímž dochází do

---

⁷⁴⁸ WEISS, Tomáš. Pojďme na pláž, tam se všechno ukáže, cit. d.

⁷⁴⁹ NAGY, Petr. Mezi italskými zlodějčiky. České povídky z kraje, kde našel svůj hrob Dante Alighieri, cit. d., s. 51.

⁷⁵⁰ KITTLOVÁ, Markéta. O věcech, zvířatech a Lidech, cit. d.

⁷⁵¹ STEHLÍKOVÁ, Olga. A pak se hrozně rychle nasedá, cit. d., s. 3.

⁷⁵² HORYNOVÁ, Michaela. Ospalý rozpad, cit. d., s. 15.

⁷⁵³ Tamtéž.

⁷⁵⁴ Tamtéž.

⁷⁵⁵ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 60.

⁷⁵⁶ Tamtéž, s. 61.

⁷⁵⁷ Tamtéž.

⁷⁵⁸ Tamtéž.

⁷⁵⁹ HORYNOVÁ, Michaela. Ospalý rozpad, cit. d., s. 15.

⁷⁶⁰ Tamtéž.

⁷⁶¹ Tamtéž.

„vševědoucí melancholie“.⁷⁶² Jako výjimku vnímá povídku Rimini v zimě, která sbírku „vyostřuje“ a zmar v ní dosahuje vrcholu, jelikož zde vypravěč stojí „tváří v tvář smrti“ a nakonec se vrací ke své ženě, protože i přes nedokonalost lásky je „jedinou silou, která ho drží pohromadě“.⁷⁶³ Racková nazývá Rimini v zimě „dodatkem“, který ukazuje, „jak to s mnohými zásadními místy takzvaně dopadlo“.⁷⁶⁴ Cítí zde „škodolibou chuť rozšlapat ten košíček plný představ, preludů a fantazií, který si čtenář za autorovy asistence právě upletl“.⁷⁶⁵ Čopjaková si všímá paralely upadajícího letoviska a krachujícího vztahu vypravěče s Alicí.⁷⁶⁶

Nagy ve své recenzi říká, že sám autor „nepatří k bytostným hledačům příběhů“ a jeho povídky tak stojí spíše „na barvitém vylíčení letmých scén a životních epizod, stručné charakterizaci osobitých postav a plastickém popisu kýženého prostředí či atmosféry“.⁷⁶⁷ Právě postavami se několik recenzentů zabývá. Nagy si všímá, že protagonisty jsou často různé pochybné existence, „včetně jeho oblíbených ‚zlodějíčků‘“.⁷⁶⁸ I dle Rackové staví řada textů na Borkovcově „možná nejsilnější stránce“, kterou jsou „pozorné, plastické popisy“.⁷⁶⁹ Jimi vytváří „přízračné místo“, které je plné „obskurních postav“ a i banální situace „dotahuje do kýženého extrému“.⁷⁷⁰ Stehlíková postavy nazývá surreálnými. Kittlová ve své recenzi říká, že místo je plné „směšných postavíček a podivných typů“, o jejichž příběh se Borkovec nezajímá, ale věnuje se spíše tomu, „jak vypadají, jak se jeví“.⁷⁷¹ Zdá se jí, že postavy klade na stejnou úroveň se zvířaty i s věcmi.⁷⁷²

Racková se ve své recenzi mimo jiné věnuje i sexuálním motivům v díle.⁷⁷³ Nemyslí si, že jsou samy o sobě provokativní, provokativnost vidí spíše v zobrazení různých způsobů, „jak se dotýkat zakázaného, zapovězeného: ať už je to pronikání do míst, kam se nesmí, kam není dovolen vstup, přivlastňování si toho, co mi nepatří (...) anebo ‚jen‘ představování si leccého, co se ‚nesluší‘, a to do posledních detailů“.⁷⁷⁴ Záměrem je dle ní chuť nechat „aspoň na chvíli vyvstat znepokojení i vzrušení z tabu“.⁷⁷⁵ Dle Prokopa Borkovec k erotickým tématům

---

⁷⁶² ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Smrtný jako Dante, cit. d., s. 57.

⁷⁶³ Tamtéž.

⁷⁶⁴ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 61.

⁷⁶⁵ Tamtéž.

⁷⁶⁶ ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Smrtný jako Dante, cit. d., s. 57.

⁷⁶⁷ NAGY, Petr. Mezi italskými zlodějíčky. České povídky z kraje, kde našel svůj hrob Dante Alighieri, cit. d., s. 51.

⁷⁶⁸ Tamtéž.

⁷⁶⁹ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 60.

⁷⁷⁰ Tamtéž.

⁷⁷¹ KITTLOVÁ, Markéta. O věcech, zvířatech a Lidech, cit. d.

⁷⁷² Tamtéž.

⁷⁷³ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 61.

⁷⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁷⁵ Tamtéž.

přistupuje s nevinností a cudností a tematika podle něj „vychází docela přirozeně ze středomořské atmosféry“.⁷⁷⁶

4. 2. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Jako u všech Borkovcových děl se i u této knihy stal jazyk významným tématem recenzí. Dle Horynové se v povídkách „odráží mnohé z Borkovcovy básnické poetiky“ a jako příklad uvádí četné využívání motivu volavek nebo pasáže připomínající básně v próze, jako třeba Rimini v zimě.⁷⁷⁷ I dle Čopjakové v sobě Borkovec „nezapře básníka“, jelikož atmosféru staví nad děj.⁷⁷⁸ Podobně se vyjadřuje i Racková: „Petr Borkovec zůstává i v tom, co maskuje názvem ‚povídky‘, především básníkem.“⁷⁷⁹ I Borzič si všímá řešení napětí mezi poezií a prózou.⁷⁸⁰ Jako jediný recenzent přímo ukazuje na to, že povídka Kolibříci z Brisighalle má svůj básnický ekvivalent v básni Lehčí škola ze sbírek *Milostné básně* a *Wernisch* a dle Borziče „obojí ve svých žánrech funguje“.⁷⁸¹ „Výchozí senzibilitou“ díla je dle něj Borkovcovo „básnické vnímání“.⁷⁸² I Stehlíková upozorňuje na to, že v *Milostných básních* se vyskytují básně z prostředí Lida di Dante.⁷⁸³ Horák ve své recenzi uvádí, že texty „tematicky velmi blízké povídkám z Lida di Dante“ se vyskytují již ve sbírce *Wernisch*.⁷⁸⁴ Zmiňuje, že sbírka obsahuje báseň přímo nesoucí název Lido di Dante, ale i další verše, které jsou „jasnou verzí pozdějších próz“.⁷⁸⁵ Podle něj se v této knize Borkovec „propracoval ke skutečné próze“.⁷⁸⁶

Dle Rackové je role jazyka pro dílo velmi důležitá, jelikož se podílí na dojmu provázanosti.⁷⁸⁷ Všimá si střídání spisovného neutrálu s obecnou češtinou, u které chválí, že je „skvěle zvládnutá“, jelikož to není norma.⁷⁸⁸ Upozorňuje také na ironický a sarkastický humor, mluvu a terminologii specifických zájmových skupin, například nudistů.⁷⁸⁹ Jako „cizorodý prvek“ dle ní vybočuje povídka Veřejné čtení, kde dochází k boření „stereotypních představ o oceňovaných autorech“.⁷⁹⁰ U této povídky se ve své recenzi pozastavuje i Prokop, jelikož mu přijde, že „jakýkoliv pokus o odstup, o projev vědomí vlastních hranic, o náběh k ne snad přímo

⁷⁷⁶ PROKOP, Lukáš. Klasik mezi naturisty, cit. d., s. 4.

⁷⁷⁷ HORYNOVÁ, Michaela. Ospalý rozpad, cit. d., s. 15.

⁷⁷⁸ ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Smrtelný jako Dante, cit. d., s. 57.

⁷⁷⁹ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 60.

⁷⁸⁰ KLÍČOVÁ, Eva (ed.). Na kolibřích vahách, cit. d., s. 63.

⁷⁸¹ Tamtéž.

⁷⁸² Tamtéž, s. 64.

⁷⁸³ STEHLÍKOVÁ, Olga. A pak se hrozně rychle nasedá, cit. d., s. 3.

⁷⁸⁴ HORÁK, Ondřej. Když střevlík zastíní pornohvězdy. In *Lidové noviny* 31, 2018, č. 145, s. 28, příloha Orientace, s. x.

⁷⁸⁵ Tamtéž.

⁷⁸⁶ Tamtéž.

⁷⁸⁷ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 61.

⁷⁸⁸ Tamtéž.

⁷⁸⁹ Tamtéž.

⁷⁹⁰ Tamtéž.

cynickému, ale aspoň ke kritickému pohledu na prostředí autorských čtení nepřinese obohacení, vyznívá očekávaně a vlastně stylově".⁷⁹¹ Borzič stejně jako Racková oceňuje použití obecné češtiny.⁷⁹² Kittlová si také všímá toho, že je kniha plná „*směšných postaviček a podivných typů*“, o jejichž jazyk se Borkovec zajímá. Jak jsem zmínila již výše, dle Stehlíkové je soubor „*nesen*“ Borkovcovými vášněmi v pozorovatelství a sběratelství a vnímá Borkovce jako sběratele, který je „*specializovaný na zájmová jazyková společenství*“.⁷⁹³ Atmosféra a jazyk jsou dle ní dominantními estetickými prvky díla.⁷⁹⁴ Podle Prokopa je v textech vykreslen „*maličký výsek skutečnosti*“, umocněn tím, že na omezený prostor ukazuje již název sbírky a přitažlivost a možná originalita tohoto výseku „*se vybouří v přívalu jakéhosi subtilního verbalismu*“.⁷⁹⁵ Borkovcův jazyk je dle něj „*tak hravý a hledaný*“, až události působí neskutečně, jelikož je ihned „*ovane literární, ba pohádková atmosféra*“.⁷⁹⁶ Veškeré náznaky dramatu autor odmítne nebo zjemní právě jazykem.⁷⁹⁷

4. 2. 1. 3. Vypravěč

Množství recenzentů se pozastavuje také u vypravěče, což je dáno i množstvím autobiografických prvků, které vypravěč vykazuje. Čopjaková tvrdí, že se jedná přímo o alter ego autora a toto tvrzení staví na základní charakteristice vypravěče.⁷⁹⁸ Stehlíková pouze zmiňuje, že vypravěč Pietro je „*v jistých rysech nápadně podobný autorovi*“.⁷⁹⁹ I Racková si v recenzi klade otázku, kdo je vypravěčem a ukazuje na indicie z biografie autora, které povídkami procházejí.⁸⁰⁰ Upozorňuje ale na to, že možná autobiografičnost nijak nesouvisí s kvalitou textu a dále se tím nezabývá.⁸⁰¹

Horynová v recenzi zmiňuje, že autor ukazuje prostor z různých stran a vyniká tak „*bizarnost*“ i jeho „*temná strana*“.⁸⁰² Jako příklad uvádí povídku „*z pohledu naturisty, který vede monolog o stavu nudistických pláží na lidu*“ nebo povídku, kde je vypravěčem „*postava samotného autora, spisovatele, který tudy prochází, zachycuje kolorit místa a zaznamenává jeho úpadek*“.⁸⁰³ Nijak ale nevysvětluje, proč povídka o nudistických plážích nemůže být také

---

⁷⁹¹ PROKOP, Lukáš. Klasik mezi naturisty, cit. d., s. 4.

⁷⁹² KLÍČOVÁ, Eva (ed.). Na kolibřích vahách, cit. d., s. 64.

⁷⁹³ STEHLÍKOVÁ, Olga. A pak se hrozně rychle nasedá, cit. d., s. 3.

⁷⁹⁴ Tamtéž.

⁷⁹⁵ PROKOP, Lukáš. Klasik mezi naturisty, cit. d., s. 4.

⁷⁹⁶ Tamtéž.

⁷⁹⁷ Tamtéž.

⁷⁹⁸ ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Smrtný jako Dante, cit. d., s. 57.

⁷⁹⁹ STEHLÍKOVÁ, Olga. A pak se hrozně rychle nasedá, cit. d., s. 3.

⁸⁰⁰ RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil, cit. d., s. 61.

⁸⁰¹ Tamtéž.

⁸⁰² HORYNOVÁ, Michaela. Ospalý rozpad, cit. d., s. 15.

⁸⁰³ Tamtéž.

psána z pohledu samotného autora. I Kittlová nevnímá vypravěče jako jednu osobu, zmiňuje, že pomocí „*měnicích se vypravěčů*“ se Borkovec „*vysmekává*“ čtenářským očekáváním.⁸⁰⁴ I tak ale přes „*zcizující masky*“ cítí autorův zájem o místo, které jeho vypravěč pozoruje.⁸⁰⁵ Piorecká ve své recenzi autobiografické prvky ignoruje, zmiňuje, že vypravěč Pietro není klasickým turistou, ale je v místě „*skoro doma*“.⁸⁰⁶ Pietro je dle ní „*především pozorovatelem, který nepotřebuje vytvořit velkolepý fikční svět*“, téměř se jí zdá, že se bojí „*velkého vyprávění*“.⁸⁰⁷

4. 3. Věci našeho života

Třetí kniha Petra Borkovce určená dětem vyšla v roce 2017 v nakladatelství *Cesta domů*. Stejně jako u první knihy se jedná o leporelo, tentokrát s ilustracemi Adriany Skálové. Na stránkách nakladatelství je kniha popsána jako „*pro děti a jejich dospělé*“.⁸⁰⁸ Kniha obsahuje dvanáct básní o předmětech každodenního života. Olga Kubeczková ve své studii upozorňuje na to, jak se ve sbírce nachází verše, kterými „*se básník dotýká existenciální problematiky, náročnějších témat smyslu a hodnot života a smrti*“.⁸⁰⁹ To vychází i z toho, jak se profiluje samotné nakladatelství: „*Jsmé malé nakladatelství, které se snaží přispět ke zlepšení informovanosti o umírání, smrti a péči o umírající*“.⁸¹⁰ Kubeczková za příklad uvádí báseň *Žinka*, kde sledujeme kontrast tématu (syn pečující o matku) s říkadlovou formou, která budí falešný dojem běžnosti.⁸¹¹ Tím, jak se Borkovec snaží být „*až syrově srozumitelný a otevřený*“ vytváří intenzivní účinek.⁸¹² Dále ve své studii Kubeczková rozebírá báseň *Krajíc*, která z dřívějších Borkovcových sbírek pro děti přebírá „*dojem falešné etymologie a příbuznosti*“, ale nově se zde objevuje tendence k „*bezprostřednosti básnické promluvy*“, která se projevuje využitím přímé řeči, závorek, výčtů a apoziopce.⁸¹³ Formát a forma navozuje dojem všednosti, čímž se dle Kubeczkové snaží Borkovec nezesilovat „*již tak dost silný*

---

⁸⁰⁴ KITTLOVÁ, Markéta. O věcech, zvířatech a Lidech, cit. d.

⁸⁰⁵ Tamtéž.

⁸⁰⁶ PIORECKÁ, Kateřina. Obrázky z dovolené. In *Tvar* 28, 2017 č. 20, s. 3.

⁸⁰⁷ Tamtéž.

⁸⁰⁸ *Petr Borkovec, Adriana Skálová : Věci našeho života*. In *Cesta domů* [online]. [cit. 2025-5-14]. URL: <https://www.cestadomu.cz/publikace/veci-naseho-zivota>.

⁸⁰⁹ KUBECZKOVÁ, Olga. Současná poezie pro malé děti. In ČEŇKOVÁ, Jana (ed.). *Jestlipak víte, kdo je lyrik?: o poezii pro děti a mladé čtenáře*, cit. d., s. 50.

⁸¹⁰ *Nakladatelství*. In *Cesta domů* [online]. [cit. 2025-5-14]. URL: <https://www.cestadomu.cz/nakladatelstvi>.

⁸¹¹ KUBECZKOVÁ, Olga. Současná poezie pro malé děti. In ČEŇKOVÁ, Jana (ed.). *Jestlipak víte, kdo je lyrik?: o poezii pro děti a mladé čtenáře*, cit. d., s. 50.

⁸¹² Tamtéž.

⁸¹³ Tamtéž, s. 51.

emocionální podtext“.⁸¹⁴ Uvádí ale, že „adresností i ke starším čtenářům“ volba leporelového formátu „překvapivá a matoucí“.⁸¹⁵

Této sbírce se věnoval Radek Malý v časopisu *Host* v přehledovém článku o literatuře pro děti. Zmiňuje, že se „verše místy rýmuji, místy připomenou báseň v próze“, čímž je dle něj zachycena „vrtkavá povaha předmětů“.⁸¹⁶ Kromě toho také napsala Jitka Nešporová recenzi na *iLiteratura.cz*. Ta si všímá proměnlivých lyrických subjektů v básních a upozorňuje na to, že by ji ideálně měl s dítětem číst dospělý.⁸¹⁷

4. 4. Herbář k čemusi horšímu

V roce 2018 vyšla další básnická sbírka Petra Borkovce, *Herbář k čemusi horšímu*, znovu u nakladatelství *Fra*. Sbírka už na první pohled vybočuje z Borkovcovy dosavadní tvorby, jelikož už na začátku najdeme autorův životopis, ale neobvykle napsaný ve špatné latině s výrazy z angličtiny. Stejně je provedený i seznam předchozích autorových děl. Na začátku samotné sbírky se nachází osm básní, po kterých přichází samotná část *Herbář k čemusi horšímu* s podtitulem „Ohlasy a centony a procvičování“. Poté následují básně seřazené abecedně.

Sbírka je jazykově, tematicky i žánrově postavena na směšování vysokého a nízkého.⁸¹⁸ Již v úvodní básni části *Herbář k čemusi horšímu* se nachází ironizování obrozeneckého vnímání přírody (báseň *Akce*).⁸¹⁹ Oproti starším sbírkám zde jako inspirace Borkovcovi neslouží dílo jiného autora či něco viděného, ale „sám jazyk“.⁸²⁰ Jako příklad tematizace nízkého můžeme uvést text *Na chatě*, který popisuje proces vykrádání chaty a velmi se podobá příběhu, který Borkovec uvedl v rozhovoru pro *Literární noviny*, kdy vysvětloval, co ho fascinuje na zlodějčích.⁸²¹ Objevují se zde i úryvky nebo celky přesně citovaných nebo upravených básní jiných autorů.⁸²² Sám Borkovec pro *Host* uvedl, odkud sbíral jazyk pro *Herbář*.⁸²³ Zmiňuje například myslivecké slovníky, špatné překlady z různých nakladatelství nebo etymologické slovníky.⁸²⁴

---

⁸¹⁴ Tamtéž.

⁸¹⁵ Tamtéž, s. 52.

⁸¹⁶ MALÝ, Radek: Několik vánočních tipů : knih přibývá, knihkupectví ubývá. *Host* 34, 2018, č. 9, s. 97.

⁸¹⁷ NEŠPOROVÁ, Jitka. Můj mlýn na sny, můj mlýn na sny... In *iLiteratura.cz* [online]. 25. 7. 2019 [cit. 2025-5-14]. URL: <https://www.iliteratura.cz/clanek/41893-borkovec-petr-veci-naseho-zivota>.

⁸¹⁸ WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al. Petr Borkovec, cit. d. [cit. 2025-5-8].

⁸¹⁹ HUMMEL, Michaela. Básník v měděném štítě (Nad texty Petra Borkovce), cit. d.

⁸²⁰ Tamtéž.

⁸²¹ BORKOVEC, Petr. Bez chuti být součástí kanálu bych to nenapsal, cit. d., s. 2.

⁸²² Tamtéž.

⁸²³ BORKOVEC, Petr. Myslivci, šlágr, thámovci. Rozmlouval Zdeněk Stazsek. In *H70* [online]. 24. 7. 2019 [cit. 2025-5-14]. URL: <https://www.h7o.cz/clanky/12547-myslivci-slagr-thamovci>.

⁸²⁴ Tamtéž.

Sbírka také tematizuje originalitu. Digitální prostředí nabízí množství libovolné práce, a tak autoři již nejsou stavěni před zažité pořádky, proti kterým by se museli vyhrazovat nebo před tradicí, na kterou by mohli navazovat.⁸²⁵ Podstatnější se pro autora stává otázka toho, jak si poradí s množstvím existujících textů a „přeskupí je tak, aby ještě něco dokázal říct o dnešním světě“.⁸²⁶ Borkovcovo experimentování ukazuje plochost jazyka, ale zároveň zobrazuje možnost „uvolnění“ z autorských konvencí.⁸²⁷ Sbírka byla nominována na cenu Magnesia Litera v kategorii Moleskine Litera za poezii.⁸²⁸

V rozhovoru pro *Host* Borkovec zmínil, že „mezi sbírkami z devadesátých let a *Herbářem*“ vidí spojitosti, jelikož už tehdy chtěl napsat „celou sbírku mysliveckou latinou“.⁸²⁹ Říká zde také, že „*Herbář* záměrně vypadá, že každou báseň napsal někdo jiný“, jelikož už kolem roku 2001 měl rozepsanou knihu, která měla budovat dojem, že je psána různými autory.⁸³⁰ Také zmiňuje, že popisy zvířete „*lze najít v každé knize od začátku do konce*“ a to, že místo psaní textů postupně začal spíše vymýšlet strategie, jak nějaký text vytvořit.⁸³¹ Vyjadřuje se také k přesnému přepisu Erbenovy Polednice: „*Ukrást báseň a uveřejnit ji v té knize pod svým jménem — to byl záměr. Jenže — kterou? Nakonec jsem se rozhodl pro Erbena. Toho opravdu skoro všichni znají, „Polednici“ leckdo umí zpaměti, je to silná vzrušená věc nacpaná pomlčkami, čárkami, vykřičníky, středníky, krásně se tam pracuje s naším ctihodným trochejem, v tom byl Erben nedostižný. Řekl jsem si, že čtenář bude hledat, co jsem tam změnil — a než zjistí, že nic, pořádně si tu báseň přečte. Několikrát. A samozřejmě jsem chtěl, aby to čtenář cítil jako pořádnou drzost. Aby ho to zvedlo.*“⁸³² V rozhovoru také prozrazuje, že v první části sbírky je tematizován rozchod a pracoval zde s fotografiemi posledních divoce žijících jedinců různých druhů nebo s popisem pozadí fotografií pro „*scény z partnerského života*“.⁸³³

4. 4. 1. Recepce

Sbírece bylo věnováno místo ve spoustě recenzích, na čemž má nejspíš podíl i nominace na cenu Magnesia Litera. Recenze uveřejnily *Lidové noviny* (Ondřej Horák), *Aktuálně.cz* (Jonáš Zbořil), *iLiteratura.cz* (Daniel Mukner), *Weles* (Jan Křeček), *A2* (Martin Lukáš), *Lógr*

---

⁸²⁵ HUMMEL, Michaela. Básník v měděném štítě (Nad texty Petra Borkovce), cit. d.

⁸²⁶ Tamtéž.

⁸²⁷ Tamtéž.

⁸²⁸ *Představujeme vítěze a nominace 18. ročníku*. In Magnesia Litera [online]. [cit. 2025-5-8]. URL: <https://www.magnesia-litera.cz/rocnik/2019/>.

⁸²⁹ BORKOVEC, Petr. Myslím na to, abych nerozuměl: s Petrem Borkovcem o komunitním životě a nemravné radosti, kterou přináší psaní, cit. d., s. 16.

⁸³⁰ Tamtéž.

⁸³¹ Tamtéž.

⁸³² Tamtéž, s. 18.

⁸³³ Tamtéž.

(Dominik Melichar), *Literární noviny* (Vít Ondrák) a *Tvar* (Olga Stehlíková). Sbíрка se také objevila v *Hostu* v diskuzi o literatuře roku 2018, kterou připravila Eva Klíčová a mluvil zde o ní již zmíněný Martin Lukáš. Sbířku také zařadil Daniel Podhradský do svého komentáře v časopisu *Kontexty*.

Kniha si z recenzí odnesla téměř pouze kladné hodnocení a důvodem, proč ji recenzenti vyzdvihovali, byla její jinakost. Podle Muknera se sbírka vymyká z celé dosavadní Borkovcovy tvorby⁸³⁴ a dle Stehlíkové Borkovec „*Herbářem přináší vůbec nejradiálnější básnickou sbírku poslední doby*“⁸³⁵.

4. 4. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Několik recenzentů se zastavilo již u názvu sbírky a snaží se ho interpretovat nebo si všimají i „*pokroucené vazby*“⁸³⁶ slova „herbář“ v názvu. Křeček sbírku vnímá jako „*abecedně seřazený soupis lisovaných rostlin-textů*“.⁸³⁷ Podle Podhradského Borkovec systematizuje a vytváří tak „*herbář či entomologickou schránku neexistujícího světa*“.⁸³⁸ Lukáš ve své recenzi uvádí, že se sbírka nesnaží dostát „*velkolepého nároku encyklopedistů*“ popsat svět v úplnosti.⁸³⁹ Toto své tvrzení ale upravuje v diskuzi pro *Host*, kde uvádí, že sbírka tento nárok naplňuje, ale zároveň ho zpochybňuje tím, že „*ironizuje snahu zjednat si přehled v současném světě*“.⁸⁴⁰ Stehlíková vnímá *Herbář* jako „*sbírku s účelem, průvodce k čemusi ještě horšímu, než jsme čekali,*“ což se projevuje v práci s jazykem.⁸⁴¹

Hlavním tématem recenzí je různorodost textů ve sbírce, která podporuje encyklopedický dojem názvu. Jedním z typů těchto textů jsou různé odkazy na kanonická díla. Horák v recenzi zmiňuje parafrázování známých textů (báseň Soukromá lesní studánka), soubor básní Můj Spoon River odkazující na sbírku *Spoonriverská antologie* básníka Edgara Lee Masterse a jako vrchol vnímá přešpanou Erbenovu Polednici.⁸⁴² To zmiňují i další

---

⁸³⁴ MUKNER, Daniel. Pornoherečky mezi obrozenci. In *iLiteratura* [online], 24. 10. 2018 [cit. 2025-5-8]. URL: <https://www.iliteratura.cz/clanek/40623-borkovec-petr-herbar-k-cemusi-horsimu>.

⁸³⁵ STEHLÍKOVÁ, Olga. K čemusi horšímu. In *Tvar* 29, 2018 č. 13, s. 20.

⁸³⁶ MUKNER, Daniel. Pornoherečky mezi obrozenci, cit. d.

⁸³⁷ KŘEČEK, Jan. Objevit jazyk k čemusi hlubšímu. In *Weles*, 2018, č. 72/73, s. 141.

⁸³⁸ PODHRADSKÝ, Daniel. S básní já vstávám, s básní já usínám (a tak trochu tuším, že v tom nejsem sám). In *Kontexty* 11, 2019, č. 6, s. 94.

⁸³⁹ LUKÁŠ, Martin. Postencyklopedický zlomek. Tlumeně přízračný Herbář Petra Borkovce. In *A2* 14, 2018, č. 16, s. 5.

⁸⁴⁰ BĚLÍČEK, Jan – HOKR, Boris et al. Literatura přinejmenším pěti světů : diskuse o literatuře roku 2018. Připravila Eva Klíčová. In *Host* 35, 2019, č. 2, s. 30.

⁸⁴¹ STEHLÍKOVÁ, Olga. K čemusi horšímu, cit. d., s. 20.

⁸⁴² HORÁK, Ondřej. Když střevlík zastíní pornohvězdy, cit. d., s. x.

recenzenti, například Zbořil⁸⁴³, Mukner⁸⁴⁴ nebo Křeček⁸⁴⁵. Křeček ve své recenzi rozebírá *Můj Spoon River* podrobněji.⁸⁴⁶ Tyto „*krátké nekrology pornohvězd*“ dává jako příklad „*kontaminace přírodní lyriky brutálními vulgarismy*“, záměrnými gramatickými i stylistickými nedostatky, které se ve sbírce nachází.⁸⁴⁷ Právě v textech, které jsou součástí série *Můj Spoon River*, se objevují „*nenápadné nesrovnalosti, které velmi přesně odpovídají krkolomným formulacím z bulváru*“.⁸⁴⁸

Dále si recenzenti všimají latinsky psaného životopisu a Křeček jako jediný ve své recenzi zmiňuje i to, že jeho součástí jsou i anglické výrazy.⁸⁴⁹ Zbořil ve své recenzi jako jediný zmiňuje i text v řečtině.⁸⁵⁰ Zmiňuje také texty s gramatickými chybami a překlepy a Borovcovu snahu o navázání na tradici „*vzletných českých obrozenců*“, když „*si zkusí zapamatovat verše ze dvě stě let staré Vznešenosti přírody Miloty Zdirada Poláka*“.⁸⁵¹ Mukner ve své recenzi píše o textech evokujících příspěvky z internetových diskuzních fór, které si zachovávají „*i příznačné gramatické a typografické nedostatky*“.⁸⁵² Nízké a vysoké vyjadřovací prostředky se neobjevují pouze v různých básních, ale jejich mísení se „*často odehrává i na prostoru jediné básně*“.⁸⁵³ Jako podporu svého tvrzení uvádí básněn V háječku.⁸⁵⁴ Stehlíková jako jediná naráží na podobnost s *Lido di Dante*, protože i u *Herbáře* Borkovec využívá „*mluvy příslušníků zájmových skupin, jako jsou detektoristé kovů (...) chovatelé, rybníkáři, pěstitelé a entomologové, vyznavači outdooru, zbraní, porna...*“.⁸⁵⁵ Horák se pozastavuje u textu *Medailon* pro pozůstalé, který „*vznívá, jako kdyby byl produktem splašeného překladače od Googlu*“.⁸⁵⁶ Dle Lukáše Borkovcovi tyto prvky slouží jako předmět „*vlastní básnické reflexe*“ a Borkovec se dle něj „*chápe všeho, co je po ruce*“.⁸⁵⁷ Tím vytváří dojem „*rozpuštělé hry*

---

⁸⁴³ ZBOŘIL, Jonáš. Ó příroda ráno při kafi a cigáru. Básník Borkovec skládá přírodní lyriku z plevelu na skládce. In *Aktuálně.cz* [online]. 26. 8. 2018 [cit. 2025-5-8]. URL:

<https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-borkovec-herbar-k-cemusi-horsimu-poezie-recenze-kniha/r~cba8ef80a92311e8acf3ac1f6b220ee8/>.

⁸⁴⁴ MUKNER, Daniel. Pornoherečky mezi obrozenci, cit. d.

⁸⁴⁵ KŘEČEK, Jan. Objevit jazyk k čemusi hlubšímu, cit. d., s. 142.

⁸⁴⁶ Tamtéž.

⁸⁴⁷ Tamtéž.

⁸⁴⁸ Tamtéž.

⁸⁴⁹ Tamtéž.

⁸⁵⁰ ZBOŘIL, Jonáš. Ó příroda ráno při kafi a cigáru. Básník Borkovec skládá přírodní lyriku z plevelu na skládce, cit. d.

⁸⁵¹ Tamtéž.

⁸⁵² MUKNER, Daniel. Pornoherečky mezi obrozenci, cit. d.

⁸⁵³ Tamtéž.

⁸⁵⁴ Tamtéž.

⁸⁵⁵ STEHLÍKOVÁ, Olga. K čemusi horšímu, cit. d., s. 20.

⁸⁵⁶ HORÁK, Ondřej. Když střevlík zastíní pornohvězdy, cit. d., s. x.

⁸⁵⁷ LUKÁŠ, Martin. Postencyklopedický zlomek. Tlumeně přízračný *Herbář* Petra Borkovce, cit. d., s. 5.

s nůžkami a domácí knihovnou“, ale dle Lukáše účinek básní „dává tušit, kam směřovaly jeho představy o ‚čemsi horším‘ z titulu sbírky“.⁸⁵⁸

Dle Ondráka se na širokém ladění sbírky podílí i množství využitých žánrů a témat, jako jsou variace lidových básní, stylizované pracovní inzeráty, „pokusné útvary, jež ilustrují teorii převedenou v praxi“ (jako příklad uvádí básně U trochejské kapličky a Tam za daktylskou kapličkou) nebo poetizovaná slovníková hesla (zde uvádí báseň Remíz).⁸⁵⁹ To dle něj potvrzuje, že „poezie je zkrátka všude“.⁸⁶⁰ Stehlíková si také všimá žánru inzerátů a dále uvádí „bajky na způsob Ezopových“ nebo „špatné překlady určené k redigování“.⁸⁶¹ Ondrák navíc zmiňuje, že „striktně abecední uspořádání“ není u básnických sbírek běžným jevem.⁸⁶² Křeček jako jediný ve své recenzi zmiňuje lidovou píseň napsanou pozpátku.⁸⁶³

Ondrák sbírku vnímá jako využití postmoderní oblíbenosti „kolážovitého spojování již vzniklého a objeveného do nových tvarů a starých forem“.⁸⁶⁴ I Stehlíková ve své recenzi naráží na otázku postmoderní tvorby, ale zpochybňuje ji, protože již v podtitulu se objevují centony, „kradené citátové básně“, které pochází se starověké literatury.⁸⁶⁵ „Občas Borkovec nějakou tu položku jednoduše šlohne, vytrhne neomaleně z tištěných i internetových sbírek celou stránku, je to přece Zlodějíček s velkým Z.“⁸⁶⁶ Stehlíková také říká, že Borkovec je mistrem „básnické fabulace a rád si vymýšlí“, a tak je dle ní využití absolutního centonu (báseň Polednice) „nepochybně symbolem na druhou“.⁸⁶⁷ I Křeček zmiňuje, že díky podtitulu můžeme čekat i „překrady i krádeže“ a ve své recenzi definuje centony jako básně, které „tvořili římsí básníci v pozdní antice“, ve kterých šlo o „nové básně sestavené z úryvků klasiků“.⁸⁶⁸

Podhradský ve své recenzi zmiňuje, že by si čtenář mohl myslet, že jde o pouhou hru nebo sbírku anekdot.⁸⁶⁹ I Melichar ve své recenzi říká, že je sbírka na první přečtení „hravým (...) stylistickým cvičením“.⁸⁷⁰ Křeček ale uvádí, že přestože hra je základním prvkem sbírky, „jde ve skutečnosti o sondu do možností současného i minulého jazyka“⁸⁷¹, kde „nesmysl občas

---

⁸⁵⁸ Tamtéž.

⁸⁵⁹ ONDRÁK, Vít. Borkovcův důkaz neohraňčenosti poezie. In *Literární noviny* 29, 2018, č. 9, příloha Biblio, s. 6.

⁸⁶⁰ Tamtéž.

⁸⁶¹ STEHLÍKOVÁ, Olga. K čemusi horšímu, cit. d., s. 20.

⁸⁶² Tamtéž.

⁸⁶³ KŘEČEK, Jan. Objevit jazyk k čemusi hlubšímu, cit. d., s. 142.

⁸⁶⁴ ONDRÁK, Vít. Borkovcův důkaz neohraňčenosti poezie, cit. d., s. 6.

⁸⁶⁵ STEHLÍKOVÁ, Olga. K čemusi horšímu, cit. d., s. 20.

⁸⁶⁶ Tamtéž.

⁸⁶⁷ Tamtéž.

⁸⁶⁸ KŘEČEK, Jan. Objevit jazyk k čemusi hlubšímu, cit. d., s. 142.

⁸⁶⁹ PODHRADSKÝ, Daniel. S básní já vstávám, s básní já usínám (a tak trochu tuším, že v tom nejsem sám), cit. d., s. 94.

⁸⁷⁰ MELICHAR, Dominik. Ze současné české poezie XXVI. In *Lógr* 8, 2018, č. 29, s. 85.

⁸⁷¹ KŘEČEK, Jan. Objevit jazyk k čemusi hlubšímu, cit. d., s. 141.

převází nad smyslem (jako příklad uvádí báseň Hantýrka) nebo kde se vyjevuje „*absurdita slovních spojení*“ (zde dává za příklad báseň Moře a ostrovy, nová rčení).⁸⁷² Podle Muknera je sbírka „*plná humoru a nadsázky*“ a podstatnými prvky sbírky jsou „*hra (s jazykem, s motivy, s tím, co ještě je a co už není poezie) a z ní plynoucí humor*“.⁸⁷³ Už jen kvůli množství prostředků, kterými humorného účinku dosahuje, dle něj ale sbírka výrazně překračuje míru humoru, „*na kterou jsme možná zvyklí z jiných sbírek současné poezie*“.⁸⁷⁴ Smysl pro hru a humor ve své recenzi uvádí i Stehlíková a myslí si, že pouze ve vážných básních čtenář „*najde kus Petra Borkovce, na kterého byl možná zvyklý*“.⁸⁷⁵

Méně než u jiných sbírek recenzenti rozebírají přírodní motivy. Zbořil ve své recenzi uvádí, že Borkovec „*zkouší, kde končí báseň a začíná příroda*“, jelikož budí dojem, že se Borkovec „*z fraktálů tradiční poezie i ‚repostů‘ z online diskuzních fór snažil znovu probudit k životu přírodní lyriku*“.⁸⁷⁶ Nejpůsobivější jsou dle něj ty texty, ve kterých se autor „*snaží přiblížit přírodě po svém*“ a jako příklad uvádí Čtyři pokusy o škebli říční.⁸⁷⁷ Stehlíková říká, že ve sbírce „*opakovaně hovoří přírodniny a věci*“ a básník to zaznamenává.⁸⁷⁸ Jeho lásku k přírodě a přírodní lyrice vnímá jako přímočarou a nesymbolickou.⁸⁷⁹ Podle Ondráka je podstatným kompozičním prvkem „*zpochybňování perspektivy objektu či subjektu, pozorujícího a pozorovaného*“, jelikož lyrický subjekt sleduje předměty z perspektivy předmětů jiných, „*vnímá neživou přírodu jako živou, živoucí až živelnou*“.⁸⁸⁰ To způsobuje, že se lyrický subjekt stává „*vlastním objektem i subjektem pozorování*“.⁸⁸¹ Jako příklad uvádí to, že je sbírka dedikována střevlíkovi měděnému, který se později v básni Jiná akce přímo účastní děje.⁸⁸²

Horák se ve své recenzi navrácí i k vývoji předchozí Borkovcovy tvorby, jelikož *Herbářem* dle něj „*potvrdil vzrůstající tendenci svého psaní*“.⁸⁸³ Zmiňuje, že jako mladý básník Borkovec „*proslul především popisy znehybnělého světa*“ a starší lidé z literárního prostředí jeho poezii vyzdvihovali pro kultivovanost, zatímco mu to jiní vyčítali jako kalkul. Horák si

---

⁸⁷² Tamtéž, s. 142.

⁸⁷³ MUKNER, Daniel. Pornoherečky mezi obrozenci, cit. d.

⁸⁷⁴ Tamtéž.

⁸⁷⁵ STEHLÍKOVÁ, Olga. K čemusi horšímu, cit. d., s. 20.

⁸⁷⁶ ZBOŘIL, Jonáš. Ó přírodě ráno při kafi a cigáru. Básník Borkovec skládá přírodní lyriku z plevelu na skládce, cit. d.

⁸⁷⁷ Tamtéž.

⁸⁷⁸ STEHLÍKOVÁ, Olga. K čemusi horšímu, cit. d., s. 20.

⁸⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁸⁰ ONDRÁK, Vít. Borkovcův důkaz neohraničenosti poezie, cit. d., s. 6.

⁸⁸¹ Tamtéž.

⁸⁸² Tamtéž.

⁸⁸³ HORÁK, Ondřej Když střevlík zastíní pornohvězdy, cit. d., s. x.

myslí, že ze současného pohledu ale lze uznat, že o kalkul nešlo a Borkovec tak tvořil čistě proto, že literární tvorbu vnímal jako opoziční k všednímu životu, což bylo zvýrazněno i převážně ruskými básníky, které překládal.⁸⁸⁴ Sbíрку *Wernisch* vnímá jako rozcestí, jelikož je zde naznačeno to, co autor plně rozvíjí v *Herbáři*. Jako příklad tohoto uvádí Horák dvě básně, *Lido di Dante z Wernische* a *Deminutivum z Herbáře*.⁸⁸⁵ Tvrdí, že báseň z *Wernische* by „*literární tety, kterým se v devadesátých letech zdály Borkovcovy verše úžasně kultivované, ještě skously*“, ale báseň z *Herbáře* už ne.⁸⁸⁶ Nesnaží se tím ale říct, že na Borkovcovi oceňuje to, jak se „*z mladého, decentního básníka stal vulgární, léty ohoblovaný chlápek*“, ale zdá se mu, že se jen „*konečně ,umazal životem‘, nebo (si) to tedy aspoň konečně dokázal přiznat*“.⁸⁸⁷ I tak ale dle Horáka zůstává Borkovec přírodním lyrikem, ale s jiným významem.

I Zbořil uvádí, že sbírka „*pokračuje v rozměňování image autora, který (...) platil za pokračovatele křesťanské tradice*“ a který během doby své tvorby „*několikrát zbořil a znovu postavil svůj básnický jazyk*“.⁸⁸⁸ Jako přelomovou sbírku vnímá *Milostné básně*, od nichž to vypadá, „*jako by ho teď nejvíce těšilo prohrabávat se odřezky a sutinami textů, potlačovat v sobě ověřené autorské postupy*“.⁸⁸⁹ Sbíрка tak dle něj ukazuje hledání někoho, „*kdo v poezii strávil polovinu života a v posledních letech potřebuje zmapovat její hranice, otestovat limity*“.⁸⁹⁰ I dle Ondráka sbírka odpovídá na to, co vše je poezie a jestli vůbec má nějaké hranice.⁸⁹¹ Borkovcovy texty totiž dle něj ukazují, „*že poezie zkrátka hranice nezná*“.⁸⁹²

Lukáš ve své recenzi říká, že se sbírka „*z originální perspektivy vyrovnává se světem, v němž každý chce psát a mluvit, ale nikdo nechce naslouchat a rozumět*“. Oceňuje, že Borkovec „*postupující krach lidství a jeho kultury*“ zobrazil bez toho, aniž by se mu „*cynicky vysmál*“ a myslí si, že to „*svědčí o jeho lidskosti*“.⁸⁹³ V diskuzi v *Hostu* Lukáš poté uvedl, že sbírka patří mezi ty, které „*estetickou funkci poezie, ve smyslu tradiční lyrizace skutečnosti, potlačují a snaží se naopak pohnout společenským vědomím čtenáře*“.⁸⁹⁴ Sbíрка dle něj přináší „*rafinovanou společenskou kritiku*“ a vymyká se očekávání čtenářů i tím, že se ptá „*po funkci*

---

⁸⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸⁸ ZBOŘIL, Jonáš. Ó příroda ráno při kafi a cigáru. Básník Borkovec skládá přírodní lyriku z plevelu na skládce, cit. d.

⁸⁸⁹ Tamtéž.

⁸⁹⁰ Tamtéž.

⁸⁹¹ ONDRÁK, Vít. Borkovcův důkaz neohraničenosti poezie, cit. d., s. 6.

⁸⁹² Tamtéž.

⁸⁹³ LUKÁŠ, Martin. Postencyklopedický zlomek. Tlumeně přízračný Herbář Petra Borkovce, cit. d., s. 5.

⁸⁹⁴ BĚLÍČEK, Jan – HOKR, Boris et al. Literatura přinejmenším pěti světů : diskuse o literatuře roku 2018, cit. d., s. 29.

a podobě poezie“.⁸⁹⁵ Křeček ve své recenzi uvádí, že *Herbář* je „sbírkou zkoumající na půdorysu jazyka současný svět“.⁸⁹⁶

Většina recenzentů sbírku sice hodnotí pozitivně, ale pár z nich knize i některé věci vyčítá. Muknerovi se zdá, že výraznou slabinou sbírky je to, že mísení jazykových vrstev, humor a drzost jsou sice na první čtení působivé, ale při opakovaném čtení se zajímavost „znatelně včerpává“.⁸⁹⁷ Pouze texty, ve kterých vnímá „ozvuky starších Borkovcových sbírek“ se dle něj dají opakovaně číst se zalíbením.⁸⁹⁸ Melichar si ve své recenzi klade otázku, jestli sbírka „není skutečně jen herbář, tedy deník mrtvých listů, které sdělují jen svoji formu“.⁸⁹⁹ Stehlíková si zase myslí, že je škoda, „že básník zarputile nevěří žádnému editorovi“, protože ten by sbírku zúžil tak, aby se „neopakovaly totožnosti“.⁹⁰⁰

4. 4. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Sbírka obsahuje množství různého jazykového materiálu, ať už jde o odbornou terminologii, staročestinu, neologismy nebo překlepy.⁹⁰¹ Jazyk má ve sbírce nejvýznamnější roli a starší češtinu mísí s „dnešními vyjadřovacími prostředky“.⁹⁰² Křeček ve své recenzi Borkovce nazývá „kronikářem jazyka“⁹⁰³, který „znovu objevuje jazyk“ tím, jak vedle sebe pokládá „zdánlivě nespojitelné“⁹⁰⁴. I přes to, že sbírka působí jako hra, je dle něj spíše sondou „do možností současného i minulého jazyka“.⁹⁰⁵ Podle Lukáše Borkovce ve sbírce ukazuje, „jak nás jazyk jakožto společná paměť vytrvale zrazuje“.⁹⁰⁶ Borkovec dle něj ve sbírce „důmyslně rozkryl instrumentální povahu jazyka“, kterému jsme „vydáni naposas“.⁹⁰⁷ Melichar ve své recenzi uvádí, že sbírka funguje jako „ukázka možností slova“.⁹⁰⁸ Podle Zbořila je báseň *Slavíček* jedním z mnoha textů, „který naznačuje, že jazyk podléhá stejnému rozkladu, vývoji i mutaci jako příroda v civilizaci“.⁹⁰⁹

---

⁸⁹⁵ Tamtéž, s. 30.

⁸⁹⁶ KŘEČEK, Jan. *Objevit jazyk k čemusi hlubšímu*, cit. d., s. 142.

⁸⁹⁷ MUKNER, Daniel. *Pornoherečky mezi obrozenci*, cit. d.

⁸⁹⁸ Tamtéž.

⁸⁹⁹ MELICHAR, Dominik. *Ze současné české poezie XXVI*, cit. d., s. 85.

⁹⁰⁰ STEHLÍKOVÁ, Olga. *K čemusi horšímu*, cit. d., s. 20.

⁹⁰¹ ZBOŘIL, Jonáš. *Ó přírodě ráno při kafi a cigáru*. Básník Borkovec skládá přírodní lyriku z plevelu na skládce, cit. d.

⁹⁰² MUKNER, Daniel. *Pornoherečky mezi obrozenci*, cit. d.

⁹⁰³ KŘEČEK, Jan. *Objevit jazyk k čemusi hlubšímu*, cit. d., s. 141.

⁹⁰⁴ Tamtéž, s. 142.

⁹⁰⁵ Tamtéž, s. 141.

⁹⁰⁶ LUKÁŠ, Martin. *Postencyklopedický zlomek*. *Tlumeně přízračný Herbář Petra Borkovce*, cit. d., s. 5.

⁹⁰⁷ Tamtéž.

⁹⁰⁸ MELICHAR, Dominik. *Ze současné české poezie XXVI*, cit. d., s. 85.

⁹⁰⁹ ZBOŘIL, Jonáš. *Ó přírodě ráno při kafi a cigáru*. Básník Borkovec skládá přírodní lyriku z plevelu na skládce, cit. d.

Melichar ve své recenzi přináší myšlenku, že využití různých slov a jejich vkládání do nových souvislostí „ukazuje na Borkovcovu snahu relativizovat snahy jiných básníků o vznešené sdělení“.⁹¹⁰ Zbořil si ve své recenzi všimá, že Borkovec „trénuje daktyl a trochej“, rytmické stopy, které dle něj „v dnešní době působí všelijak, jen ne přirozeně“.⁹¹¹ I Mukner si všimá použití pevného metra, ale dále ho nijak nekomentuje.⁹¹²

4. 5. Každá věc má něco společného se štěstím

Čtvrtá sbírka Petra Borkovce určená dětem vyšla znovu v nakladatelství *Běžiliška* v roce 2019. Ilustracemi ji doplnil Martin Krkoška a stala se první Borkovcovou sbírkou mířenou na dětské čtenáře v pevné vazbě. Kniha obsahuje devatenáct básní a rozsahem je do té doby nejdelší ze všech Borkovcových sbírek pro děti. Většina je uspořádána do veršů kromě jedné básně v próze (Úvoz). V pořadu *Noční mikrofórum* Borkovec uvedl, že se jedná o jedinou sbírku určenou dětem, která nevznikla na zadání, ale z jeho iniciativy.⁹¹³ Dále také uvedl, že Krkoška vytvářel kresby dle fotek Louňovic.⁹¹⁴ Hlavním tématem sbírky je autorovo vzpomínání na dětství právě v tomto městě a v knize se nachází „náznaky živých tvorů a neživých předmětů, jež jsou zde stále přítomny svými otisky, barvami, vůněmi“.⁹¹⁵ V rozhovoru pro *Tvar* byl dotázán, pro jak staré čtenáře je kniha mířena, načež odpověděl, že dle něj jeho knihy „nejlíp obstojí v situaci, kdy s dítětem čte dohromady někdo dospělý a povídají si o tom“.⁹¹⁶ Ve sbírce také nalezneme jednu báseň ze sbírky *Herbář k čemusi horšímu* (Slámka a slepýš křehký). Ve zmíněném rozhovoru řekl, že je pro něj přirozené napsat text, který „může být zařazen jak do knížky pro osmileté děti, tak do básnické sbírky pro dvacetileté a starší“.⁹¹⁷

Kniha vyhrála cenu Zlatá stuha v kategorii Původní česká slovesná tvorba – beletrie pro děti a byla nominována na cenu Magnesia litera v kategorii Litera za knihu pro děti a mládež.⁹¹⁸

---

⁹¹⁰ MELICHAR, Dominik. Ze současné české poezie XXVI, cit. d., s. 86.

⁹¹¹ ZBOŘIL, Jonáš. Ó přírodo ráno při kafi a cigáru. Básník Borkovec skládá přírodní lyriku z plevelu na skládce, cit. d.

⁹¹² MUKNER, Daniel. Pornoherečky mezi obrozenci, cit. d.

⁹¹³ BORKOVEC, Petr. Host: Petr Borkovec, básník a překladatel, cit. d. [cit. 2025-5-13].

⁹¹⁴ Tamtéž.

⁹¹⁵ ČENKOVÁ, Jana. Poezie Ivana Wernische a Petra Borkovce (nejen pro děti). In ČENKOVÁ, Jana (ed.). *Jestlipak víte, kdo je lyrik?: o poezii pro děti a mladé čtenáře*, cit. d., s. 43.

⁹¹⁶ BORKOVEC, Petr. Petr Borkovec. Rozmlouvala Jana Čeňková. In *Tvar* 31, 2020, č. 12, příloha Triangl, s. v.

⁹¹⁷ Tamtéž.

⁹¹⁸ RED. Cenu Magnesia Litera má šanci získat monografie o Janu Žižkovi či poslední kniha Aleše Palána o samotáři. In *Literární noviny* [online]. 4. 3. 2020 [cit. 2025-5-9]. URL: <https://literarky.cz/literatura/932-cenu-magnesia-litera-ma-sanci-ziskat-monografie-jana-zizky-ci-posledni-kniha-alese-palana-o-samotarich>.

4. 5. 1. Recepce

Knize se věnoval autor s pseudonymem Falunská uzenka v recenzní glose ve *Tvaru*, Radek Malý v *Hostu* ve článku o tvorbě pro děti Ivana Wernische a Petra Borkovce a autor pod zkratkou RED v *Literárních novinách* ve článku o nominacích na ceny Magnesia Litera.

4. 5. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Recenzent *Tvaru* píše o své osobní zkušenosti čtení sbírky svým dětem, které si ji oblíbily, přestože dle něj nemohou rozumět souvislostem.⁹¹⁹ Myslí si, že „*autor píše poezii pro děti, která je tak trochu o dětech, ale vlastně pro děti moc není*“.⁹²⁰ Vnímá sbírku jako poezii „*pomíjivých okamžiků a jemně úsměvných výstřížků paměti*“ a cítí z ní nostalgii.⁹²¹ To zmiňuje i autor článku RED pro *Literární noviny*, který říká, že Borkovec „*rozžívá (...) vzpomínky z dětství na živé tvory a neživé předměty*“.⁹²²

RED také uvádí, že se Borkovec obrací na starší čtenáře, než je u knih veršů pro děti obvyklé.⁹²³ Malý ve své recenzi ale argument věku odsouvá, myslí si, že kniha nejde „*dítěti vsříci*“, protože jde o poezii, „*kteřá se protne pouze s tím, kdo je ochoten naslouchat*“.⁹²⁴ Podle Malého se jedná o koncipovaný soubor, „*kteřý odkazuje k autorovu dětství*“.⁹²⁵ To napovídá například ilustrace na předsádce, která „*dává tušit*“, že se jedná o Louňovice pod Blaníkem nebo také to, že je lyrický subjekt opakovaně oslovován jako Petr nebo Petříček.⁹²⁶

4. 5. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Malý ve své recenzi říká, že přestože se v knize objevují jednoduchá dvojverší spojená rýmem, je někdy „*řikadlovitá forma jen zástěrkou a přes svou rytmičnost jsou básně nerýmované*“.⁹²⁷ Zmiňuje také, že se v knize nachází báseň v próze.⁹²⁸ RED upozorňuje na folklorní motivy, fragmenty rozhovorů i jazykové hříčky.⁹²⁹ Přímou zmiňuje „*morgensternovskou*“ báseň Rybník a „*lyrickou prozaickou miniaturu*“ Úvoz.⁹³⁰ Recenzent

---

⁹¹⁹ FALUNSKÁ UZENKA. Horké párky. In *Tvar* 31, 2020, č. 5, s. 2.

⁹²⁰ Tamtéž.

⁹²¹ Tamtéž.

⁹²² RED. Cenu Magnesia Litera má šanci získat monografie o Janu Žižkovi či poslední kniha Aleše Palána o samotářích, cit. d.

⁹²³ Tamtéž.

⁹²⁴ MALÝ, Radek. Poezie pro děti : v nových souvislostech. In *Literární noviny* 31, 2020, č. 1, příloha Biblio, s. 12.

⁹²⁵ Tamtéž.

⁹²⁶ Tamtéž.

⁹²⁷ Tamtéž.

⁹²⁸ Tamtéž.

⁹²⁹ RED. Cenu Magnesia Litera má šanci získat monografie o Janu Žižkovi či poslední kniha Aleše Palána o samotářích, cit. d.

⁹³⁰ Tamtéž.

Tvaru si pokládá otázku, čím sbírka uchvacuje jeho děti a jako možnou příčinu vidí příjemný rytmus a zvukomalebnost.⁹³¹

4. 6. Petříček Sellier & Petříček Bellot

Další prozaická kniha, *Petříček Sellier & Petříček Bellot*, vyšla v roce 2019 u nakladatelství *Fra*. Kniha je rozdělena na čtyři části (Historie srnčí nohy, Kurzy kreslení ptáků za soumraku, Cívění do fíkovníku s nezralými fíky, Na entomologické burze), první tři obsahují 13 až 15 textů, poslední část má texty pouze čtyři. Tyto krátké prózy je komplikované žánrově zařadit, některé mají charakter reportáže, jiné se podobají spíše cestopisu nebo fejetonu.⁹³² Znovu zde najdeme tematizaci zvířat, lovu nebo entomologie.⁹³³

Kromě toho je výrazně tematizováno i dětství autora a s tím spojená autobiografičnost vypravěče. O možné autobiografičnosti vypovídá i to, co sám autor prozradil v různých rozhovorech. V knize *Kádrový dotazník* uvedl, že jedna z jeho babiček pracovala v „kantýně vlašimské zbrojovky Sellier & Bellot“⁹³⁴, která je zmíněna již v názvu knihy. Dále zde také mluví o své profesorce češtiny z gymnázia, která přečetla jeho básně ve školním časopise a ovlivnila ho: „O všem přečteném se mnou pravidelně mluvila, celej gympl jsem jí nosil nový básně a ona je celej gympl četla a psala mi o nich dopisy a vzkazy.“⁹³⁵ Znovu to zmínil i o dva roky později v rozhovoru pro *Host*.⁹³⁶ Vyprávění o ní najdeme v textu *Nikdo nemiluje muže*, který se upaluje v zrcadle.

V *Kádrovém dotazníku* Borkovec také zmiňuje, že jeho matka chtěla, aby se stal lékařem a že v 17 a 18 letech „několik měsíců pracoval jako pomocná zdravotnická síla v motolské nemocnici na dětské jipce“.⁹³⁷ Prostředí dětské intenzivní péče najdeme zase v textu *Natali*. V pořadu *Noční mikroforum* Borkovec vyprávěl o zvířecí záchránce, což můžeme najít zpracované v textu *Zvířecí záchranka*.

4. 6. 1. Recepce

Recenze na knihu uveřejnily: *A2* (Martin Lukáš), *Souvislosti* (Jiří Zizler), *Aktuálně.cz* (Petr Fischer), *iLiteratura.cz* (Daniel Mukner), *Listy* (PE), *Reflex* (Petr Nagy), *Host* (Jakub Kára), *Literární noviny* (Petr Bílek), *Tvar* (Adam El Chaar) a *Lógr* (Dominik Melichar). Dále

⁹³¹ FALUNSKÁ UZENKA. Horké párky, cit. d., s. 2.

⁹³² WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al. Petr Borkovec, cit. d. [cit. 2025-5-9].

⁹³³ Tamtéž.

⁹³⁴ PLACÁK, Petr. *Kádrový dotazník: Bondy, Borkovec, Brabenec, Doležal, Hejda, Chlíbec, Jirec, Jirous, Kremlička, Krchovský, Marks, Pánek, Stankovič, Topol, Třešňák, Wernisch*, cit. d., s. 51.

⁹³⁵ Tamtéž, s. 55.

⁹³⁶ BORKOVEC, Petr. „Jsem pro cechy básníků“, cit. d., s. 5.

⁹³⁷ PLACÁK, Petr. *Kádrový dotazník: Bondy, Borkovec, Brabenec, Doležal, Hejda, Chlíbec, Jirec, Jirous, Kremlička, Krchovský, Marks, Pánek, Stankovič, Topol, Třešňák, Wernisch*, cit. d., s. 56.

také můžeme najít recenzní glosy ve *Tvaru* (Čabajka) a v online magazínu *OKO Kosmasu* (Zdenko Pavelka). Knize se věnuje i Ondřej Horák ve své kritice v *Lidových novinách* a Jan M. Heller v eseji ve *Tvaru*, kterou obhajoval, proč kniha dostala cenu Tvárnice za dílo roku. Knihu také uvedl Martin Lukáš v anketě deníku *Alarm* o „*Nejlepší literaturu roku 2019*“ a mezi knižními tipy ji uvedl v *Hostu* i Ondřej Buddeus.

4. 6. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Hlavním tématem většiny recenzí se stala otázka autobiografičnosti vypravěče a z ní plynoucí mystifikace. Heller ve své eseji zmiňuje, že vypravěč ani „*jinak nemůže*“, než být autobiografický, jednak kvůli jménu „*Petříček*“ v názvu knihy, jednak kvůli tomu, že se tak sám představuje a je oslovován.⁹³⁸ Lukáš v anketě pro *A2* uvedl, že Borkovec v díle přináší osobní reminiscence nebo postřehy z literárního provozu, což mu slouží jako záminky pro „*nezřízené, suverénní psaní o sobě (...) aniž by přitom čtenáři překážel, byl okázalý, protivný nebo nudný*“.⁹³⁹ Dle Horáka Borkovec v díle „*píše sám sebe*“, zatímco není excentrický ani samolibý, pouze funguje jako „*činitel všeprostopující jedinečné perspektivy, která nenápadně přepisuje svět*“.⁹⁴⁰ Horák toto své tvrzení podporuje tím, že Borkovec v názvu díla zaměnil křestní jména zakladatelů továrny za své.⁹⁴¹ Čabajka na základě této záměny vykládá dojem mystifikace v celé knize: „*Záhy pojmem podezření, že tak je tomu v knize se vším. Příběhy jsou tak akorát uvěřitelné, abychom si mohli myslet, že se to všechno Petříčkovi mohlo stát.*“⁹⁴² „*Roztomilost vyprávění*“ ale způsobuje, že se čtenář o pravdivost předkládaných informací nezajímá.⁹⁴³ Podle Pavelky je Borkovec ve vyprávění otevřený, „*má odvalu přiznat i věci, které by jiný radši zapomněl*“ a zároveň je nekorektní a nediplomatický.⁹⁴⁴

Mukner ve své recenzi rozebírá signály autobiografičnosti podrobněji.⁹⁴⁵ Zmiňuje, že ne vždy platí pravidlo, „*že jakmile Borkovec zdánlivě píše o sobě, je tomu skutečně tak*“.⁹⁴⁶ Hru s hranicí autobiografičnosti považuje za „*velice dynamickou*“ a vznáší myšlenku, že „*čím více*

---

⁹³⁸ HELLER, Jan M. Hodně pozorovat a méně přemítat: Deset myšlenek o Petříčkovi a Petru Borkovcovi. In *Tvar* [online], [cit. 2025-5-9]. URL: <https://itvar.cz/hodne-pozorovat-a-mene-premitat-deset-myslenek-o-petrickovi-a-petru-borkovcovi>.

⁹³⁹ RED. Nejlepší literatura roku 2019. In *A2alarm* [online]. 25. 12. 2019 [cit. 2025-5-9]. URL: <https://a2alarm.cz/2019/12/nejlepsi-literatura-roku-2019/>.

⁹⁴⁰ HORÁK, Ondřej. Petříček už není jen snivý čumil. In *Lidové noviny* 32, 2019, č. 278, příloha Orientace, s. 22.

⁹⁴¹ Tamtéž.

⁹⁴² ČABAJKA. Horké párky. In *Tvar* 31, 2020, č. 1, s. 2.

⁹⁴³ Tamtéž.

⁹⁴⁴ PAVELKA, Zdenko. Meziřádky Zdenko Pavelky. In *OKO Kosmasu* [online]. 23. 3. 2020 [cit. 2025-5-9]. URL: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/483994/meziradky-zdenko-pavelky/>.

⁹⁴⁵ MUKNER, Daniel. Básník není plačka!. In *iLiteratura* [online], 5. 2. 2020 [cit. 2025-5-9]. URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/42595/borkovec-petr-petrick-sellier-petrick-bellot>.

⁹⁴⁶ Tamtéž.

*toho čtenář o autorovi ví, tím více se bude posuný na poli reality a fikce bavit“.*⁹⁴⁷ Jako příklad využívá text Na entomologické burze, kde se objevuje postava Petra B. z Černošic se zálibou v entomologii. Tuto Borkovcovu zálibu lze sledovat již v předchozí knize *Herbář k čemusi horšímu*.⁹⁴⁸ Přestože text je „samozřejmě výplod autorovy fabulace“, zmiňuje Mukner, že Borkovec doopravdy v Černošicích žije a mormolyce, kolem které se text točí, je „mimo jiné název edice, kterou Borkovec založil a řídil v devadesátých letech v Nakladatelství Lidové noviny“.⁹⁴⁹ Čtivost knihy dle něj způsobuje touha dozvědět se něco více o Borkovcovi a opakované kladení otázky, jestli se jedná o skutečnost nebo fikci.⁹⁵⁰ El Chaar ve své recenzi zaujímá jiný postoj, dle něj „něco pravda je a něco není a není to důležité“.⁹⁵¹

Stejně jako u jiných Borkovcových děl se recenze věnují tématu pozorování. Podle El Chaara má kniha „všechny atributy poezie, hlavně pozorovatelství“.⁹⁵² Horák ve své kritice zmiňuje, že Borkovec ve svých starých i nových dílech zůstává „mistrem pozastavení se a obhlížení“.⁹⁵³ Posun ale vidí v tom, že v této knize „přestal brát ohledy na literárnost, přestal se brát vážně jako literát“, díky čemuž mohla vzniknout „opravdová literatura“ a skrz ni ho „mohli začít brát vážně i ti, jimž byl předtím spíš k smíchu“.⁹⁵⁴ Heller upozorňuje na to, že v Borkovcových textech je „zvýšený výskyt sloves souvisejících s vizuálním vnímáním“ a klíčový pro jeho texty je detail.⁹⁵⁵ V knize dochází ke zpochybnění „každodenní perspektivy“ i „pozorujícího subjektu, který se stává tím, kdo je pozorován“ (například v textu O mé rodině a sýkoře koňadře), čímž dle Hellera Borkovec možná kompenzuje absenci dialogičnosti.⁹⁵⁶ Mukner texty nepovažuje za „promyšlené konstrukty“, podle něj Borkovec vychází z odpozorovaných či odžitých situací, které rozvede a „na konci nechá spíše doznít, než že by je nějak pointoval“.⁹⁵⁷ Buddeus ve své recenzi říká, že „jsme svědky delikátních pozorování“⁹⁵⁸ a i Kára ve své recenzi upozorňuje na důležitost zraku, protože jsou před čtenáře stavěny obrazy a pozorování nějaké situace⁹⁵⁹. Dle něj se v knize objevují dvě důležitá témata, která „celý

---

⁹⁴⁷ Tamtéž.

⁹⁴⁸ Tamtéž.

⁹⁴⁹ Tamtéž.

⁹⁵⁰ Tamtéž.

⁹⁵¹ EL CHAAR, Adam. Frajer Petříček. In *Tvar* 31, 2020, č. 11, s. 27.

⁹⁵² Tamtéž.

⁹⁵³ HORÁK, Ondřej. Petříček už není jen snivý čumil, cit. d., s. 22.

⁹⁵⁴ Tamtéž.

⁹⁵⁵ HELLER, Jan M. Hodně pozorovat a méně přemítat: Deset myšlenek o Petříčkovi a Petru Borkovcovi, cit. d.

⁹⁵⁶ Tamtéž.

⁹⁵⁷ MUKNER, Daniel. Básník není plačka!, cit. d.

⁹⁵⁸ BUDDEUS, Ondřej. Domácí knihkupectví #2 : rozcestník v obýváku. In *H7O* [online]. 17. 4. 2020 [cit. 2025-5-9]. URL: <http://www.h7o.cz/domaci-knihkupectvi-2-rozcestnik-v-obyvaku/>.

⁹⁵⁹ KÁRA, Jakub. Co civíš! Nepřemýšlej, piš!. In *Host* [online], 14. 4. 2020 [cit. 2025-5-9]. URL: <https://www.h7o.cz/clanky/12749-co-civis-nepremyslej-pis>

soubor drží pohromadě“.⁹⁶⁰ Jedním je „*pohled a zrak*“ a druhým pátrání po formě,⁹⁶¹ které více rozeberu v jedné z následujících podkapitol. Lukáš v anketě zmiňuje, že přestože se v knize „*skoro nic neděje*“, mění se události rychleji, „*než je autor stačí zaznamenávat*“.⁹⁶² Fischer ve své recenzi říká, že snaha o „*zdržování světa*“ je nutnou podmínkou, „*bez níž se nestane nic tvořivého*“.⁹⁶³ Borkovcovy záznamy „*civění*“ dle něj nabízejí „*pestře tvarovaná dobrodružství*“, které se skrz osobní zkušenost dostávají až „*k holé intimitě*“ a „*někdy vyvolávají až nepříjemné, protivné pocity*“.⁹⁶⁴

El Chaar ve své recenzi zmiňuje rozdělení knihy na čtyři části: první o přírodě, druhá o literatuře, třetí o cestování a čtvrtá s dosud nepublikovanými články.⁹⁶⁵ Melichar ve své recenzi rozdělení částí vnímá podobně, ale dle něj se první kapitola (část, každý recenzent je nazývá jinak) věnuje dětství a čtvrtá zvířatům, především broukům.⁹⁶⁶ I přes nesrovnalost mezi recenzenty můžeme ale jejich výčty využít k pojmenování základních opakujících se motivů: dětství, příroda a vlastní spisovatelství.⁹⁶⁷ Bílek ve své recenzi zmiňuje navíc motiv cestovatelství.⁹⁶⁸ Melichar zároveň ukazuje na to, že hlavně témata dětství, brouků a lesní zvěře se objevují i v cizích kapitolách.⁹⁶⁹ Tím dle něj motivy „*připomenou plastičnost svého vypravěče, který prostě nemůže jinak a hovoří o tomtěz z různých stran*“.⁹⁷⁰ Podle El Chaara se mysticismus v knize tematizuje v přírodě, tedy v první části, ze které vybočuje jen „*lehce hororový text*“ Natali, který je psaný ve třetí osobě.⁹⁷¹ Natali zmiňuje ve své eseji i Heller.⁹⁷² *Petříček Sellier & Petříček Bellot* dle něj není tak kontrastní jako *Lido di Dante*, ale i tak se zde objevuje napětí mezi maloměstskou idylou a motivy spojenými se smrtí a tělesnou zkázą.⁹⁷³ Borkovec v textech vyvolává „*odvrácenou stránku života v blízkosti přírodě a její syrové poetičnosti*“ a „*ještě dál*“ jde v tomto směru právě text Natali.⁹⁷⁴ Horák Borkovce považuje za

---

⁹⁶⁰ KÁRA, Jakub. Co civíš! Nepřemýšlej, piš!, cit. d.

⁹⁶¹ Tamtéž.

⁹⁶² RED. Nejlepší literatura roku 2019, cit. d.

⁹⁶³ FISCHER, Petr. Civění do fikovníku s nezralými fíky. Básník Borkovec vydal zápisky z okounění. In *Aktuálně.cz* [online] 8. 1. 2020 [cit. 2025-5-9]. URL: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-borkovec-petricek-sellier-bellot-recenze/r~37e68eb6323311ea8d520cc47ab5f122/>.

⁹⁶⁴ Tamtéž.

⁹⁶⁵ EL CHAAR, Adam. Frajer Petříček, cit. d., s. 27.

⁹⁶⁶ MELICHAR, Dominik. Taxidermie myslí. In *Lógr* 10, 2020, č. 35, s. 109.

⁹⁶⁷ Tamtéž, s. 108.

⁹⁶⁸ BÍLEK, Petr. Petr Borkovec: Petříček Sellier & Petříček Bellot, Fra. In *Literární noviny* 31, 2020, č. 1, příloha Biblio, s. 7.

⁹⁶⁹ MELICHAR, Dominik. Taxidermie myslí, cit. d., s. 109.

⁹⁷⁰ Tamtéž.

⁹⁷¹ EL CHAAR, Adam. Frajer Petříček, cit. d., s. 27.

⁹⁷² HELLER, Jan M. Hodně pozorovat a méně přemítat: Deset myšlenek o Petříčkovi a Petru Borkovcovi, cit. d.

⁹⁷³ Tamtéž.

⁹⁷⁴ Tamtéž.

působivého právě v textech, kde se navrácí do minulosti a nejsilnější mu připadá ve chvílích, „*kdy se vypisuje z čehosi temného*“ (jako příklad uvádí text Tenkrát v devadesátých).⁹⁷⁵

Dalším důležitým prvkem knihy je ironie a z ní plynoucí humor. Horák uvádí, že ironický tón je pro Borkovce typický, „*většina textů se odvíjí lehce, prostoduše, skoro nedbale*“.⁹⁷⁶ Ironie ale komplikuje čtenářovu snahu o poznání důvěryhodnosti vypravěče, jelikož zároveň „*neplatí, že to, co autor podává jako samozřejmost, bez přehánění a zrnka ironie, je pravda*“.⁹⁷⁷ Dle Hellera vypravěč nadšeně přimyká ke každodennostem, ale zároveň se v textech vyskytuje ironie, které je „*odvrácenou stranou této téměř dětské bezelstnosti*“.⁹⁷⁸ „*Jemná ironie Borkovcova pozorovatelství*“ pramení ze změn perspektivy a zároveň je ironií budována i mystifikace, jelikož jde těžko říct, co je „*světem života skutečného Petra Borkovce*“ a co je jeho imaginace.⁹⁷⁹ Mukner vnímá jako jednu z kvalit knihy právě ironii, jejímž nejfrekventovanějším terčem je paradoxně „*autobiografický vypravěč, povětšinou příznačně nazývaný Petříček*“.⁹⁸⁰ Zmiňuje také, že ironie je spojena s melancholií, s „*ohledáváním ztracené idyličnosti mládí, s brutalitou*“.⁹⁸¹ Na toto spojení upozorňuje i Lukáš.⁹⁸² Melichar ve své recenzi ukazuje na kombinaci „*melancholie a štěpného humoru*“.⁹⁸³ Buddeus jako důvod zajímavosti textů vnímá to, „*jak se autor svým a i tím naším světem tak trochu baví*“.⁹⁸⁴ I Heller se v eseji zabývá melancholií textu, dle něj „*nehrdinský hrdina*“ slouží jako zprostředkovatel, který svět sleduje „*skrze čočku melancholie, úžasu, vzpomínky*“ a zároveň se „*nestydí*“ shazovat sám sebe i prostředí okolo něj.⁹⁸⁵ Podle El Chaara může některým čtenářům „*scházet určitý (vlastně neurčitý) nepořádek, exces, argot*“ (až na výjimky, mezi které El Chaar řadí text V půjčovně kánoí), který je v knize nahrazen právě ironií.⁹⁸⁶

V recenzích se neobjevuje moc negativních poznámek vůči knize. El Chaar zmiňuje, že je kniha místy nudná, což je dle něj dáno „*nesourodostí knihy a příliš podobným tempem článků*“.⁹⁸⁷ Dle Melichara Borkovcovi až na výjimky „*sluší*“ kratší a konzistentnější texty.⁹⁸⁸ Výjimku vidí v textu Hans Nepomuk Prügel, Lázně Driburg, 1875, olej na plátně, který dle něj

---

⁹⁷⁵ HORÁK, Ondřej. Petříček už není jen snivý čumil, cit. d., s. 22.

⁹⁷⁶ Tamtéž.

⁹⁷⁷ Tamtéž.

⁹⁷⁸ HELLER, Jan M. Hodně pozorovat a méně přemítat: Deset myšlenek o Petříčkovi a Petru Borkovcovi, cit. d.

⁹⁷⁹ Tamtéž.

⁹⁸⁰ MUKNER, Daniel. Básník není plačka!, cit. d.

⁹⁸¹ Tamtéž.

⁹⁸² RED. Nejlepší literatura roku 2019, cit. d.

⁹⁸³ MELICHAR, Dominik. Taxidermie myslí, cit. d., s. 109.

⁹⁸⁴ BUDDEUS, Ondřej. Domácí knihkupectví #2 : rozcestník v obýváku, cit. d.

⁹⁸⁵ HELLER, Jan M. Hodně pozorovat a méně přemítat: Deset myšlenek o Petříčkovi a Petru Borkovcovi, cit. d.

⁹⁸⁶ EL CHAAR, Adam. Frajer Petříček, cit. d., s. 27.

⁹⁸⁷ Tamtéž.

⁹⁸⁸ MELICHAR, Dominik. Taxidermie myslí, cit. d., s. 109.

obsahuje příliš přirovnání a básnických obrátů,⁹⁸⁹ „až je relativně krátký text nasycen slovy, jež překrývají sdělení“.⁹⁹⁰

4. 6. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

Jazyku se u knihy *Petříček Sellier & Petříček Bellot* recenzenti téměř nevěnovali. Heller zmiňuje lexikální bohatství knihy a „*neotřelost zdánlivě náhodných sousedství slov*“ a pojmy z ornitologie a entomologie.⁹⁹¹ Na ně ukazuje i Bílek, ale zároveň zmiňuje, že nejsou pro Borkovcovy texty překvapivé.⁹⁹² Podle Muknera je pro knihu podstatný cit pro jazyk, Borkovec má dle něj schopnost pomocí málo slov „*vybudovat sugestivní atmosféru*“, což činí jeho „*fejtony*“ nadprůměrnými.⁹⁹³

Mnohem diskutovanějším tématem se pro recenzenty staly žánry publikovaných textů. Lukáš v anketě uvedl, že se jedná o soubor krátkých, „*navenek publicistických textů*“⁹⁹⁴, Mukner ve své recenzi dílo uvádí jako „*knihu fejtonů, sloupků a kratších próz*“⁹⁹⁵, recenzent PE zase uvádí, že kniha přináší „*glosy, skici, povídky i rozborů básní*“⁹⁹⁶, Buddeus dílo vnímá jako „*knížku esejí, povídek a reminiscencí*“⁹⁹⁷ a dle Bílka se jedná o „*ortodoxní sloupky*“, které jsou smíchány s „*kratšími texty poněkud jiného typu*“⁹⁹⁸. Zizler v knize vidí „*klasické fejtony, povídky, črty, glosy, vzpomínky, impresy*“⁹⁹⁹ a Nagy „*sloupky, fejtony, ranní úvahy, krátké prózy*“¹⁰⁰⁰. Další recenzenti toto komplikované žánrové zařazení rozebírají podrobněji.

Horák uvádí, že kniha je výběrem z drobné publicistiky, ve kterém ale Borkovec nehledí na žánr, „*stejně každý z nich spíše narušuje, než že by ho řádně naplňoval*“. To se dle něj týká jak povídek a básní z jeho dřívější tvorby, tak fejtonů, které jsou v knize *Petříček Sellier & Petříček Bellot*.¹⁰⁰¹ Podle Horáka je Borkovec vynikající v překračování žánru, čehož dosahuje tím, že se v textech dostává hluboko, jako například v textu *Natali*, kde se vyskytuje syrovost a „*neuhýbavost žalujícího sebnáhledu*“, což boří dojem „*pouhé publicistiky*“.¹⁰⁰² Lukáš ve své recenzi žánr knihy také rozebírá, dle něj se jedná o knihu „*sebraných kratších publicistických*

---

⁹⁸⁹ Zároveň Melichar zmiňuje, že se mu nepodařilo obraz dohledat a předpokládá, že se jedná o fiktivní dílo.

⁹⁹⁰ Tamtéž.

⁹⁹¹ HELLER, Jan M. Hodně pozorovat a méně přemítat: Deset myšlenek o Petříčkovi a Petru Borkovcovi, cit. d.

⁹⁹² BÍLEK, Petr. Petr Borkovec: Petříček Sellier & Petříček Bellot, Fra, cit. d., s. 7.

⁹⁹³ MUKNER, Daniel. Básník není plačka!, cit. d.

⁹⁹⁴ RED. Nejlepší literatura roku 2019, cit. d.

⁹⁹⁵ MUKNER, Daniel. Básník není plačka!, cit. d.

⁹⁹⁶ PE. Kniha našeho autora. In *Listy* 50, 2020, č. 1, s. 100.

⁹⁹⁷ BUDDEUS, Ondřej. Domácí knihkupectví #2 : rozcestník v obýváku, cit. d.

⁹⁹⁸ BÍLEK, Petr. Petr Borkovec: Petříček Sellier & Petříček Bellot, Fra, cit. d., s. 7.

⁹⁹⁹ ZIZLER, Jiří. Bagately Jiřího Zizlera. In *Souvislosti* 30, 2019, č. 4, s. 84.

¹⁰⁰⁰ NAGY, Petr. Náhodná rukověť básníková : Petr Borkovec povyšuje literární publicistiku na umění. In *Reflex* 31, 2020, č. 7, s. 51.

¹⁰⁰¹ HORÁK, Ondřej. Petříček už není jen snivý čumil, cit. d., s. 22.

¹⁰⁰² Tamtéž.

útvary“, které jsou ale „žánrovými obrázky“, jež mají povahou blíže k próze, než k publicistice.¹⁰⁰³ Ukazuje na to, že v knize je Borkovec málokdy vážný, což je paradox vůči žánrovému zadání sloupku nebo ranní rozhlasové úvahy, od kterých se očekává „*duchaplné převalování myšlenek na jazyku*“.¹⁰⁰⁴ Borkovec si i přes to „*píše svoje*“ a nechává se unést „*odporovanou bezvýznamnou událostí, kterou přes patra anekdoty, fejetonu nebo glosy povýší na plnotučnou prózu*“.¹⁰⁰⁵ Spíše než sloupky tak Lukáš vidí texty jako črty.¹⁰⁰⁶ V textech je okamžitě navozena scéna a „*sledem nenásilných autorských komentářů*“ je „*bezděčně*“ rozvedena zápletka.¹⁰⁰⁷ Heller sbírku vnímá jako soubor novinových sloupků a dalších kratších prozaických útvarů, které ale svou stavbou nesplňují definici povídky.¹⁰⁰⁸ Upozorňuje ale na to, že sloupky, fejetony či úvahy by měly přinést údernou pointu, kterou Borkovcovy texty postrádají.¹⁰⁰⁹ Dle Hellera ale lze pointu „*vyslovit i při deklarované nemožnosti jiného než otevřeného konce*“.¹⁰¹⁰

Kára ve své recenzi pracuje s myšlenkou, že Borkovec boří čtenářská očekávání, jelikož u textů není jasné, jestli se zrovna jedná o úvahu, vzpomínku, fejeton nebo povídku.¹⁰¹¹ Nezařaditelností čtenáře „*dráždí*“ a je překvapován „*bizarnostmi, drobnými nechutnostmi, erotikou i nečekaným humorem*“, podobně jako tomu bylo u předchozí knihy „*krátkých próz, malých esejů, poznámek, zápisků*“ *Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire*.¹⁰¹² To, že texty jsou „*literárními hybridy, které nesedí do žádných škatulek*“, ukazuje už anotace na vnitřní straně desek, jelikož je „*současně komentářem*“.¹⁰¹³ Podle Káry Borkovec nechává čtenáře zkoumat, „*co vše může být literární sloupek*“ a na knize dokazuje, že „*dokáže překročit hranici poezie a je schopným prozaikem*“.¹⁰¹⁴

Melichar ve své recenzi uvádí, že kniha obsahuje vedle „*převažujících*“ publicistických textů i krátké povídky, které fungují jako „*zpestření jinak nonfikčního rámce*“, ale také jako „*akcelerátory vyprávění v drtivě většině psané v ich-formě*“.¹⁰¹⁵ Postava se tu nachází v rukou vypravěče, a přestože „*je zřejmé, že jde jen o jinou strategii, jak vylíčit nějaké autorovy zážitky*

---

¹⁰⁰³ LUKÁŠ, Martin. Teď tady byl. Nad souborem publicistických textů Petra Borkovce. In *A2* 15, 2019, č. 26, s. 5.

¹⁰⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁰⁸ HELLER, Jan M. Hodně pozorovat a méně přemítat: Deset myšlenek o Petříčkovi a Petru Borkovcovi, cit. d.

¹⁰⁰⁹ Tamtéž.

¹⁰¹⁰ Tamtéž.

¹⁰¹¹ KÁRA, Jakub. Co civíš! Nepřemýšlej, piš!, cit. d.

¹⁰¹² Tamtéž.

¹⁰¹³ Tamtéž.

¹⁰¹⁴ Tamtéž.

¹⁰¹⁵ MELICHAR, Dominik. Taxidermie myslí, cit. d., s. 109.

či myšlenky“, chová se vypravěč odlišně než ve „*fejtonech* či *úvahách*“. ¹⁰¹⁶ Melichar si všímá, že je odvážnější, užívá jiná slova a „*neosobností je paradoxně intenzivnější v dopadu na čtenáře*“. ¹⁰¹⁷ V tomto ohledu dle něj vyniká text V půjčovně kánoí, ¹⁰¹⁸ který se sice pocitem bezmocnosti vymyká ze souboru, ale jeho zařazení dává smysl: „*Léto, voda, ryby, bezvýznamný okresní zločineček, to všechno jsou atributy zaslého dětství, jen nahlédnuté jinou perspektivou než ostatní texty dotýkající se téhož.*“ ¹⁰¹⁹ Dle Melichara je právě v tomto aspektu kniha jedinečná. ¹⁰²⁰

Fischer ve své recenzi tvrdí, že Borkovec „*nakonec vždy upadne do radostných objevů obraznosti*“, i když píše „*denní publicistiku*“, jelikož je básníkem. ¹⁰²¹ Čtenář se v jeho textech účastní jako spoluvůrce, protože báseň „*se musí nejen napsat, ale také přečíst*“, ať už je „*psaná veršem, prózou nebo publicistickým perem*“. ¹⁰²² Heller ve své eseji také rozebírá napětí mezi prózou a poezií. ¹⁰²³ Všímá si básně Hledám, jsem z *Herbáře k čemusi horšímu*, která má paralelu v textu Hledám práci z knihy *Petříček Sellier & Petříček Bellot*. ¹⁰²⁴ Subjekt je starší o dva roky a Heller vnímá „*napětí mezi velkými, existenciálními slovy v titulu básně a banalitou pracovní inzerce v próze*“, ve které je „*suspendováno*“, ale zároveň „*vystřídáno jiným napětím*“. ¹⁰²⁵ V témže textu Borkovec pracuje podobně i z básně Květinářství nebo Škeble (obě z *Herbáře k čemusi horšímu*). ¹⁰²⁶

4. 7. Věci, které ztrácíme

Pátá sbírka Petra Borkovce určená dětským čtenářům vyšla v roce 2020 v edici Repolelo nakladatelství *Meander*. Ilustrovala ji Petra Josefína Stibitzová a obsahuje patnáct básní. V pořadu *Hovory* Borkovec uvedl, že byl osloven nakladatelstvím, aby napsal básně, které jsou něčím spojené. S tématem ztracených věcí přišla jeho žena. ¹⁰²⁷

---

¹⁰¹⁶ Tamtéž.

¹⁰¹⁷ Tamtéž.

¹⁰¹⁸ Tamtéž.

¹⁰¹⁹ Tamtéž, s. 111.

¹⁰²⁰ Tamtéž.

¹⁰²¹ FISCHER, Petr. Cívění do fíkovníku s nezralými fíky. Básník Borkovec vydal zápisky z okounění, cit. d.

¹⁰²² Tamtéž.

¹⁰²³ HELLER, Jan M. Hodně pozorovat a méně přemítat: Deset myšlenek o Petříčkovi a Petru Borkovcovi, cit. d.

¹⁰²⁴ Tamtéž.

¹⁰²⁵ Tamtéž.

¹⁰²⁶ Tamtéž.

¹⁰²⁷ BORKOVEC, Petr. Spisovatel Petr Borkovec: Moje texty se tváří jako velmi intimní, ale nejsou. Je to literatura. Rozmlouvala Naděžda Hávová. In *Český rozhlas* [online]. 11. 1. 2021 [cit. 2025-5-13]. URL: https://plus.rozhlas.cz/spisovatel-petr-borkovec-moje-texty-se-tvari-jako-velmi-intimni-ale-nejsou-je-8399810?_gl=1*3pkkc4*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*czE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzA5ODUkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk

Recenzi na knihu najdeme pouze jednu, a to ve *Tvaru* (Petra Žallmanová). Knihu nazvala „*literárním skvostem*“ mezi leporely, jelikož zaujaly i její pětileté děti, „*kteřé jsou jinak vůči předčítané poezii značně kritické*“.¹⁰²⁸ Porovnává knihu s předchozím leporelem *Věci našeho života* a zmiňuje, že ztráta je na rozdíl od ní ve *Věcech, které ztrácíme* absolutní a konečná.¹⁰²⁹ Básně jsou odlehčené a bezstarostné a je v nich znatelný humor.¹⁰³⁰

4. 8. Sebrat klacek

V roce 2020 vyšla další Borkovcova prozaická kniha u nakladatelství *Fra*, *Sebrat klacek*. Obsahuje 32 prozaických textů, které je stejně jako u knihy *Petříček Sellier & Petříček Bellot* obtížné žánrově zařadit. Stejně jako *Petříčci* obsahuje text, který nápadně připomíná báseň z *Herbáře k čemusi horšímu*. Jde o báseň Z jazykové poradny a o text Jazyková poradna na Zelený čtvrtek. Kniha byla nominována na cenu Magnesia Litera v kategorii Palmknihy Litera za prózu.¹⁰³¹ V roce 2022 vyšlo druhé, rozšířené vydání.

4. 8. 1. Recepce

Recenze na knihu uveřejnily *Lidové noviny* (Ondřej Horák), *iLiteratura.cz* (Jan M. Heller), *Aktuálně.cz* (Markéta Pilátová), *Respekt* (Jan Němec), *Reflex* (Kryštof Eder), *Týdeník Rozhlas* (Dominik Mačas), *Host* (Tomáš Gabriel) a *A2* (Martin Lukáš). Kromě toho si o knize můžeme přečíst recenzní glosy v časopisu *Xantypa* (Zuzana Vlčková) a v magazínu *OKO Kosmasu* (Zdenko Pavelka).

4. 8. 1. 1. Motivicko-tematická stránka sbírky

Vzhledem k tomu, jak krátce po předchozím prozaickém souboru *Sebrat klacek* vyšlo, není překvapivé, že recenzenti tyto dvě knihy porovnávali. Napomáhá tomu i podobnost formy textů v obou knihách. Heller ve své recenzi říká, že Borkovec ve většině ohledů na *Petříčky* navazuje, ale nová kniha „*tak nějak lépe dýchá*“.¹⁰³² Vysvětluje to zúžením prostoru, na kterém se Borkovec tentokrát pohybuje a v textech vidí snahu čtenáři ukázat, že za výraznými motivy se nemusí cestovat daleko, „*ale stačí udělat pár kroků do stráně nad tratí (...) nebo si na chvíli sednout do prázdného kostela a čekat, co se bude dít*“.¹⁰³³ Také vidí posun ve vyprávěči, jelikož ten v *Sebrat klacek* spíše „*poukazuje*“, než že by jen pozoroval.¹⁰³⁴ Jako příklad uvádí text

¹⁰²⁸ ŽALLMANNOVÁ, Petra. Ztráty a nálezy v poezii pro děti Petra Borkovce. In *Tvar* 31, 2020, č. 18, s. 23.

¹⁰²⁹ Tamtéž.

¹⁰³⁰ Tamtéž.

¹⁰³¹ *Spolek Litera gratuluje vítězům a děkuje partnerům*. In Magnesia Litera [online]. [cit. 2025-5-13]. URL: <https://www.magnesia-litera.cz/rocnik/2021/>.

¹⁰³² HELLER, Jan M. Podpásovky a mystifikace. In *iLiteratura* [online]. 17. 3. 2021 [cit. 2025-5-9]. URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/44143/borkovec-petr-sebrat-klacek>

¹⁰³³ Tamtéž.

¹⁰³⁴ Tamtéž.

Jazyková poradna na Zelený čtvrtek, kde skrže „*pravděpodobně mystifikační*“ etymologii slova rubáš přináší existenciální výpověď o životě a smrti.¹⁰³⁵ Podle Horáka se Borkovcova tvorba dočkává obrození, „*je čerstvá, provokující, potměšilá, nebezpečná*“ a jako takovou vnímá jeho tvorbu od *Lido di Dante*.¹⁰³⁶ Borkovec také dle něj „*začal být více prozaický*“ a stal se „*soustředěným pozorovatelem, potouchlým sedmilhářem*“, přičemž „*nešetří sám sebe a nebojí se ani strefit do někoho jiného*“, což ukazuje text Poezie NDR.¹⁰³⁷

Stejně jako u *Petríčků* je častým tématem recenzí potencionální autobiografičnost a mystifikace čtenáře. Eder ve své recenzi říká, že právě „*autorovy stylizace, vzpomínky na svérázné postavy a na situace, jimiž vypravěč v povídkách prochází a jež jsou zčásti autobiografické*“ jsou čtenářsky atraktivnější než texty, ve kterých Borkovec pozoruje přírodu.¹⁰³⁸ Zároveň upozorňuje na to, že lze jen těžko určit míru autobiografičnosti, ale i tak je pro čtenáře „*zábavné poměřovat mimoliterární skutečnost s tím, co se odehrává v textech*“.¹⁰³⁹ Pilátová ve své recenzi také zmiňuje užívání námětů ze „*zdanlivě intimních scén vlastního života*“ jako například vzpomínka na babičku Toničku, která ale vypravěčovou babičkou nebyla.¹⁰⁴⁰ To by dle ní mělo na čtenáře působit jako upozornění, že kniha není „*dráždivé autobiografické odhalování autora*“, ale že jde spíše o „*jemnou hru se světlem a stíny možností fikce*“.¹⁰⁴¹ I Heller se ve své recenzi soustředí na spolehlivost vypravěče, který se čtenářem manipuluje pomocí mystifikace.¹⁰⁴² Vznáší otázku o opravdovosti příběhů, ale také o tom, jestli na opravdovosti vůbec záleží.¹⁰⁴³ Jako jediný recenzent také zmiňuje to, že po poslední povídce následuje motto, což vznáší otázku, proč není před jednotlivými texty a jak si ho má čtenář vyložit.¹⁰⁴⁴ Podle Němce je stěžejní pro texty popis, a tak svět, který Borkovec popisuje, je až na druhém místě.¹⁰⁴⁵ Proto spíše než „*princip reality*“ je pro sbírku klíčový „*princip estetické slasti*“, a tak autobiografičnost funguje jako prvek navíc.¹⁰⁴⁶

---

¹⁰³⁵ Tamtéž.

¹⁰³⁶ HORÁK, Ondřej. Co s knihami po mrtvých rodičích?. In *Lidové noviny* 34, 2021, č. 37, příl. Orientace, s. 16.

¹⁰³⁷ Tamtéž.

¹⁰³⁸ EDER, Kryštof. Matná hranice básně a pravdy : výjimečná prozaická žena Petra Borkovce. In *Reflex* 32, 2021, č. 19, s. 55.

¹⁰³⁹ Tamtéž.

¹⁰⁴⁰ PILÁTOVÁ, Markéta. Básník píše prózu. V remízku za městem Borkovec nachází celý vesmír. In *Aktuálně.cz* [online]. 7. 4. 2021 [cit. 2025-5-9]. URL: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/basnik-pise-prozu-v-remizku-borkovec-sebrat-klacek-recenze/r~036379a8977a11eb9f15ac1f6b220ee8/>.

¹⁰⁴¹ Tamtéž.

¹⁰⁴² HELLER, Jan M. Podpásovky a mystifikace, cit. d.

¹⁰⁴³ Tamtéž.

¹⁰⁴⁴ Tamtéž.

¹⁰⁴⁵ NĚMEC, Jan. Básnická klackovitost. In *Respekt* 32, 2021, č. 15, s. 62.

¹⁰⁴⁶ Tamtéž.

Heller také pojmenovává „*tři hlavní ohniska*“, kolem kterých se Borkovcovy texty točí.¹⁰⁴⁷ Těmi jsou příroda, maloměstské vzpomínky a literární svět, ale také prolínání těchto ohnisek v „*neobvyklých spojnicích*“.¹⁰⁴⁸ V tématu přírody navíc spojuje její romantické stránky se stránkou „*odvrácenou*“, kam patří „*všechny ty odporové tekutiny, mázdra, nádory*“.¹⁰⁴⁹ Pilátová jako klíčový motiv knihy vnímá zanikání („*okamžiků, věcí, zvířat či lidí*“), přičemž ale ze sbírky „*nepromlouvá patos*“ a často je spíše „*naturalisticky komická*“.¹⁰⁵⁰ Všimá si, že vypravěč „*pozoruje život ve zdánlivě zaprášené, kruté a bezcenné obyčejnosti, ale také v jeho přirozené divokosti*“, například když tematizuje umírání zvířat.¹⁰⁵¹ Podle Němce se v knize objevují motivy typické pro Borkovce: „*živý i preparovaný hmyz, přírodniny, fantastické rostliny (...) zvířata zápasící o život nebo už mrtvá, venkovské kostely, zalakované vedro a další výstřižky z Itálie*“.¹⁰⁵² Němec také uvádí, že hlavním zájmem Borkovcových děl je „*umanutý popis světa*“, ale zároveň i „*až japonská jemnost*“, která se projevuje například „*úctou ke světu*“, která je projevovaná péčí o formu.¹⁰⁵³ Pavelka pojmenovává rysy, které mají texty společné: „*Velkolepá obraznost, úspornost a v každé z těch miniatur zřetelný vztah k literatuře jako specifické hodnotě*“.¹⁰⁵⁴

Také se nám i zde v recenzích objevuje téma pozorovatelství. Dle Lukáše pro Borkovce „*není žádný detail v jeho zorném poli dost nicotný na to, aby se o něm nerozepsal*“.¹⁰⁵⁵ Borkovcův vypravěč tím, na co zaměří pohled, určuje, co se bude vyprávět, ale například v textu V rajčatech ani není jasné, jestli vypravěč „*vypráví pohledem, nebo vypráví pohled*“.¹⁰⁵⁶ Tím, jak vzpomíná a vymýšlí si nastoluje dle Lukáše bezčasně.¹⁰⁵⁷ Pilátová v recenzi vyjmenovává, že si Borkovec všimá „*detailů, barev, tvarů a lidí*“.¹⁰⁵⁸ Nepřijde jí, že by lidé Borkovce zaujali proto, že jsou „*atraktivní či obyčejní*“, ale spíše pro Borkovcovu snahu „*přijít na to, co miní zdánlivě banálními výroky, za nimiž se mnohdy skrývá podstata lidského kontaktu*“.¹⁰⁵⁹

---

¹⁰⁴⁷ HELLER, Jan M. Podpásovky a mystifikace, cit. d.

¹⁰⁴⁸ Tamtéž.

¹⁰⁴⁹ Tamtéž.

¹⁰⁵⁰ PILÁTOVÁ, Markéta. Básník píše prózu. V remízku za městem Borkovec nachází celý vesmír, cit. d.

¹⁰⁵¹ Tamtéž.

¹⁰⁵² NĚMEC, Jan. Básnická klackovitost, cit. d., s. 62.

¹⁰⁵³ Tamtéž.

¹⁰⁵⁴ PAVELKA, Zdenko. Meziřádky Zdenko Pavelky. In *OKO Kosmasu* [online]. 19. 12. 2022 [cit. 2025-5-9]. URL: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/608701/meziradky-zdenko-pavelky/>.

¹⁰⁵⁵ LUKÁŠ, Martin. Po ránu, mimo nadání : nad povídkami Petra Borkovce. In *A2* 17, 2021, č. 13, s. 5.

¹⁰⁵⁶ Tamtéž.

¹⁰⁵⁷ Tamtéž.

¹⁰⁵⁸ PILÁTOVÁ, Markéta. Básník píše prózu. V remízku za městem Borkovec nachází celý vesmír, cit. d.

¹⁰⁵⁹ Tamtéž.

Němec také zmiňuje, že je z textů patrný humor a „*radost z vyprávění*“.¹⁰⁶⁰ Podle Vlčkové je kniha plná „*obyčejných postřehů z našich divných, běžných, vtipných, možná absurdních životů*“ a upozorňuje na to, že to míní jako pozitivní jev.¹⁰⁶¹ Texty jsou dle ní „*neironickým, místy až vřelým pousmáním*“.¹⁰⁶²

4. 8. 1. 2. Básnické a jazykové prostředky

U knihy *Sebrat klacek* se recenzenti téměř nevěnují jazykové stránce textů. Pavelka zmiňuje, že knihu provází „*neobyčejně bohatý, přitom srozumitelný jazyk*“.¹⁰⁶³ Další recenzenti se snaží najít prvky společné pro Borkovcovu prózu i poezii. Eder ve své recenzi říká, že Borkovec „*s básnickou citlivostí zachycuje drobné přírodní impresy a pozorování*“, což je dle Edera oblast, ve které se v české literatuře Borkovcovi nikdo nevyrovná.¹⁰⁶⁴ Podle Pilátové by bylo zavádějící oddělovat Borkovcovy prózy od poezie, protože i v nich se „*vyjímá schopnost básnické zhuštěnosti a poetické zkratky*“.¹⁰⁶⁵ Lukáš ve své recenzi zmiňuje, že zavrhuje čtenářský zájem o pravdivost vyprávění a spíše vznáší otázku, „*proč básník – bez záminky a s neskrývaným požitkem – píše prózu*“, na což se dle něj nikdo neptá.¹⁰⁶⁶

Stejně jako u *Petříčků* recenzenti rozebírají žánr textů. Němec zmiňuje, že obě tyto knihy obsahují „*fejtony, krátké prózy, dlouhá snění, historky a přerývané fantazie*“.¹⁰⁶⁷ I Eder zmiňuje, že na *Sebrat klacek* na *Petříčky* navazuje a dle něj „*oba tituly sdružují sloupky, fejtony a povídky*“.¹⁰⁶⁸ Pavelka říká, že texty jsou obvykle označovány jako povídky, ale některé z nich jsou „*vzpomínkové, jiné zas glosy nebo téměř autentické minireportáže*“.¹⁰⁶⁹ Heller ve své recenzi označuje texty jako povídky, ale upozorňuje, že to je „*víceméně z nouze ctnost*“, protože v některých aspektech jako je pozorování, smysl pro detail a zvláštní způsob spojování „*vnímání vypravěčského subjektu*“, které je „*skrz naskrz básnické*“.¹⁰⁷⁰ Manipulování se čtenářem (zmíněné v předchozí podkapitole) vnímá i v občasném stříhu do jiného žánru, protože například text *Rozbor remízu* začíná jako „*observační procházka*“, na jejímž konci se ale čtenář setkává s mrtvým ženským tělem.¹⁰⁷¹ Podle Horáka Borkovec stále setrvává na svém,

¹⁰⁶⁰ NĚMEC, Jan. *Básnická klackovitost*, cit. d., s. 62.

¹⁰⁶¹ VLČKOVÁ, Zuzana. *Sebrat klacek*. In *Xantypa* 27, 2021, č. 5, s. 104.

¹⁰⁶² Tamtéž.

¹⁰⁶³ PAVELKA, Zdenko. *Meziřádky Zdenko Pavelky*, cit. d.

¹⁰⁶⁴ EDER, Kryštof. *Matná hranice básně a pravdy : výjimečná prozaická žeň Petra Borkovce*, cit. d., s. 55.

¹⁰⁶⁵ PILÁTOVÁ, Markéta. *Básník píše prózu. V remízku za městem Borkovec nachází celý vesmír*, cit. d.

¹⁰⁶⁶ LUKÁŠ, Martin. *Po ránu, mimo nadání : nad povídkami Petra Borkovce*, cit. d., s. 5.

¹⁰⁶⁷ NĚMEC, Jan. *Básnická klackovitost*, cit. d., s. 62.

¹⁰⁶⁸ EDER, Kryštof. *Matná hranice básně a pravdy : výjimečná prozaická žeň Petra Borkovce*, cit. d., s. 55.

¹⁰⁶⁹ PAVELKA, Zdenko. *Meziřádky Zdenko Pavelky*, cit. d.

¹⁰⁷⁰ HELLER, Jan M. *Podpásovky a mystifikace*, cit. d.

¹⁰⁷¹ Tamtéž.

i když „v daleko uvolněnější, otevřenější formě“, díky čemuž produkuje nanejvýš živou literaturu.¹⁰⁷²

Gabriel tuto složitou žánrovou zařaditelnost ve své recenzi rozebírá podrobněji.¹⁰⁷³ Vyslovuje svou nespokojenost nad tím, že Borkovcovy prózy jsou vnímány jako „v podstatě básně‘ nebo novinářské sloupky, ‚ne tak úplně povídky‘ a podobně“, kvůli čemuž se o nich mluví „tak nějak zvlášť, vedle skutečných próz a skutečných básní“.¹⁰⁷⁴ Vrací se k tomu, že po vydání *Lida di Dante* i *Petříčků* většina recenzentů považovala tyto knihy za „Borkovcovy v podstatě první prózy“ a pokud se někdo obrátil na starší prozaické texty, „byly odmávnuty jako pouhé poetické zápisky“.¹⁰⁷⁵ Recenzenti tak dle Gabriela spíše sami začínali s Borkovcovou prózou, než že by Borkovec byl tím, kdo s prózou začíná.¹⁰⁷⁶ Také se v recenzi věnuje tomu, že téma pozorovatelství se objevovalo už v básnické tvorbě, u které byl Borkovec opakovaně nařčen z „bezobsažného krasořečení“.¹⁰⁷⁷ Podle Gabriela je ale klíčem k tomuto „dvojitě pozorování“ a má dojem, že se Borkovec snažil pozorovat „samou ideu básnictví“ a „být na způsob boha nebo alespoň neexistujícího vypravěče přítomen v poezii v co možná nejčistší podobě“.¹⁰⁷⁸ Stejně tak vidí prozaické zápisky, které by „chtěly být prototypy zápisů, symboly spontaneity“.¹⁰⁷⁹ Autobiografické prvky textů (pravé či domnělé) jsou dle Gabriela „pozůstatky Borkovců předhozených Borkovcovi, aby tento své texty mohl pozorovat v pohybu“, i když by bylo ideální texty oživit „i bez vkladu vlastní zkušenosti“.¹⁰⁸⁰

4. 9. Modrá agáve

V roce 2022 vyšla u nakladatelství Baobab další kniha Petra Borkovce mířena mladšímu publiku, *Modrá agáve*. Tato kniha je na rozdíl od předchozích „dětských knih“ dle anotace mířena pro čtenáře mezi dvanácti a osmnácti lety. Kniha je velkoformátová, na jejích stránkách se nachází černobílé reprodukce s Borkovcovými větami, sešit samotných veršů se nachází pod přední chlopní.¹⁰⁸¹ Nováková ve své studii zmiňuje, že už tato „skrytost knížky“ nastoluje „hravou, poetickou situaci“, která nabízí čtenáři „spiklenectví“ při odkrývání tajemství.¹⁰⁸²

---

¹⁰⁷² HORÁK, Ondřej. Co s knihami po mrtvých rodičích?, cit. d., s. 16.

¹⁰⁷³ GABRIEL, Tomáš. Nic než brouk. In *Host* [online], 2021 [cit. 2025-5-9]. URL: <https://www.h7o.cz/clanky/13037-nic-nez-brouk>.

¹⁰⁷⁴ Tamtéž.

¹⁰⁷⁵ Tamtéž.

¹⁰⁷⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷⁷ Tamtéž.

¹⁰⁷⁸ Tamtéž.

¹⁰⁷⁹ Tamtéž.

¹⁰⁸⁰ Tamtéž.

¹⁰⁸¹ NOVÁKOVÁ, Luisa. „Všechny stromy jsou plaché“ : několik poznámek k tvorbě Petra Borkovce pro děti a mládež. In *Slovo a obraz v komunikaci s dětmi* 13, 2023, č. 1, s. 22.

¹⁰⁸² Tamtéž.

V pořadu *Mozaika* Borkovec osvětlil vznik knihy. Michaela Kukovičová mu ukázala své staré koláže které byly vytvořené ze starých knih o pokojových rostlinách a Borkovec podle těchto koláží začal psát.¹⁰⁸³ Pořídil si ty samé staré knihy a inspiroval se texty v nich, například v domácích názvech květin.¹⁰⁸⁴ Uvádí, že s texty pracoval také technikou koláže.¹⁰⁸⁵ Básně si stvořil s představou mladé dívky mezi dvanácti a sedmnácti lety, ale do anotace se nakonec dostaly „*bytosti*“ na doporučení redaktorky.¹⁰⁸⁶

Knihy nezískala velký recepční ohlas, byla pouze krátce představena v *Respektu*. Autor článku uvádí, že se jedná o „*přírodně laděné, trochu snové a vizuálně něžné dílo*“, které obsahuje motivy nejen exotických květin a ptáků, ale zároveň je „*nenápadným průvodcem světa dospívání*“.¹⁰⁸⁷ Podrobněji knihu rozebírala ve své studii Luisa Nováková. Tichý prostor „*zranitelné křehkosti, nesentimentálního úsměvu, uvolněného rozverného humoru*“ (tyto prvky spojuje Nováková s dospíváním) vidí jako opoziční vůči konvenčnímu „*deformujícímu náhledu na dospívání*“ jako na období, ve kterém se proměna osobnosti redukuje na „*projevy divokého vzdoru hlučných teenagerovských proklamací*“.¹⁰⁸⁸ V knize si také všímá inspirace „*starou japonskou, případně čínskou poezií*“, která se objevuje i v předchozí Borkovcově tvorbě.¹⁰⁸⁹ Tam, kde Borkovcovy věty doplňují koláže Kukovičové, vidí Nováková posun básnických obrazů do odlišného kontextu „*zpravidla na principu asociací vzbuzených kolážemi*“.¹⁰⁹⁰ Tyto sentence jsou psány s malým počátečním písmenem a bez závěrečné interpunkce, čímž evokují atmosféru „*střípků náhodně vylovených z mlčení*“, které také mají blízko staré japonské nebo čínské poezii.¹⁰⁹¹

4. 10. Básně

V roce 2023 vyšel u nakladatelství Fra soubor *Básně*. Obsahuje sbírky *Vnitrozemí*, *Milostné básně* a *Herbář k čemusi horšímu*. Z oddílu *Vnitrozemí* je vynechán text *Ženský rod*. Oddíl *Milostné básně* je uveden ve stejné formě, ve které vyšly v druhém vydání pod názvem *Wernisch*. Oddíl *Herbář k čemusi horšímu* obsahuje několik nových básní: *Parnassius Apollo*

---

¹⁰⁸³ BORKOVEC, Petr. *Knihy pro tajemné bytosti*. Modrá agáve vnikla spojením pozoruhodných koláží a básní. Rozmlouval Petr Šmíd. In *Český rozhlas* [online]. 11. 4. 2022 [cit. 2025-5-13]. URL: https://vltava.rozhlas.cz/kniha-pro-tajemne-bytosti-modra-agave-vnikla-spojenim-pozoruhodnych-kolazi-a-8722489?_gl=1*1cx7uwj*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cze3NDY5NzA4NDQkbzmkZzEkdDE3NDY5NzEwNzckajAkbdAkaDE4MTcxNzA4MTk.

¹⁰⁸⁴ Tamtéž.

¹⁰⁸⁵ Tamtéž.

¹⁰⁸⁶ Tamtéž.

¹⁰⁸⁷ Dětská literatura. In *Respekt* 33, 2022, č. 26/27, příloha Sezona, s. 35.

¹⁰⁸⁸ NOVÁKOVÁ, Luisa. *Slovo a obraz v komunikaci s dětmi*, cit. d., s. 22.

¹⁰⁸⁹ Tamtéž, s. 23.

¹⁰⁹⁰ Tamtéž.

¹⁰⁹¹ Tamtéž.

čili Ze zápisků o štěstí a tvoření, Sbírnka, Šeříky ve váze, Uspávánka. Na tuto knihu nebyla publikována žádná recenze.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažila o komplexní pohled literární kritiky na tvorbu Petra Borkovce. Nezaměřovala jsem se pouze na knihy, které jsou klasifikované jako poezie, ale zapojila jsem i prozaická díla a tvorbu pro děti, jelikož se tyto tři kategorie v Borkovcově tvorbě nedají striktně oddělit a motivy, témata i některé texty samotné mezi nimi volně přecházejí. Nevěnovala jsem se Borkovcově překladatelské práci ani jeho působení v literární kavárně Café Fra, i proto je z mého seznamu vyřazena kniha *Rozvláčná vyjádření radosti*. Nesnažila jsem se o postihnutí proměny poetiky během let jeho tvorby, věnuji se převážně samotnému kritickému ohlasu.

V teoretické části práce jsem se pokusila o zobrazení Petra Borkovce v kontextu poezie od 90. let 20. století až po současnost. Vzhledem k tomu, o jak komplexní téma a jak dlouhou dobu se jedná, rozhodla jsem se soustředit převážně na Borkovce a jeho místo v jednotlivých desetiletích, přestože si uvědomuji, že to může potlačit schopnost porozumění kritické recepce obzvlášť u prvních sbírek. Bohužel ale vzhledem k počtu rozebíraných děl má bakalářská práce rozsahem překonává běžné práce tohoto typu, a tak jsem se snažila rozsah snížit alespoň zde, jelikož sledování celé básnické produkce není mým cílem. Dále jsem v této části věnovala podkapitolu manifestu *Skrz*, jelikož se několik analyzovaných recenzí k tomuto manifestu vrací. Zpracovávala jsem ji podle porovnání Miroslava Balašika s *Rozžhavenou krou* Jaromíra Typlta. Poté jsem se věnovala typologiím mladé básnické generace 90. let dle Pioreckého a Balašítika, znovu se zaměřením na Petra Borkovce, ze stejných důvodů, které zmiňuji výše. Tyto typologie dle mě pomáhají pochopit, jak byl Borkovec v 90. letech vnímán. Nakonec jsem věnovala prostor i jiným pracím, které zkoumaly recepční ohlas tvorby Petra Borkovce.

V praktické části jsem se věnovala již samotným sbírkám a ohlasům na ně. Rozdělila jsem Borkovcovu tvorbu do tří fází, aby byla celá práce přehlednější. První fáze začíná sbírkou *Prostírání do tichého* a končí knihou *Vnitrozemí*, která shrnuje díla prvních patnácti let Borkovcovy tvorby (kromě první sbírky, která se v knize nenachází). U těchto sbírek často funguje pravidlo kontinuity, kdy básně nebo celé oddíly přecházejí z jedné sbírky do další a právě *Vnitrozemí*, které je shrnuje, působí jako ideální bod pro ukončení první fáze. Začátek druhé fáze vidím v knize *Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Naziare* a konec ve sbírce *O čem sní*. V této fázi najdeme první Borkovcovy prózy, první verše pro dětské čtenáře i zapojení do projektu *Jedna věta*. V této fázi najdeme z „dospělé“ poezie pouze *Milostné básně* (a sbírku *Wernisch*, která je rozšířeným vydáním *Milostných básní*). Díky *Berlínskému sešitu* ale poprvé vidíme autobiografického vypravěče, který se bude objevovat i ve fázi následující. V této fázi

je také patrnější Borkovcovo zaujetí pro entomologii, nejen v početnějších motivech, ale i četnější tematizaci samotného sběratelství. Poprvé se také setkáváme s výrazným humorem a ironií a také s inspirací v textech z různých koutů internetu. Jedná se také o jedinou fázi, ve které jsou druhá doplněná vydání publikována pod jiným názvem. Třetí fáze tvorby začíná knihou *Lido di Dante* a končí výběrem *Básně*. V *Básních* jsou shrnuty knihy *Vnitrozemí*, *Milostné básně* a *Herbář k čemusi horšímu*, proto také fungují ideálně jako dílo ukončující fázi. V této fázi se nachází více prozaických děl, které ale charakterem neodpovídají *Berlínskému sešitu* z fáze předchozí. Najdeme zde také další sbírky pro děti a sbírku *Herbář k čemusi horšímu*, která rozvíjí linii nastíněnou již v *Milostných básních*.

V jednotlivých fázích jsem vždy postupovala po jednotlivých dílech. Nejdříve jsem přednesla základní informace o knize a poté jsem rozebírala samotný recepční ohlas. U něj jsem vždy v úvodu shrnula texty, se kterými jsem pracovala. Na tento úvod vždy navázaly dvě podkapitoly, „Motivicko-tematická stránka díla“ a „Básnické a jazykové prostředky“. V těchto podkapitolách jsem rozebrala jednotlivé recenze po aspektech, kterým se věnovaly. Pokud to dané dílo vyžadovalo, doplnila jsem ještě třetí podkapitolu. U děl, která měla jen jednu nebo žádnou recenzi, jsem tyto podkapitoly samozřejmě nevyužila a shrnula jsem je v úvodu k dané sbírce (např. *Zlodějček* nebo *Věci, které ztrácíme...*).

Ve své bakalářské práci jsem se snažila o co největší úplnost kritického ohlasu a pokusila jsem se pracovat se všemi dostupnými metatexty k daným sbírkám, nejen s recenzemi a kritikami, ale i s rozhovory s autorem či se studii, ve kterých je zohledňována některá z jeho sbírek. Při vyhledávání textů jsem pracovala s databází Ústavu pro českou literaturu. Nevyužívala jsem všech nabídnutých textů, jelikož zprávy o autorských čteních či jiné články tohoto typu nebyly pro mou práci důležité. Kromě toho jsem také z důvodu nedostupnosti stránek nemohla pracovat se staršími články na *Portálu české literatury* a z webu *klackoviste.cz* (zde byly publikovány recenze na knihy *Herbář k čemusi horšímu*, *Petříček Sellier & Petříček Bellot* a *Sebrat klacek*). Také jsem vynechala recenzi z časopisu *Sojky v hlavě*, jelikož se mi nepodařilo ho získat. Mimo tyto skutečnosti je ale má práce tak úplná, jak jen mohla být a kvůli tomu překračuje rozsah běžných bakalářských prací. Mimo databázi ÚČL jsem ještě pracovala s rozhovory z webu Českého rozhlasu.

Nakonec bych tedy chtěla věnovat prostor samotnému vývoji kritického ohlasu tvorby Petra Borkovce. V ohlasech na *Prostírání do tichého* jsme viděli, že dva ze tří recenzentů (Vávrová a Petříček) zaujímali pozitivní postoj ke sbírce, jeden z nich v porovnání s ostatními knihami z edice. Vyzdvihovali autenticitu, i když Vávrová vznášela prosbu po větší osobitosti. Bílek jako jediný autenticitu ve sbírce neviděl a vinu viděl v přílišném dodržování formy.

Poustevna, věštírna, loutkárna zaznamenala již větší ohlas, i když několik recenzentů ji vnímalo jako debut. Opakovaným tématem v recenzích se stala Borkovcova vyspělost a kultivovanost i přes nízký věk, někdy v přímém porovnání s jinými tehdejšími mladými básníky. Dále se recenzenti často snažili pojmenovat, čí tvorbu jim Borkovcova poezie připomíná a také několik z nich začalo psát o Borkovcově příslušnosti ve směru křesťanské poezie. Důležitým aspektem pro recenzenty byly i experimenty s jazykem. Nevšimají si přenesení poslední básně z *Prostírání do tichého*, což je postup, který Borkovec využívá i v pozdějších sbírkách.

V *Ochozu* se zužuje motivický okruh i časoprostor a někteří recenzenti (Reichel, Balaščík), si všimají, že hlavním tématem je reflexe vlastního psaní. Objevuje se více přírodních motivů a ustupují motivy explicitně křesťanské. Recenzenti si více všimají přejímání básní z předchozí sbírky (Ctibor, Janáček, Balaščík), Petrbock ale na rozdíl od nich kontinuitu ignoruje, i když první oddíl sbírky (ten přenesený ze sbírky předchozí), vidí jako nejvíce experimentální. U *Mezi oknem, stolem a postelí* stále přetrvávají pozitivní hodnocení, i když už se objevují i recenze se spíše negativním postojem (Štolba, Mlejnek). Znovu se nám v recenzích objevuje komentování křesťanských motivů, které většina chválí, kromě Putny a Štolby. Stejně jako u předchozí sbírky si recenzenti všimají kontinuity v podobě přejímání básní.

Polní práce si už vyžádaly více negativních názorů. Opakovaně je vyzdvižována jejich formální dokonalost, ale recenzentům nepřijde dostatečný obsah. Poprvé recenzenti také zmiňují vliv překládání, který vnímají jako negativní. Sbírkou *A. B. A. F.* získala jen tři recenze, ale i tak u ní přetrvává spíše negativní mínění. Je jí vyčítána statická a chatrná významová dění (Kopáč, Chocholatý). V recenzích na *Needle-book* se tento názor posiluje, knize je vyčítána odosobněnost a náročné hledání významu básní. Recenzenti se znovu vrací k vlivu překládání a kritizují Borkovce za práci s volnými překlady textů jiných autorů. Znovu se vrací k stylistické a jazykové virtuozitě, která ale potlačuje obsah. V recenzích se nijak neřeší přejímání básní z předchozí sbírky. U *Vnitrozemí* se recenzenti vrací k otázce zařazení Borkovce jako básníka křesťanské poezie, proti čemuž se ale jeden z recenzentů (Mlejnek) vyhrazuje. Přestože se sbírka skládá převážně z již publikovaných textů, v oddílu nových básní recenzenti vidí naději na posun v tvorbě.

S první Borkovcovou prozaickou knihou, *Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire*, vidíme zlom i v recenzích. Recenzenti si všimají, že Borkovec ale stále zůstává pozorovatelem a stále je ovlivňován svými překlady. Poprvé se zde objevuje silná autobiografičnost, která je v recenzích opakovaným tématem. Kromě toho také recenzenti často nedokázali určit, jestli se jedná spíše o prózu či poezii a v recenzích toto podrobně rozebírali. Pozitivně je hodnocen

občasný humorný tón textů. *Jedna věta* nepřekvapivě nepřinesla velký kritický ohlas, ale je důležitá pro mou práci, jelikož (jak si všímá Správcová) se zde poprvé objevují věty o entomologii. Toto téma přetrvává i ve sbírce následující, v *Milostných básních*, které byly přijaty téměř pouze pozitivně (s jediným negativním postojem přichází Siebrová). Recenzenti vyzdvihují nový prvek humoru a sebeironie a nesourodý jazyk. Řehák a Král si také všímají toho, že se v básních stírají hranice mezi dospělou a dětskou poezií. Příhodně jako další vyšla Borkovcova první sbírka určená dětem, *Všechno je to na zahradě*, která byla opakovaně vyzdvihována za své kvality. Stala se taky jednou z Borkovcových dětských sbírek s největším recepčním ohlasem. *Zlodějíček* nezískal žádné recenze a *Wernisch* pouze jednu (Lukáš), v té ale nijak není rozebírán posun poetiky v nově přidaných básních. *O čem sní* se dočkalo pouze jedné glosy.

Lido di Dante zaznamenalo znovu větší recepční ohlas. Hlavními tématy recenzí byla technika pozorovatelství a využívání obecné češtiny nebo výrazů různých zájmových skupin. Někteří recenzenti si všimnuli básní z *Wernische*, které jsou ze stejného prostoru a vnímají je jako fragmenty próz z *Lida di Dante*. Častým tématem také byly autobiografické prvky vypravěče. *Věci našeho života* stejně jako předchozí dětské sbírky získaly malý ohlas, pouze dvě recenze. *Herbář k čemusi horšímu* byl znovu velmi vyzdvihován, především za svou jinakost. Důležitá pro sbírku je práce s různorodým jazykem, ale i množství žánrů a témat. *Každá věc má něco společného se štěstím* také nezískala téměř žádný ohlas a recenzenti si nevšimli přejaté básně z předchozí sbírky. *Petříček Sellier & Petříček Bellot* byla hodně rozebíraná kniha, vyzdvihována byla ironie a humor. Recenzenti také podrobně psali o možnostech žánrového zařazení a všímali si boření čtenářských očekávání. Heller jako jediný podrobněji ve své studii rozebral přejímání textů z *Herbáře* a jejich rozvíjení. Na *Věci, které ztrácíme* uveřejnil pouze jednu recenzi Tvar. Kniha *Sebrat klacek* byla v recenzích často srovnávána s *Petříčky*, kterým je ve spoustě prvků podobná. Přestože u *Petříčků* alespoň někdo rozebral návaznost na *Herbář*, zde si textu podobného jedné básni nikdo nevšímá. *Modrá agáve* a *Básně* žádné recenze nedostaly.

Myslím si, že má bakalářská práce je přínosná především pro podrobnost, se kterou jsem analyzovala recenze a kritiky na jednotlivé sbírky. Myslím, že jsem poskytla velmi komplexní obraz kritického ohlasu tvorby Petra Borkovce, jehož proměny jde díky práci snadno sledovat.

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývá recepčním ohlasem tvorby Petra Borkovce od jeho debutu *prostírání do tichého* (1990) po soubor *Básně* (2023) prostřednictvím analýzy kritik a recenzí. Cílem práce je zachytit co nejpřesnější obraz toho, jak byl Petr Borkovec českou literární kritikou vnímán a jak se pohled na něj vyvíjel s jednotlivými díly. V teoretické části je Borkovec zasazen do kontextu české poezie od 90. let 20. století až po současnost. Praktická část dělí tvorbu Petra Borkovce na tři fáze dle toho, jak se měnila jeho poetika a tvůrčí přístup. Ve fázích jsou pak analyzovány kritiky a recenze na jednotlivá díla. Práce se snaží ukázat na prvky, kterým se recenzenti věnovali a poskytnout tak co nejvěrnější obraz toho, jak bylo dané dílo v době svého vydání vnímáno. Na závěr se sbírka snaží poskytnout shrnutí proměny vnímání tvorby Petra Borkovce.

Summary

This bachelor thesis examines the reception of Petr Borkovec's literary work from his debut *Prostírání do tichého* (1990) to the collection *Básně* (2023), through the analysis of critical responses and reviews. The aim of the thesis is to capture as accurately as possible how Petr Borkovec has been perceived by Czech literary critics and how this perception has evolved with each of his works. The theoretical part places Borkovec within the context of Czech poetry from the 1990s to the present. The practical part divides Borkovec's work into three phases according to changes in his poetics and creative approach. Within these phases, reviews and critiques of individual works are analyzed. The thesis seeks to identify the aspects most frequently addressed by reviewers and thus provide a faithful picture of how each work was received at the time of its publication. Finally, the thesis offers a summary of how the perception of Borkovec's work has changed over time.

Použitá literatura

Prameny

BORKOVEC, Petr. *A.B.A.F.* Opus. Česká Skalice: Opus, 2002. 14 s. ISBN 80-902672-4-6.

BORKOVEC, Petr. *Básně.* Poezie. Praha: Fra, 2023. 361 s. ISBN 978-80-7521-221-4.

BORKOVEC, Petr. *Berlínský sešit: Zápisky ze Saint-Nazaire.* Praha: Fra, 2008. 87 s. ISBN 978-80-86603-74-2.

BORKOVEC, Petr. *Herbář k čemusi horšímu: ohlasy, centony a procvičování.* Česká poezie. Praha: Fra, 2018. 117 s. ISBN 978-80-7521-053-1.

BORKOVEC, Petr. *Jedna věta.* Praha: Revolver Revue, 2011. 30 s. Revolver Revue; sv. 52. ISBN 978-80-87037-35-5.

BORKOVEC, Petr. *Každá věc má něco společného se štěstím.* Praha: Běžiliška, 2019. 41 nečíslovaných stran. ISBN 978-80-907052-7-2.

BORKOVEC, Petr. *Lido di Dante.* Česká próza. Praha: Fra, 2017. 117 s. ISBN 978-80-7521-045-6.

BORKOVEC, Petr. *Mezi oknem, stolem a postelí.* České básně. Praha: Český spisovatel, 1996. 68 s. ISBN 80-202-0601-9.

BORKOVEC, Petr. *Milostné básně.* Česká poezie. Praha: Fra, 2012. 71 s. ISBN 978-80-87429-32-7.

BORKOVEC, Petr. *Modrá agáve.* 1. vydání. Praha: Baobab, 2021. 24, 24 nečíslovaných stran. ISBN 978-80-7515-138-4.

BORKOVEC, Petr. *Needle-book.* Klub přátel poezie. Praha: Paseka, 2003. 91 s. ISBN 80-7185-579-0

BORKOVEC, Petr. *O čem sní.* Praha: František Havlůj - Běžiliška, 2016. 23 nečíslovaných listů. ISBN 978-80-906112-8-3.

BORKOVEC, Petr. *Ochoz: 1990-1993.* Praha: Mladá fronta, 1994. 73 s.

BORKOVEC, Petr. *Petříček Sellier & Petříček Bellot.* 2. vydání. Próza. Praha: Fra, 2021. 167 s. ISBN 978-80-7521-189-7.

BORKOVEC, Petr. *Polní práce.* Klub přátel poezie. Praha: Mladá fronta, 1998. 59 s. ISBN 80-204-0758-8.

BORKOVEC, Petr. *Poustevná, věštírna, loutkárna.* Ladění. Praha: Mladá fronta, 1991. 59 s. ISBN 80-204-0257-8.

BORKOVEC, Petr. *Prostírání do tichého.* Praha: Pražská imaginace, 1990. 32 s. ISBN 80-7110-002-1.

BORKOVEC, Petr. *Sebrat klacek*. 2. vydání, rozšířené. Próza. Praha: Fra, 2022. 223 s. ISBN 978-80-7521-204-7.

BORKOVEC, Petr. *Věci, které ztrácíme*. Praha: Ivana Pecháčková - Meander, 2020. 20 nečíslovaných stran. Repolelo; 12. svazek. ISBN 978-80-7558-134-1.

BORKOVEC, Petr. *Věci našeho života*. 1. vydání. Praha: Cesta domů, 2017. 12 nečíslovaných stran. ISBN 978-80-88126-28-7.

BORKOVEC, Petr. *Vnitrozemí: vybrané a nové básně 1990-2005*. Praha: Fra, 2005. 165 s. ISBN 80-86603-25-3.

BORKOVEC, Petr. *Všechno je to na zahradě*. Praha: Hogrefe - Testcentrum pro nakl. Běžíliška, 2013. 12 s. ISBN 978-80-86471-42-6.

BORKOVEC, Petr. *Wernisch*. 2. vydání, rozšířené. Česká poezie. Praha: Fra, 2015. 84 s. ISBN 978-80-7521-021-0.

BORKOVEC, Petr. *Zlodějček*. 2. vydání, rozšířené. Praha: Fra, 2014. 128 s. ISBN 978-80-87429-54-9.

Rozhovory

BORKOVEC, Petr. Tři otázky pro autora : Odpovídá básník Petr Borkovec. Rozmlouval Milan Šefl. In *Práce* 48, 1992, č. 25, 30. 1., s. 6.

BORKOVEC, Petr. S básníkem Petrem Borkovcem ochozem i z ochozu dolů. Rozmlouval Luděk Svoboda. In *Nové knihy* 1994, č. 41, s. 10.

BORKOVEC, Petr. „Jsem pro cechy básníků“. Rozmlouval Miroslav Balašík. In *Host* 19, 2003, č. 10, s. 9.

BORKOVEC, Petr. Berlínský sešit Petra Borkovce. Rozmlouvala Ivana Myšková. In *Český rozhlas* [online], 12. 1. 2009. URL: https://vltava.rozhlas.cz/berlinsky-sesit-petra-borkovce-5158584?_gl=1*cxlvvx*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTp7RWNV*czE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzExNzgzakjAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk.

BORKOVEC, Petr. Básník je ten, kdo za všechny a pro všechny udržuje přátelství s jazykem. Rozmlouval Adam Borzič. In *Tvar* 24, č. 6, 2013, s. 4.

BORKOVEC, Petr. Milostné básně Petra Borkovce objevují světy zvířat i světy slov.

Rozmlouvala Ivana Myšková. In *Český rozhlas* [online]. 20. 3. 2013. URL: https://vltava.rozhlas.cz/milostne-basne-petra-borkovce-objevuji-svety-zvirat-i-svety-slov-5095155?_gl=1*1jd2n8w*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwO

DYyOTcWljE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cZE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEk
dDE3NDY5NzEyMjYkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk.

BORKOVEC, Petr. Básník Petr Borkovec mezi travinami, brouky a dětmi. Rozmlouval Tomáš Weiss. In *OKO Kosmasu* [online]. 2. 9. 2014 [cit. 2025-5-13]. URL: <https://www.kosmas.cz/oko/rozhovory/11273/basnik-petr-borkovec-mezi-travinami-brouky-a-detmi/>.

BORKOVEC, Petr. Petr Borkovec, básník. Rozmlouvala Renata Klusáková. In *Český rozhlas* [online]. 26. 2. 2015. URL: https://vltava.rozhlas.cz/petr-borkovec-basnik-5016780?_gl=1*1in45tc*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcWljE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cZE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzE1ODMkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk.

BORKOVEC, Petr – TACHEZY, Andrea. Zasněné verše o krabech srovnaných podle velikosti i rohlíku, který sní, že ho nikdo nesní. In *Český rozhlas* [online]. 1. 9. 2016. URL: https://vltava.rozhlas.cz/zasnene-verse-o-krabech-srovnanych-podle-velikosti-i-rohliku-ktery-sni-ze-ho-5074782?_gl=1*5r6z46*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcWljE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cZE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzEyMTgkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk.

BORKOVEC, Petr. Dvanáct italských příběhů z nudapláže, barů i kostelů. Petr Borkovec vydává sbírku povídek. Rozmlouvala Jaroslava Haladová. In *Český rozhlas* [online]. 10. 9. 2017. URL: <https://vltava.rozhlas.cz/dvanact-italskych-pribehu-z-nudaplaze-baru-i-kostelu-petr-borkovec-vydava-sbirku-5941649>.

BORKOVEC, Petr. Myslivci, šlágr, thámovci. Rozmlouval Zdeněk Stazsek. In *H7O* [online]. 24. 7. 2019. URL: <https://www.h7o.cz/clanky/12547-myslivci-slagr-thamovci>.

BORKOVEC, Petr. Myslím na to, abych nerozuměl: s Petrem Borkovcem o komunitním životě a nemravné radosti, kterou přináší psaní. Rozmlouval Jan Němec. In *Host* 36, 2020, č. 4, s. 15.

BORKOVEC, Petr. Petr Borkovec. Rozmlouvala Jana Čeňková. In *Tvar* 31, 2020, č. 12, 11. 6., příloha Triangl, s. v.

BORKOVEC, Petr. Spisovatel Petr Borkovec: Moje texty se tváří jako velmi intimní, ale nejsou. Je to literatura. Rozmlouvala Naděžda Hávová. In *Český rozhlas* [online]. 11. 1. 2021. URL: [https://plus.rozhlas.cz/spisovatel-petr-borkovec-moje-texty-se-tvari-jako-velmi-intimni-ale-nejso-je-](https://plus.rozhlas.cz/spisovatel-petr-borkovec-moje-texty-se-tvari-jako-velmi-intimni-ale-nejso-je-8399810?_gl=1*3pkkc4*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcWljE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cZE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzE1ODMkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk)

[8399810?_gl=1*3pkkc4*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcWljE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cZE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzE1ODMkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk](https://plus.rozhlas.cz/spisovatel-petr-borkovec-moje-texty-se-tvari-jako-velmi-intimni-ale-nejso-je-8399810?_gl=1*3pkkc4*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcWljE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*cZE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzE1ODMkajAkbDAkaDE4MTcxNzA4MTk)

YyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*czE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkd
DE3NDY5NzA5ODUkajAkbdAkaDE4MTcxNzA4MTk.

BORKOVEC, Petr. Kniha pro tajemné bytosti. Modrá agáve vnikla spojením pozoruhodných koláží a básní. Rozmlouval Petr Šmíd. In *Český rozhlas* [online]. 11. 4. 2022. URL:

[https://vltava.rozhlas.cz/kniha-pro-tajemne-bytosti-modra-agave-vnikla-spojenim-pozoruhodnych-kolazi-a-](https://vltava.rozhlas.cz/kniha-pro-tajemne-bytosti-modra-agave-vnikla-spojenim-pozoruhodnych-kolazi-a-8722489?_gl=1*1cx7uwj*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*czE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzEwNzckajAkbdAkaDE4MTcxNzA4MTk)

8722489?_gl=1*1cx7uwj*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*czE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzEwNzckajAkbdAkaDE4MTcxNzA4MTk.

BORKOVEC, Petr. Host: Petr Borkovec, básník a překladatel. Rozmlouval Joachim Dvořák.

In *Český rozhlas* [online]. 23. 11. 2023. URL: [https://dvojka.rozhlas.cz/host-petr-borkovec-basnik-a-prekladatel-](https://dvojka.rozhlas.cz/host-petr-borkovec-basnik-a-prekladatel-9120154?_gl=1*1vsn4gj*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*czE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzEzNTAkajAkbdAkaDE4MTcxNzA4MTk)

9120154?_gl=1*1vsn4gj*_gcl_au*MTIzNzUwNDY0Ny4xNzQ1Mzk4ODk1*_ga*ODgwODYyOTcwLjE3NDUzOTg4OTU.*_ga_NHXTP7RWNV*czE3NDY5NzA4NDQkbzMkZzEkdDE3NDY5NzEzNTAkajAkbdAkaDE4MTcxNzA4MTk.

ŠRÁMEK, Petr. *Pod cizím nebem bloudili jsme spolu: (rozprawy s básníky devadesátých let)*.

Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2009. 136 s. ISBN 978-80-7308-273-4.

Periodika

Dětská literatura. In *Respekt* 33, 2022, č. 26/27, 27. 6.–10. 7., příloha Sezona, s. 35.

ANDREAS, Petr. Pohlédnout na krásu. In *Literární fórum* 9, 2011, č. 1, s. 26.

BALADRÁNOVÁ, Michèle. Kolorující Borkovec. In *Protimluv* 13, 2014, č. 1/2, s. 121. ISSN 1802-0321.

BALAŠTÍK, Miroslav. Nad poezií Petra Borkovce. In *Host* 11, 1995, č. 5, s. 39–43. ISSN 1211-9938.

BARTOŠEK, Matěj – BEDNÁŘOVÁ, Veronika – BYSTROV, Michal et al. Mixér. In *Reflex* 27, 2016, č. 26/27, 30. 6., s. 76–77.

BĚLÍČEK, Jan – HOKR, Boris – JANOŠEK, Pavel et al. Literatura přinejmenším pěti světů : diskuse o literatuře roku 2018. Připravila Eva Klíčová. In *Host* 35, 2019, č. 2, 11. 2., s. 22–30.

BÍLEK, Petr A. Pokusy a přísliby aneb Čtyřikrát Nulté knížky. In *Iniciály* 2, 1991, č. 17/18, květen/červen, s. 68–69. ISSN 0862-6324.

- BÍLEK, Petr A. Poustevna, věštírna...: Mladí zrají rychle? In *Nové knihy* 32, 1991, č. 48, s. 3. ISSN 0322-922X.
- BÍLEK, Petr. Měsíc u knihovny s Petrem Bílkem. In *Literární noviny* 25, 2014, č. 6, 12. 6., s. 21.
- BÍLEK, Petr. Petr Borkovec: Petříček Sellier & Petříček Bellot, Fra. In *Literární noviny* 31, 2020, č. 1, příloha Biblio, s. 7. ISSN 1210-0021.
- BORZIČ, Adam. Zneklidňující citlivost. In *Tvar* 24, 2013, č. 6, 21. 3., s. 3. ISSN 0862-657X.
- BRABEC, Jiří. Knihovnička Literárních novin. Knihkupectví Franze Kafky. In *Literární noviny* 9, 1998, č. 49, s. 16. ISSN 1210-0021.
- CEKOTA, Petr. Kdybychom chtěli soudit... In *Host* 15, 1999, č. 3, Recenzní příloha, s. 23. ISSN 1211-9938.
- CTIBOR, Pavel. Chodí Pešek okolo. Petr Borkovec: Ochoz. Mladá fronta, 1994. In *Tvar* 6, 1995, č. 3, s. 6–7. ISSN 0862-657X.
- ČABAJKA. Horké párky. In *Tvar* 31, 2020, č. 1, s. 2. ISSN 0862-657X.
- ČERMÁČEK, Petr. Práce v poli nebolí. In *Psí víno* 3, 1999, č. 8, s. 19. ISSN 1801-0202.
- ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Smrtný jako Dante. In *Respekt* 28, 2017, č. 34, s. 57. ISSN 0862-6545.
- DĚŽINSKÝ, Milan. Na hrábě nešlápněš. In *Host* 15, 1999, č. 1, Recenzní příloha, s. 13. ISSN 1211-9938.
- EDER, Kryštof. Matná hranice básně a pravdy : výjimečná prozaická žeň Petra Borkovce. In *Reflex* 32, 2021, č. 19, 13. 5., s. 55.
- EL CHAAR, Adam. Frajer Petříček. In *Tvar* 31, 2020, č. 11, s. 27. ISSN 0862-657X.
- EXNER, Milan. Poezie ticha. In *Tvar* 3, 1992, č. 20, s. 10. ISSN 0862-657X.
- FALUNSKÁ UZENKA. Horké párky. *Tvar* 31, 2020, č. 5, 5. 3., s. 2.
- FIC, Igor. Nemarginálně o marginální kritice a poezii. *Host*, 1993, č. 6, prosinec 1993/leden 1994, s. 95–109.
- GABRIEL, Jan. Knihkupectví Fišer. In *Literární noviny* 7, 1996, č. 16, s. 24. ISSN 1210-0021.
- GABRIEL, Tomáš. Vůle a vytržení. In *Tvar* 24, 2013, č. 12, 13. 6., s. 14. ISSN 0862-657X.
- GABRIEL, Tomáš. Nic než brouk. In *Host* 37, 2021, č. 5, 13. 5., s. 64–65.
- HANUŠKA, Petr. Bohdan Chlíbaec prosvěcuje... In *Host* 15, 1999, č. 3, březen, Recenzní příloha, s. 23. ISSN 0862-657X.
- HARÁK, Ivo. Rozvažování nad poezií Petra Borkovce (dojmy i pojmy). In *Alternativa plus* 5, 1999, č. 1/2, s. 32–37.

- HECZKOVÁ, Libuše. Zanítit se nebem. Básně Petra Borkovce. In *Kritická Příloha Revolver Revue* 3, 1997, č. 7, s. 96–101. ISSN 1211-118X.
- HORÁK, Ondřej. Když je báseň popisem mrtvol. In *Lidové noviny* 19, 2006, č. 2, 3. 1., s. 20.
- HORÁK, Ondřej. Petr Borkovec, Berlínský sešit / Zápisky ze Saint-Nazaire. In *Lidové noviny* 22, 2009, č. 42, příloha Kulturní premiéry, s. 3. ISSN 0862-5921.
- HORÁK, Ondřej, 2011. Jedna věta stručného lyrika každý den. In *Hospodářské noviny* 55, 2011, č. 201, s. 11. ISSN 0862-9587.
- HORÁK, Ondřej. Když střevlík zastíní pornohvězdy. In *Lidové noviny* 31, 2018, č. 145, s. 28, příloha Orientace, s. x. ISSN 0862-5921.
- HORÁK, Ondřej. Petříček už není jen snivý čumil. In *Lidové noviny* 32, 2019, č. 278, příloha Orientace s. 22. ISSN 0862-5921.
- HORÁK, Ondřej. Co s knihami po mrtvých rodičích?. In *Lidové noviny* 34, 2021, č. 37, 13. 2., příloha Orientace, s. 16. ISSN 0862-5921.
- HORYNOVÁ, Michaela. Ospalý rozpad. In *Artikl* 4, 2017, č. 8, s. 15. ISSN 2336-2405.
- CHOCHOLATÝ, Miroslav. ... jako krátké studené schnutí. In *Weles* 7, 2002, č. 15, s. 103–104. ISSN 1214-2948.
- JANÁČEK, Pavel. Nominace. In *Lidové noviny* 8, 1995, č. 6, 7. 1., příloha Národní 9, č. 1, s. 2.
- JANATKA, Jiří. Knihovnička Literárních novin (a knihkupectví Fišer)-. In *Literární noviny* 5, 1994, č. 37, 15. 9., s. 15.
- JŮZL, Jindřich. Mladá krev z Parnasu. In *Labyrint* 1, 1991, č. 7, s. 2.
- JŮZL, Jindřich. Petr Borkovec: Není nám dáno uhlídati mince v mechanikách! : portrét básníka. In *Obratník* 2, 1996, č. 13, s. 28–29.
- KOPÁČ, Radim. Ještě jednou k poezii let 1989 – 2000 : osm drobných exkurzů. In *Psí víno*. R. 2001, č. 19, s. 15–16.
- KOPÁČ, Radim. Rozpaky nad klasikem. In *Tvar* 14, 2003, č. 7, 3. 4., s. 23.
- KOPÁČ, Radim. Borkovcova poezie je bez chuti. In *Právo* 13, 2003, č. 180, s. 13. ISSN 1211-2119.
- KOTEN, Jiří. Patnáct let poezie P. B. : nad básnickou tvorbou Petra Borkovce. In *Weles*, 2006, č. 24/25, březen, s. 100.
- KOTRLA, Pavel. Petr Borkovec: Mezi oknem, stolem a postelí. In *Texty* 1, 1996, č. 3, s. 7. ISSN 1804-977X.
- KOZÁKOVÁ, Markéta. „Psát oči“ : Nad novou sbírkou Petra Borkovce. In *Literární novinky* 2, 2003, č. 8, s. 2.

- KRÁL, Petr, SPRÁVCOVÁ, Božena. Diskuze. In *Tvar* 22, 2011, č. 18, s. 12. ISSN 0862-657X.
- KRÁL, Petr. Tíseň a drobení. In *Tvar* 24, 2013, č. 6, 21. 3., s. 3. ISSN 0862-657X.
- KRÁL, Petr. Epidemie? In *Tvar* 24, 2013, č. 9, s. 20. ISSN 0862-657X.
- KŘEČEK, Jan. Objevit jazyk k čemusi hlubšímu. In *Weles*, 2018, č. 72/73, s. 141–142.
- KŘEPELKA, Karel. Rozetmívání. In *Host* 12, 1996, č. 3/4, s. 242. ISSN 1211-9938.
- KUNDERA, Ludvík. 7 x o nenápadných. In *ROK* 3, 1992, č. 3, 10. 6., s. 72–73.
- LANGEROVÁ, Marie. Knihovnička : Knihkupectví Fišer. In *Literární noviny* 14, 2003, č. 24, 9. 6., příloha Nové knihy, s. 4.
- LUKÁŠ, Martin, 2018. Postencyklopedický zlomek. Tlumeně přízračný Herbář Petra Borkovce. In *A2* 14, 2018, č. 16, s. 5. ISSN 1803-6635.
- LUKÁŠ, Martin. Petr Borkovec : Wernisch. In *A2*. 16, 2020, č. 21, 7. 10., příloha Český literární kánon po roce 1989, s. V.
- LUKÁŠ, Martin. Teď tady byl. Nad souborem publicistických textů Petra Borkovce. In *A2* 15, 2019, č. 26, s. 5. ISSN 1803-6635.
- LUKÁŠ, Martin. Po ránu, mimo nadání : nad povídkami Petra Borkovce. In *A2* 17, 2021, č. 13, 23. 6., s. 5.
- MACL, Ondřej. Spása, soud, zapomnění : k dantovské inspiraci nejen u Josefa Jedličky. In *A2* 12, 2016, č. 22, 26. 10., s. 7.
- MÁLKOVÁ, Iva. Polní práce Petra Borkovce... In *Host* 15, 1999, č. 3. Recenzní příloha, s. 22–23. ISSN 1211-9938.
- MALÝ, Radek. Všechno je to na zahradě : dětský výlov I. In *Tvar* 25, 2014, č. 4, 20. 2., s. 21.
- MALÝ, Radek. Několik vánočních tipů : knih přibývá, knihkupectví ubývá. In *Host* 34, 2018, č. 9, 9. 11., s. 96–97.
- MALÝ, Radek. Poezie pro děti : v nových souvislostech. In *Literární noviny* 31, 2020, č. 1, leden, příloha Biblio, s. 12.
- MAŇAS, Dalibor. Edice deníkových záznamů. In *Host* 7, 1992, č. 8, s. 155–157. ISSN 1211-9938.
- MAŇAS, Dalibor. Polnosti Petra Borkovce. In *Host*. R. 1994, č. 4, s. 111–112. ISSN 1211-9938.
- MELICHAR, Dominik. Ze současné české poezie XXVI. In *Lógr* 8, 2018, č. 29, s. 82–94.
- MELICHAR, Dominik. Taxidermie myslí. In *Lógr* 10, 2020, č. 35, s. 108–111.
- MLEJNEK, Josef. Zapomenout na řeholi formy. In *Lidové noviny* 9, 1996, č. 142, 18. 6., s. 10.

- MLEJNEK, Josef. Petr Borkovec: spekulace a daimonium. In *A2* 2, 2006, č. 15, 12. 4., s. 31.
- MYSLIVEČKOVÁ, Radka. Petr Borkovec, Needle-book. In *Lidové noviny* 16, 2003, č. 239, s. 16. ISSN 0862-5921.
- NAGY, Ladislav. Nová sbírka Petra Borkovce je ve znamení obrazů. In *Lidové noviny* 16, 2003, č. 5, 7. 1., s. 16.
- NAGY, Petr. Mezi italskými zlodějíčky. České povídky z kraje, kde našel svůj hrob Dante Alighieri. In *Reflex* 28, 2017, č. 34, s. 51. ISSN 0862-6634.
- NAGY, Petr. Náhodná rukověť básníková : Petr Borkovec povyšuje literární publicistiku na umění. In *Reflex* 31, 2020, č. 7, 13. 2., s. 51.
- NAVRÁTIL, Jiří. Radosti básníkovy i radost naše. In *Tvar* 2, 1991, č. 17, s. 5. ISSN 0862-657X.
- NĚMEC, Jan. Básnická klackovitost. In *Respekt* 32, 2021, č. 15, 12.–18. 4., s. 62.
- NOVÁK, Radomil. Básnická zátiší. In *Host* 25, 2009, č. 8. s. 77–78.
- NOVÁKOVÁ, Luisa. „Všechny stromy jsou plaché“ : několik poznámek k tvorbě Petra Borkovce pro děti a mládež. In *Slovo a obraz v komunikaci s dětmi* 13, 2023, č. 1, s. 22.
- NOVOTNÝ, Vladimír. Učeň, či mistr?. In *Mladá fronta Dnes* 3, 1992, č. 6, 8. 1., s. 14.
- ODEHNAL, Petr. Moknul jsem, uhelnatěl. In *Tvar* 20, 2009, č. 9, s. 23. ISSN 0862-657X.
- ONDRÁK, Vít. Borkovcův důkaz neohraničenosti poezie. In *Literární noviny* 29, 2018, č. 9, příloha Biblio, s. 6.
- PE. Kniha našeho autora. In *Listy* 50, 2020, č. 1, 13. 2., s. 100.
- PETRBOK, Václav. Pozorování je čin. In *Literární noviny* 5, 1994, č. 44, s. 6. ISSN 1210-0021.
- PETŘÍČEK, Miroslav. První kroky. In *Tvar* 2, 1991, č. 10, s. 15. ISSN 0862-657X.
- PIORECKÁ, Kateřina. Obrázky z dovolené. In *Tvar* 28, 2017 č. 20, s. 3. ISSN 0862-657X.
- PIORECKÝ, Karel. Interiérová poezie: Na okraj poetiky prostoru v mladé poezii 90. let. In *Tvar* 16, 2005, č. 1, s. 4–5. ISSN 0862-657X.
- PIORECKÝ, Karel. Vrcholy a srázy vnitrozemí. In *Host* 23, 2007, č. 1. s. 14–17.
- PIORECKÝ, Karel. Dekonstrukce úspěchu : Nad kritickými ohlasy Borkovcovy poezie. In *Tvar* 18, 2007, č. 10, 17. 5., s. 8–10.
- PODHRADSKÝ, Daniel. S básní já vstávám, s básní já usínám (a tak trochu tuším, že v tom nejsem sám). In *Kontexty* 11, 2019, č. 6, s. 88–95.
- PRAŽAN, Bronislav. Modrá křídla, zlatá voda. In *Týdeník Rozhlas* 9, 1999, č. 7, 8.–14. 2., s. 4.
- PROKOP, Lukáš. Klasik mezi naturisty. In *A2* 14, 2018, č. 5, s. 4. ISSN 1803-6635.

- PUTNA, Martin C. Zapisník, : 8. In *Souvislosti* 7, 1996, č. 1 (28), s. 209–214.
- RACKOVÁ, Simona. Vzpomínat na místa, kde jsi nikdy nežil. In *Host* 33, 2017, č. 8, 20. 10., s. 60–61.
- KLÍČOVÁ, Eva (ed.). Na kolibřích vahách. In *Host* 33, 2017, č. 8, 20. 10., s. 62–65.
- REICHEL, Tomáš. Básnění o básnění. In *Proglas* 6, 1995, č. 3, s. 51.
- ŘEHÁK, Jakub. Od rýmu k volnému verši. In *Host* 29, 2013, č. 2, 12. 2., s. 87–88.
- SÁNCHEZOVÁ, Ilona. Cena Jiřího Ortena. In *Právo lidu* 94, 1991, č. 183, 8. 10., s. 6.
- SEDLÁKOVÁ, Lenka. „Topolnatá noc“ Petra Borkovce. In *Nové knihy* 36, 1996, č. 18, 9. 5., s. 3.
- SIEBEROVÁ, Jana. Vábnička ze samých slov. In *Psí víno* 17, 2013, č. 64, s. 63–64. ISSN 1801-0202.
- SKÝPALA, Martin. Básníkův jehelníček. In *Tvar* 14, 2003, č. 21, s. 21. ISSN 0862-657X.
- SLAVÍK, Ivan. Poustevna? Věštírna? Loutkárna?. In *Lidová demokracie* 48, 1992, č. 14, 17. 1., s. 4.
- SPRÁCOVÁ, Božena. Co řekli Jednou větou. In *Tvar* 22, 2011, č. 16, s. 8–9. ISSN 0862-657X.
- STANĚK, Vojtěch. Mechanismy míst. Zápisky Petra Borkovce. In *A2* 5, 2009, č. 11, s. 7. ISSN 1803-6635.
- STEHLÍKOVÁ, Olga: Mistr básnických převleků. In *Mladá fronta Dnes* 16, 2005, č. 275, 25. 11., s. C8.
- STEHLÍKOVÁ, Olga. A pak se hrozně rychle nasedá. In *Tvar* 28, 2017, č. 20, s. 3. ISSN 0862-657X.
- STEHLÍKOVÁ, Olga. K čemusi horšímu. In *Tvar* 29, 2018 č. 13, s. 20. ISSN 0862-657X.
- SUK, Jan. Práce pro oko. In *Nové knihy* 40, 1999, č. 3, s. 1. ISSN 0322-922X.
- ŠANDA, Michal. Řekněte to jednou větou. In *Weles* 17, 2012 č. 48/49, s. 263–266. ISSN 1214-2948.
- ŠIMON, Patrik. Krvotočivé schody neporaženého. In *Tvar* 5, 1994, č. 18, s. 19. ISSN 0862-657X.
- ŠRÁMEK, Petr. Bezbarvá barevnost. In *Host* 13, 1997, č. 4, s. 70–77. ISSN 1211-9938.
- ŠRÁMKOVÁ, Jana. Petr Borkovec, Berlínský sešit. Zápisky ze Saint-Nazaire. In *A2* 5, 2009, č. 3, s. 28. ISSN 1803-6635.
- ŠTOLBA, Jan. Dobře pěstěné básně. In *Literární noviny* 7, 1996, č. 40, s. 5. ISSN 1210-0021.
- ŠTOLBA, Jan. Otázky nad básněmi za sklem. In *Host* 19, 2003, č. 10, s. 13–15. ISSN 1211-9938.

ŠULC, Jan. Laudatio na Borkovcův Ochoz. In *Tvar* 6, 1995, č. 18, s. 3. ISSN 0862-657X.

ŠVEC, Štefan. Recenzní maraton. In *Dobrá adresa* 5, 2004, č. 4, s. 4–8. ISSN 1804-963X.

THEIN, Karel. Kosi šplhají do korun trávníků. In *Lidové noviny* 26, 2013, č. 291, 14. 12., příloha Kniha roku 2013, s. 27.

TRÁVNÍČEK, Jiří. Borkovec se nám zabydlel. In *Tvar* 10, 1999, č. 5, s. 22. ISSN 0862-657X.

TYPLT, Jaromír. Kontexty v konfliktech. Básnická Ladění za rok 1991. In *Lidové noviny* 5, 1992, č. 73, příloha Národní 9, č. 13, s. 2. ISSN 0862-5921.

VACÍK, Miloš (ed.). Nejvýznamnější knihy české beletrie ve 4. čtvrtletí 1998 : Anketa dvaceti literárních kritiků. In *Nové knihy* 39, 1999, č. 3, 20. 1., s. 8.

VANČA, Jaroslav. Ochozy a vnitřní cesty básníka Petra Borkovce. In *Práce* 50, 1994, č. 283, 2. 12., s. 7.

VÁVROVÁ, Alena. A tak jsem toho večera... In *Haňta press* 2, 1990, č. 7, s. 19.

VLČKOVÁ, Zuzana. Sebrat klacek. In *Xantypa* 27, 2021, č. [5], květen, s. 104.

VOD. Symfonie pro vábníčku na sovy a orchestr sov. In *Hospodářské noviny* 57, 2013, č. 72, s. 13. ISSN 0862-9587.

WALLER, Filip. O příchodu království. In *Babylon* 2, 1992/1993, č. 5, únor 1993, s. 29.

WALLER, Filip. Šerý pták na ochoze. In *Nové knihy* 35, 1994, s. 3. ISSN 0322-922X.

WEISS, Tomáš. Zapsáno při rauchpauze. Nová kniha Petra Borkovce je básnickou laboratoří. In *Respekt* 20, 2009, č. 12, s. 55. ISSN 0862-6545.

WERNISCH, Ivan. Petr Borkovec, Poustevna, věštitelna, loutkářna. In *Literární noviny* 2, 1991, č. 51, s. 5. ISSN 1210-0021.

ZELINSKÝ, Miroslav. Řeč jako obydlí. In *Iniciály* 3, 1992, č. 27, s. 68–69. ISSN 0862-6324.

ZELINSKÁ, Šárka. Když hledáme nebezpečí. In *Alternativa nova* 3, 1996/1997, č. 5, 20. 1. 1997, s. 264–265.

ZIZLER, Jiří. Mezi zrakem a myslí. In *Literární noviny* 15, 2004, č. 3, s. 9. ISSN 1210-0021.

ZIZLER, Jiří. Bagatela o Šindelkově Chybě, Šiktancově Vážné známosti, Berlínském sešitě Petra Borkovce a vegetování kulturních časopisů. In *Souvislosti* 20, 2009, č. 1, s. 206–209. ISSN 0862-6928.

ŽALLMANNOVÁ, Petra. Ztráty a nálezy v poezii pro děti Petra Borkovce. In *Tvar* 31, 2020, č. 18, 5. 11., s. 23.

Internetové zdroje

Petr Borkovec, Adriana Skálová : Věci našeho života. In Cesta domů [online]. URL: <https://www.cestadomu.cz/publikace/veci-naseho-zivota>.

Nakladatelství. In Cesta domů [online]. URL: <https://www.cestadomu.cz/nakladatelstvi>.

Představujeme vítěze a nominace 18. ročníku. In Magnesia Litera [online]. URL: <https://www.magnesia-litera.cz/rocnik/2019/>.

Spolek Litera gratuluje vítězům a děkuje partnerům. In Magnesia Litera [online]. URL: <https://www.magnesia-litera.cz/rocnik/2021/>.

Vítězem Ceny Jiřího Ortena 1995 se stal. In Cena Jiřího Ortena [online]. URL: <https://www.cenajirihootena.cz/article/detail/37/>.

BUDDEUS, Ondřej. Domácí knihkupectví #2 : rozcestník v obýváku. In *H7O* [online]. 17. 4. 2020. URL: <http://www.h7o.cz/domaci-knihkupectvi-2-rozcestnik-v-obyvaku/>.

ČEŇKOVÁ, Jana, MATOUŠEK, Petr. *Nejlepší knihy dětem : Výběr z českých knih pro děti a mládež 2013/2014* [online]. 2014. URL:

<https://www.nejlepsiknihydetem.cz/file/document/79066a6d3733c9ac9ebf655ce1392bc7.pdf>.

ČEŇKOVÁ, Jana, MATOUŠEK, Petr. *Nejlepší knihy dětem : Výběr z českých knih pro děti a mládež 2015/2016* [online]. 2016 [cit. 2025-5-14]. URL:

<https://www.nejlepsiknihydetem.cz/file/document/b495c1a3d5548b2021cc09c21dcad1d6.pdf>.

ČEŇKOVÁ, Jana. Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století. 2. díl. In *CzechLit* [online]. 18. 11. 2019. URL: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-literatura-pro-deti-a-mladez-ve-druhem-desetileti-21-stoleti-2-dil/>.

FISCHER, Petr. Civění do fíkovníku s nezralými fíky. Básník Borkovec vydal zápisky z okounění. In *Aktuálně.cz* [online] 8. 1. 2020. URL:

<https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-borkovec-petrick-sellier-bellot-recenze/r~37e68eb6323311ea8d520cc47ab5f122/>.

GABRIEL, Tomáš. Nic než brouk. In *Host* [online], 2021. URL:

<https://www.h7o.cz/clanky/13037-nic-nez-brouk>.

GREGOROVÁ, Bára. Borkovcův nonšalantní Berlín. In *iLiteratura* [online], 26. 1. 2009.

URL:

<https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20110124074716/http://iliteratura.cz/Clanek/23697/borkovec-petr-berlinsky-sesit-zapisky-ze-saint-nazaire>.

HELLER, Jan M. Hodně pozorovat a méně přemítat: Deset myšlenek o Petříčkovi a Petru Borkovcovi. In *Tvar* [online]. URL: <https://itvar.cz/hodne-pozorovat-a-mene-premitat-deset-myslenek-o-petrickovi-a-petru-borkovcovi>.

HUMMEL, Michaela. Básník v měděném štítě (Nad texty Petra Borkovce). In *Souvislosti* [online], 2022, č. 2, 29. 6. URL: <https://souvislosti.cz/OLD/>.

KADLECOVÁ, Kateřina. Domov básníků a „epicentrum české poezie“ už není. Milované Café Fra po dvou dekadách končí. In *Reflex* [online], 21. 8. 2023. URL: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/120386/domov-basniku-a-epicentrum-ceske-poezie-uz-neni-milovane-caffe-fra-po-dvou-dekadach-konci.html>.

MAČAS, Dominik. Pražská imaginace. In *Slovník české literatury po roce 1945*, 28. 1. 2011. URL: <https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1815&hl=pra%C5%B5esk%C3%A1+imaginace>.

MUKNER, Daniel. Pornoherečky mezi obrozenci. In *iLiteratura* [online], 24. 10. 2018. URL: <https://www.iliteratura.cz/clanek/40623-borkovec-petr-herbar-k-cemusi-horsimu>.

MUKNER, Daniel. Básník není plačka!. In *iLiteratura* [online], 5. 2. 2020. URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/42595/borkovec-petr-petrick-sellier-petrick-bellot>.

NEŠPOROVÁ, Jitka. Můj mlýn na sny, můj mlýn na sny... In *iLiteratura.cz* [online]. 25. 7. 2019. URL: <https://www.iliteratura.cz/clanek/41893-borkovec-petr-veci-naseho-zivota>.

NOSEK, Štěpán. Kritik u maturity. In *Souvislosti* [online], 2002 [cit. 2024-12-16]. URL: <https://souvislosti.cz/OLD/102/nos.html>.

PAVELKA, Zdenko. Meziřádky Zdenko Pavelky. In *OKO Kosmasu* [online]. 23. 3. 2020. URL: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/483994/meziradky-zdenko-pavelky/>.

PAVELKA, Zdenko. Meziřádky Zdenko Pavelky. In *OKO Kosmasu* [online]. 19. 12. 2022. URL: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/608701/meziradky-zdenko-pavelky/>.

PILÁTOVÁ, Markéta. Básník píše prózu. V remízku za městem Borkovec nachází celý vesmír. In *Aktuálně.cz* [online]. 7. 4. 2021. URL: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/basnik-pise-prozu-v-remizku-borkovec-sebrat-klacek-recenze/r~036379a8977a11eb9f15ac1f6b220ee8/>.

PROVAZNÍK, Jaroslav. Ambice a řemeslo : několik poznámek o literatuře pro děti a mládež v roce 2013. *iLiteratura* [online]. 22. 2. 2014. URL: <https://www.iliteratura.cz/clanek/32765-literatura-pro-deti-a-mladez-v-roce-2013-in-host>.

RED. Nejlepší literatura roku 2019. In *A2larm* [online]. 25. 12. 2019. URL: <https://a2larm.cz/2019/12/nejlepsi-literatura-roku-2019/>.

RED. Cenu Magnesia Litera má šanci získat monografie o Janu Žižkovi či poslední kniha Aleše Palána o samotáři. In *Literární noviny* [online]. 4. 3. 2020. URL: <https://literarky.cz/literatura/932-cenu-magnesia-litera-ma-sanci-ziskat-monografie-jana-zizky-ci-posledni-kniha-alese-palana-o-samotarich>.

STEHLÍKOVÁ, Olga. Co vidíš – na to jako bys vzpomínal. In *iLiteratura* [online], 16. 4. 2013. URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/31467/borkovec-petr-milostne-basne>.

STRAKA, Josef. Berlínský sešit. Zápisky ze Saint-Nazaire. In *iLiteratura* [online], 26. 1. 2009. URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/23695/borkovec-petr-berlinsky-sesit-zapisky-ze-saint-nazaire-komentar>.

WIENDL, Jan – PIORECKÝ, Karel et. al. Petr Borkovec. In *Slovník české literatury po roce 1945*. 20. 8. 2020. URL: <https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=10&hl=petr+borkovec>.

ZBOŘIL, Jonáš. Ó přírodo ráno při kafi a cigáru. Básník Borkovec skládá přírodní lyriku z plevelu na skládce. In *Aktuálně.cz* [online]. 26. 8. 2018. URL: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-borkovec-herbar-k-cemusi-horsimu-poezie-recenze-kniha/r~cba8ef80a92311e8acf3ac1f6b220ee8/>.

ZIZLER, Jiří. Bagately o Šindelkově Chybě, Šiktancově Vážné známosti, Berlínském sešitě Petra Borkovce a vegetování kulturních časopisů. In *Souvislosti* [online], 2009. URL: <https://souvislosti.cz/OLD/clanek.php?id=878>.

Sekundární literatura

Deset let poté. Česká a slovenská literatura po roce 1989 (Sborník z konference Bezručovy Opavy, 13. a 14. září 2000; ed. Michal Jareš). Praha, ÚČL AV ČR a Opava, Slezská univerzita a Slezské zemské muzeum 2000.

BALAŠTÍK, Miroslav. *Postgenerace. Zátíší a bojiště poezie 90. let 20. století*. Brno, Host 2010. 168 s. Studium; sv. 31. ISBN 978-80-7294-355-5.

ČEŇKOVÁ, Jana, (ed.). *Jestlipak víte, kdo je lyrik?: o poezii pro děti a mladé čtenáře*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. 180 s., 17 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978-80-246-5269-6.

HRUŠKA, Petr, ed. a kol. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2008. 738 s. ISBN 978-80-200-1630-0.

- MANOVÁ, Vilma. *Sondy do české poezie 90. let 20. století*. Online. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a komparatistiky, 2013. URL: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/54219>.
- PEŠKOVÁ, Jana. *Nad poezií Petra Borkovce: kritická recepce Milostných básní a Herbáře k čemusi horšímu*. Online. Bakalářská práce. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, 2021. URL: <https://theses.cz/id/fcs8c8/>.
- PIORECKÝ, Karel. *Česká poezie v postmoderní situaci*. Praha: Academia, 2011. 299 s. Literární řada. ISBN 978-80-200-1960-8.
- PLACÁK, Petr. Kádrový dotazník: Bondy, Borkovec, Brabenec, Doležal, Hejda, Chlíbec, Jirec, Jírous, Kremlička, Krchovský, Marks, Pánek, Stankovič, Topol, Třešňák, Wernisch. Praha: Babylon, 2001. 359 s. ISBN 80-902804-1-2.
- PUTNA, Martin C. *My poslední křesťané: hněvivé eseje a vlídné kritiky*. Praha: Herrmann, 1994. 262 s.
- ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, (ed.). *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. 817 s. Literární řada. ISBN 978-80-200-2410-7.
- ŠTOLBA, Jan. *Nedopadající džbán: úvahy o básnících a poezii*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2006. 486 s. ISBN 80-7215-294-7.
- URBANOVÁ, Svatava. *Konfigurace: figury a figurace II*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2021. 279 s. ISBN 978-80-555-2664-5.